D. Gr. Constantinescu
Elena Maria Haţieganu

Plantele medicinale

Prof. dr. doc. *D. Gr. Constantinescu*
Farm. dr. *Elena Haţieganu*

Plantele medicinale

(proprietăţile lor terapeutice şi modul de folosire)

Editura medicală — Bucureşti — 1979

Coperta de: *Gică Petre*

Cuvînt introductiv

Editura medicală în urma solicitărilor primite ne-a sugerat ideea să elaborăm o lucrare care să dea posibilitatea marelui public să cunoască plantele noastre medicinale, să ştie pe de o parte timpul recoltării cît şi modul de păstrare, iar pe de altă parte să se precizeze întrebuinţarea lor. Această sugestie este foarte justificată cu atît mai mult cu cît pe întinsul teritoriu al ţării noastre cresc şi se cultivă numeroase specii de plante medicinale, multe dintre cele spontane nefiind suficient de intens valorificate. De asemenea, mai trebuie reamintit că au apărut în numeroase ţări din Europa cît şi pe alte continente în ultimele decenii, o serie de lucrări cu conţinut similar şi s-au dovedit de un real folos nu numai ca îndrumător practic în cunoaşterea şi utilizarea acestei bogăţii naturale, dar şi în valorificarea ei.

Se înţelege de la sine că astfel pusă problema, în prezentarea materialului elaborat şi fără a-l fi sărăcit de conţinutul său ştiinţific, noi n-am mai aprofundat unele aspecte de pură specialitate, pe care cei care doresc să le cunoască pot consulta diversele lucrări publicate în ţara noastră în ultimele trei decenii sub semnătura unor autori cu activitate meritorie fie în cercetarea ştiinţifică, fie în valorificarea superioară a plantelor noastre medicinale.

Speciile tratate în această lucrare sînt specii „clasice", *din flora indigenă spontană şi de cultură, folosite de medicina noastră ştiinţifică, cu alte cuvinte sînt cele a căror activitate terapeutică a fost verificată şi confirmată ştiinţific. Cu toate că medicina noastră empirică mai recurge şi la alte specii de plante medicinale, noi nu le-am tratat, deoarece ele n-au făcut încă în suficientă măsură obiectul unor cercetări de specialitate spre a se preciza dacă au sau nu activitate terapeutică.*

Dintre cele peste 130 de specii de plante medicinale incluse în această lucrare, cele mai multe dintre ele pot intra în dotarea aşa-zisei „farmacii de casă", *iar celelalte din cauza toxicităţii mari sînt destinate farmaciilor publice şi industriei de medicamente.*

Unii iubitori ai plantelor medicinale apreciind ajutorul, lipsit de orice pericol, pe care-l pot da speciile care intră în dotarea farmaciei de casă în prevenirea, ameliorarea şi chiar vindecarea unor boli, au denumit aceste specii „florile binelui", *iar pe cele toxice*

„florile răului". *Este posibil ca la baza acestor denumiri să stea o influenţă mitologică; dealtfel numeroase specii de plante toxice, care şi-au găsit o folosire importantă în medicina ştiinţifică, erau cunoscute şi întrebuinţate în antichitate în scopuri ucigătoare de oameni şi animale. Se pare că brînduşa de toamnă, denumită ştiinţific* Colchicum autumnale *făcea parte din arsenalul de plante otrăvitoare folosit în scopuri criminale de Medeea — renumita vrăjitoare din Colchida. Ba mai mult, se admite că însăşi balele înveninate ce se scurgeau din cele trei guri ale Cerberului — înfricoşătorul dulău al iadului — nu erau în realitate decît o fiertură obţinută din părţile subterane ale unor specii de omag* (Aconitum sp.).

Rămîne să mai lămurim şi unele aspecte legate de folosirea plantelor medicinale, ţinînd seama că s-ar putea bănui că prin cunoaşterea plantelor medicinale şi a virtuţilor lor terapeutice ne-am putea dispensa de medic. Din acest motiv trebuie subliniat că medicul este singurul în drept care are responsabilitatea diagnosticului, a recomandării medicamentului şi a stabilirii dozei ce trebuie administrată de la caz la caz. *În literatura de specialitate se menţionează numeroase cazuri cînd utilizarea unei doze necontrolată a dus la curmarea vieţii celui ce a luat-o; şi în cazul plantelor medicinale în funcţie de această doză chiar unele dintre florile binelui pot deveni florile răului, cum este cazul plantelor arnica, cimbrişor etc.*

*

Prin această lucrare urmărim să introducem pe cititor în lumea plantelor noastre medicinale, să arătăm însuşirea lor, să ştie să înlăture unele întrebuinţări greşite şi să-şi dea seama în ce măsură ele contribuie la apărarea sănătăţii şi la uşurarea suferinţelor omului.

Fără îndoială că această lucrare prezintă şi imperfecţiuni, dar noi sperăm totuşi că ea va fi utilă acelora care se interesează de plantele noastre medicinale şi la o eventuală reeditare a ei vom ţine seama de toate sugestiile primite de la cititori, bineînţeles în măsura în care ele sînt justificate.

*

Ţinem şi pe această cale să aducem mulţumirile noastre conducerii Direcţiei farmaceutice şi Aparaturii medicale din Ministerul Sănătăţii, cît şi conducerii Trustului PLAFAR din Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare pentru sprijinul acordat în realizarea acestei lucrări.

De asemenea exprimăm mulţumirile noastre Editurii medicale pentru solicitudinea arătată în editarea acestei lucrări.

Cuprins

	pag.
Generalități	13
Plante medicinale în tradiția strămoșilor noștri	13
Situația actuală a plantelor noastre medicinale	16
Principiile active vegetale (natura chimică și clasificarea lor) . .	21
Principii active de natură fenolică	22
Principii active de natură glucidică	22
Alcaloizii	24
Principii amare	24
Vitaminele	24
Uleiurile volatile (eterice)	25
Recoltarea, uscarea și conservarea plantelor medicinale	25
Plantele medicinale și modul lor de folosire	29
Posibilitatea de apreciere a cantității de produs vegetal și a volumului de solvent necesare efectuării unei forme medicamentoase în casă . .	33
Plantele medicinale indigene folosite în terapeutică	35
Afinul *(Vaccinium myrtillus L.)*	35
Albăstrelele *(Centaurea cyanus L.)*	36
Amăreala *(Polygala amara L.)*	37
Anasonul *(Pimpinella anisum L.)*	38
Angelica *(Angelica archangelica L.)*	38
Anghinarea *(Cynara scolymus L.)*	39
Arnica *(Arnica montana L.)*	40
Brînduşa de toamnă *(Colchicum autumnale L.)*	41
Brusture *(Arctium lappa L.)*	42
Călinul *(Viburnum opulus L.)*	42
Cătina *(Hippophaë rhamnoides L.)*	43
Cerentelul *(Geum urbanum L.)*	44
Chimenul sau chimionul *(Carum carvi L.)*	45
Cicoarea *(Cichorium intybus L.)*	46
Cimbrişorul *(Thymus serpyllum L.)*	46
Cimbrul de cultură sau lămîioara *(Thymus vulgaris L.)*	47
Cireşul şi vişinul *(Cerasus avium (L) Mnch.; Cerasus vulgaris Mill.)* . .	48
Ciuboțica cucului *(Primula officinalis L. Mill., Primula elatior (L) Grufb.*	49
Ciumăfaia sau laurul porcesc *(Datura stramonium L.)*	50
Coacăzul negru *(Ribes nigrum L.)*	51

Coada calului (*Equisetum arvense L.*) 51
Coada racului (*Potentilla anserina L.*) 52
Coada şoricelului (*Achillea millefolium L.*) 53
Coriandrul (*Coriandrum sativum L.*) 54
Creţişoara (*Alchemilla vulgaris L.*) 55
Creţuşca (*Filipendula ulmaria (L) Maxim.*) 55
Cruşinul sau paţachina (*Rhamnus frangula L.*) 56
Degeţelul lînos (*Digitalis lanata* Ehrh.) 57
Degeţelul roşu (*Digitalis purpurea L.*) 58
Dovleacul sau bostanul (*Cucurbita pepo L.*) 59
Dracila sau lemnul galben (*Berberis vulgaris L.*) 59
Dudul alb şi dudul negru (*Morus alba L. şi Morus nigra L.*) 60
Fasolea (*Phaseolus vulgaris L.*) 61
Feciorica sau săpunaşul (*Herniaria glabra L.*) 61
Feniculul sau molura (*Foeniculum vulgare Mill.*) 62
Fragul de pădure (*Fragaria vesca VL.*) 62
Frasinul (*Fraxinus excelsior L.*) 63
Gălbenele (*Calendula officinalis L.*) 64
Ghinţura sau entura (*Gentiana lutea L., G. punctata L., G. asclepedea L.*) 65
Hameiul (*Humulus lupulus L.*) 66
Hreanul (*Cochlearia armoracia L.*) 67
Iarba mare sau Omanul (*Inula helenium L.*) 68
Ienupărul (*Juniperus communis L.*) 69
Inul (*Linum usitatissimum L.*) 69
Ipcarigea sau gipsariţa (*Gypsophila paniculata L.*) 70
Isopul (*Hyssopus officinalis L.*) 71
Izma bună sau izma de grădină sau menta (*Mentha piperita L.*) 71
Lăcrimioarele sau mărgăritarul (*Convallaria majalis L.*) 72
Lemnul dulce (*Glycyrrhiza glabra L.*) 73
Levănţica (*Lavandula angustifolia Mill. L.*) 74
Limba mielului (*Borago officinalis L.*) 75
Lumînărica (*Verbascum phlomoides L., V. thapsiforme Schr., V. thapsus L.*) 75
Măcieşul (*Rosa canina L.*) 76
Macul de cîmp sau macul roşu (*Papaver rhoeas L.*) 77
Macul sau macul de grădină (*Papaver somniferum L.*) 78
Maghiranul (*Majorana hortensis Mnch.*) 79
Măselariţa (*Hyoscyamus niger L.*) 80
Mătăciunea (*Dracocephalum moldavica L.*) 80
Mătrăguna (*Atropa belladonna L.*) 81
Merişonul (*Vaccinium vitis idaea L.*) 82
Mesteacănul (*Betula verrucosa Ehrh.*) 83
Murul (*Rubus fruticosus L.*) 84
Muşeţelul (*Matricaria chamomilla L.*) 85
Muştarul negru (*Sinapis nigra (L) Koch.*) 86
Nalba sau nalba de pădure (*Malva silvestris L.*) 87
Nalba mare (*Althaea officinalis L.*) 88
Nucul (*Juglans regia L.*) 89
Obligeana (*Acorus calamus L.*) 90
Omagul sau aconitul (*Aconitum tauricum Wulf şi A. callibotryon* Rchb.) . 90
Osul iepurelui (*Ononis spinosa L.*) 91
Păducelul (*Crataegus monogyna Jacq., C. oxyacantha L.*) 92
Păpădia (*Taraxacum officinale Web.*) 93
Pătlăgina (*Plantago lanceolata L., P. media L., P. major L.*) 94

Pelinul *(Artemisia absinthium L.)* 95
Pinul şi jneapănul *(Pinus silvestris L. şi Pinus montana Mill.)* 95
Pirul *(Agropyron repens L.)* 96
Plămînărica sau mierea ursului *(Pulmonaria officinalis L.)* 97
Podbalul *(Tussilago farfara L.)* 98
Porumbarul *(Prunus spinosa L.)* 98
Porumbul *(Zea mays L.)* 99
Răchitanul *(Lythrum salicaria L.)* 100
Reventul *(Rheum palmatum L. şi R. officinale Baillon)* 100
Roiniţa sau iarba stupului *(Melissa officinalis L.)* 101
Rostopasca sau negelariţa *(Chelidonium majus L.)* 102
Ruscuţa de primăvară *(Adonis vernalis L.)* 103
Salcia sau răchita albă *(Salix alba L.)* 104
Salcîmul *(Robinia pseudacacia)* 105
Salvia sau jaleşul de grădină *(Salvia officinalis L.)* 105
Săpunăriţa *(Saponaria officinalis L.)* 106
Scaiul vînăt *(Eryngium planum L.)* 107
Schinelul *(Cnicus benedictus L.)* 108
Socul *(Sambucus nigra L.)* 108
Sovîrv *(Origanum vulgare L.)* 109
Stejarul şi gorunul *(Quercus robur L., Quercus petraea)* 110
Sulfina sau molotru-galben *(Melilotus officinalis Desr.)* 111
Sunătoarea sau pojarniţa *(Hypericum perforatum L.)* 111
Talpa gîştii *(Leonurus cardiaca L.)* 112
Tătăneasa *(Symphytum officinale L.)* 113
Teiul *(Tilia platyphylos; T. cordata; T. tomentosa)* 114
Traista ciobanului *(Capsella bursa pastoris L.)* 116
Trei fraţi pătaţi *(Viola tricolor L.)* 117
Trifoiştea sau trifoiul de baltă *(Menyanthes trifoliata L.)* 118
Troscotul *(Polygonum aviculare L.)* 118
Turiţa mare *(Agrimonia eupatoria L.)* 119
Ţintaura sau fierea pămîntului *(Centaurium umbellatum Gilib.)* . . . 120
Unguraşul sau voronicul *(Marrubium vulgare L.)* 121
Urzica sau urzica mare *(Urtica dioica L.)* 121
Urzica moartă *(Lamium album L.)* 122
Usturoiul *(Allium sativum L.)* 123
Valeriana sau odoleanul *(Valeriana officinalis L.)* 124
Vîscul *(Viscum album L.)* 125
Volbura sau rochiţa rîndunicii *(Convolvulus arvensis L.)* 126

Zămoşiţa *(Hibiscus trionum L.)* 126
Ceaiurile medicinale 128

Formule (reţete) de „ceaiuri medicinale" care se pot prepara în casă . 129

Antiastmatice 130
Antidiabetice 131
Antidiareice 132
Antidiaforetice 134
Antiemetice 134
Antihemoroidale 135
Antihelmintice 135
Antireumatice 136
Antisclerotice 138
Cardiosedative 139

Carminative 140
Colagoge 141
Depurative 143
Diuretice 143
Expectorante 145
Galactagoge 146
Gargarisme 147
Hipotonice sau hipotensive 147
Laxativele 148
Nervine 149
Pectorale 150
Stomahice 151
Ceaiurile medicinale „Plafar" 153
Ceai antiasmatic 153
Ceai antibronșitic nr. 2 154
Ceai anticolitic 154
Ceai antidiareic 155
Ceai antireumatic 155
Ceai aromat 156
Ceai calmant 156
Ceai calmant împotriva tulburărilor cardiace 156
Ceai contra colicilor nr. 2 157
Ceai contra colicilor pentru copii 157
Ceai depurativ 157
Ceai dietetic 158
Ceai diuretic nr. 2 158
Ceai diuretic nr. 3 159
Ceai gastric 159
Ceai gastric nr. 2 159
Ceai gastric calmant (ceai hiposecretor calmant) 160
Ceai gastric cicatrizant 160
Ceai hepatic 161
Ceai hepatic nr. 2 161
Ceai laxativ antihemoroidal 162
Ceai laxativ nr. 2 162
Ceai pectoral nr. 2 162
Ceai pentru gargară 163
Ceai sedativ 163
Ceai stimulent gastric 163
Ceai sudorific 164
Ceai tonic aperitiv 164
Pulbere laxativ-purgativă 165
Species pectoralis 165
Țigări antiasmatice 166
Tabel rezumativ al denumirii și folosirii plantelor noastre medicinale spontane și de cultură 167
Termeni botanici 179
Termeni medicali 183
Denumirile latine și românești ale produselor vegetale 187
Denumirile latine ale plantelor medicinale 187
Denumirile plantelor medicinale în limba maghiară 187
Denumirile plantelor medicinale în limba germană 187
Denumirile plantelor medicinale în limba rusă 187
Bibliografie 199

Planul de prezentare a lucrării

Preocupaţi în permanenţă de ideea că această lucrare să se dovedească cît mai folositoare marelui public am repartizat materialul inclus în două părţi: *una generală* şi *alta specială*.

În *partea generală*, în afară de istoricul utilizării plantelor medicinale, au fost redate, pe cît posibil, într-o formă accesibilă pentru toate categoriile de cititori, o serie de noţiuni, pe care le-am considerat absolut necesare în legătură cu factorii răspunzători de acţiunea terapeutică, cu recoltarea, uscarea şi conservarea plantelor medicinale. Tot în cadrul acestei părţi au mai fost precizate şi formele sub care pot fi folosite plantele medicinale „în casă".

Partea specială cuprinde monografiile speciilor medicinale din flora indigenă, spontană şi de cultură. Prezentarea monografică a fiecărei specii s-a făcut ţinînd seama de:

— *denumirea populară* cea mai mult folosită, luînd în considerare şi pe cea din „Flora Republicii Socialiste România" editată de Academia R.S.R., urmată de denumirile în limbile maghiară, germană şi rusă, dînd astfel posibilitatea ca şi naţiunile conlocuitoare să poată folosi această lucrare;

— *denumirea ştiinţifică* a speciei şi *indicarea poziţiei sistemice*; am considerat util acest lucru, deoarece de multe ori denumirile populare diferă de la o regiune la alta, sau sub aceeaşi denumire este posibil să se înţeleagă specii diferite;

— *descrierea succintă a speciei respective*, dînd astfel posibilitatea ca să fie recunoscută pe teren mai uşor de către cadrele didactice de specialitate din învăţămînt; pentru a înlesni şi mai mult această recunoaştere prezentăm şi fotografii la o serie de plante tratate în lucrare;

— *indicarea părţilor de plantă* (organ în cazul cînd el este bine definit) folosite în scop terapeutic şi pe care le-am denumit prin termenul general de *produs vegetal*; deoarece este posibil uneori să lipsească din farmacia de casă un produs vegetal, caz în care acesta poate fi procurat de la farmacie, pentru a înlătura unele confuzii, denumirea fiecărui produs este urmată de denumirea lui ştiinţifică;

— *enumerarea principiilor active* răspunzătoare de proprietăţile terapeutice ale produsului vegetal respectiv; se ştie că celulele unui organ vegetal conţin în constituţia lor numeroase substanţe anorganice şi organice a căror totalitate este cunoscută sub denumirea de *„compoziţia chimică"*; trebuie de reţinut că numai unele dintre aceste substanţe au proprietăţi medicamentoase, fapt pentru care este justificată denumirea lor de principii active;

— *acţiunea farmacologică*, prin care se precizează proprietăţile medicamentoase ale produsului vegetal şi

— *întrebuinţările majore ale produsului* şi formele sub care se poate administra: pulbere, infuzie, decoct şi macerat, care se pot prepara toate în casă. După cum se constată nu s-au menţionat la acest subpunct formele galenice care se prepară în farmacie şi de industria de produse farmaceutice (de ex. pilulele, comprimatele, tincturile, extractele, siropurile) şi nici produsele tipizate pe bază de produse vegetale. De asemenea ori de cîte ori a fost cazul la sfîrşitul fiecărei monografii au fost indicate ceaiurile preparate de „Plafar" (a căror utilizare este aprobată de Ministerul Sănătăţii) în compoziţia cărora intră produsul vegetal respectiv.

În cazul unor specii toxice care nu pot forma obiectul farmaciei de casă s-a făcut menţiunea fie că nu se pot folosi fără avizul medicului, sau se administrează sub *controlul medicului*, fie că sînt utilizate numai de industria de medicamente. Pentru a atrage şi mai mult atenţia asupra acestei toxicităţi, *fiecare denumire ştiinţifică a speciei respective a fost precedată de semnul* (+).

Succesiunea monografiilor a fost prezentată în ordinea alfabetică a denumirilor populare române ale speciilor descrise.

Deşi, după cum s-a specificat mai sus, în cadrul fiecărei monografii s-a precizat acţiunea şi modul de întrebuinţare a produsului vegetal respectiv, totuşi noi am considerat că nu ar fi lipsit de importanţă să indicăm o serie de formule magistrale (reţete), culese din literatura de specialitate, în compoziţia cărora intră majoritatea plantelor noastre medicinale, precizîndu-se boala în care se poate folosi şi modul de administrare.

De asemenea s-au inclus în lucrare şi ceaiurile medicinale preparate de Trustul *Plafar* din Ministerul Agriculturii şi Industriei Alimentare. Luînd ca bază lucrarea *„Produse farmaceutice folosite în practica medicală"* (ed. 1976) editată de Ministerul Sănătăţii, Direcţia farmaceutică şi a aparaturii medicale, pentru fiecare din aceste ceaiuri medicinale am redat părţile de plantă care intră în compoziţia lor, acţiunea terapeutică, indicaţiile şi modul de administrare. Din analiza acestor ceaiuri medicinale se constată că în toate cazurile în compoziţia lor intră produse vegetale provenite de la plantele incluse în lucrarea de faţă, fapt care confirmă încă o dată valoarea lor terapeutică.

În sfîrşit, lucrarea mai cuprinde: un tabel rezumativ cu denumirile populare şi ştiinţifice ale plantelor descrise, ale produselor vegetale folosite şi întrebuinţările lor, două glosare, unul cu termenii botanici şi altul cu cei medicali folosiţi şi indexurile cu denumirile ştiinţifice şi populare ale acestor plante.

De asemenea s-au inclus în lucrare și ceaiurile medicinale preparate de Trustul Plafar din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare. Luînd ca bază lucrarea „Produse farmaceutice folosite în practica medicală" (ed. 1976) editată de Ministerul Sănătății, Direcția farmaceutică și a aparaturii medicale, pentru fiecare din aceste ceaiuri medicinale am redat părțile de plantă care intră în compoziția lor, acțiunea terapeutică, indicațiile și modul de administrare. Din analiza acestor ceaiuri medicinale se constată că în toate cazurile în compoziția lor intră produse vegetale provenite de la plantele incluse în lucrarea de față, fapt care confirmă încă o dată valoarea lor terapeutică.

În sfîrșit, lucrarea mai cuprinde un tabel recapitulativ cu denumirile populare și științifice ale plantelor descrise, ale produselor vegetale folosite, vocabularul lor după ordine, precum și un glosar cu termenii botanici și medicali mai frecvent folosiți și vocabularul denumirilor științifice și populare ale acestor plante.

Generalităţi

Plante medicinale în tradiţia strămoşilor noştri

Arta vindecării unor boli cu ajutorul plantelor are în ţara noastră o veche şi bogată tradiţie, fapt care este dealtfel confirmat şi de rezultatele unor cercetări arheologice recente care au dat la iveală nu numai unele forme medicamentoase (ex. colire sub formă de pastă descoperite la Alba Iulia), dar şi unele vase în care se preparau (infuzoare, pîlnii de pămînt ars etc.).

Datorită poziţiei sale geografice şi climatice, teritoriul patriei noastre a fost în permanenţă leagănul unei vegetaţii variate şi bogate; specialiştii au identificat la noi peste 3 600 de specii de plante superioare, spontane şi de cultură şi pe care strămoşii noştri le-au numit cu peste 5 000 de nume. Unele dintre aceste specii alcătuiesc codrii noştri seculari, sub poalele cărora cresc alte „neamuri mii" de plante cum ne atrage atenţia marele nostru poet Mihail Eminescu. Alte specii alcătuiesc din primăvară pînă în toamnă covorul multicolor al poienilor şi pajiştilor, altele dau rodul bogat al livezilor, altele formează în lunile de vară şi de toamnă aurul cîmpiilor mănoase, iar altele se scaldă sau se oglindesc în luciul argintiu al apelor de munte şi de şes.

În această lume atît de variată de plante, strămoşii noştri — acei bărbaţi înalţi, pletoşi şi robuşti şi acele femei vînjoase, severe, zvelte şi ideal de frumoase, aşa cum ne apare dăltuit portretul lor în piatră şi marmoră pe *Tropaeum Traiani* şi *Columna Tra-*

iani" — au reușit cu milenii în urmă să recunoască speciile înzestrate cu virtuți terapeutice.

Lui Herodot, răsfățatul muzei Cleo, considerat nu numai părintele istoriei, dar și părintele istoriei noastre, îi revine meritul de a fi introdus în această știință, cu 500 de ani înaintea erei noastre, numele acestor strămoși de geto-daci, de a-i fi caracterizat ca cei mai cinstiți și viteji traci și de a fi menționat în scris că ei aveau cunoștințe despre întrebuințarea plantelor medicinale.

Cu patru secole mai tîrziu medicul grec Dioscoride, medic în armata lui Nero, semnalează de asemenea în celebra sa lucrare „De Materia medica" că pe teritorul Daciei se foloseau pe scară întinsă plantele medicinale pentru tămăduirea diverselor boli, dar din păcate descrierea speciilor în majoritatea lor a fost incompletă și practic nu se pot identifica toate astăzi.

După cucerirea Daciei de către romani are loc aici o îmbogățire a arsenalului terapeutic cu noi specii indigene de plante, ale căror virtuți medicamentoase fuseseră însă cunoscute mai inainte de romani și de greci.

Numeroase alte documente ulterioare atestă și ele utilizarea plantelor de către medicina noastră empirică. Dintre acestea amintim existența a numeroase documente datînd din secolele XIII pînă în al XVI-lea. Mai trebuie amintite *„Herbarium"*, prima carte de plante medicinale tipărită la Cluj în anul 1578 și *Pravila lui Matei Basarab* tipărită la Tîrgoviște în 1652, în care se precizează că vraciului îi revine sarcina să cerceteze ierburile spre a descoperi pe cele cu proprietăți de vindecare și împotriva otrăvurilor. Cu peste un secol mai tîrziu în *Lexiconul slavo-român* din 1694 găsim numeroase recomandări privind denumirea și utilizarea unor plante medicinale cum sînt izma, muștarul etc.

Mai trebuie amintit de asemenea, atît hrisovul domnitorului Grigore Ghica emis în anul 1725 la înființarea spitalului Pantelimon din București, cît și lucrarea păstrată în manuscris *„Nomina vegetabilium"*, alcătuită în 1783 de preotul calvin Benkő Iosif. În primul document printre altele se stipulează și rolul farmacistului ca „știutor și cunoscător al botaniceștelor ierburi", cît și ca recoltator al plantelor medicinale necesare spitalului nou creat pentru tratarea bolnavilor. În lucrarea lui Benkő sînt menționate denumirile românești ale unor specii de plante medicinale colectate și utilizate în farmaciile din Transilvania și Muntenia.

Lui P. Sigerus îi revine meritul de a fi publicat în anul 1791, în „Siebenbürgische Quartalschrift" în mai multe limbi, printre care și română, o listă aproape completă a plantelor medicinale din Transilvania.

Fără îndoială că nu trebuie pierdută cu vederea nici lucrarea în manuscris *„Tractatul despre vindecarea morburilor poporului de la tiera"* efectuată la începutul secolului al XIX-lea de către Samuil Vulcan, lucrare din care rezultă că plantele medicinale aveau o pondere importantă în combaterea maladiilor la ţară (în Transilvania).

Toate aceste documente confirmă din plin că din cele mai îndepărtate timpuri pe teritoriul României plantele noastre medicinale au avut o largă întrebuinţare şi au constituit mijlocul cel mai important pentru a preveni şi combate multe boli. Multe dintre aceste plante au format şi motivul de inspiraţie a numeroase poezii populare prin care românul şi-a exprimat atît de plastic multe din stările lui sufleteşti după cum reiese din versurile de mai jos:

Peline, frate peline,
Amară-i frunza pe tine
Cum-i şi inima în mine.
Pelin beau, pelin mănînc,
Pe pelin seara mă culc.

Începînd cu secolul al XIX-lea plantele medicinale, utilizate pînă atunci mai mult pe bază de tradiţie, încep să formeze în unele ţări din Europa obiectul unor cercetări cu scopul de a stabili dacă au sau nu activitatea terapeutică atribuită de medicina empirică şi a se preciza care sînt substanţele răspunzătoare de această acţiune. Din anul 1806 cînd se izolează morfina din opiu (sucul concretizat obţinut din capsule de *Papaver somniferum*) şi se demonstrează că ea este răspunzătoare de acţiunea somniferă a acestui produs şi pînă în zilele noastre, plantele medicinale folosite în medicina empirică au format în permanenţă obiectul unor studii multiple, pe baza rezultatelor obţinute numeroase specii dintre aceste plante fiind treptat introduse în arsenalul terapeutic al medicinei ştiinţifice; mai mult chiar în zilele noastre, cînd chimia de sinteză a atins culmi aşa de mari, s-a ajuns la concluzia că unele principii active elaborate de celule vegetale nu pot fi înlocuite cu substanţe sintetizate în laboratoarele marilor fabrici de medicamente.

Din examinarea listei cu plantele care au făcut obiectul unor asemenea cercetări şi cărora li s-a justificat folosirea, se constată cu uşurinţă că în ea figurează numeroase specii utilizate de locuitorii acestor locuri încă din timpurile cele mai îndepărtate. Fără îndoială că acest fapt se datorează spiritului de observaţie şi inteli-

genței ce au caracterizat pe strămoșii noștri geto-daci, și pe urmașii lor adică pe românii care au moștenit și au păstrat cu sfințenie marile virtuți și tradiții ale glorioșilor lor înaintași, iar pe de altă parte diverselor influențe exercitate în decursul veacurilor de popoarele cu care ei au venit, tot mai mult, în contact.

Tot acestor calități ale strămoșilor noștri se mai datorează și faptul că însăși forma sub care ei au utilizat plantele medicinale a fost aleasă cu multă chibzuință, începînd cu fiertura apoasă, continuînd cu macerarea lor în vin, oțet sau ulei și sfîrșind cu diverse alifii pe bază de unt, untură și seu. Analiza ulterioară a acestor forme a demonstrat în numeroase cazuri că s-a reușit să se extragă din plantele folosite substanțele răspunzătoare de activitatea lor medicamentoasă.

Trebuie recunoscut faptul că noi încă nu am reușit să cunoaștem toate realizările făcute de strămoșii noștri în utilizarea plantelor medicinale care cresc spontan pe teritoriul țării noastre de mii și mii de ani și poate este justificabil acest lucru, căci este mult prea cunoscută axioma că „viața este prea scurtă pentru a redescoperi ceea ce umanitatea a descoperit și perfecționat de-a lungul miilor de ani", dar nu este mai puțin adevărat că prin extinderea și aprofundarea cercetării plantelor medicinale tradiționale indigene se pot da la iveală remedii nebănuite. Este de ajuns să amintim că însăși Organizația Mondială a Sănătății a luat inițiativa de a se aprofunda studiul plantelor folosite în medicina tradițională, în special a popoarelor din Africa, America Centrală, Asia și Australia și de a se integra în medicina europeană elementele valabile obținute.

Situația actuală a plantelor noastre medicinale

După cum am mai precizat, România, datorită poziției sale geografice și condițiilor pedoclimatice, are o floră dintre cele mai caracteristice și variate de pe continentul european, alcătuită din peste 3 600 de specii de fanerogame, dintre care aproximativ 10% sînt folosite în medicina tradițională și științifică. De asemenea, flora noastră medicinală s-a dovedit de o deosebită și permanentă importanță nu numai prin marele său număr de specii, ci și prin calitatea lor superioară, adică prin conținutul lor ridicat în principii active, răspunzătoare de acțiunea lor terapeutică.

Începînd din secolul trecut, plantele noastre medicinale, datorită acestor calităţi, au fost din ce în ce mai mult apreciate şi căutate de pieţele străine. Tot în acest secol, după cum reiese şi din prima ediţie a farmacopeei române (din 1862), arsenalul terapeutic al medicinei ştiinţifice era constituit în majoritatea lui din produse vegetale ca atare şi din tincturi şi extracte. Răsfoind această farmacopee, constatăm cu uşurinţă că dintre cele 217 produse vegetale incluse în ea, 102 se puteau procura de la plantele care creşteau la noi în ţară. Din păcate multe dintre aceste produse, pînă după cel de al doilea război mondial, erau importate şi plătite la preţuri mari, deşi în multe cazuri ele erau achiziţionate de la noi de către firmele străine de specialitate şi la preţuri derizorii, aceste firme nefăcînd altceva decît să le ambaleze.

În toată această perioadă, dealtfel ca şi în perioadele anterioare, singură populaţia satelor noastre, lipsită atît de mijloace materiale, cît şi de asistenţă medicală, avea încredere în plantele noastre medicinale, plante ale căror virtuţi şi întrebuinţări le ştia şi le păstra cu sfinţenie încă de pe vremea strămoşilor noştri.

După epocalul act istoric de la 23 August 1944, care a stabilit căile de permanentă evoluţie ascendentă a României, conducerea de partid şi de stat, apreciind importanţa sanitară, economică şi ştiinţifică pe care o reprezintă plantele medicinale pentru ţara noastră, a acordat şi acordă o atenţie deosebită dezvoltării şi acestui sector de bogăţii naturale. În acest scop problema plantelor medicinale, începînd din anul 1949 a devenit o problemă de stat, iar pentru rezolvarea ei în condiţii optime s-au creat şi dotat atît institute de cercetări cu secţii de profil, cît şi instituţii şi întreprinderi de studiu complex şi valorificare superioară a plantelor noastre medicinale.

Datorită acestor condiţii de lucru, nou create, cît şi pregătirii şi activităţii desfăşurate de specialiştii noştri — la început puţini la număr, apoi tot mai mulţi — din institute, din facultăţile de farmacie şi medicină, din clinici, din industria de medicamente şi din cadrul Centrocoop-ului s-a reuşit ca din anul 1949 şi pînă în prezent să se obţină rezultate remarcabile, necunoscute în ţara noastră înainte de 23 August 1944.

Analiza de ansamblu a acestor realizări ne demonstrează că:

— s-au identificat şi continuă să se identifice nu numai plantele spontane înzestrate cu virtuţi terapeutice, dar şi bazinele cele mai importante şi mai bogate în asemenea specii, iar prin studii de laborator s-a precizat conţinutul lor în principii active în funcţie de mediul biologic în care cresc;

— pe bază de cercetări clinice şi de laborator s-a stabilit că în flora ţării noastre spontane există numeroase specii care pot înlocui o serie de produse vegetale de import:

— printr-o acţiune energică de redresare a valorificării plantelor noastre medicinale s-a realizat cultura extensivă şi sistematizată a numeroase specii, asigurîndu-se astfel produse vegetale cu un conţinut mai ridicat în principii active, producţii superioare pe unitatea de suprafaţă şi menajarea unor specii din flora spontană cu arii de răspîndire limitată; de asemenea s-au aclimatizat şi introdus în cultură unele specii de plante medicinale cu pondere terapeutică importantă, şi pe care noi le importăm;

— s-a creat şi dezvoltat o industrie naţională chimico-farmaceutică puternică în care se prelucrează o gamă largă de produse vegetale în vederea preparării de tincturi, extracte şi medicamente tipizate pe bază de aceste forme galenice, singure sau asociate cu alte substanţe medicamentoase. Pentru prima oară în ţara noastră în această perioadă s-a izolat în stare pură o serie de principii active mult căutate în terapeutică şi care înainte se importau. Aproape toate plantele noastre medicinale curente, susceptibile de a fi industrializate au fost şi sînt în studiu; cele mai multe dintre ele se află în producţie sau sînt trecute treptat, treptat în industria extractivă.

Sigur că nu trebuie trecut cu vederea că în majoritatea cazurilor la baza acestei industrii stau procese tehnologice moderne elaborate sau ameliorate de specialiştii noştri:

— s-a creat o gamă largă de ceaiuri medicinale, în compoziţia cărora intră numai produse vegetale indigene.

Toate aceste realizări au avut şi au următoarele consecinţe:

— s-a asigurat şi se asigură nevoile farmaciilor şi industriei noastre chimico-farmaceutice cu produse vegetale de bună calitate şi se satisfac solicitările mereu crescînde ale exportului de plante medicinale;

— multe principii active din plante care se importau, astăzi se obţin la noi, din speciile noastre medicinale;

— s-a lărgit gama de medicamente cu preparate terapeutice tipizate indigene obţinute din plantele noastre medicinale, a căror activitate a fost şi este verificată atît farmacologic, cît şi clinic;

— produsele noastre vegetale, principiile active izolate din ele, cît şi medicamentele tipizate sînt pe zi ce trece tot mai mult căutate la export, deoarece prin calitatea lor stau alături de produsele similare de peste graniţă ale unor industrii chimico-farmaceutice cu îndelungată tradiţie.

Din cele prezentate mai sus, deşi succint, totuşi se poate conchide că prin activitatea depusă de specialiştii noştri şi prin rezultatele obţinute începînd din anul 1949 şi pînă astăzi s-a reuşit în mare parte să se traducă în viaţă toate obiectivele trasate de Conducerea noastră de partid şi de stat cînd a înscris problema plantelor medicinale indigene, în rîndul problemelor de stat.

Prin aceste realizări s-a contribuit astfel la creşterea prestigiului de care se bucură România în lumea întreagă.

Cui îşi datorează unele plante acţiunea lor medicamentoasă? Este unanim ştiut că pînă aproape la începutul secolului nostru, diverse organe de plante medicinale, cît şi produsele obţinute din ele sub formă de extracte, siropuri şi tincturi, au constituit cea mai mare şi mai importantă parte din arsenalul terapeutic folosit de medicina ştiinţifică. Numeroase dintre aceste plante şi produse se întrebuinţează şi astăzi cu succes în acelaşi scop.

În decursul veacurilor care s-au scurs de la începutul apariţiei medicinei ştiinţifice, în unele ţări din Europa şi pînă către sfîrşitul secolului al XVIII-lea, medicii, care în majoritatea cazurilor erau şi farmacişti, s-au preocupat în special de găsirea unor noi remedii eficiente de origine vegetală şi mai puţin de cunoaşterea factorilor răspunzători de activitatea lor medicamentoasă. Acest fapt explică îmbogăţirea continuă a arsenalului terapeutic din continentul nostru cu numeroase produse vegetale, în majoritatea lor exotice, unele aduse de arabi din Africa, iar altele din India şi America, după descoperirea drumului pe apă care ducea spre aceste ţinuturi.

Deşi numeroşi medici din antichitate s-au dovedit figuri ilustre, atît ca profesionişti, cît şi ca oameni de ştiinţă, ei nu au avut curajul să se preocupe de cunoaşterea factorilor răspunzători de acţiunea terapeutică a plantelor medicinale.

Aceste lucruri nu trebuie să ne surprindă deoarece în antichitate medicina a fost sub influenţe mistico-religioase, terapeutica fiind însoţită de incantaţii, de rugăciuni, de imnuri adresate divinităţii. Medicina a fost divinizată sub forma unei figuri misterioase prin Esculap sau Asclepios, iar şarpele care constituie şi astăzi emblema medicinei şi farmaciei, reprezintă în realitate emblema prudenţei şi vigilenţei.

Odată cu infiltrarea dominaţiei arabe în Europa asistăm, nu numai la o revoluţie a întregii gîndiri, ci şi a practicii medicale pe continentul nostru. Într-adevăr o serie de medici arabi iniţiaţi în tot ce este mai bun din ştiinţa medicală greacă şi latină şi dotaţi cu putere de gîndire şi creaţie superioară reuşesc să aducă în special în Occidentul Europei un aer nou în arta de a vindeca.

Adepţi ai alchimiei şi cunoscînd foloasele distilării, aceşti „filozofi ai focului", introduc în terapeutică apele aromatice şi uleiurile esenţiale obţinute din plantele aromatice. Prin izolarea, cu ajutorul distilării, a uleiurilor din plantele aromatice folosite poate de mii de ani în terapeutică, se obţine astfel uleiul considerat ca primul factor răspunzător de activitatea medicamentoasă a acestor plante.

Tot sub influenţa culturii medicale şi farmaceutice arabe se obţine în acest timp, prin distilarea vinului, alcoolului etilic, care astfel produs, găseşte imediat aplicaţie în medicină şi este denumit „apa nemuritoare" sau „apa vieţii", deoarece medicii timpului îl considerau capabil să vindece numeroase boli şi să prelungească viaţa.

Mai tîrziu, la începutul sec. al XVI-lea, un medic şi chimist elveţian cu numele de Paracelsius abordează pe un plan mai larg problema factorilor răspunzători de activitatea terapeutică a plantelor medicinale şi ajunge la concluzia că fiecare specie îşi datorează aceste virtuţi existenţei în corpul ei a unui suflet, a unui secret (arcanum) pe care l-a denumit prin termenul general de *quinta essentia* a plantelor medicinale. El atribuie acestei chintesenţe o origine materială, deoarece ea poate fi extrasă din plante cu ajutorul alcoolului, fundamentînd astfel ştiinţific folosirea în medicină a extractelor şi tincturilor preparate cu ajutorul alcoolului.

Fitochimiştii, adică chimiştii care se ocupă cu cunoaşterea compoziţiei chimice a plantelor, consideră, din acest punct de vedere, pe Paracelsius ca părintele fitochimiei.

Continuu preocupat de a da o explicaţie reală virtuţilor medicamentoase ale plantelor, Paracelsius inspirat din unele date certe şi unele concepţii ale grecilor antici mai susţinea că fiecărei boli îi corespunde în natură un remediu diferit cu caracteristici distinctive ceea ce permite omului să-l recunoască uşor. Astfel, după Paracelsius, aspectul, culoarea, gustul şi mirosul fiecărei plante indică proprietăţile sale medicinale: rostopasca *(Chelidonium majus)* datorită sucului galben ce-l conţine, care aminteşte prin culoarea sa de culoarea bilei, constituie remediul bolilor hepatice; plămînărica *(Pulmonaria officinalis)* din cauza frunzelor sale presărate cu pete albe asemănătoare unui ţesut pulmonar dă rezultate bune în bolile de plămîni, iar capsulele de mac care au forma unui cap de om pot calma migrenele. Această concepţie a lui Paracelsius, privind asemănarea dintre o plantă sau organ de plantă cu un organ omenesc bolnav, este cunoscută în istoria ştiinţei sub denumirea de „Signatura".

La sfîrşitul secolului al XVIII-lea un alt chimist de origine suedeză Scheele obţine, prin încălzirea în anumite condiţii a plantelor şi a produselor de plante, primii acizi organici în stare cristalizată şi anume acizii oxalic, tartric şi benzoic.

Trebuie recunoscut că rezultatele lui Scheele constituie cheia de boltă care a deschis drumul cercetărilor efectuate de la începutul secolului al XIX-lea şi pînă în prezent şi prin care se demonstrează, convingător şi pe scară largă, că activitatea terapeutică a plantelor nu se datorează unor forţe divine, nici formei, culorii, gustului sau mirosului lor, ci unor produşi chimici elaboraţi de celula vegetală cu acţiuni precise, specifice, asupra organismului uman şi cunoscuţi sub denumirea de *principii active vegetale*.

Este de ajuns să amintim că la puţin timp după obţinerea acizilor organici amintiţi se izolează morfina din opiu, chinina din scoarţa arborelui de China etc.

Mai considerăm important să precizăm că cercetările în această direcţie iau avînt în secolul al XIX-lea şi datorită remarcabilelor studii făcute de marele savant francez Claude Bernard, care a iniţiat şi dezvoltat experimentările pe animale vii, ceea ce a permis, de atunci şi pînă astăzi, verificarea activităţii a numeroase plante întrebuinţate de mult timp în medicina populară şi descoperirea de noi plante cu proprietăţi terapeutice.

Paralel cu izolarea principiilor active din plante, oamenii de ştiinţă au reuşit să stabilească şi structura lor chimică şi să demonstreze cît este de diferită şi cum variază în funcţie de activitatea terapeutică a ei. De asemenea s-au precizat proprietăţile fizice şi chimice ale acestor principii active, proprietăţi de care industria ţine seama cînd prepară medicamente pornind de la plante medicinale.

Principiile active vegetale (natura chimică şi clasificarea lor)

Din cele prezentate pînă acum a reieşit că plantele medicinale, indiferent de originea şi poziţia lor sistematică, îşi datorează acţiunea terapeutică uneia sau mai multor substanţe chimice elaborate de celulele lor şi denumite *principii active vegetale*.

Studiile efectuate fără întrerupere din anul 1806 cînd a fost obţinut în stare pură primul principiu activ vegetal adică morfină din opiu şi pînă în prezent, s-au finalizat cu izolarea a o multitu-

dine de asemenea substanţe din diversele specii de plante medicinale folosite în terapeutică, unele dintre ele avînd o repartizare mai limitată, altele mult mai largă. Paralel cu aceste cercetări, specialiştii au studiat şi precizat structura lor, stabilind că în majoritatea cazurilor în funcţie de aceasta şi de grupările grefate pe molecula lor, principiile active se pot încadra în clasele de substanţe ale chimiei organice.

Fără a intra în detalii, noi am considerat util să precizăm în funcţie de natura lor chimică — grupele de principii active cu o repartizare mai largă în lumea plantelor medicinale.

Principii active de natură fenolică

Fenolii, din punct de vedere chimic, sînt definiţi ca derivaţi hidroxilaţi ai carburilor aromatice. Această grupă de principii active are o largă răspîndire în ţesuturile vegetale sub formă mono-, di-, tri- şi polifenolică, atît în stare liberă, cît şi combinată; dintre monofenoli amintim *timolul* şi izomerul său *carvacrolul* din uleiul volatil de cimbru şi cimbrişor, cît şi *anetolul* din uleiul de fenicul.

Dintre difenoli prezintă importanţă *hidrochinolul* care se găseşte întotdeauna numai combinat sub forma glucozidică, combinaţie cunoscută sub denumirea de arbutozida din frunzele diverselor specii de *Vaccinium* şi de *Arbutus staphylos.* Tot în această grupă de principii active se pot încadra şi acizii fenoli cum sînt acizii salicilic, protocatehic şi galic, ultimii fiind constituenţi principali ai taninurilor, precum şi acidul cafeic şi cinarina, cît si *alcoolii fenoli* ca saligenolul (alcoolul salicilic) care este în plantă sub formă glucozidată (salicozida).

Deşi flavonoidele, antocianozidele şi taninurile se pot încadra tot în această clasă de principii active de natură polifenolică, totuşi ţinînd seama de anumite particularităţi ale structurii lor vor fi prezentate ca grupe independente.

Principiile de natură fenolică prezintă activităţi farmacologice multiple şi importante; unele sînt antiseptice, altele carminative, antidiareice, iar altele colagoge şi coleretice.

Principii active de natură glucidică

Din această mare grupă de substanţe medicamentoase prezintă importanţă următoarele subgrupe:

ozele, avînd ca reprezentant principal glucoza;

holozidele sau *poliholozidele* produşi cu greutate moleculară mare, rezultaţi din condensarea mai multor molecule de hexoze (ex. amidonul şi celuloza). Acestui subgrup de principii active îi aparţin:

— *pectinele* — constituenţi normali ai membranei celulare vegetale — şi care sînt importante din punct de vedere terapeutic prin acţiunea lor coagulantă şi hemostatică;

— *mucilagiile şi gumele* — produşi rezultaţi din transformarea membranei celulare vegetale — folosite în medicină atît pentru proprietăţile lor emoliente (mucilagiile din diversele organe ale speciilor de *Malva* şi *Althaea*), cît şi pentru eficacitatea lor în tratamentul constipaţiei (ex. mucilagiile din Semen Lini);

heterozidele sau *glicozidele* rezultate din combaterea unei fracţiuni glucidice cu o fracţiune neglucidică numită *aglicon* sau *genină* (în cazul glucozidelor cardiotonice şi saponozidele). Heterozidele obţinute în stare pură, cît şi plantele care le conţin, ocupă un loc important în terapeutică, deoarece sînt înzestrate cu multiple şi variate proprietăţi farmacologice, datorate structurii chimice a agliconilor lor. Heterozidele sînt numeroase prin natura agliconilor lor, însă din punct de vedere terapeutic interesează în special:

— glicozidele cardiotonice, a căror genină este de natură steroidică, purtînd o lactonă nesaturată, în special cele din *Digitalis lanata* şi *Digitalis purpurea*;

— glicozidele antracenice sau antracenozidele care datorită agliconului lor, în majoritatea cazurilor de natură oximetil-antrachinonică, au acţiune, în funcţie de doză, laxativă şi purgativă *(Cortex Frangulae, Rhizoma Rhei)*;

— saponozidele (saponinele) sînt heterozide care au genina fie de natură steroidică (digitonina din frunzele de *Digitalis*), fie de natură triterpenică (din rădăcinile de *Saponaria* şi *Gypsophila*) prin agitare cu apă dau o spumă abundentă şi persistentă, ca şi săpunul şi hemolizează globulele roşii; saponozidele a căror genină este de natură triterpenică au proprietăţi expectorante şi depurative;

— tioglicozidele al căror aglicon conţine în molecula lui sulf şi constituie esenţele de muştar (negru şi alb) interesează terapeutica prin proprietăţile lor revulsive;

— glicozidele cianogenetice dau prin hidroliză acid cianhidric;

— flavonozidele şi antocianozidele sînt pigmenţi răspunzători în numeroase cazuri de culoarea galbenă, galben-portocalie a petalelor (flavonozidele) şi de culoarea lor roşie, albastră şi violetă (antocianozide). Flavonozidele se bucură de proprietăţi diuretice

şi de vitamina P (rutozida) utilizate în afecţiunile capilarelor şi ale venelor, iar antocianozidele pe lîngă proprietăţile lor de vitamină P, ameliorează adaptarea vederii la întuneric.

Mai amintim că o altă grupă de pigmenţi vegetali — carotinoidele — este răspunzătoare de culoarea galbenă şi roşu-portocaliu a frunzelor şi a unor fructe. Dintre aceşti pigmenţi o deosebită importanţă prezintă β-carotena — în cantitate mare în rădăcinile de morcov — care în organismul animal şi uman se transformă în vitamina A, ceea ce justifică şi denumirea de provitamină A care se mai dă acestui caroten.

— Taninurile sau substanţele tanante sînt substanţe de natură polifenolică în majoritatea cazurilor combinate cu fracţiuni glucidice; sînt foarte răspîndite — poate cele mai răspîndite principii active — în regnul vegetal şi înzestrate cu acţiune astringentă, antidiareică şi antiseptică.

Alcaloizii

Sînt substanţe organice azotate cu reacţie mai mult sau mai puţin pronunţat alcalină; mult răspîndite în plantele toxice se bucură de importante proprietăţi terapeutice, dar multe dintre ele sînt foarte toxice. Acţiunea fiziologică şi farmacodinamică a alcaloizilor se datorează pe de o parte nucleului lor de bază, iar pe de altă parte funcţiunilor şi radicalilor grefaţi pe nucleu (ex. alcaloizii din *Tubera Aconiti* şi *Semen Colchici* etc.).

Principii amare

Sînt substanţe cu gust amar, unele insuficient precizate din punct de vedere chimic, altele avînd structură glucozidică (principiile amare din *Radix Gentianae*). Datorită gustului lor amar, aceste principii stimulează terminaţiile nervoase gustative, care, pe cale reflexă, declanşează sau intensifică secreţiile digestive şi măresc pofta de mîncare.

Vitaminele

Numeroase plante medicinale îşi datorează utilizarea lor terapeutică complexului de vitamine ce-l conţin şi în special provitaminei A (β-carotena), complexului B şi vitaminelor C, F, K, P şi PP (*Fructus Cynosbati* şi *Fructus Hippophaë* etc.).

Uleiurile volatile (eterice) sau esențele

Acestea, din punct de vedere chimic, nu sînt principii active definite, ci amestecuri de produși chimici volatili mirositori, lor datorîndu-se în marea majoritate a cazurilor mirosul plăcut al plantelor. Ele se bucură în primul rînd de proprietăți antiseptice, avînd o acțiune microbicidă, care variază de la ulei volatil la ulei volatil și care se datorează în special substanțelor de natura fenolică ce intră în compoziția lor; pe lîngă această acțiune unele dintre aceste uleiuri mai sînt înzestrate și cu alte activități farmacologice, după cum se va preciza mai departe.

În majoritatea cazurilor uleiurile volatile, după un timp mai îndelungat, în contact cu aerul suferă o serie de procese de oxidare, transformîndu-se în produși semilichizi și chiar solizi, amorfi. Asemenea procese de oxidare și de alte combinații chimice au loc însă și în anumite țesuturi ale unor specii de plante, iar produsele rezultate denumite prin termenul general de *rezine* sau *rășine* sînt înzestrate uneori cu activități terapeutice.

Trebuie să subliniem că activitatea terapeutică a unui produs vegetal nu se datorește numai principiului sau principiilor active ce le conține, ci și altor substanțe care există în acest produs denumite *substanțe adjuvante:* aceste adjuvante pot amplifica activitatea (ex. saponozidele din frunzele de *Digitalis*) sau pot să o prelungească și chiar să o modifice cum este cazul taninurilor din infuzia de ceai care moderează și prelungește acțiunea brutală a cafeinei.

Recoltarea, uscarea și conservarea plantelor medicinale

La prima vedere s-ar putea crede că aceste operațiuni sînt simple, însă în realitate lucrurile stau altfel.

Cercetările de laborator, efectuate fără întrerupere în special în secolul nostru au stabilit că:

— în imensa majoritate a cazurilor cantitatea de principii active nu este aceeași în toate organele unei plante medicinale, într-un organ acumulîndu-se în concentrația cea mai mare, în altul mai mică și în altul chiar poate lipsi sau există în cantitate neglijabilă. De aici rezultă că trebuie să se cunoască cu suficientă precizie organul sau organele cele mai bogate în principii active, de-

oarece numai astfel se va obține un produs vegetal cu eficiență terapeutică nu numai certă, dar și constantă;

— cantitatea de principii active din organul de plantă cel mai bogat în ele nu este aceeași în tot timpul anului, ci variază în funcție de etapele sezoniere de vegetație ale plantei, găsindu-se în concentrație maximă numai într-o anumită perioadă a anului, care trebuie să coincidă și cu timpul de recoltare a acestui organ, alegerea momentului optim de recoltare fiind deosebit de important pentru obținerea de produse de calitate superioară;

— stabilitatea în timp, cantitativă și calitativă a principiilor active într-un organ de plantă recoltat la timpul potrivit depinde pe de o parte de modul de uscare a lui, iar pe de altă parte de condițiile în care este păstrat. Făcînd o privire de ansamblu asupra organelor de plantă utilizate în scopuri terapeutice și cunoscute sub denumirea de *materie primă* sau *produs vegetal* se constată că în funcție de specie se recoltează organele specificate mai jos, în paranteză după fiecare menționîndu-se și denumirea lui științifică:

— *rădăcinile* (Radix); *tulpinile subterane* care pot fi *rizomii* (Rhizoma), *bulbii* (Bulbus) și *tuberculii* (Tubera); *frunzele* (Folium), *florile* (Flores), părțile aeriene sau supraterestre denumite în mod curent *„iarba"* (Herba), *mugurii foliari* (Gemmae sau Turiones), *semințele* (Semen), *fructele* (Fructus) și *scoarța sau coaja* (Cortex). Plecînd de la aceste precizări vom prezenta în linii mari aspectele principale privind operațiile de recoltare, uscare și conservare a produselor vegetale.

Recoltarea. Această operație cere în primul rînd ca persoana care colectează o specie vegetală medicinală s-o cunoască suficient de bine, pentru a evita o eventuală confuzie, care de multe ori poate avea urmări destul de serioase pentru cel ce o va folosi.

În cazul cînd persoana care intenționează să recolteze o plantă medicinală are îndoieli asupra identității ei, este sfătuită să consulte fie farmacistul, fie profesorul de științe naturale, fie specialistul Plafarului, persoane care lucrează în regiunea respectivă.

— *Recoltarea organelor subterane,* adică a rădăcinilor, rizomilor, bulbilor și tuberculilor. În general aceste organe se recoltează primăvara timpuriu sau toamna tîrziu. Înainte de a se trece la efectuarea acestei operații trebuie să se acorde multă atenție și siguranță că s-a identificat specia dorită, deoarece acum pot surveni cele mai frecvente confuzii din cauza absenței părților aeriene și în special a florilor — elemente care ușurează simțitor recunoașterea plantei respective.

— *Recoltarea mugurilor foliari.* După cum se știe, aceste organe se formează toamna, însă recoltarea lor se face primăvara timpuriu cînd planta își intensifică activitatea ei de vegetație.

— *Recoltarea frunzelor,* deși în general are loc primăvara atunci cînd acest organ a ajuns la o dezvoltare normală, ea variază de la specie la specie. În cazul plantelor ierbacee recoltarea cea mai adecvată corespunde epocii de înflorire a lor. Mai trebuie amintit că frunzele care conțin uleiuri volatile trebuie recoltate pe timp noros, iar celelalte pe vreme cu soare.

— *Recoltarea florilor* se va face cu puțin timp înainte de înflorire, adică în boboc, cît și în timpul înfloririi, dar în nici un caz mai tîrziu, adică după ce floarea s-a trecut.

— *Recoltarea părților aeriene adică a plantei fără rădăcină* (a ierbii). Sub această formă plantele medicinale sînt destul de frecvent folosite, iar recoltarea lor se face cînd ele sînt înflorite, în așa fel ca produsul rezultat să conțină cît mai multe flori.

— *Recoltarea fructelor* variază în funcție de natura fructului, astfel în cazul fructelor cărnoase recoltarea lor se recomandă să se facă cînd ele sînt complet dezvoltate (ex. fructele de afin, de ienupăr etc.), iar în cazul fructelor uscate înainte de deschiderea lor, cînd semințele sînt deplin dezvoltate, maturizarea și deschiderea lor avînd loc în timpul uscării. Această operație se efectuează toamna pînă la căderea brumei.

— *Recoltarea semințelor în scopuri terapeutice* trebuie făcută cînd semințele au ajuns la maturitate, iar în cazul cînd fructele care le conțin sînt dehiscente înainte de deschiderea lor spontană (semințele de muștar, de in, de mac etc.).

— *Recoltarea scoarței* (cojii). De la unele specii de plante se folosește în scopuri medicinale numai scoarța recoltată fie de pe tulpini, fie de pe ramuri și chiar de pe rădăcini. Epoca cea mai corespunzătoare acestei operații este primăvara pînă în momentul formării primelor frunze, deoarece pe de o parte scoarța conține o cantitate suficientă de principii active, iar pe de altă parte se poate desprinde ușor de partea lemnoasă a organului respectiv. Indiferent de anotimp și de organul folosit se recomandă ca recoltarea să se facă pe vreme uscată, fără umiditate și cu soare, exceptînd, după cum am mai precizat, organele ce conțin uleiuri volatile.

Uscarea este un factor important de care depinde calitatea materiei prime vegetale, deoarece în momentul recoltării ea conține o cantitate importantă de apă, care variază de la organ la organ; astfel semințele conțin 5—10%, frunzele 60—90%, organele subterane 75—85%, iar florile pînă la 90%. Această cantitate ridicată de apă poate determina: fie declanșarea unor procese enzimatice

care în final distrug sau alterează principiile active, fie că favorizează mucegăirea lor care are aceleași efecte asupra factorilor răspunzători de activitatea terapeutică a plantelor medicinale recoltate.

Trebuie amintit că uscarea produselor vegetale s-a practicat de oameni din timpurile cele mai îndepărtate, iar procedeele folosite în acest scop au fost și sînt în permanență perfecționate.

Această operație se poate efectua pe două căi și anume:

pe cale naturală, cea mai la îndemînă și

pe cale artificială care se folosește de unitățile specializate.

Uscarea pe cale naturală se poate face, în funcție de organul recoltat, *fie în aer liber și la soare, fie la umbră.*

Uscarea în aer liber și la soare se folosește de predilecție în cazul rădăcinilor și rizomilor, a unor fructe și semințe și chiar a unor flori (lumînărica, soc etc.). Acest mod de uscare se poate folosi cu succes în regiunile calde și mai secetoase ale țării. În regiunile de munte și de deal uscarea la umbră este cea mai recomandabilă, podurile caselor, magaziilor și șoproanelor acoperite cu tablă, sau cu țiglă și bine aerisite corespunzînd cel mai bine acestui scop; de asemenea se mai pot folosi și unele încăperi ale casei.

Indiferent de modul de uscare utilizat, această operație trebuie făcută imediat după recoltare; ea se efectuează în strat subțire, pe rame de lemn prevăzute cu site de sîrmă sau de tifon.

Vîrfurile florale și florile trebuie uscate cu mai multă atenție pentru a-și păstra și culoarea. În cazul cînd uscarea se face direct la soare, ele se vor acoperi cu hîrtie.

Materialul pus la uscat, exceptînd frunzele și florile, se întoarce zilnic, prin această operație evitîndu-se încingerea și înnegrirea lui, ceea ce determină și o pierdere a cantității de principii active.

Practica a demonstrat că frunzele și florile pot fi socotite suficient de uscate cînd foșnesc la atingere, iar părțile subterane, ramurile și scoarțele se rup cu zgomot la îndoire.

Trebuie atras atenția să nu se usuce în același timp și în același loc (încăpere sau pod) plante sau organe de plante medicinale puternic mirositoare cu altele lipsite de miros, deoarece acestea din urmă vor lua mirosul celor dintîi; de asemenea să nu se usuce plantele netoxice alături de cele toxice.

Experiența a mai arătat că un produs vegetal poate fi socotit de bună calitate cînd își păstrează după uscare culoarea, mirosul natural, rămîne întreg, nefărîmițat și neamestecat cu alte specii sau cu impurități și corpuri străine.

Conservarea. După uscare plantele și organele de plantă trebuie păstrate în pungi de hîrtie duble, pergaminate, în cutii de

lemn sau carton, se etichetează și se depozitează în încăperi curate, uscate și la adăpost de alte mirosuri.

În general se recomandă ca plantele medicinale după recoltare și uscare să fie reînnoite după 1—3 ani; se va da prioritate florilor și frunzelor în special acelora care conțin uleiuri eterice, scoarțele, rădăcinile și tulpinile dovedindu-se a avea o durată de conservare mai îndelungată.

Plantele medicinale și modul lor de folosire

După cum am precizat anterior, plantele medicinale își datorează activitatea terapeutică unor substanțe chimice denumite principii active, în majoritatea lor, de natură organică, toate biosintetizate de celula vegetală. De asemenea am mai precizat că principiile active au o structură chimică foarte variată ceea ce explică și acțiunile lor medicamentoase multiple. Tot datorită acestor structuri, principiile active prezintă o serie de proprietăți fizice și chimice de care trebuie să ținem seama atunci cînd preparăm un medicament dintr-o plantă medicinală, în sensul că pe de o parte să se asigure extragerea totală a lor din plantă, iar pe de altă parte să nu aibe loc o alterare a lor în timpul extragerii, fie din cauza lichidului folosit, fie din cauza temperaturii la care se lucrează, alterare care produce scăderea și chiar dispariția activității terapeutice.

Am socotit util să facem toate aceste considerații de ordin general, deoarece este absolut necesar să se țină seamă de ele atunci cînd plantele se folosesc în scopuri terapeutice.

În general, plantele medicinale, sau mai precis organele de plante medicinale, se folosesc fie singure, fie în amestec de plante, sau părți de plante asociate în diferite proporții pentru a obține un efect terapeutic. Amestecurile de plante medicinale sau organe de plante medicinale alcătuiesc *ceaiurile medicinale* denumite și *specii* (S p e c i e s).

Medicamentele obținute din produse vegetale, la fel ca și cele pe bază de substanțe chimice pure, de sinteză și naturale, sînt destinate fie *„uzului intern"*, adică administrate pe cale bucală, fie și *„uzului extern"*, adică aplicate pe părțile externe ale corpului uman.

Cele mai întrebuințate forme, preparate în casă, din plante medicinale destinate uzului intern sînt: *infuzia, decoctul, maceratul, vinurile medicinale* și *pulberea,* iar pentru uzul extern: *oțeturile medicinale, cataplasmele, băile medicinale* și *inhalațiile.*

Cu excepţia pulberilor, toate celelalte forme precizate pînă acum constituie forme de extracţie, mai mult sau mai puţin selectivă, a principiilor active din materia primă vegetală, cu ajutorul, după caz, al apei, alcoolului, vinului, oţetului şi uneori al uleiului de floarea soarelui sau al altui ulei vegetal.

Considerăm că nu este lipsit de importanţă dacă vom face unele indicaţii generale privind prepararea în casă a acestor forme medicamentoase.

Infuzia este forma cea mai frecventă de folosire în condiţii casnice a unor organe de plante medicinale. În general se foloseşte această formă ori de cîte ori trebuie obţinute principiile active din produse vegetale mai gingaşe cum sînt florile, frunzele şi părţile aeriene care conţin principii active termostabile şi greu solubile la rece. *În acest scop produsul vegetal, adus într-un grad de mărunţire corespunzătoare, se umectează într-un vas smălţuit sau de porţelan cu 3 părţi de apă şi se lasă în repaus 5 minute; după aceea se adaugă cantitatea de apă indicată, încălzită la fierbere, apoi se acoperă vasul cu un capac şi se lasă să stea astfel aproximativ 30 de minute, agitînd din cînd în cînd. După scurgerea acestui timp cînd infuzia are temperatura de 40° se filtrează prin pînză sau tifon,* cel mai recomandabil fiind vata care are cea mai mare putere de reţinere a diverselor ţesuturi vegetale, reziduul se stoarce şi se spală cu o cantitate suficientă de apă cu care se completează soluţia extractivă la volumul necesar — adică indicat iniţial — şi se îndulceşte cu miere de albine. În cazul cînd infuzia este destinată unui bolnav de diabet sau cu deranjamente stomacale însoţite de diaree, îndulcirea se va face cu zaharină.

Decocţia este operaţia de extracţie care se realizează prin fierberea produsului vegetal mărunţit cu solventul necesar, obişnuit apa, lichidul obţinut fiind denumit *decoct,* iar popular *fiertură. Decocţia constă în tratarea produsului vegetal mărunţit, într-un vas de metal smălţuit, cu cantitatea de apă necesară şi fierberea timp de 15—30 de minute. Fierberea timp de 15 minute se aplică în cazul părţilor aeriene* (herba) *şi a organelor de plantă care conţin mucilagii, iar 30 de minute în cazul rădăcinilor, scoarţelor şi rizomilor.* Soluţia extractivă se filtrează fierbinte, reziduul se stoarce şi se completează cu apa de spălare la volumul indicat în reţetă.

În mod obişnuit atît infuzia, cît şi decoctul preparate în casă mai sînt cunoscute şi sub denumirea de *ceaiuri.*

Maceratul este soluţia extractivă obţinută prin operaţia denumită *maceraţie* sau *plămădeală,* folosind ca lichid de extracţie, apă, alcool, vin şi oţet. Această operaţie se efectuează, de la caz la caz atît la *rece,* cît şi la *cald.*

Macerarea constă în tratarea produsului vegetal mărunțit cu cantitatea necesară de solvent rece sau cald, menținerea în contact timpul necesar și apoi separarea soluției extractive de reziduu prin filtrare.

Macerarea la rece cu ajutorul apei este operația cea mai frecvent utilizată în condițiile casnice; *ea constă din tratarea produsului vegetal cu cantitatea de apă prescrisă, fiind recomandabil să se folosească apă proaspăt fiartă și răcită și menținerea amestecului un timp determinat la temperatura camerei* (15—25°). Deși de multe ori se recomandă ca timpul de extracție să fie de 30—60 minute, totuși considerîndu-se că numai folosirea unui timp de extracție de 3—6 ore asigură o extracție practic totală a principiului activ; și într-un caz și în altul se agită din cînd în cînd. Soluția extractivă se filtrează, reziduul se spală tot cu apă proaspăt fiartă și răcită și se completează la volumul indicat.

Macerarea la rece se utilizează în cazul plantelor medicinale ale căror principii active se dizolvă în apă la temperatura camerei (15—25°) și se alterează la temperaturi mai ridicate; se aplică cu predilecție la organele de specii vegetale care conțin mucilagii cum sînt frunzele și rădăcinile de nalbă, semințele de in etc.

Soluțiile extractive obținute prin macerare la rece, dar folosind ca solvent alcoolul de diferite concentrații sînt denumite *tincturi;* de regulă aceste forme se prepară în farmacie și de către industria chimico-farmaceutică.

Macerația la cald, denumită *digerare,* cît și *digestie,* se realizează cu solventul încălzit la 40—60°, în general la o temperatură inferioară aceleia la care solventul fierbe. Solvenții folosiți în acest caz sînt apa, alcoolul, amestecul lor și uleiul. Macerația la cald este o operație folosită din timpurile îndepărtate de către strămoșii noștri pentru preparat maceratul sau mai precis spus *uleiul de mușețel* și *uleiul de sunătoare.* Deși aceste forme medicamentoase nu mai sînt folosite în terapeutica științifică, totuși poporul le prepară și utilizează pe scară mai mult sau mai puțin largă. Tehnica folosită este următoarea: aproximativ 20—30 g de produs vegetal mărunțit se amestecă cu aceeași cantitate de alcool concentrat, după 12 ore se adaugă 200 g ulei de floarea soarelui, iar amestecul rezultat se menține 3—4 ore pe baia de apă în fierbere, agitînd din cînd în cînd. Se lasă totul în repaus 2—3 zile, apoi se strecoară printr-o pînză, storcîndu-se reziduul: lichidul obținut se lasă în repaus 24 de ore și în final se refiltrează prin tifon, produsul rezultat putîndu-se acum folosi în scop medicinal. Este bine ca uleiurile medicinale să fie conservate la rece în sticle colorate și de capacitate mică.

Se recomandă ca atît infuzia, decoctul, cît şi maceratul la rece să se prepare numai în cantitatea necesară pentru 24 de ore şi să fie conservate la rece, deoarece o păstrare mai îndelungată favorizează dezvoltarea microorganismelor, care prin sistemele lor enzimatice degradează şi deci inactivează principiile active, iar pe de altă parte aceste soluţii extractive alterate pot provoca deranjamente stomacale serioase, cînd sînt destinate uzului intern.

De asemenea se mai recomandă ca părţile de plante sau produs vegetal, să fie în prealabil bine spălate cu apă, — operaţie care trebuie efectuată repede — pentru a îndepărta pămîntul, nisipul şi alte impurităţi, unele hidrosolubile.

Vinurile medicinale sînt forme medicamentoase folosite mult în trecut de poporul nostru şi utilizate încă şi astăzi. În condiţii casnice ele *se prepară prin macerare la rece, timp de 7—8 zile, a materiei prime vegetale, mărunţită convenabil, cu vin de calitate superioară utilizînd aproximativ 1 litru de vin pentru 30—50 g de produs şi agitînd din cînd în cînd; se filtrează, se stoarce reziduul, iar lichidul rezultat se lasă să sedimenteze timp de 24 de ore,* apoi se refiltrează şi se completează cu vin pînă la 1 litru; uneori se îndulceşte cu aproximativ 50 g zahăr.

Pulberile. După cum se va preciza în partea specială, numeroase produse vegetale şi în special frunzele, părţile aeriene, scoarţele şi uneori părţile subterane se administrează sub formă de pulbere. Dacă în cazul frunzelor şi părţilor aeriene, operaţia de pulverizare este oarecum realizabilă în casă, în schimb este mai greu de efectuat în cazul părţilor subterane, de aceea se recomandă ca pulberile respective să fie procurate din farmaciile publice.

Oţeturile medicinale. Se prepară la fel ca şi vinurile medicinale folosind ca solvent de extracţie oţetul de vin. Pentru obţinerea acestor forme, în general, se iau în lucru 5—10 g de produs vegetal mărunţit şi 100 ml de oţet de vin, iar tehnica de lucru este aceeaşi, ca şi în cazul vinurilor medicinale.

Cataplasmele, denumite popular *prişniţe* şi *oblojeli,* sînt preparate de consistenţă moale care se obţin din plante şi organe de plante medicinale pulverizate şi amestecate cu apă pînă ce rezultă o pastă. Această pastă se pune între două bucăţi de pînză fină pentru a putea fi aplicată şi ridicată uşor de pe partea bolnavă. Cataplasma nu trebuie să fie nici prea consistentă, nici prea fluidă, şi nici să depăşească prin suprafaţa ei locul bolnav.

Cînd se reînnoieşte aplicarea unei cataplasme se recomandă să se prepare mai întîi noua cataplasmă, apoi să se ridice cea veche ca să nu se răcească locul unde ea a fost aplicată.

Dintre cataplasmele cele mai des folosite amintim *cataplasma de făină de in*, cunoscută şi sub denumirea de *cataplasmă emolientă şi cataplasma de făină de muştar.*

Băile medicinale constituie o altă formă de folosire, pentru uz extern, a plantelor şi se obţin prin introducerea lor în apă fierbinte, în prealabil mărunţite (aproximativ 500 g pentru o baie) şi puse într-un sac de pînză fină. De asemenea se poate folosi direct infuzia sau decoctul care se toarnă în apa de baie adusă la temperatura ce o poate suporta corpul omenesc.

Dintre băile medicinale mai frecvent utilizate amintim baia de făină de muştar, în care se introduc picioarele şi care necesită 100—125 g de făină de muştar pentru o baie.

Inhalaţiile sînt o formă medicamentoasă destul de frecvent folosită atît în terapia tradiţională, cît şi în cea ştiinţifică, utilizînd în acest scop unele specii de plante care conţin uleiuri volatile. Inhalaţiile se pregătesc astfel: produsul vegetal mărunţit groscior se pune într-un vas smălţuit peste care apoi se toarnă apă fierbinte; vaporii de apă venind în contact cu planta aromatică, antrenează sub formă de picături fine uleiul volatil care sînt inhalate de bolnav, pătrunzînd astfel în căile lui respiratorii unde uleiul volatil îşi exercită activitatea lui medicamentoasă.

Posibilitatea de apreciere a cantităţii de produs vegetal şi a volumului de solvent necesare efectuării unei forme medicamentoase în casă

Indiferent de forma de administrare şi de modul de folosire este necesar să se respecte cantităţile de produs vegetal şi de solvent indicate.

Pentru a veni în ajutorul celor care prepară în casă diverse forme medicamentoase pe baze de plante medicinale şi care nu dispun de un cîntar şi de un cilindru gradat redăm mai jos cantităţile aproximative de produs vegetal uscat şi mărunţit pe care le poate conţine o lingură de supă rasă, o linguriţă şi volumul de solvent dintr-o cană (pahar şi ceaşcă) de apă.

Cantitatea de produs vegetal uscat şi mărunţit dintr-o lingură de supă:

5— 7 g de rădăcini, tuberi şi rizomi;
2— 3 g de frunze;
3— 4 g de flori;

4— 5 g de iarbă (parte aeriană);
5— 6 g de fructe;
8—10 g de semințe.

În general într-o linguriță încap aproximativ 3 g de produs vegetal adus într-un grad de mărunțire înaintată și 0,5—1 g de pulbere de diverse organe luate pe un vîrf de cuțit.

Atragem atenția că se poate face uz de aceste determinări aproximative numai în cazul plantelor medicinale care nu sînt toxice.

Mijlocul cel mai la îndemînă pentru aprecierea volumului de solvent (apă, alcool, vin și oțet) îl constituie cana, paharul sau ceașca al căror conținut corespunde la 150—200 ml lichid.

Plantele medicinale indigene folosite în terapeutică

● **Afinul** — fig. 1

Vaccinium myrtillus L. (Fam. Ericaceae)
M: Fekete áfonya; *G:* Heidelbeere; *R:* Cernica abîknavennaia*

Descrierea speciei. Este arbustul cel mai des întîlnit în zona alpină de la noi, formînd deseori pădurici dense sau afinişuri. Înalt pînă la 50 cm, are ramurile verzi, cu muchii ascuţite, purtînd frunze alterne, scurt peţiolate, ovale sau oval eliptice, cu vîrful ascuţit şi marginea fin-dinţată, lungi de cel mult 3 cm şi late de 2 cm. Florile, mici, solitare, actinomorfe, pentamere, au caliciul concrescut cu ovarul, corola de culoare roză este globulos-urceolată, iar androceul obdiplostemon. Fructul, bacă zemoasă, la maturitate de culoare albăstrie-negricioasă şi brumată, are în diametru 6—10 mm, iar prin strivire rezultă un suc violaceu cu gust dulceag. Înfloreşte din mai pînă la sfîrşitul lui iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează frunzele *(Folium Myrtilli)* şi fructele *(Fructus Myrtilli)*; primele se recoltează în timpul verii şi se usucă la umbră, iar celelalte la deplina lor maturitate începînd din iulie pînă la sfîrşitul lui august şi se usucă la 60—70°C.

Principii active. Frunzele conţin: taninuri şi derivaţi flavonici, iar fructele pe lîngă taninuri şi derivaţi antocianici (mirtilina a şi b) răspunzători de coloraţia lor cînd ajung la maturitate, mai conţin vitamina C şi vitamine din complexul B, provitamina A şi un principiu sau principii bacteriostatice neizolate încă.

* M: denumirea maghiară; G: germană şi R: rusă

Acțiune farmacologică: atît frunzele cît și fructele sînt înzestrate cu importante proprietăți astringente și antiseptice (antibiotice).

În cea ce privește activitatea hipoglicemiantă, adică de a scădea cantitatea de glucoză din sînge, a frunzelor mult folosite în medicina populară de la noi, trebuie amintit că numeroasele cercetări de laborator încă nu au ajuns la rezultate concludente care să confirme sau să infirme această acțiune.

Întrebuințări. Infuzia și decoctul 0,5—3% de frunze de afin se utilizează în cantitate de 1—2 căni pe zi atît în tratamentul diareei, cît și ca antiseptic urinar și ușor diuretic.

Fructele au o întrebuințare mult mai mare atît în combaterea tuturor formelor de diaree, cît și în dizenteria cronică, ajutînd ameliorarea proceselor de fermentație și putrefacție intestinală. În acest scop ele se folosesc sub formă de ceai în concentrație de 1—2%; cantitatea respectivă de fructe uscate se fierbe în 100 ml de apă timp de 25—30 de minute, apoi se filtrează, se completează cu apă fiartă pînă la 100 ml; se bea cca 300 ml de ceai călduț în 24 de ore. Pentru obținerea unui efect și mai puternic la cantitatea de fructe se mai poate adăuga înainte de fierbere: 1 g flori de mușețel, 0,5 g frunze de mentă și chiar 0,5 g coajă de stejar.

Plecînd de la observația că în urma consumării de fructe de afin ochiul minierilor se adaptează mult mai ușor cînd trece de la lumină la întuneric, în ultimul deceniu s-au obținut din acest produs o serie de preparate cu asemenea proprietăți terapeutice.

Frunzele de afin intră în compoziția ceaiului dietetic.

• Albăstrelele — fig. 2

Centaurea cyanus L. (Fam. Compositae)
M: Kék búzavirág; *G.:* Kornblume; *R.:* Vasilek sinii

Descrierea speciei. Plantă anuală sau bianuală răspîndită prin semănături, locuri pietroase și pe marginea drumurilor, are tulpina înaltă de 0,50—1 m, ramificată și acoperită cu peri pîsloși. Frunzele, alterne, au culoare alburie din cauza perilor mătăsoși și sînt lineare. Florile pentamere, grupate în capitule globuloase terminale, sînt tubuloase, cele centrale au corola regulat-tubuloasă, iar cele periferice au corola asimetrică în formă de pîlnie cu cinci lobi de culoare albastră; androceul este alcătuit din 5 stamine cu anterele unite. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează atît capitulele florale (*Flores Cyani cum receptaculis*) recoltate în timpul înfloririi, cu

pedunculul de maximum 1 cm, cît și numai florile marginale (cu corola asimetrică) *(Flores Cyani)*. Ambele produse sînt lipsite de miros și au gust dulceag, ușor astringent.

Principii active. Substanțe amare (centaurozida sau cnicina) tanin, antocianidine și săruri de potasiu.

Acțiune farmacologică; are proprietăți astringente și diuretice.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 2—3 g/200, se ia de 3 ori pe zi înaintea meselor principale; se administrează în tratamentul bolilor renale, iar extern sub formă de cataplasme și spălături în diferite boli de ochi. Intră în compoziția ceaiului diuretic nr. 2.

• Amăreala — fig. 3

Polygala amara L. (Fam. Polygalaceae)
M.: Keserű pacsirtafű; G.: Bittere Kreuzblume; R.: Istod balșoi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, care crește din abundență prin pădurile, pășunile și fînețele din regiunile alpine și subalpine. În pămînt are un rizom ramificat, brun-gălbui la exterior, alburiu la interior, care se prelungește cu o rădăcină groasă de aproximativ 1 mm. În fiecare primăvară din rizom iau naștere mai multe tulpini, lungi de 15—20 cm, avînd cea mai mare parte a lungimii lor întinse pe suprafața pămîntului. Prezintă frunze bazilare dispuse în rozetă, eliptic ovate, iar pe tulpină frunze mai mari, mai alungite și mai înguste; ambele tipuri de frunze sînt glabre. Florile grupate în spice terminale de culoare albastră, uneori violetă, roșiatică sau albă sînt neregulate, cu caliciu format din 5 sepale, 3 exterioare mai mici și două laterale petaloide mai mari, iar corola din 5 piese, petala anterioară fiind mai dezvoltată și concavă. Înflorește în lunile mai, iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se recoltează în scopuri medicinale atît planta întreagă *(Herba Polygalae cum radicibus)*, cît și numai rădăcinile *(Radix Polygalae)* recoltate în mai sau iunie, în timpul înfloririi. Ambele produse au gust puternic amar, ceea ce justifică și denumirea speciei.

Principii active: saponine triterpenice și *salicilat de metil* sub formă de glicozidă.

Acțiune farmacologică: excită secrețiile și în special secreția bronșică.

Întrebuințări. Se folosește sub formă de decoct 2% ca expectorant în bronșite și astm, administrîndu-se în 5—6 reprize pe zi.

• **Anasonul**

Pimpinella anisum L. (Fam. Umbelliferae)
M.: Keleti ánisz; G.: Anis; R.: Anis

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, originară din Asia occidentală şi nord-estul Africii, iar la noi se găseşte numai în cultură. Are tulpina cilindrică, goală la interior, ramificată şi înaltă pînă la 75 cm. Frunzele bazilare sînt ovale, dinţate pe margine, iar cele superioare profund divizate în segmente lineare. Florile mici, albe, regulate, pe tipul 5, sînt grupate în umbele compuse fără involucru. Înfloreşte din luna iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează numai fructele *(Fructus Anisi vulgaris)*, impropriu denumite seminţe, recoltate la maturitate au forma ovoidă, sînt păroase, lungi de 3—5 cm şi late de 2—3 mm, de culoare galben-cenuşie sau cenuşiu verzuie, cu miros plăcut şi gust dulce aromat.

Principii active: ulei volatil (bogat în anetol 80—90%).

Acţiune farmacologică: datorită uleiului volatil, fructele de anason au proprietăţi carminative, uşurînd evacuarea gazelor intestinale şi stomahice, ajutînd digestia, de asemenea au şi proprietăţi expectorante stimulînd secreţia salivară şi galactagogă.

Întrebuinţări: se foloseşte sub formă de infuzie 1% (250 ml pe zi) sau sub formă de pulbere 0,5—2 g/zi ca stimulent al poftei de mîncare (în anorexii), în insuficienţa secreţiei lactate, cît şi pentru uşurarea digestiei şi expectorant.

Sub formă de infuzie se administrează şi sugarilor pentru a înlătura colicile produse de acumularea de gaze, folosind în acest scop 5—6 fructe la o căniţă de apă.

• **Angelica** — fig. 4

Angelica archangelica L. (Fam. Umbelliferae)
M.: Orvosi angélika; G.: Engelwurz; R.: Diaghili lekartsvennîi

Descrierea speciei. Cunoscută în popor şi sub numele de anghelică şi buciniş, este o specie medicinală vivace, caracteristică florei regiunilor noastre muntoase. În pămînt are un rizom napiform, de culoare brună, lung de 8—12 cm, gros de 3—5 cm, din care pornesc numeroase rădăcini brune, brăzdate longitudinal, lungi pînă la 30 cm. Are o tulpină robustă, înaltă de 1—2 m, ramificată, de culoare roşiatică, cilindrică, goală la mijloc şi slab brăzdată în partea superioară; apare numai în al doilea an de vegetaţie. Frun-

zele sînt mari, divizate, dințate pe margini, avînd la baza pețiolului o umflătură caracteristică. Florile sînt mici, pe tipul 5, regulate, numeroase, de culoare alb-verzuie, dispuse în umbele mari globuloase. Înflorește în lunile iulie și august.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează părțile subterane, adică rizomii cu rădăcini *(Rhizoma cum radicibus Angelicae)*, recoltate la sfîrșitul verii. După uscare acest produs are miros aromat caracteristic, gust amar-aromat.

Principii active: ulei volatil, acizii: angelic și valerianic.

Acțiune farmacologică: stomahică, tonic-amară, excitantă a poftei de mîncare și în special în anorexia de natură psihică.

Întrebuințări. Se folosește fie sub formă de infuzie 2—5%, fie sub formă de decoct în anorexii și dispepsii, administrîndu-se cîte o jumătate de cană de ceai înaintea meselor principale.

• Anghinarea sau Anghinar — fig. 5

Cynara scolymus L. (Fam. Compositae)

M.: Árticsóka; G.: Artishocke; R.: Ținara

Descrierea speciei. Anghinarea, specie vivace, originară din sudul Spaniei, se găsește la noi numai în cultură. În primul an dă naștere la o rozetă de frunze bazilare, iar în al doilea an la o tulpină viguroasă, ramificată la partea superioară, înaltă pînă la 2 m, acoperită cu numeroși peri albi cenușii. Frunzele sînt mari, de obicei spinoase, adînc divizate, de culoare verde, albicioase pe fața superioară și alb-cenușie pe cea inferioară, acoperite cu numeroși peri. Florile de culoare roșie-violacee sînt dispuse în vîrful fiecărei ramuri în capitule mari, globuloase, acoperite de solzi groși cărnoși la bază. Înflorește în lunile iulie și august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se utilizează numai frunzele *(Folium Cynarae)*, recoltate cînd sînt complet dezvoltate, fără însă a fi îmbătrînite și sînt uscate imediat. Nu au miros caracteristic, în schimb au gust puternic amar.

Principii active: cinarină (acid 1,3-dicafeil-chinic), acid clorogenic, derivați flavonici (cinarozida și scolimozida) și un principiu amar (cinaropicrina).

Acțiune farmacologică: frunzele de cinara măresc secreția biliară și diureza și scad conținutul sîngelui în colesterol (stimulînd metabolismul colesterolitic în ficat); au și acțiune antidiabetică.

Întrebuințări. Se folosește sub formă de infuzie 0,5—1%, ca diuretic și coleretic în toate formele de insuficiență hepato- și car-

dio-renală, în nefrite cronice și acute. Se prepară astfel: se ia o lingură de frunze și se introduce într-un vas cu 500 ml apă clocotită și se lasă în repaus 20—30 de minute, iar după filtrare se bea o parte dimineața pe stomacul gol, iar restul în cursul zilei cu o jumătate de oră înaintea meselor principale. Sub formă de extract apos deproteinizat intră în compoziția produsului Anghirol (Cinarol).

• Arnica — fig. 6

Arnica montana L. (Fam. Compositae)
M.: Arnika; G.: Arnika; R.: Arnica gornaia

Descrierea speciei. Cunoscută în Banat și sub denumirea de carul pădurilor și carul zînelor, arnica este o plantă folosită în țara noastră încă din timpurile cele mai îndepărtate la vindecarea rănilor. Crește din abundență prin fînețe și pășunile umede din regiunile montane, în special din nordul țării. Este o specie vivace, avînd în pămînt un rizom orizontal din care ia naștere primăvara o rozetă de frunze ovale, cu marginile întregi și aspre la pipăit. Tulpina, care pornește din mijlocul rozetei de frunze, este dreaptă, cilindrică, păroasă, de culoare brun-roșiatică, înaltă de 50—60 cm și poartă 1—2 perechi de frunze mai mici ca cele bazilare. Florile de culoare galben-portocalie sînt dispuse în capitule terminale, mari, cu diametrul de 6—8 cm; florile marginale, femele, sînt ligulate, cu ligula lungă pînă la 2 cm, iar cele centrale hermafrodite, tubulare cu corola terminată cu 5 dinți. Înflorește în lunile iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. Capitulele florale alcătuiesc singurul organ de plantă cu proprietăți terapeutice. Ele se recoltează fără codiță *(Flores Arnicae)* în momentul cînd planta începe să înflorească și se usucă repede în strat subțire la soare.

Principii active: ulei volatil, carotinoide, flavonoide și alcooli triterpenici.

Acțiune farmacologică: extern vulnerar și antiflogistic în echimoze și contuzii, intern (foarte rar) ca stimulent al sistemului nervos.

Trebuie avut în vedere că florile de arnica nu sînt un produs inofensiv, deoarece tinctura de arnica (1/5) aplicată local este foarte iritantă, iar administrată intern chiar în doze moderate poate provoca gastroenterite și paralizia centrilor nervoși.

Întrebuințări. Intern se folosește infuzia 0,5% (500 ml în 24 de ore) ca stimulent nervin, însă numai cu avizul medicului. Extern,

infuzia 5 g% se utilizează sub formă de gargară în laringită și răgușeală și ca pansament antiseptic și cicatrizant al rănilor. Florile de arnica intră în compoziția unor specii vulnerare.

• **Brîndușa de toamnă** — fig. 7

+ *Colchicum autumnale* L. (Fam. Liliaceae)
M.: Öszikikerics; G.: Herbstzeitlose; R.: Bezvremennik Osenii

Descrierea speciei. Plantă vivace, erbacee, lipsită de tulpina aeriană, crește prin fînțele din regiunile muntoase ale țării. În pămînt are un bulb voluminos, adînc înrădăcinat, compact și învelit cu membrane brune. Frunzele, în număr de 3—4, sînt lineare lanceolate, cu vîrful ascuțit și cu nervațiunea paralelă; ele apar primăvara și se veștejesc la începutul lui septembrie. Toamna ies din bulb 1—3 flori de culoare roz-violacee, cu perigonul tubulos, foarte alungit (15—20 cm) și desfăcut în 6 lobi ovali și puțin ascuțiți, în interiorul căruia se află cele 6 stamine. Fructul este o capsulă lungă, care ajunge la maturitate în primăvara următoare, avînd o culoare brună ce se deschide prin trei valve și conține numeroase semințe mici. Atît bulbul, cît și semințele sînt foarte toxice, toxicitate cunoscută din îndepărtata antichitate.

Iată cît de plastic caracterizează Otilia Cazimir această plantă:

Țarina verii pe sfîrșite,
Prin crîngul gol în fiecare an,
Întind în soare pîlnii otrăvite,
Brîndușe, flori subțiri de porțelan.

Produsul vegetal folosit. Astăzi de la brîndușa de toamnă se utilizează numai semințele *(Semen Colchici)* recoltate la deplina lor maturitate. Sînt sferice, cu diametrul de 1—2 mm și de culoare negricios-violacee, cu suprafața punctat reticulată, cu gust amar și iute și lipsite de miros.

Principii active: alcaloizi — colchicina, demecolcina și tiocolchicozida fiind cei mai importanți terapeutic.

Acțiune farmacologică: antigutoasă și anticanceroasă.

Întrebuințări. Semințele se folosesc actualmente numai de industria chimico-farmaceutică pentru extragerea alcaloizilor activterapeutici.

• Brusture

Arctium lappa L. (Fam. Compositae)
M.: Közönséges Bojtorján; G.: Grosse Klette; R.: Lopuh balşoi

Descrierea speciei. Botezat de popor cu diverse nume ca: lipan, lăpuc şi clococean, brusturele este o specie erbacee bienală, foarte răspîndită în flora noastră prin locuri virane, pe lîngă garduri şi pe marginea pădurilor. În pămînt are un rizom vertical care se continuă cu o rădăcină pivotantă cărnoasă; tulpina înaltă pînă la 2 m este ramificată şi păroasă, poartă frunze dispuse altern, de culoare verde pe fața superioară, cenuşiu-tomentoasă pe cea inferioară. Frunzele inferioare sînt foarte mari, pețiolate, cu limbul rotunjit la bază şi cu marginea întreagă; frunzele superioare sînt de dimensiuni din ce în ce mai mici spre vîrf. Florile pentamere, tubulare, de culoare purpurie sînt dispuse în capitule globuloase, înconjurate de bractei încovoiate la vîrf în formă de cîrlig; fructul este o achenă. Înfloreşte în lunile august-septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează numai rădăcinile *(Radix Bardanae)* recoltate înainte de înflorire în al doilea an de vegetație, sau toamna în primul an de vegetație.

Principii active: nitrat de potasiu, ulei volatil, o lactonă cu structura insuficient precizată, acid cafeic, vitamine din complexul B.

Acțiune farmacologică: diuretică, coleretică şi hipoglicemiantă; de asemenea are şi proprietăți antifurunculoase.

Întrebuințări. Se foloseşte ca diuretic şi sudorific sub formă de ceai prin macerarea timp de 30—60 min. a 3—4 linguri de rădăcină mărunțită într-un litru de apă clocotită, iar după filtrare prin vată şi îndulcire, se bea în cursul unei zile. În cazul diabeticilor ceaiul se îndulceşte cu zaharină. Extern, infuzia asociată cu frunze de mesteacăn se foloseşte ca loțiune pentru creşterea părului, frecționînd pielea capului, o dată pe săptămînă după spălare, cu această fiertură căreia i s-a mai adăugat şi o linguriță de oțet.

• Călinul

Viburnum opulus L. (Fam. Caprifoliaceae)
M.: Kányabangita; G.: Gemeiner Schneebalb; R.: Kalina abîknavennaia

Descrierea speciei. Arbust înalt pînă la 5 m, stufos, cu tulpina ramificată; la noi creşte prin tufărişuri şi păduri mai umede; are

frunze opuse, trilobate, sinuat-dințate, cu lobii ascuțiți; florile sînt albe-rozacee, dispuse în inflorescențe terminale umbeliforme, cele marginale sînt mai mari și sterile, iar cele centrale mai mici și fertile, avînd caliciu și corola, fiecare formată din 5 piese. Înflorește din luna mai pînă la sfîrșitul lui iunie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează scoarța *(Cortex Viburni)* recoltată în lunile aprilie-mai de pe ramurile și tulpinile tinere; după uscare are gust amărui-astringent.

Principii active: tanin, rezine și flavonoide.

Acțiune farmacologică: astringentă, sedativ-uterină și antidismenoreică.

Întrebuințări. Infuzia 2% (două ceaiuri pe zi) se folosește în dismenoree, iminență de avort și accidente nervoase ale sarcinii.

• **Cătina** — fig. 8

Hippophaë rhamnoides L. (Fam. Elaeagnaceae)

M.: Homoktövis; G.: Sanddorn; R.: Ablepiha krușinovidnaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub numele de cătină albă sau cătină de rîu, această specie este un arbust alburiu, foarte ramificat și spinos, care crește la noi începînd din nisipurile și pietrișurile litorale pînă în regiunile muntoase, alcătuind uneori crînguri și tufișuri destul de întinse. Pe ramuri se observă prezența de numeroase frunze întregi, linear-lanceolate, de culoare verde-cenușie pe fața superioară și albicios-argintie pe cea inferioară. Florile, dioice, sînt de culoare galben-ruginiu, mici și apar înaintea frunzelor; cele mascule, sesile, au 2 sepale și 4 stamine, iar cele femele sînt scurt pediculate și cu 2 sepale. Fructele sînt ovoide sau globuloase, lungi de 5—10 mm și late de 4—8 mm și grupate mai multe la un loc, de culoare verde la început și galben-portocalie la completa lor maturitate.

Produsul vegetal folosit. Se întrebuințează numai fructele mature *(Fructus Hippophaë)* atît în stare proaspătă, cît și uscată; se recoltează imediat după coacerea lor pînă la lăsarea primului ger; în stare crudă au gust acru-astringent, iar coapte mai plăcut, cu miros de ananas.

Principii active: vitaminele B_1, B_2, C, PP, carotinoide, acid folic și izoramnetol.

Acțiune farmacologică: tonifiant general, datorită complexului vitaminic ce-l conțin.

Întrebuințări: Pe drept cuvînt denumite *polivitamină naturală,* fructele de cătină la noi nu se folosesc, în schimb în numeroase țări și în special în cele nordice sînt utilizate atît în scopuri terapeutice, ca și preparatele condiționate pe bază de polivitamine, în hipo- și avitaminoze, în anemie și convalescență, cît și în scopuri alimentare sub formă de sucuri, siropuri, marmeladă etc. Se poate utiliza și infuzia 2—3%, folosind 2—3 ceaiuri pe zi. Sucurile, în general, se prepară din fructe proaspete stoarse.

• **Cerențelul** — fig. 9

Geum urbanum L. (Fam. Rosaceae)

M.: Patakmenti gyömbérgyökér; G.: Gemeine Nelkenwurz; R.: Gravilat taradskoi

Descrierea speciei. Denumit în unele regiuni ale țării cuișoriță și ridichioară, cerențelul este o specie erbacee, vivace, foarte răspîndită la noi prin locurile umede, păduri și luminișuri. În pămînt are un rizom cilindric, cu diametrul de aproximativ 2 cm, din care iau naștere numeroase radicele. Tulpina aeriană este dreaptă, ramificată; frunzele bazilare sînt penat compuse cu 5—7 foliole dințate pe margini, iar cele tulpinale sînt mai mari și trifoliate. Florile de culoare galben-aurie sînt regulate pe tipul 5, solitare, dispuse fie în vîrful tulpinii, fie la subțioara ultimelor frunze; fructele la maturitate, grupate la un loc, poartă stilurile caracteristice prin vîrful lor în formă de croșetă. Înflorește din luna mai pînă la începutul toamnei.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează rizomii cu rădăcinile *(Rhizoma cum radicibus Gei)* recoltate primăvara și toamna. Materia primă uscată are culoarea brună, cu miros slab-aromatic, asemănător cu cel de cuișoare, iar gustul este amar și astringent.

Principii active: taninuri (hidrolizabile și condensate), și geozidă sau geină care prin hidroliză pune în libertate eugenol, substanța bactericidă răspunzătoare de mirosul de cuișoare pe care-l are rizomul de cerențel.

Acțiune farmacologică. Datorită taninurilor are acțiune astringentă, antidiareică și hemostatică, iar eugenolul rezultat din descompunerea geozidei îi comunică proprietățile bactericide și calmante.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere 1—4 g pe zi, decoct sau infuzie 1—3% (1 linguriță produs mărunțit la o cană de apă admi-

nistrîndu-se 2—3 ceaiuri pe zi) acest produs se foloseşte intern în tratamentul dispepsiilor gastrice şi enteritelor de natură infecţioasă şi al hemoragiilor. Extern se recomandă în tratamentul stomatitelor şi gingivitelor. Intră în compoziţia ceaiurilor antidiareice şi pentru gargară.

• Chimenul sau Chimionul

Carum carvi L. (Fam. Umbelliferae)
M.: Köménymag; G.: Weissen-Kümel; R.: Tmin

Descrierea speciei. Chimenul botezat de popor atît chimion de cîmp, cît şi secărică, este o plantă erbacee bi- şi plurianuală, spontană prin fîneţele din regiunile deluroase şi muntoase, însă mai mult cultivată în aceleaşi regiuni. Are rădăcina fuziformă, tulpina dreaptă, ramificată la bază, fistuloasă, înaltă de 30—60 cm, purtînd frunze divizate adînc. Atît tulpina, cît şi ramurile se termină cu umbele de flori albe sau roşiatice hermafrodite, pentamere, care apar în lunile mai-iunie, corola prezintă 5 petale inegale, obovate şi emarginate cu un lobuşor îndoit spre interior, iar sepalele sînt puţin dezvoltate; fructul o diachenă.

Produsul vegetal folosit. De la această specie se utilizează numai fructele *(Fructus Carvi)* recoltate atunci cînd 50—60% din fructele de pe umbela principală au ajuns la completa lor maturitate. Fructele sînt ovoide, comprimate lateral, glabre, de culoare galben-brună, lungi de 4—5 mm şi groase de 1—2 mm şi prevăzute cu un stil ramificat în două braţe; au miros caracteristic, puternic aromat, gust înţepător, amărui şi aromat.

Principii active: ulei volatil în care predomină carvona (50—85%).

Acţiune farmacologică. Datorită uleiului volatil fructele de chimen au proprietăţi carminative, stomahice, galactagoge şi stimulente.

Întrebuinţări. Se utilizează fie sub forma de pulbere 2—4 g în 24 de ore, fie de infuzie 1—2 g% (o linguriţă şi jumătate de fructe la o ceaşcă de apă) administrîndu-se cîte o cană de ceai înaintea meselor principale în anorexii şi în tulburări digestive; de asemenea mamele care alăptează pot folosi infuzia sau pulberea pentru a le mări secreţia lactică.

• **Cicoarea** — fig. 10

Cichorium intybus L. (Fam. Compositae)
M.: Katángkóró; G.: Wegwarte; R.: Tikorii abîknavennîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, foarte răspîndită la noi, începînd de la șes pînă la munte, prin locuri necultivate, pe marginea drumurilor și rîurilor. Are rădăcina groasă, pivotantă și tulpina dreaptă, ramificată și înaltă pînă la 2 m. Frunzele bazilare sînt alungite, adînc scobite, iar cele tulpinale întregi, fără pețiol, oval lanceolate, ascuțite la vîrf și înconjoară prin baza lor tulpina. Florile hermafrodite, pentamere, de culoare albastră, dispuse în capitule, axilare sau terminale, grupate solitar pe tulpină și pe ramurile laterale au caliciul redus și corola ligulată. Înfloresc din luna iulie pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează atît rădăcinile *(Radix Cichorii)*, cît și părțile aeriene *(Herba Cichorii)*; primele se recoltează toamna tîrziu, iar celelalte în timpul înfloririi.

Principii active: inulină, cicorină, colină, acid dicafeil-tartric (acid cicoric) în părțile aeriene; substanțe amare de natură triterpenică, inulină, tanin, ulei volatil și rezine în rădăcină.

Acțiune farmacologică: aceste produse au proprietăți multiple; astfel datorită principiilor amari, inulinei și colinei au activități eupeptic-amare și colagoge, iar uleiul volatil și rezinele sînt răspunzătoare de acțiunea ușor diuretică și laxativă a lor.

Întrebuințări. Infuzie 2,5% (500—600 ml pe zi) se administrează ca eupeptic-amar și coleretic; mărește cantitatea de bilă și în același timp o fluidifică (efect hidrocoleretic). *Herba Cichorii* este un component major al ceaiului depurativ, iar *Radix Cichorii* al pulberii laxativ-purgativă.

• **Cimbrișorul sau Cimbrișorul de cîmp** — fig. 11

Thymus serpyllum L. (Fam. Labiatae)
M.: Kakukfű; G.: Grosser Quendel; R.: Timian palzucii

Descrierea speciei. Este un subarbust foarte răspîndit în flora țării noastre prin fînețe, începînd din zona dealurilor pînă în regiunile muntoase, alcătuind mici tufe. Are tulpini în 4 muchii, uneori chiar cilindrice, tîrîtoare, de culoare verde roșiatică, din care iau naștere numeroase ramuri ascendente la extremitatea lor. Frunzele așezate opus, sînt mici, ovale și cu marginea întreagă,

uneori uşor recurbată în jos; examinate în zare, în limbul acestor frunze se observă prezenţa unor puncte transparente, care în realitate sînt pungile cu ulei volatil. Florile zigomorfe de culoare roşu-liliachie sînt grupate în spice dese şi scurte în vîrful ramurilor şi au corola bilabiată, labiul inferior fiind lung şi trilobat, iar cel superior emarginat, androceul din 4 stamine, două mai lungi, două mai scurte. Înfloreşte din luna mai pînă la sfîrşitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la cimbrişor medicina utilizează numai părţile aeriene *(Herba Serpylli)* recoltate în timpul înfloririi şi uscate la umbră în poduri aerisite; ele au miros plăcut şi gust amărui aromat.

Potrivit studiilor de specialitate *Herba Serpylli* din farmacie şi din magazinele „Plafarului", în afara de specia descrisă mai sus conţine şi părţile aeriene ale altor specii de Thymus care cresc spontan, însă care au aceeaşi valoare terapeutică.

Principii active: ulei volatil (care conţine carvacrol şi timol), acizii cafeic şi rozmarinic, tanin şi un principiu amar (serpilina).

Acţiune farmacologică. Datorită uleiului esenţial şi celorlalte principii active acest produs are proprietăţi diaforetice, diuretice, colagoge, coleretice, antihelmintice, sedative şi antiseptic-intestinale.

Întrebuinţări. Se foloseşte sub formă de infuzie 1—2 g% administrîndu-se 50—200 ml pe zi ca un bun calmant în tusea convulsivă şi în tusea astmaticilor, în tratamentul enterocolitelor şi în anorexia anemicilor. De asemenea infuzia se poate întrebuinţa şi extern datorită proprietăţilor sale antiseptice şi de a cicatriza rănile.

Intră în compoziţia ceaiurilor: antiastmatic, antidiareic şi pentru gargară.

• **Cimbrul de cultură sau lămîioara** — fig. 12

Thymus vulgaris L. (Fam. Labiatae)

M.: Kerti kakukfű; G.: Garten Tymian; R.: Timian abiknavennîi

Descrierea speciei. Originară din ţinuturile mediteraneene, această plantă se găseşte la noi numai în cultură; se folosesc numai părţile aeriene atît în scopuri medicinale, cît şi alimentare. Este un subarbust stufos, cu tulpini în 4 muchii, de culoare verde roşiatică, lemnoase în partea inferioară, ramificate, înalte pînă la 30 cm; frunzele, opuse, sînt sesile, mici lineare, cu marginea răsucită, avînd faţa superioară netedă, lucioasă, iar cea inferioară pă-

roasă. Florile mici pentamere, de culoare violaceu-roză, cu corola bilabiată asemănîndu-se cu cele de cimbrişor, sînt dispuse terminal la subţioara frunzelor superioare în inflorescenţe sub forma de spic. Înfloreşte în lunile de vară.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează părţile aeriene nelignificate, recoltate înainte de înflorire completă *(Herba Thymi)* cînd conţin cantitatea maximă de ulei volatil şi se usucă la umbră.

Principii active: ulei volatil bogat în timol, tanin, acid cafeic, substanţe flavonoide şi triterpinoide şi un principiu amar.

Acţiune farmacologică. Datorită uleiului volatil, cimbrul de cultură are acţiune calmantă asupra tusei; de asemenea mai posedă şi proprietăţi sialagoge, coleretice, antihelmintice şi antiseptice de care, în bună parte, este răspunzător timolul.

Întrebuinţări. Infuzie 1—2 g%; se administrează cel mult o cană de ceai (50—200 ml) pe zi, în mai multe reprize în tusea convulsivă, spastică şi astmatică, în anorexia anemicilor, în dispepsii uşoare, cît şi în tratamentul enterocolitelor. Extern produsul se foloseşte în băi aromatice.

Trebuie atrasă atenţia că tot din cauza uleiului volatil produsul utilizat în cantităţi supradozate provoacă tulburări gastrointestinale şi excitaţii nervoase.

• Cireşul şi vişinul

Cerasus avium (L) Mnch. sin: *Prunus avium* L. şi *Cerasus vulgaris* Mill sin: *Prunus cerasus* L. (Fam. Rosaceae)

M.: Cseresnyefa; Meggyfa; G.: Vogelkirsche; Sauerkirsche; R.: Vişnia pticia, Vişnia abîknavennaia

Sînt pomi fructiferi foarte răspîndiţi şi cunoscuţi la noi folosindu-se în scopuri terapeutice codiţele (pedunculii) fructelor coapte, cunoscute sub denumirea de cozi de cireş *(Stipites Cerasorum)*. Sînt lungi de 4—5 cm, subţiri de 0,5—1 mm, cilindrice, cu extremitatea care se prinde de fruct lărgită brusc în formă de perniţă, iar cealaltă sub forma unei mici excrescenţe striată circular. Culoarea este brun-verzuie, cu miros slab caracteristic, iar gustul este amărui şi astringent.

Principii active: săruri de potasiu, saponine, flavonoide şi taninuri.

Acţiune farmacologică: datorită sinergismului dintre sărurile de potasiu, saponine şi flavonoide, cozile de cireş au acţiune diuretică accentuată.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3—5%, ca diuretic în afecțiunile catarale ale tractului urinar; se prepară astfel: un pumn de codițe de cireș sau de vișin se fierb într-un litru de apă, timp de 30 de minute, apoi după răcire se filtrează (se poate îndulci) și se bea tot lichidul extractiv călduț; se administrează 3—4 ceaiuri pe zi.

Intră în compoziția ceaiului diuretic nr. 3.

• **Ciuboțica cucului** — fig. 13

Primula officinalis (L) Mill. și *Primula elatior* (L.) Grufb. (Fam. Primulaceae)

M.: Orvosi kankalin; G.: Frühlings-Schlusselblume; R.: Pervoțvet vesenii

Descrierea speciilor. Aceste plante, foarte răspîndite în țara noastră, poartă denumiri populare care variază de la provincie la provincie; în Moldova și Oltenia sînt cunoscute sub numele de ciuboțica cucului, în Transilvania anglicel sau anclicel, iar în Muntenia țîța oii și țîța vacii. Ambele specii sînt plante erbacee, vivace, care au în pămînt un rizom scurt, gros și cilindric, de culoare brun-închisă la exterior, albicioasă la interior, din care pornesc numeroase rădăcini lungi pînă la 20 cm. În primele zile ale primăverii apare o rozetă de frunze ovale, sbîrcite, păroase și mult îngustate la bază; din mijlocul acestei rozete foliare iese în luna aprilie tulpina floriferă, uneori catifelat-păroasă, înaltă pînă la 20 cm, lipsită de frunze (tulpina scapiformă) terminîndu-se cu o inflorescență umbeliformă, multifloră. Fiecare floare, hermafrodită, pentameră și regulată are un caliciu campanulat, corola gamopetală tubuloasă, în partea superioară cu petalele libere și orizontale și cu pete portocalii la baza lor; androceul este alcătuit din 5 stamine fixate pe corolă. Florile sînt de culoare galben-aurie la *Primula officinalis* și galben sulfuriu (galben-deschis) la *Primula elatior*. Fructul este o capsulă; înfloresc în lunile aprilie și mai, în funcție de altitudine.

Produsul vegetal folosit. De la ambele specii se utilizează în scopuri medicinale atît rizomul cu rădăcini *(Rhizoma cum radicibus Primulae)*, cît și florile *(Flores Primulae)*. Primul produs se recoltează fie primăvara devreme, fie toamna tîrziu, iar cel de-al doilea în timpul înfloririi, îndepărtîndu-se pedunculii florali.

Principii active: saponozide triterpenice (primulozida) vitamina C și flavonozide.

Acțiune farmacologică. Datorită saponozidelor pe care le conțin florile și în special rizomul și rădăcinile de ciuboțica cucului au acțiune expectorantă, emetică și secretolitică.

Întrebuințări. Infuzia și decoctul: pentru adulți 1—3 %, iar pentru copii 0,5—1 %; se administrează de 2—3 ori pe zi în bronșite. Părțile subterane intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2, iar florile în a ceaiului pectoral nr. 2.

• Ciumăfaia sau Laurul porcesc — fig. 14

+ *Datura stramonium* L. (Fam. Solanaceae)

M.: Nadragulya; G.: Gemeiner Stechapfel; R.: Durman abîknavennîi

Descrierea speciei: Plantă anuală, erbacee, robustă, care trăiește în locuri necultivate și cultivate, pe lîngă locuințe și pe cîmp. Tulpina înaltă pînă la 1,50 m este bogat ramificată în partea superioară, fără spini și fistuloasă; poartă frunze mari dispuse altern, de un verde-închis, ovale sau oval triunghiulare, pețiolate cu marginea inegal sinuat-lobată, cu lobi ascuțiți. Florile albe, solitare, regulate, pentamere, scurt pedunculate, sînt mari cu caliciul tubulos, dilatat la bază, cu 5 dinți în partea superioară, iar corola în formă de pîlnie este alcătuită din 5 petale unite; androceul format din 5 stamine inserate pe tubul corolei. Fructul este o capsulă mare ovoidală, la început verde, prevăzută cu numeroși peri, apoi de culoare brună, avînd în interior numeroase semințe mici de culoare brun-închisă la completa lor maturitate.

Produsul vegetal folosit. În medicină se utilizează frunzele *(Folium Stramonii)* recoltate cu pețiol în timpul înfloririi. Din cauza marii lor toxicități, în timpul recoltării frunzelor trebuie luate aceleași măsuri de precauție ca și în cazul recoltării mătrăgunei.

Principii active: alcaloizi, a căror totalitate mai este denumită și *daturină,* hiosciamina și scopolamina fiind alcaloizii principali.

Acțiune farmacologică. La fel ca aceea a frunzelor de mătrăgună *(Folium Belladonnae),* însă prezența scopolaminei în cantități mici îi comunică și acțiune calmantă asupra sistemului nervos central.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere 0,05 g pentru o dată și 0,2—0,6 g în 24 de ore, sau decoct 0,5—1/200 în 24 de ore se administrează ca antiastmatic, antispasmodic și parasimpaticolitic. *Se va folosi numai cu avizul medicului.* Intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• Coacăzul negru

Ribes nigrum L. (Fam. Saxifragaceae)
M.: Fekete ribizke; G.: Gichtbeere; R.: Smaradina ciornaia

Descrierea speciei. Arbust fără spini, înalt pînă la 1,5 m, crește atît spontan prin pădurile montane și subalpine, cît și cultivat pentru fructele sale. Are frunzele împărțite în 3—5 lobi triunghiulari, cu marginea dințată, puțin păroase pe partea inferioară și cu numeroase punctuații galben-strălucitoare (glande). Florile, pe tipul 5, cu corola regulată, de culoare roșie spre interior și galben verzuie la exterior, sînt grupate cîte 5—10 în strugure care atîrnă. Fructele sferice, cu diametrul 0,5—1 cm, la maturitate sînt de culoare neagră și au gust plăcut, aromatic. Înflorește în lunile aprilie și mai.

Produsul vegetal folosit. Pentru medicină interesează atît frunzele *(Folium Ribes nigri)* recoltate în mai-iunie și uscate în strat subțire, la umbră și în curent de aer, cît și fructele mature *(Fructus Ribes nigri).*

Principii active: Frunzele conțin: tanin, vitamină C, rutozidă, săruri de potasiu și un ulei volatil, iar fructele: vitamina C, însă în cantități mult mai mari, vitamine din complexul B, flavonoide și antocianozide.

Acțiune farmacologică. Frunzele au acțiune diuretică, iar fructele datorită vitaminei C au acțiune reconfortantă. Sinergismul dintre vitamina C și antocianozide le comunică proprietăți în prevenirea accidentelor vasculare și mărește acuitatea vizuală.

Întrebuințări. Frunzele se utilizează sub formă de infuzie 2—3% (100 ml dimineața, 100 ml seara) ca diuretic, iar fructele sub formă de extract — preparat cu apă fierbinte din fructe proaspete sau uscate —, se recomandă în stările incipiente gripale, în răceli și pneumonie, precum și în stadiul de convalescență după boli infecțioase. Consumate ca atare fructele se utilizează în prevenirea accidentelor vasculare și măresc acuitatea vizuală.

• Coada calului

Equisetum arvense L. (Fam. Equisetaceae)
M.: Mezei zsurló; G.: Acker-Schachtelhalm; R.: Hvoșci palevoi

Descrierea speciei. Este o plantă perenă, erbacee, care crește prin lunci umede și nisipoase, pe marginea rîurilor din regiunea de cîmpie pînă la munte. Tulpinile sînt de două feluri: unele fertile care apar cele dintîi și înalte pînă la 40 cm, și altele sterile

care apar mai tîrziu și sînt mai înalte pînă la 60 cm. Cele fertile apar primăvara, sînt de culoare brun-deschisă, fără ramuri, cu frunze brune, concrescute în vagine și se termină cu un spic sporifer oval. Tulpinile sterile apar la începutul verii, sînt de culoare verde-deschis, cu coaste evidente (6—19), aspre și tari, mult ramificate verticilat; tulpina în secțiune prezintă o lacună centrală, iar ramurile sînt pline la interior și brăzdate de patru muchii la exterior.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt tulpinile sterile *(Herba Equiseti)* recoltate vara, începînd din luna iulie pînă în septembrie. Uscarea lor se face repede în poduri bine aerisite, în strat subțire și întoarse în fiecare zi, deoarece produsul înnegrit pierde proprietățile sale terapeutice. Produsul nu are miros, iar gustul este dulceag.

Principii active: ulei volatil (în stare solidă), substanțe minerale bogate în bioxid de siliciu (dintre care 10—20% sub formă solubilă în apă), săruri de potasiu, saponozide de natură triterpenică (ecvisetonozidă) și flavonoide.

Acțiune farmacologică. Produsul are acțiune diuretică, ușor expectorantă și reminelarizantă.

Întrebuințări. Decoctul 1—2/100 (100—200 ml în 24 de ore) se administrează ca diuretic, iar pulberea 1—2 g în 24 de ore ca mineralizant în tuberculoza pulmonară.

Intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și diuretic.

• **Coada racului** — fig. 15

Potentilla anserina L. (Fam. Rosaceae)
M.: Libapimpó; G.: Gänselfingerkraut; R.: Rapciatka gușinaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace care crește prin locuri umede, nisipoase, pe marginea șanțurilor, a lacurilor, izlazurilor și rîurilor de la cîmpie pînă la munte. Are tulpina groasă și scurtă care dă naștere la numeroase tulpini laterale, tîrîtoare și înrădăcinate la noduri, la locul de plecare al tulpinilor se află o rozetă de frunzi lungi, pînă la 20 cm, compus-penate cu 15—20 foliole dințate pe margini, verzi pe fața superioară și cenușiu-argintiu pe cea inferioară. Florile regulate, pe tipul 5, sînt solitare, au caliciul dublu, corola cu petalele libere de culoare galbenă frumoasă și sînt de două ori mai lungi decît sepalele, iar androceul este format din 20 de stamine. Înflorește din luna mai pînă în august.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuințează numai părțile aeriene *(Herba Anserinae)* recoltate în timpul înfloririi și alcătuite din tulpinile laterale și frunzele bazilare.

Principii active: tanin și flavonozide.

Acțiune farmacologică. Datorită cantității mari de tanin, acest produs are acțiune astringentă și hemostatică, iar flavonozidele sînt răspunzătoare de proprietățile lui spasmolitice.

Întrebuințări. Intern, infuzie 1,5—2%, se administrează (două căni de ceai pe zi din 2 în 2 ore) ca antidiareic, stiptic și hemostatic în diverse hemoragii. Extern: decoctul 2—3% se folosește sub formă de spălături locale în leucoree (poală albă), în ulcerațiile pielii și în inflamațiile gingiilor.

• Coada șoricelului — fig. 16

Achillea millefolium L. (Fam. Compositae)

M.: Közönséges cickafarkfü; G.: Schafgarbe; R.: Tîsiacielistnic obîknovennîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, stoloniferă, care crește prin locuri cultivate și necultivate, înaltă pînă la 80 cm, avînd două feluri de tulpini aeriene, unele mai groase florifere, foliate, ramificate la partea superioară și terminîndu-se cu capitule formate din flori mici și altele sterile purtînd numai frunze. Frunzele sînt alterne, penat-sectate, mai mult sau mai puțin păroase și cu miros slab aromat și gust amar astringent. Florile sînt grupate în capitule ovoide reunite la rîndul lor în corimb la extremitatea tulpinii. Fiecare capitul conține 5—6 flori marginale pentamere, ligulate, tridințate de culoare albă, uneori roză pînă la roșie și flori interioare regulate tubuloase cu 5 stamine (sînt mai numeroase); fructul este o achenă. Înflorește din luna iunie pînă în septembrie.

Coada șoricelului este una din plantele medicinale folosite încă din antichitate pe scară largă. Deși domnește părerea că numele științific al acestui gen de plantă ar aminti pe cel al eroului legendar al războiului troian Achille, totuși se pare după cum a susținut Plinius, că este vorba de un medic Achille care a descoperit cel dintîi proprietățile medicinale ale speciei, adică de a grăbi cicatrizarea rănilor.

Produsul vegetal folosit. Atît părțile aeriene *(Herba Millefolii)*, cît și florile *(Flores Millefolii)* constituie părțile de plantă utilizate în terapeutică; ele se recoltează în timpul înfloririi și se usucă în

straturi subțiri în locuri aerisite, în special în poduri acoperite cu tablă.

Principii active: ulei volatil de culoare albastră, bogat în azulene (și în special în chamazulenă), proazulene (M_1, M_2 și C, achilină) taninuri, flavonozide, colină și unele substanțe, încă neidentificate, înzestrate cu acțiune antibiotică.

Acțiune farmacologică. Proprietățile majore ale produsului și anume stomahice, astringente, antiinflamatorii, calmante și ușor antiseptice și tonic-amare se datorează uleiului volatil și proazulenelor.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2—5% (200—300 ml pe zi) se administrează în diferitele afecțiuni ale stomacului, în enterocolite și gastrite și anorexii; infuzia 10% ușurează eliminarea viermilor intestinali; se bea dimineața pe stomacul gol.

Extern: infuzie 10%, sub formă de băi sau comprese, se folosește ca antiinflamator, dezinfectant și calmant în arsuri, plăgi purulente, hemoragii etc. Intră în compoziția ceaiurilor: gastric, contra colicilor, hepatic și laxativ-antihemoroidal.

• Coriandrul

Coriandrum sativum L. (Fam. Umbelliferae)

M.: Kerti Koriánder; G.: Garten-Koriander; R.: Koriandr pasevnoi.

Descrierea speciei. Originar, după unii din Asia, după alții din regiunea mediterană de est, coriandrul este o plantă care la noi se cultivă pe suprafețe mari. Are o tulpină cilindrică, dreaptă, lucioasă, fin brăzdată, înaltă de 30—60 cm și ramificată la partea superioară; frunzele inferioare sînt divizate în segmente ovale, iar cele superioare profund dințate. Florile grupate în umbele compuse, elegante, sînt actinomorfe pe tipul 5, de culoare albă sau roz violaceu, florile centrale fiind mai mici decît cele marginale. Fructele, diachene subglobuloase, cu diametrul de 4—5 mm și prezentînd 8 coaste proeminente drepte (cîte 4 pe fiecare jumătate de fruct sau mericarp), sînt de culoare galben-brun-deschisă la maturitate, cu gust și miros aromat.

Produsul vegetal folosit. Fructele de coriandru *(Fructus Coriandri)* recoltate la completa maturitate sînt folosite în medicină pentru proprietățile lor multiple.

Principii active. Constituentul principal activ este uleiul volatil.

Acțiune farmacologică. Are proprietăți stomahice, carminative, stimulent-aromatice, bactericide și fungicide.

Întrebuințări. Infuzie 0,5—1,5% (1—2 căni de ceai pe zi după mesele principale) se administrează în dispepsii digestive și ca stimulent al poftei de mîncare. Intră în compoziția ceaiurilor: contra colicilor pentru copii, gastric nr. 2 și tonic aperitiv.

• Crețișoara

Alchemilla vulgaris L. (Fam. Rosaceae)
M.: Palástfű; G.: Frauenmantel; R.: Manjetka abîknavennaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, care crește prin pășuni începînd din regiunea dealurilor pînă în zona alpină. În pămînt are un rizom din care iau naștere frunze bazilare, lung pețiolate, cu limbul palmat-lobat și marginea dințată; tulpina aeriană înaltă de 10—40 cm, subțire, cilindrică, cu nuanțe de albăstrui, poartă frunze mult mai mici, reuiforme palmat-lobale și se termină cu numeroase flori mici, apetale galben-verzui, dispuse în corimb și cu două rînduri de sepale, adică un calicul și un caliciu propriu-zis, fiecare din cîte 4 piese; androce-ul este format din 4 stamine; fructul o achenă. Infloreşte din luna mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se recoltează în timpul înfloririi părțile aeriene ale plantei *(Herba Alchemillae).*

Principii active: substanțe de natură taninică.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2—3% ca antidiareic, iar extern infuzia se folosește pentru gargară în stomatite și pentru cicatrizarea rănilor.

• Crețușca

Filipendula ulmaria (L) Maxim. sin. *Spiraea ulmaria* L (Fam. Rosaceae)
M.: Réti legyezőfű; G.: Echtes Mädesüss; R.: Labaznik viazolistnîi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, care are în pămînt un rizom lignificat din care ia naștere tulpina aeriană, dreaptă, unghiulară, ramificată la partea superioară și înaltă pînă la 1,50 m. Frunzele mari sînt imparipenat-compuse cu 5—9 perechi de foliole inegale, foliolele terminale sînt palmat cordate. Florile hermafrodite, regulate, pe tipul 5—6, sînt mici, reunite în corimb de culoare

alb-gălbuie, avînd periantul alcătuit din 5—6 septale şi 5—6 petale libere, iar androce-ul=androceul din numeroase stamine.

Înfloreşte din iunie pînă la sfîrşitul lunii august. Creşte prin locuri umede, prin păduri de munte sau pe malul apelor.

Produsul vegetal folosit. Produsul este constituit din părţi aeriene, fără părţi lemnoase *(Herba Ulmariae)* recoltate în timpul înfloririi; are miros şi gust caracteristic, iar florile proaspete prin frecare degajă miros de salicilat de metil.

Principii active: flavonozide, gaulterozidă, spireină şi tanin.

Acţiune farmacologică. Datorită gaulterozidei şi spireinei, ai căror agliconi sînt derivaţi ai acidului salicilic, produsul are acţiune antireumatismală, iar flavonozidele sînt răspunzătoare de acţiunea lui diuretică.

Întrebuinţări: Sub formă de infuzie 3—5% şi în special asociat cu coaja de salcie, se întrebuinţează ca adjuvant în tratamentul reumatismului articular acut (500 ml pe zi) şi ca diuretic şi diaforetic.

• **Cruşinul sau Paţachina** — fig. 17

Rhamnus frangula L. (Fam. Rhamnaceae)

M.: Kutyabenge; G.: Faulbaum; R.: Kruscina olhavidnaia

Descrierea speciei. Cruşinul este un arbust înalt de 1—3 m pe care-l întîlnim în zonele de cîmpie, deal şi munte, pe malurile rîurilor, prin luminişurile de pădure şi prin crînguri. Are frunze caduce, alterne, întregi cu vîrful ascuţit, de culoare verde-închis pe faţa superioară şi mai deschis pe cea inferioară prezentînd 8—12 perechi de nervuri laterale paralele şi proeminente. Florile mici hermafrodite, tetramere de culoare alb-verzuie sînt grupate în buchete la subţioara frunzelor, unele persistînd alături de fructe imature şi chiar pînă la începutul maturizării lor.

Fructele, mai multe pe aceeaşi codiţă, de formă sferică, cu diametrul de 6—8 mm, la început sînt verzi, apoi roşii, iar la maturitatea lor completă sînt de culoare negru-violaceu. Infloreşte în luna mai şi iunie. Atît pe scoarţa tulpinii, cît şi a ramurilor se observă prezenţa unor pete mici, ovale, albe sau alb-cenuşii (lenticele).

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuinţează scoarţa *(Cortex Frangulae)* recoltată primăvara de pe ramurile şi tulpinile tinere, de cel puţin 2—3 ani. Uscarea materiei prime se poate face fie la soare, în care caz nu se poate folosi decît după

un an de conservare, sau la 100°C în care caz se poate utiliza imediat.

Principii active: antracenozide (gluco-frangulozidă şi frangulozidă) şi agliconii lor.

Acţiune farmacologică: laxativă şi purgativă în funcţie de doză şi colagogă. Acţiunea laxativă se manifestă la aproximativ 10 ore de la administrare.

Întrebuinţări. Scoarţa de cruşin se foloseşte fie sub formă de pulbere (în caşete) 1—3 g pe zi, sau de decoct 2—5 % ca laxativ şi purgativ, mai ales în constipaţiile cronice. Decoctul se prepară astfel: o lingură de coajă mărunţită se opăreşte cu 250 ml apă, apoi, după 15—30 de minute se fierbe la un foc încet timp de 30 de minute; se filtrează fierbinte, iar ceaiul obţinut se bea seara la culcare. Intră în compoziţia ceaiurilor: hepatic, laxativ, laxativ-antihemoroidal şi a pulberii laxativ-purgativă.

• Degeţelul lînos

+ *Digitalis lanata* Ehrh. (Fam. Scrophulariaceae)

M.: Gyapjas gyűszüvirág; G.: Wölliger Fingerhut; R.: Naperstianka şerstistaia

Descrierea speciei. Plantă vivace, erbacee, creşte spontan prin fîneţe, tufişuri, în locurile pietroase şi calcaroase în special din sudul ţării, la noi cultivîndu-se în prezent în forme ameliorate. În primul an de vegetaţie dă naştere unei rozete de frunze bazale, alungit lanceolate, la bază uşor atenuate în peţiol, iar în al doilea an şi în anii următori la o tulpină floriferă dreaptă şi înaltă pînă la 1,50 m acoperită cu peri în părţile terminale şi puţin ramificate spre extremitatea superioară. Frunzele tulpinale sînt fără peţiol, oval alungite, ascuţite spre vîrf, lucioase şi dispuse altern.

Florile, hermafrodite, zigomorfe, sînt numeroase şi grupate în raceme terminale; caliciul este alcătuit din 5 sepale lanceolate, libere, iar corola gamopetală tubuloasă şi bilabiată, îngustată către gură ca un ulcior, este de culoare alb-gălbuie, cu vinişoare brune la interior şi are labiul superior scurt şi obtuz, alcătuit din doi lobi, iar cel inferior trilobat şi alungit; androceul este format din 4 stamine, 2 mai mari şi 2 mai mici. Axul floral, bracteele şi caliciul sînt păroase (alb-lanate). Fructul este o capsulă; înfloreşte în lunile iunie şi iulie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuinţează numai frunzele *(Folium Digitalis lanatae)* recoltate la maturitatea

lor tehnică, adică după trei luni de la apariția lor, cînd conțin cantitatea cea mai mare de principii active.

Principii active: heterozide cardiotonice, și flavonoide.

Acțiune farmacologică: cardiotonică (datorită heterozidelor cardiotonice frunzele de degețel lînos se bucură de proprietatea de a produce o creștere a puterii de contracție a miocardului, urmată de o rărire a bătăilor inimii) și diuretică.

Întrebuințări. Sînt folosite numai ca materie primă de industria de medicamente pentru extras heterozidele cardiotonice.

• Degețelul roșu — fig. 18

+ *Digitalis purpurea* L. (Fam. Scrophulariaceae)

M.: Piros gyüszüvirág; G.; Purpurroter Fingerhut; R.: Naperstianka krasnaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, bianuală, albicios-tomentoasă, robustă care la noi se găsește numai în cultură. În primul an produce o rozetă de frunze bazilare mari, oval lanceolate, iar în al doilea an tulpină floriferă, dreaptă, neramificată și înaltă pînă la 1,5 m, acoperită cu peri; frunzele tulpinale sînt dispuse altern și din ce în ce mai mici spre vîrful tulpinii. Frunzele sînt oval lanceolate, întregi, cele inferioare au limbul îngustat spre bază și ascuțite spre vîrf, iar marginea este crenelată dințată; pe fața superioară frunzele sînt mai închise la culoare și aproape glabre, pe cea inferioară sînt tomentoase și de culoare mai deschisă. Limbul este îngustat spre bază și se prelungește în tot lungul nervurii principale, care devine un fals pețiol aripat. Nervura mediană este mult dezvoltată, iar nervurile secundare formează o rețea deasă, alcătuită din mici ochiuri poligonale.

Florile, așezate în vîrful tulpinii, sînt mari, hermafrodite, neregulate, cu corola de culoare roșie-purpurie la exterior, roză la interior, cu peri și cu pete punctiforme brune, înconjurate de un cerculeț alb. Alcătuirea florală este aceeași ca la degețelul lînos. Înflorește din luna iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se întrebuințează numai frunzele (*Folium Digitalis purpureae*) recoltate atît în primul an, cît și în al doilea an de vegetație. Produsul are miros slab și gust amar.

Principii active: heterozide cardiotonice și flavonoide, saponozidele de natură steroidică din frunze, deși sînt lipsite de activitate terapeutică, joacă totuși un rol important deoarece măresc resorb-

ţia heterozidelor cardiotonice la nivelul intestinelor, potenţînd astfel acţiunea lor.

Acţiune farmacologică: ca şi în cazul degeţelului lînos, heterozidele cardiotonice produc o creştere a puterii de contracţie a miocardului, care este urmată de o rărie a bătăilor inimii, prelungirea conducerii influxului nervos prin miocard şi o uşoară creştere a excitabilităţii centrilor heterotropi cardiaci avînd astfel loc o ameliorare a circulaţiei generale a sîngelui, cu creşterea oxigenării ţesuturilor, înlăturarea stazei şi edemelor şi creşterea puternică a diurezei.

Întrebuinţări: pulberea de degeţel roşu, titrată biologic (0,10—1 g în 24 de ore) în comprimate sau maceraţia la rece (în aceeaşi doză) se administrează ca tonic cardiac în insuficienţa cardiacă cronică. *Administrarea se va face numai sub supravegherea medicului, iar prepararea maceratului de frunze va trebuie efectuată numai în farmacie.*

• Dovleacul sau Bostanul

Cucurbita pepo L. (Fam. Cucurbitaceae)
M.: Úritök, G.: Feldkürbis; R.: Tîkva abîknavennaia.

De la această plantă de cultură, folosită mai mult în scopuri furajere, se utilizează în scopuri terapeutice seminţele ajunse la completa lor maturitate şi decorticare *(Semen Curcubitae).*

Principii active: substanţe de natură rezinoasă.

Acţiune farmacologică: vermifugă şi tenifugă.

Întrebuinţări: la copii se administrează 30—40 g de seminţe decorticate şi pulverizate groscior, iar *la adulţi* 60—80 g, în ambele cazuri pe stomacul gol. După 1/2—2 ore de la administrare se ia un purgativ, de preferinţă ulei de ricin.

• Dracila sau Lemnul galben

Berberis vulgaris L. (Fam. Berberidaceae)
M.: Sóska; G.; Sauerdorn; R.: Barbaris abîknavenii

Descrierea speciei. Arbust, înalt pînă la 2—3 m, destul de răspîndit prin tufişuri, în locuri pietroase, are tulpina dreaptă, ghimpată. Frunzele, unele sînt alterne, ovale, scurt peţiolate şi cu marginea dinţată, iar altele transformate în spini.

Florile sînt hermafrodite, regulate, hexamere, de culoare galbenă şi cu miros displăcut: fructul este o bacă roşie; înfloreşte în lunile mai şi iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se recoltează, în lunile aprilie şi mai, scoarţele de pe rădăcini şi tulpini *(Cortex Berberidis)* uscîndu-se fie la soare, fie în poduri aerisite. Produsul, lipsit de miros, are gust amar.

Principii active: numeroşi alcaloizi, dintre care cel mai important este berberina, apoi oxiacantina şi berbamina.

Acţiune farmacologică: datorită berberinei produsul are proprietăţi coleretice, colagoge, stomahice şi febrifuge, iar datorită oxiacantinei are şi proprietăţi vasodilatatoare şi hipotensive.

Întrebuinţări: se foloseşte ca materie primă în industria de medicamente pentru prepararea tincturii şi extractului folosite în tratamentul afecţiunilor biliare şi obţinerea principiilor active în stare pură.

• Dudul alb şi Dudul negru

Morus alba L. şi *Morus nigra* L. (Fam. Moraceae)

M.: Fehér eperfa; Fekete eperfa; G.: Weisser Maulbeerbaum, Schwarzer Maulbeerbaum; R.: Tut belîi, Tut ciornîi

Denumite şi agud alb şi negru, aceste două specii de arbori frumoşi şi falnici sînt foarte răspîndiţi şi cunoscuţi, primul fiind originar din China, iar cel de al doilea din Persia. La noi aceşti arbori au fost aclimatizaţi în al doilea mileniu al erei noastre, la început pentru fructele lor comestibile, apoi pentru frunzele lor care au constituit pînă în zilele noastre hrana principală a viermilor de mătase.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează frunzele *(Folium Mori)* fără peţiol, recoltate în lunile mai şi iunie, de asemenea şi fructele mature şi proaspete *(Fructus Mori).*

Principii active: în frunze se găsesc: taninuri, provitamina A (β-carotenă), acid folic şi un aminoacid (arginina); în fructe: tanin, antocianozide şi vitamina C.

Acţiune farmacologică. Frunzele au proprietăţi astringente şi antidiabetice, iar fructele proaspete sînt laxative.

Întrebuinţări. Frunzele sub formă de infuzie 10%, cîte 3—4 linguri pe zi, se administrează în tratamentul enteritelor acute. Infuzia obţinută din frunze de dud asociate cu frunze de afin, cu teci de fasole şi frunze de urzică (10%) se utilizează ca adjuvant în trata-

mentul diabetului zaharat. Intră în compoziția ceaiului dietetic. Fructele proaspete, sub formă de sirop, au efect laxativ și ușor diuretic.

• Fasolea

Phaseolus vulgaris L. (Fam. Leguminosae)
M.: Közönséges bab; G.: Bohne; R.: Fasoli abîknavennaia

De la această specie erbacee, originară din America de Sud, care se cultivă pe scară întinsă și la noi în scopuri alimentare, se folosesc numai păstăile fără semințe *(Fructus Phaseoli sine seminibus)* recoltate la maturitatea lor completă, în special de la soiurile cu păstaia albă sau alb-gălbuie.

Principii active: aminoacizi (arginină, asparagină, tirozină și triptofan) și substanțe minerale.

Acțiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor minerale și antidiabetică datorită aminoacizilor și argininei în special.

Întrebuințări. Decoctul 3—5 g% (consumîndu-se 250—300 ml în 24 de ore (v. pg. 147) se administrează în cistite normalizînd urinarea în afecțiuni ale rinichilor și vezicii urinare și ca adjuvant în tratamentul diabetului zaharat. Intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și dietetic.

• Feciorica sau Săpunașul

Herniaria glabra L. (Fam. Caryophyllaceae)
M.: Kis porefü; G.: Kahles Bruchkraut; R.: Grijnik gladchîi.

Descrierea speciei. Plantă mică erbacee, bianuală, cu tulpinile culcate, alcătuind tufe mici, glabre sau scurt păroase și lungi pînă la 30 cm. Frunzele, dispuse opus, sînt mici, eliptice sau lanceolate. Florile mici, grupate în glomerule la subțioara frunzelor, sînt de culoare verzuie și alcătuite din 5 sepale libere, glabre, fără petale și cu androceul format din 5 stamine libere. Planta este foarte răspîndită prin locurile nisipoase și pietroase de la noi și înflorește din luna iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: părțile aeriene *(Herba Herniariae)* recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: saponozoide, flavonoide, derivați cumarinici și ulei esențial.

Acțiune farmacologică. Produsul are proprietăți diuretice și mărește excreția clorului și ureei.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie și decoct 2—3% (3—4 ceaiuri pe zi) se utilizează ca diuretic, antilitiazic în cistite și în albuminurie.

• Feniculul sau Molura

Foeniculum vulgare Mill. (Fam. Umbelliferae)
M.: Edes Köméný; G.: Gemeiner Fenchel; R.: Fenheli abîknavennîi

Descrierea speciei. Această plantă erbacee, bianuală sau perenă, originară din sudul Europei, se găsește la noi numai în cultură. Are tulpina dreaptă, înaltă pînă la 2 m, cilindrică, fin striată longitudinal, fistuloasă și ramificată începînd de la bază. Frunzele, prevăzute la bază cu o teacă dezvoltată, sînt alungit-triunghiulare și multipenat-partite, cu segmente lungi, lineare, filiforme. Florile, de culoare galben-auriu, sînt mici, regulate, pentamere și dispuse în umbele mari, terminale. Fructele eliptic alungite, lungi pînă la 1 cm și late de 1,5—4 mm, la maturitate sînt de culoare cenușie sau brun-verzuie, cu miros plăcut, caracteristic aromat, și gust dulceag, ușor arzător.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează fructele *(Fructus Foeniculi)* recoltate la completa lor maturitate.

Principii active: ulei volatil bogat în anetol (50—60%).

Acțiune farmacologică (determinată de uleiul volatil): antispastică, carminativă, sedativă, galactagogă și expectorantă.

Întrebuințări: pulbere 1—4 g pe zi în cașete sau infuzie 1% (2—3 ceaiuri pe zi) care se pot prepara în casă astfel: 5—6 fructe la o cană de apă pentru sugari și o jumătate de linguriță de fructe la 250 ml apă pentru adulți; se folosește în spasme ușoare ale tubului digestiv și ca expectorant în bronșite. Intră în compoziția ceaiurilor: anticolitic, contra colicilor nr. 2, contra colicilor pentru copii, gastric nr. 2, pectoral nr. 2 și a pulberei laxativ purgativă.

• Fragul de pădure

Fragaria vesca L. (Fam. Rosaceae)
M.: Erdei szamóca; G.: Wald-Erdbeere; R.: Zemlianka lesnaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, foarte răspîndită la noi, prin poienile din păduri și coline, are în pămînt un rizom ci-

lindric, din care iau naştere primăvara tulpina aeriană ce poartă numai flori, precum şi tulpini tîrîtoare (stoloni), care produc la noduri rădăcini; frunzele pornesc direct din rizom, formînd o rozetă bazală, sînt trifoliate, lung peţiolate cu foliole cu marginea dinţată. Florile regulate, pe tipul 5 şi prevăzute cu calicul sînt albe, iar fructele la maturitate roşii şi cărnoase constituie partea comestibilă cu gust dulce acrişor şi foarte aromatic.

Produsul vegetal folosit. În medicină se utilizează numai frunzele recoltate în timpul înfloririi *(Folium Fragariae)* avînd un gust astringent.

Principii active: cantităţi mari de tanin, flavonoide, vitamina C, săruri minerale.

Acţiune farmacologică: astringentă, antidiareică, diuretică.

Întrebuinţări. Infuzie 1,5—2% se foloseşte în tratamentul diareei şi ca diuretic.

Intră în compoziţia ceaiului aromat.

• Frasinul

Fraxinus excelsior L. (Fam. Oleaceae)
M.: Magas Köris; G.: Esche; R.: Iaseni visokii

Descrierea speciei. Arbore care poate atinge înălţimea de 35—40 m, se găseşte la noi atît în stare spontană prin păduri, zăvoaie şi în special în zona de cîmpie, cît şi cultivat. Tulpina sa, dreaptă, prezintă în partea tînără scoarţa de culoare cenuşie-verzuie, iar în cea bazală cenuşiu-negricioasă cu crăpături ondulate. Frunzele, opuse, sînt imparipenat-compuse cu 7—11 foliole sesile, oval-lanceolate, de culoare verde-închis pe faţa superioară şi verde-cenuşiu pe cea inferioară. Florile care apar în luna aprilie înaintea frunzelor, nu au nici caliciu, nici corolă, iar androceul este redus la 2 stamine; sînt poligame, adică pe acelaşi individ se găsesc flori mascule, femele şi hermafrodite. Fructul este aripat (sămară).

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează numai foliolele *(Folium Fraxini)* recoltate în lunile mai-iunie şi uscate la umbră în strat subţire în poduri aerisite. Produsul are gust dulceag amărui, uşor astringent.

Principii active: tanin, substanţe flavonoidice, fraxozidă (glucozidă de natură cumarinică), manitol şi vitamina C.

Acţiune farmacologică: produsul are proprietăţi diaforetice, diuretice şi laxative.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3 g% (2—3 căni de ceai pe zi) foliolele de frasin se utilizează ca diuretic și diaforetic în tratamentul reumatismului și gutei; ceaiul (decoctul) mai are și acțiune ușor laxativă. Intră în compoziția ceaiului antireumatic și a pulberii laxativ-purgativă.

• **Gălbenele** — fig. 19

Calendula officinalis L. (Fam. Compositae)

M.: Kerti Körömvirág; G.: Ringelblume; R.: Kalendula lekarstvennaia

Descrierea speciei. Cunoscută în popor și sub numele de filimică, această plantă, originară din sudul Europei, la noi în țară se cultivă încă de mult timp ca plantă ornamentală; prin cultură această specie a produs o serie de varietăți decorative, însă pentru scopuri medicinale se folosește numai varietatea caracterizată prin flori duble de culoare galben-portocalie.

În pămînt are o rădăcină pivotantă, iar tulpina, înaltă pînă la 75 cm, este puternică, ramificată și păroasă; frunzele oblung-lanceolate sînt alterne, sesile, iar florile grupate în capitule terminale mari alcătuite din flori ligulate tridințate pe margini de culoare galben portocalie și flori centrale tubuloase de culoare galbenă. Înflorește din luna mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează fie numai florile marginale *(Flores Calendulae sine receptaculis)*, fie întregul capitul *(Flores Calendulae cum receptaculis)*. Ambele produse au miros slab aromat, gust amărui sărat.

Principii active. Saponozide (triterpenice), carotinoide, flavonoide, substanțe amare.

Acțiune farmacologică: coleretică, emenagogă, cicatrizantă, antiinflamatoare, bactericidă și antitrichomonazică.

Întrebuințări. Intern: infuzie 2% (două căni de ceai) în ulcerul gastric și duodenal și calmant al durerilor menstruale. Extern: infuzie 10% sub forma de spălături vaginale pentru distrugerea protozoarului *Trichomonas vaginalis* și ca cicatrizant și antiinflamator în tratamentul plăgilor, arsurilor, degerăturilor și al ulcerațiilor. Intră în compoziția ceaiurilor gastric și gastric nr. 2.

• **Ghințura sau Ențura** — fig. 20

M.: Tárnics; G.: Enzian; R.: Goreciavka

Această denumire include trei specii: *Gentiana lutea* L sau ghințura galbenă; *Gentiana punctata* L sau ghințura pătată și *Gentiana asclepiadea* L sau lumînărica pămîntului (Fam. Gentianaceae).

Descriere. Toate aceste trei specii sînt plante erbacee, vivace, care cresc prin pajiștile alpine ale țării; în pămînt au un rizom din care pleacă numeroase rădăcini. Tulpina este dreaptă, cilindrică, neramificată, glabră, fistuloasă cu frunze opuse, mari, ovale, cele bazilare pețiolate, cele tulpinale sesile, cu excepția speciei *Gentiana asclepiadea* care are numai frunze tulpinale. Florile, dispuse la subțioara frunzelor, sînt regulate, hermafrodite, gamopetale, cu periant și androceu pentamer. Florile sînt lung pedunculate și colorate în galben la *G. lutea*; sesile, cu corola galben-deschisă, cu puncte roșii brune la *G. punctată* și lung pedunculate, dar cu corola albastră-azurie în formă de clopot la *G. asclepiadea.* Înfloresc: *G. lutea* din luna iunie pînă în august, *G. punctata* din iulie pînă în septembrie și *G. asclepiadea* din august pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează rizomii și rădăcinile *(Radix Gentianae),* recoltarea făcîndu-se din luna august pînă toamna tîrziu; se spală și se usucă în strat subțire la soare sau în poduri acoperite cu tablă.

Deși altădată în flora țării noastre *G. lutea* creștea din belșug, astăzi, din cauza unei recoltări necontrolate, această specie este pe cale de dispariție, încît rădăcina de ghințură din farmacie provine de la *G. lutea* de import, sau de la *G. punctata* și *G. asclepiadea* indigene.

Principii active. Gentiana lutea și *Gentiana punctata* conțin aceleași principii active și anume: gentiopicrină (gentiopicrozidă), gentiamarină care se pare că este gentiopicrină impurificată, amarogentina — de 5 000 de ori mai amară dacît gentiopicrina — un alcaloid gentianina și tanin.

Acțiune farmacologică. Rădăcina de *Gentiana lutea* și *punctata* are proprietăți de stomahic și tonic amar, dînd naștere la reflexe condiționate de creștere a apetitului; mai are și acțiune febrifugă și antihelmintică; rădăcina de *Gentiana asclepiadea* în afară de această activitate mai are și acțiune coleretic-colagogă.

Întrebuințări. Utilizarea majoră a acestui produs este ca eupeptic amar în anorexia de origine variată, administrîndu-se în special

la convalescenţi şi la febricitanţii cronici sub formă de pulbere 0,20—2 g în 24 de ore (în caşete). Intră în compoziţia ceaiului tonic aperitiv.

• Hameiul

Humulus lupulus L. (Fam. Cannabinaceae)
M.: Felfuto Komló; G.: Hopfen; R.: Hmeli abîknavennîi

Descrierea speciei: Denumit frecvent şi hemei, această specie este o plantă erbacee, vivace, dioică, volubilă, care creşte spontan prin lunci, crînguri şi păduri şi în cultură. Tulpina lui lungă de 3—5 m, poartă frunze opuse, cu 3—5 lobi dinţaţi, cordate la bază. Florile mascule, dispuse în ciorchine ramificate, sînt formate din 5 sepale şi 5 stamine, iar cele femele grupate cîte 2 la baza unei bractei alcătuind o inflorescenţă aproape globuloasă; fiecare floare femelă este formată dintr-un ovar cu 2 stiluri lungi şi protejat de o bracteolă. Fructificaţiile sînt false conuri formate din bractee galben-verzui, reunite în jurul unui ax central, alcătuind un con globus denumit ştiinţific *strobil,* fiecare bractee avînd la baza sa cîte o achenă; atît bracteea cît şi achena sînt acoperite cu numeroase glande rezinoase (peri glandulari), lucitoare şi de culoare galben-aurie. Înfloreşte în lunile iulie-august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuinţează numai conurile femele *(Strobuli Lupuli)* recoltate cînd au culoarea galben-verzuie, la sfîrşitul lunii august şi începutul lunii septembrie şi uscate la umbră la temperatura camerei. Produsul are miros aromatic pătrunzător şi gust amar. Dacă conurile femele după uscare se bat, perii glandulari se desprind de pe bacteele lor sub forma unei pulberi groscioară, uşor lipicioasă, de culoare galbenă pînă la galben-auriu, denumită *lupulină (Glandulae Lupuli* sau *Lupulinum).*

Principii active: o oleorezină localizată în perii glandulari, alcătuită dintr-un ulei volatil şi rezină care conţine două principii amare de natură floroglucinică: humulona şi lupulona.

Acţiune farmacologică: tonică, amară, stomahică şi aromatizantă datorită celor două principii amare; tot lor li se datorează şi acţiunea bactericidă, în special tuberculostatică. Uleiul volatil comunică produsului acţiune sedativă centrală, psihotropă, favorabilă în stări de excitaţie şi insomnii.

Întrebuințări. Se recomandă sub formă de infuzie 1—1,5% ca eupeptic-amar și calmant în eretismul genital, administrîndu-se o cană de ceai seara la culcare. Intră în compoziția ceaiurilor calmant și sedativ.

• Hreanul

Cochlearia armoracia L. Fries. sin *Armoracia rusticana* G. M. Sch. (Fam. Cruciferae)
M.: Orrfacsaró tornia; G.: Meerrettig; R.: Hren derebenski

Descrierea speciei. Originar de pe țărmurile Mării Negre, această plantă are în pămînt un rizom puternic, care prin rupere emană un miros de esență de muștar; tulpina ramificată și înaltă pînă la 1 m, are la bază frunze mari oval-oblungi, crenelate pe margini și avînd un pețiol lung, frunzele superioare sînt sesile și întregi. Florile sînt mici, albe, avînd un caliciu și corola formate fiecare din 4 piese dispuse în cruce, iar androceul din 6 stamine, dintre care două cu filamente mai scurte; fructul este o siliculă globuloasă.

Produsul vegetal folosit. În medicina populară și mai puțin în cea științifică se folosesc părțile subterane *(Radix Armoraciae)* recoltate primăvara și toamna.

Principii active: o glicozidă (sinigrozida) care prin hidroliză pune în libertate un aglicon volatil (izosulfocianat de alil) identic cu esența de muștar; ulei volatil, vitaminele B_1 și C.

Acțiune farmacologică. Deși folosit de mult timp în medicina populară, totuși proprietățile sale terapeutice au fost fundamentate recent, confirmînd în parte utilizarea acestui produs vegetal în medicina tradițională a diverselor popoare. Astfel, datorită vitaminelor și în special vitaminei C are acțiune antiscorbutică. Uleiul volatil, prin componentele sale și sinigrozida îi comunică proprietăți revulsive și rubefiante; de asemenea tot acestor produși, care se elimină atît pe cale respiratorie cît și renală, hreanul mai are și proprietăți diuretice și antiseptice.

Întrebuințări. Sub formă de pulbere (2—4 g pe zi) se folosește ca antiscorbutic; ca vin, obținut prin macerarea a 20 g de hrean ras în 100 ml vin, se administrează în inflamațiile ganglionare, bronșite și în catare pulmonare; extern sub formă de oțet de hrean se utilizează ca revulsiv și rubefiant sub formă de cataplasme.

Observaţie. Chinezii, bazîndu-se pe o veche tradiţie a medicinei lor populare, folosesc pe scară largă *„cura apiterapeutică de miere cu hrean"* în combaterea bolilor de inimă.

Redăm după lucrarea: „Apiterapia azi", elaborată de Apimondia în 1976 modul de preparare şi administrare al acestui produs:

„Se rade hrean proaspăt atît cît cuprinde o lingură de miere de salcîm pînă obţinem o pastă omogenă. Apoi se consumă cu o linguriţă, treptat, în fiecare dimineaţă, înainte de masă pînă la terminarea dozei preparate zilnic. Cura nu trebuie să depăşească 30 de zile".

• **Iarba mare sau Omanul** — fig. 21

Inula helenium L. (Fam. Compositae)
M.: Örvénygyökér; G.: Echter Alant; R.: Deviasîi vîsokii

Descrierea speciei. Plantă erbacee, robustă, vivace, are tulpina dreaptă, înaltă pînă la 1,50 m şi este păroasă şi puternic ramificată la partea superioară. Frunzele sînt mari, eliptice, dinţate pe margini, cele inferioare lung peţiolate, cele superioare sesile. În pămînt are un rizom cilindric, cărnos, acoperit cu rădăcini groase pînă la 2—3 cm. Florile galbene, dispuse în capitule terminale în vîrful tulpinei şi ramurilor, cele marginale femele fiind ligulate, lungi şi înguste, iar cele centrale tubuloase, hermafrodite cu corola cu 5 dinţi. Înfloreşte din iunie pînă în septembrie şi creşte prin fîneţe umede, pe lîngă pîraie şi marginea pădurilor.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează părţile subterane *(Rhizoma cum radicibus Inulae)* recoltate toamna tîrziu, iar după spălare se usucă în strat subţire şi cît mai repede posibil, în camere încălzite.

Principii active: inulină, ulei volatil, în constituţia căruia intră trei sescviterpene biciclice: alantolactona (elenina) izoalantolactona şi dihidro-izoalantolactona.

Acţiune farmacologică: calmant al tusei şi modificator al secreţiilor bronşice, expectorant, coleretic, colagog, diuretic şi antihelmintic.

Întrebuinţări: Sub formă de pulbere 2—10 g în 24 de ore sau de decoct 15% (consumîndu-se 1—2 ceaiuri pe zi) ca expectorant şi calmant al spasmelor bronşice; ca diuretic, colagog şi antihelmintic. Intră în compoziţia ceaiului antibronşic nr. 2.

• Ienupărul — fig. 22

Juniperus communis L. (Fam. Cupressaceae)
M.: Közönséges boróka; G.: Gemeiner Wacholder; R.: Mojjevelnik abîknavennîi

Descrierea speciei. Este un subarbust, totdeauna verde, drept şi ramificat, cunoscut şi sub numele de anaper, inibahar şi jneapăn. Are frunze lineare ascuţite la vîrf şi grupate cîte 3 în verticil la acelaşi nivel. Are două feluri de flori care iau naştere pe ramurile din al doilea an. Florile femele sînt sferice, formate din trei solzi carpelari verticilaţi, fiecare purtînd cîte un ovul, iar cele mascule sînt ovoide, galbene, cu numeroase stamine. Fructele, mai corect pseudofructele, sînt globuloase, scurt pedunculate, prezentînd la un pol (cel terminal), o adîncitură în formă de stea cu trei braţe şi cu diametru de 6—8 mm); la maturitate au culoare neagră-albăstruie, miros aromat, gust dulceag-amar aromatic, caracteristic. Înfloreşte în mai-iunie. Ienupărul creşte izolat sau în pîlcuri prin pădurile stîncoase şi păşunile pietroase din zonele muntoase.

Produsul vegetal folosit. Fructele mature *(Fructus Juniperi* sau *Baccae Juniperi)* recoltate începînd din luna octombrie, se usucă în strat subţire resfirîndu-se din cînd în cînd.

Principii active: ulei volatil, un principiu amar numit iuniperină.

Acţiune farmacologică: Fructele de ienupăr datorită uleiului volatil au proprietăţi diuretice, sudorifice şi carminative.

Întrebuinţări. Infuzia 1—5 g/250 se administrează în mai multe reprize pe zi în stări reumatismale, în tratamentul edemelor şi retenţiilor de lichid, mai ales ale ciroticilor şi în tratamentul infecţiilor urinare.

Fructele luate în cantităţi mari irită căile urinare şi provoacă hematurii. Intră în compoziţia ceaiului antireumatic.

• Inul

Linum usitatissimum L. (Fam. Linaceae)
M.: Házi len; G.: Echter Lein; R.: Len abîknavennîi

Descrierea speciei. Inul — plantă erbacee, originară din cîte se pare din Caucaz — se cultivă la noi pe suprafeţe întinse, în scopuri industriale. Această specie anuală, are o tulpină înaltă pînă la 1 m, care în treimea superioară se ramifică în ramuri subţiri ce se termină cu cîte o frumoasă floare albastră, regulată, pe tipul 5, cu corola dialipetală şi androceul format din 5 stamine fertile

și 5 stamine sterile. Fructul la maturitate este o capsulă cu 5 loji, în fiecare lojă găsindu-se cîte 2 semințe ovale, comprimate lateral, de culoare brună strălucitoare; semințele au gust uleios și mucilaginos.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se folosesc numai semințele ajunse la maturitate completă *(Semen Lini)*.

Principii active: mucilagii, săruri de potasiu și de magneziu.

Acțiune farmacologică: datorită mucilagiilor semințele de in au acțiune purgativă (de natură mecanică), emolientă și revulsivă.

Întrebuințări. Semințele de in ingerate întregi, cîte 2 linguri pe zi, sînt folosite în tratamentul dispepsiei și constipației. Sub formă de infuzie 4% se administrează ca băutură emolientă și răcoritoare contra inflamațiilor tubului digestiv. Extern se utilizează făina de in, singură sau asociată cu făina de muștar negru sub formă de cataplasme ca emolient și ușor revulsiv. Cataplasma de făină de in se prepară din făină de in care se amestecă cu apă caldă în porțiuni mici pînă la consistența dorită; în cazul cînd se asociază și cu făina de muștar se folosește apa care are temperatura camerei.

• **Ipcarigea sau Gipsarița** — fig. 23

Gypsophila paniculata L. (Fam. Caryophyllaceae)

M.: Fehér szappangyökér; G.: Rispiges Gypskraut; R.: Kacim metelciatîi

Descrierea speciei. Specie erbacee și vivace, care crește spontan prin cîmpii, pe coline și prin locurile nisipoase din regiunea șesurilor, fiind iubitoare de lumină și căldură. În pămînt are un rizom gros pînă la 8 cm, cu numeroase rădăcini cilindrice. Tulpina, ramificată de la bază, are la noduri (care sînt mai umflate) cîte 2 frunze lanceolate ce se subțiază de la bază spre vîrf și dispuse opus; florile albe, uneori rozee, regulate pe tipul 5, cu caliciu format din 5 sepale, corola din 5 petale mai lungi ca sepalele și androceul din 10 stamine, sînt mici și numeroase, grupate în inflorescențe; înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează rădăcinile și rizomii *(Radix Gypsophilae* sau *Radix Saponariae albae)*, recoltate din luna august pînă în noiembrie.

Principii active: saponozide de natură triterpenică.

Acțiune farmacologică: saponozidele comunică acestui produs proprietăți expectorante și depurative.

Întrebuințări: Infuzia și decoctul 0,5—1,5% preparate după o prealabilă macerare de 6—8 ore se folosește intern ca expectorant (150—200 ml ceai pe zi); decoctul 5% se utilizează în gargarisme (în tratamentul faringitelor granuloase).

• Isopul

Hyssopus officinalis L. (Fam. Labiatae)

M.: Izsóp; G.: Ysop; R.: Issop lekarstvennîi

Descrierea speciei. Subarbust, originar din regiunile calcaroase și aride ale Europei meridionale, la noi crește numai în cultură. Are aspect tufos, cu tulpini lemnoase la bază, erbacee și patrunghiulare în partea superioară ce poartă frunze opuse întregi liniare cu vîrful ascuțit.

Florile mici, albastre sau albastru-violaceau, bilabiate sînt reunite în spice unilaterale în regiunile terminale ale ramurilor; caliciu este gamosepal cilindric cu 5 dinți aproape egali, corola bilabiată are labiul superior scurt, bilobat, iar labiul inferior trilobat, androceul este format din 4 stamine; fructul tetranuculă. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. Se recoltează în timpul înfloririi numai părțile aeriene nelignificate *(Herba Hyssopi)* și se usucă la umbră.

Principii active: ulei volatil, flavcnozide, o substanță amară (hisopina) și tanin.

Acțiune farmacologică: expectorantă, tonic-amară, ușor astringentă și antiseptică.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 2—3%, se dau intern cîte 200 ml pe zi ca expectorant și antisudorific, mai ales în bronșite cronice și în astmul bronșic, iar extern ca cicatrizant al rănilor.

Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, pectoral nr. 2 și sudorific.

• Izma bună sau Izma de grădină sau Menta — fig. 24

Mentha piperita L. (Fam. Libiatae)

M.: Borsoz menta; G.: Pfefferminze; R.: Miata perecinaia

Descrierea speciei. În realitate nu este o specie, ci un hibrid (a cărui origină este mult controversată, majoritatea admițînd că ar rezulta din încrucișarea: *Mentha aquatica*×*Mentha viridis*);

această plantă, originară din vestul Europei și din America de Nord, se cultivă la noi în scopuri industriale și farmaceutice pe suprafețe relativ mari. În pămînt are un rizom din care își iau naștere tulpinile aeriene, înalte pînă la 1 m, patrunghiulare, drepte, ramificate, verzi la unele soiuri, roșiatic-violete la altele. Frunzele, dispuse opus, sînt pețiolate, cu limbul lanceolat, ascuțit și neregulat dințat pe margini, de culoare verde-închisă pe fața superioară și mai deschisă pe cea inferioară.

Florile de culoare roz-violacee sînt grupate în verticile foarte apropiate; sînt ușor zigomorfe și scurt pedicelate. Caliciu cilindric se termină cu 5 dinți, corola aproape regulată prezintă 4 lobi, dintre care unul este mai dilatat; androceul este alcătuit din 4 stamine iar fructul — tetra nuculă — înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se recoltează în perioada de înflorire frunzele *(Folium Menthae piperitae)* care se usucă în strat subțire, în încăperi bine aerisite sau la soare.

Produsul are miros caracteristic, pătrunzător, iar gustul este aromatic lăsînd senzație de rece.

Principii active: ulei volatil bogat în mentol, acelat și valerianat de metil, taninuri, flavonoide, polifenoli și un principiu amar.

Acțiune farmacologică. Frunzele de mentă, datorită uleiului volatil, au proprietăți stimulente, stomahice, coleretice, antispastice și antiseptice, iar datorită taninurilor și polifenolilor au proprietăți colagoge și spasmolitice.

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 0,5—1,5%, se administrează cîte 300—500 ml pe zi în diaree, dispepsii, greață, spasme pilorice și gastrointestinale și dischinezii biliare. Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, anticolitic, antidiareic, gastric și hepatic nr. 2.

• Lăcrămioarele sau Mărgăritarul

+ *Convallaria majalis* L. (Fam. Liliaceae)
M.: Gyöngyvirág; G.: Maiglöckhen; R.: Landiș maiskîi

Descrierea speciei. Mărgăritarul, foarte cunoscut la noi și îndrăgit pentru florile sale în formă de clopoțel și plăcut mirositoare, crește prin locurile umede și umbroase din lunci și din pădurile de stejar; adeseori se cultivă ca plantă ornamentală. Este o specie erbacee, perenă care are în pămînt un rizom lung, tîrîtor ramificat, cu numeroase rădăcini subțiri și din care își iau naștere din loc în loc tulpinele aeriene, avînd două frunze bazilare, lung pețiolate, eliptice, de culoare verde — cu nervațiune paralelă. Tulpina flori-

feră nu are frunze și se termină cu un racem unilateral de flori albe, plăcut mirositoare, în formă de clopoțel cu 6 dinți recurbați în afară și cu androceul alcătuit din 6 stamine. Înflorește, în funcție de altitudine, din aprilie pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri farmaceutice se recoltează în perioada înfloririi frunzele pe cît posibil fără pețiol *(Folium Convallariae)* și se usucă în strat subțire prevenind îngălbenirea lor.

Principii active: heterozide cu acțiune cardiotonică: convalotoxozida și convalozida, saponozide-convalarina și convalamarina.

Acțiune farmacologică: Prezența celor două heterozide și a saponozidelor comunică produsului proprietăți cardiotonice cu efecte rapide și de scurtă durată; de asemenea are și acțiune diuretică.

Întrebuințări: ca tonic-cardiac, recomandat în cazul de intoleranță a digitalei sau în tratamentul digitalic, sub formă de infuzie 6—10/180 (1 lingură de 3—4 ori pe zi). *Se utilizează numai cu avizul medicului.*

• Lemnul dulce

Glycyrrhiza glabra L. (Fam. Leguminosae)

M.: Édesgyökér; G.: Süssholz; R.: Salodka golaia

Descrierea speciei. Această plantă spontană, cu aspect de subarbust, se găsește mai mult în cultură. În pămînt are un rizom puternic din care își iau naștere rădăcini lemnoase, lungi de 1—2 m și groase de aproape 2 cm, galbene la interior, brune la exterior, cu gustul dulce ceea ce justifică denumirea populară a acestei plante. Tulpina aeriană, înaltă pînă la 1,5 m, are frunze alterne, imparipenat compuse cu 4—8 perechi de foliole întregi și ovale.

Florile de culoare albastru-violaceu palid, pentamere, sînt zigomorfe și scurt pedicelate, dispuse în struguri spiciformi, puțin mai scurți decît frunzele. Structural florile prezintă următoarele caracteristici: caliciu tubulos, ușor bilabiat, păros; corola în formă de fluture (papilonată) petala posterioară sau superioară (stindardul) acoperă cele 2 petale laterale (aripile) și acestea acoperind pe cele două anterioare (carena); androceul alcătuit din 10 stamine, dintre care cele 9 inferioare sînt unite, iar cea superioară liberă (androceu diadelf). Fructul este o păstaie turtită și nepăroasă; înflorește în iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se recoltează în scopuri terapeutice părțile subterane, adică rizoamele și rădăcinile

(Radix Liquiritiae) fie primăvara, fie toamna, însă de la indivizi care au cel puțin 3—4 ani.

Principii active: glicirizină care prin hidroliză pune în libertate acid gliciretic, flavonoide și un hormon estrogen de natură steroidică.

Acțiune farmacologică: antispasmodică, slab diuretică, ușor expectorantă prin fluidificarea secreției traheo-bronșice și faringiene, ușor laxativă, estrogenă, antiulceroasă și antidismenoreică.

Întrebuințări: Pulberea se administrează ca laxativ, intrînd în compoziția pulberii de liquiriție compusă și ca expectorant în compoziția comprimatelor expectorante și contra tusei. Maceratul 2% (circa 200 ml pe zi) se administrează ca antidismenoreic.

De asemenea intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și laxativ nr. 2 și a speciei pectorale.

• Levănțica

Lavandula angustifolia Mill. (L. *officinalis* Chaix, L. *vera* DC). (Fam. Labiatae)

M.: Szagos levendula; G.: Echter Lavendel; R.: Lavanda kalasovaia

Descrierea speciei. Originară din regiunile calcaroase și muntoase mediteraneene, levănțica se găsește la noi numai în culturi. Este un subarbust, înalt pînă la 70 cm, cu aspect de tufă globuloasă din cauza ramificațiilor abundente de la baza tulpinilor. Tulpinile patrunghiulare pe măsură ce îmbătrînesc se lignifică; ele poartă frunze opuse, întregi, lineare, cu vîrful ascuțit. Florile bilabiate, de culoare violet-albastră, cu corola bilabiată, aproape sesile, sînt grupate în 3—8 verticile, dispuse la rîndul lor sub formă de spic pe porțiunile terminale ale ramurilor florifere; au caliciu tubulos, ușor lățit la partea terminală, cu 4 dinți scurți și unul mai dilatat; corola bilabiată, cu labiul superior adînc bilobat, iar cel inferior trilobat; androceul este alcătuit cu 4 stamine. Înflorește toată vara.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează fie numai florile detașate de pe axul inflorescențelor, fie întreaga inflorescență, cînd corola nu este complet deschisă *(Flores Lavandulae)*. Se usucă la umbră în strat subțire.

Principii active: ulei volatil, tanin și un principiu amar.

Acțiune farmacologică: diuretică, coleretică, antispastică, antiseptică, carminativă și stimulentă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1—2% cîte 200 ml/zi levănțica se administrează intern ca aromatizant, carminativ, în tulburări digestive și ca stimulent general. Intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• Limba mielului

Borago officinalis L. (Fam. Boraginaceae)

M.: Kerti borago; G.: Boretsch; R.: Ogurecinaia trava lekarstvennaia

Descrierea speciei. Plantă originară din Africa de Nord, se găsește cultivată la noi ca plantă ornamentală. Tulpina înaltă pînă la 70—80 cm este cilindrică, cărnoasă, ramificată. Frunzele bazale sînt lung pețiolate, cu limbul oval sau alungit, cele tulpinale sînt scurt pețiolate sau sesile. Întreaga plantă este acoperită de perișori. Florile dispuse în cime, sînt hermafrodite, regulate, pe tipul 5 și au corola rotată cu petalele unite la bază într-un tub scurt și libere pe restul lungimei lor; sînt de culoare roșie la începutul înfloririi, apoi devin albastre. Înflorește în tot timpul verii.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează părțile aeriene *(Herba Boraginis)* recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: flavonoide, alantoină, săruri de potasiu.

Acțiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor de potasiu și cicatrizantă datorită alantoinei.

Întrebuințări. Infuzia 5% ca diuretic și sudorific în stări de răceală și în bronșite luînd 3—4 cești de ceai călduț zilnic; extern ca cicatrizant al rănilor.

• Lumînărica — fig. 25, 26

Verbascum phlomoides L; *V. thapsiforme* Schrad; *(V. thapsus L)* (Fam. Scophulariaceae)

M.: Ökörfarkkóró; G.: Königskerze; R.: Koroviac

Descrierea genului. Plante erbacee bianuale, foarte răspîndite la noi în terenurile uscate, pietroase, necultivate, la marginea pădurilor etc. În primul an dau naștere la o rozetă de frunze bazilare, păroase și pețiolate, iar în al doilea an la tulpina floriferă, cilindrică, dreaptă, acoperită cu peri lungi, pîsloși de culoare cenușie, înaltă pînă la 2 m și terminîndu-se cu flori galbene, regulate, pe

tipul 5, cu corola gamopetală la bază, în rest rotată și cu androce-ul format din 5 stamine inegale; sînt dispune într-un spic lung, compact. Înflorește începînd din iunie pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt florile *(Flores Verbasci)* recoltate dimineața, fără caliciu și uscate în strat subțire la soare. Produsul are miros plăcut de miere și gust dulceag mucilaginos.

Principii active: mucilagii și sapnozoide.

Acțiune farmacologică: emolientă, expectorantă (fluidifică secrețiile bronșice) și diaforetică.

Întrebuințări: Infuzie 2% (2 lingurițe de flori la o cană de apă), se administrează în inflamațiile acute și cronice ale bronhiilor și ca sudorific. Intră în compoziția speciilor pectorale.

• **Măcieșul** — fig. 27

Rosa canina L. (Fam. Rosaceae)

M.: Gyepü rozsa; G.: Hunds-Rose; R.: Roza sabacia

Descrierea speciei: Măcieșul, numit popular și răsură, este un arbust înalt pînă la 3 m, mult ramificat la bază, foarte răspîndit în flora țării noastre pe marginea pădurilor de foioase, pînă la zona celor rășinoase, la marginea drumurilor etc. Pe tulpini și pe ramuri se găsesc numeroși spini, lați la bază și recurbați la vîrf. Frunzele sînt alterne, imparipenat-compuse formate din 2—3 perechi de foliole ovale. Florile mari, rozee sau rar albe, sînt dispuse cîte 2—3 în vîrful ramurilor.

Structural florile se caracterizează printr-un receptacul dezvoltat, urceolat, persistent și cărnos la maturitate; caliciu din 5 sepale înserate pe marginea orificiului receptaculului; corola este alcătuită din 5 petale, iar androceul din numeroase stamine dispuse pe mai multe verticile. Fructele (în realitate pseudo-fructe rezultînd din receptaculul care devine cărnos) sînt globuloase sau elipsoidale și au în interior numeroase achene, denumite impropriu semințe, de culoare verde la început, apoi portocalie, iar la maturitate completă roșu-cărămizie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează pseudo-fructele *(Fructus Cynosbati)*, recoltate înainte de căderea brumei.

Principii active: vitamina C și acid dehidroascorbic, β-carotenă, vitaminele B, B_2, K, P și PP (în urme), flavonoide.

Acțiune farmacologică. Datorită conținutului ridicat în vitamina C și acid dehidroascorbic, fructele au acțiune importantă în procesele de oxido-reducere și respiratorii celulare; datorită flavo-

noidelor scad permeabilitatea și fragilitatea capilarelor normalizînd circulația sanguină. Mai au și acțiune diuretică.

Întrebuințări. Sub formă de decoct 3—5 g% se utilizează în tratamentul stărilor de avitaminoză C și în afecțiunile hepatice și renale, iar ca diuretic, se administrează 2—3 ceaiuri pe zi.

Din pulpa pseudo-fructelor se pot prepara siropuri și vinuri folosite în același scop ca și decoctul. Intră în compoziția ceaiurilor aromat, hepatic nr. 2, și tonic aperitiv.

Trebuie menționat că fructele de *Rosa pendulina L.* (măcieșul de munte) au un conținut mult mai mare în vitamine și în special în vitamina C.

Observație. Deși în țara noastră s-au introdus în cultură fie în scopuri ornamentale, fie pentru industria parfumurilor o serie de specii de trandafir ca *Rosa damascena* Mill, *Rosa centifolia* L etc., totuși aceste plante nu sînt suficient de valorificate terapeutic. Într-adevăr medicina empirică, cît și medicina științifică de altădată au folosit pe scară mai largă petalele florilor de trandafir recoltate de la aceste specii *(Flores Rosarum, Flores Rosae, Petalae Rosae)* care datorită uleiului volatil, taninurilor și antocianozidelor ce le conțin au proprietăți astringente și antiseptice și chiar antimicotice.

Cercetările efectuate la noi au demonstrat convingător că mierea de albine în care se macerează petale de trandafir, recoltate de la speciile de cultură *(Oxymel rosatum* de altădată), dă rezultate bune în tratamentul micozelor bucale în special la sugari, care o suportă ușor datorită gustului ei dulce și mirosului aromatic plăcut. Această formă se poate prepara în casă macerînd 10 g de petale de trandafir în 90 g miere de albine.

• **Macul de cîmp sau Macul roșu** — fig. 28

Papaver rhoeas L. (Fam. Papaveraceae)
M.: Vetési pipacs; G.: Feuer Mohn; R.: Mak samaseika

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, anuală, acoperită cu peri aspri; crește prin semănături de cereale și pe marginea drumurilor. Tulpina înaltă pînă la 70—80 cm, uneori ramificată, cu frunze alungite, adînc penat-divizate, se termină cu o floare cu caliciu format din 2 sepale mari verzi care cad cînd bobocul se deschide, corola din 4 petale de culoare roșu aprins, în general pătate în negru la bază, și androceul din numeroase stamine. Fructul este o capsulă terminată cu un disc stelat. Înflorește din mai pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se utilizează numai petalele *(Flores Rhoeados)* denumite şi paparoane.

Principii active: mucilagii, antocianozide şi doi alcaloizi: readina şi reagenina.

Acţiune farmacologică: uşor sedativă şi bechică.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie 0,5—1 % se administrează ca pectoral. În casă infuzia se poate prepara vărsînd peste o linguriţă de petale 250 ml apă clocotită; după răcire ceaiul se îndulceşte cu zahăr sau miere de albine şi se bea călduţ în mai multe reprize pe zi. Se poate asocia cu flori de tei, şi cu frunze de pătlagină.

• Macul sau Macul de grădină — fig. 29

+ *Papaver somniferum* L. (Fam. Papaveraceae)
M.: Termesztett mák; G.: Garten Mohn; R.: Mak snatvornîi

Descrierea speciei. Este o frumoasă plantă erbacee, care se cultivă în scopuri alimentare, ornamentale şi medicale. În pămînt are o rădăcină pivotantă, iar tulpina înaltă de 1 m pînă la 1,5 m este dreaptă, puţin ramificată în partea de sus, de culoare verde-albăstruie (glaucă), glabră sau numai cu puţini peri în partea superioară. Frunzele sînt mari, glauce, alterne, cele superioare întregi, alungit-ovale, cu marginea neregulat-dinţată, iar nervura proeminentă pe faţa inferioară, frunzele inferioare sînt oblungi şi penatsectate. Florile sînt mari, albe, roze, roşii sau liliachii, găsindu-se cîte o floare în vîrful tulpinei şi ramurilor. Caliciu este format din 2 sepale care cad cînd se deschide floarea, corola din 4 petale rotunde sau obovat-ovale, şifonate în boboc, şi androceul din stamine numeroase. Fructul este o capsulă ovoidă sau sferică uneori alungită, prezentînd la partea superioară discul stigmatic multilobat, iar la partea inferioară o umflătură inelară care reprezintă locul de inserţie al periantului. De culoare verde-cenuşie şi acoperite cu un strat de ceară la început, fructele devin galben-brune la maturitate. Întreaga plantă conţine un suc lăptos *(latex)*. Prin cultură această specie a dat naştere la numeroase varietăţi, însă *Papaver somniferum var. album* şi *P. s. var. nigrum D.C.* prezintă importanţă din punct de vedere medicinal. Infloreşte din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt numai capsulele *(Capita Papaveris immaturi* sau *Fructus Papaveris immaturi)* recoltate înainte de maturitatea lor, cînd au dimensiunile maxime; fiind încă

verzi, se usucă la temperatură moderată, întregi, sau tăiate în jumătăți și în acest caz li se îndepărtează semințele; prin uscare iau culoarea gălbuie pînă la brun deschis. Produsul astfel obținut are miros slab-narcotic, gust amar, mucilaginos.

Principii active: alcaloizi (morfină, narcotină, narceină,, papaverină etc.).

Acțiune farmacologică: sedativă, hipno-analgetică, variabile din cauza conținutului diferit în morfină al capsulelor.

Întrebuințări: se utilizează numai extern, sub formă de decoct sau infuzie 1%, ca ușor analgetic și calmant, în spălături și gargarisme; intern nu se administrează deoarece din cauza conținutului diferit în morfină al produsului poate produce accidente mortale.

La copii nu se poate folosi nici extern.

Capsulele de mac intră în compoziția ceaiurilor: anticolitic, contra colicelor nr. 2, sedativ și a ceaiului pentru gargară, folosindu-se în acest scop un produs vegetal avînd în prealabil stabilit conținutul lui în morfină de către laboratoarele de specialitate ale Ministerului Sănătății.

• Măghiranul

Majorana hortensis Moench (Fam. Labiatae)

M.: Majoranna; G.: Wurstkraut; R.: Maioran sadovîi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, plăcut mirositoare, originară din Arabia și Egipt, care la noi se cultivă pe suprafețe mari ca specie condimentară. Are tulpina dreaptă, tetragonală, înaltă pînă la 20—30 cm și mult ramificată la bază; frunzele dispuse opus, sînt mici, eliptic-ovale, scurt pețiolate cu marginile întregi, de culoare cenușiu-verzuie pe ambele fețe din cauza numeroșilor peri ce le acopăr. Florile de culoare roșietică, sînt mici dispuse în spice drepte, cu caliciu pîslos, redus la o singură foliolă obovată, cu corola bilabiată și androceul alcătuit din 4 stamine mai lungi decît corola. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuințează partea aeriană a plantei *(Herba Majoranae),* recoltată în timpul înfloririi și uscată la umbră la 35—40°C.

Principii active: ulei volatil, tanin, principii amare, și β-carotenă.

Acțiune farmacologică: stomahică, carminativă și sedativă.

Întrebuințări: Infuzie 0,5—2%. Se administrează cîte 2—3 ceaiuri pe zi în dispepsiile stomacale, ca antiseptic și carminativ și în stări nervoase — mai ales în insomnii.

• **Măselarița** — fig. 30

+ *Hyoscyamus niger* L. (Fam. Solanaceae)

M.: Bolonditó beléndek; G.: Schwarzes Bilsenkraut; R.: Belena ciornaia

Descrierea speciei. Plantă anuală sau bianuală foarte răspîndită prin locuri cultivate și necultivate care are în pămînt o rădăcină pivotantă, gălbuie sau brun-deschisă la exterior, albă la interior. Tulpina, înaltă pînă la 1 m, este rareori ramificată, slab muchiată, acoperită cu peri lungi și lipicioși avînd miros neplăcut pătrunzător. Frunzele alterne, sesile sau ușor amplexicaule, sînt în general eliptice sau triunghiulare, neregulat penat-lobate, cu lobii unghiulari obtuzi sau ascuțiți; sînt moi și vîscoase la pipăit. Florile, sesile sau scurt pedunculate, sînt dispuse la extremitatea tulpinei; sînt hermafrodite, regulate, pentamere, cu caliciu tubulos acoperit de perișori, corola infundibuliformă, ușor bilateral-simetrică, de culoare galben murdară, violetă la gît, cu vinișoare care formează o rețea violacee, iar androceul din 5 stamine, 2 fiind mai scurte. Fructul este o capsulă ce se deschide printr-un căpăcel. Inflorește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: Se utilizează frunzele *(Folium Hyoscyami)* recoltate în al doilea an de vegetație la începutul înfloririi, iar în primul an prin luna august, întotdeauna pe vreme uscată. După recoltare este necesar să se spele mîinile cu apă și săpun, din cauza toxicității frunzelor.

Principii active: alcaloizi: hiosciamina și scopolamina care au activitate predominantă.

Acțiune farmacologică. Este aceeași ca și a frunzelor de mătrăgună.

Intrebuințări: Uneori se administrează pulbere de frunze de măselariță: 0,05—0,10 g pentru odată și 0,20—0,50 g în 24 de ore (în cașete) în tratamentul durerilor legate de nevrite, al nevrozelor și alienației mintale și în boala Parkinson, însă *numai la recomandarea medicului specialist.*

Intră în compoziția țigărilor antiastmatice.

• **Mătăciunea**

Dracocephalum moldavica L. (Fam. Labiatae)

M.: Kerti sárkányfű; G.: Turkische Melisse; R.: Zmeegalovnik maldavskii

Descrierea speciei. Este o plantă anuală, cultivată sau sălbăticită, care crește în toate regiunile țării, exceptînd Dobrogea, avînd tulpina dreaptă, ramificată, în 4 muchii, înaltă pînă la 60 cm și ramificată. Frunzele sînt dispuse opus, pețiolate, au limbul alungit, dințat pe margini, acoperit cu peri, iar pe fața inferioară prezintă glande punctiforme. Florile în număr de 6—10, sînt așezate la baza frunzelor spre vîrful tulpinei și al ramurilor, de culoare albastră-violacee, uneori albă, au caliciu bilabiat, cu lobul median al buzei superioare mai dezvoltat, iar corola, tot bilabiată, are buza superioară în formă de cască, androceul didinam; înflorește din iulie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: se întrebuințează părțile aeriene *(Herba Dracocephali)* recoltate la începutul înfloririi și se usucă la umbră în strat subțire; produsul are miros plăcut aromat.

Principii active: ulei volatil bogat în citral, acid cafeic și un principiu amar.

Acțiune farmacologică: acest produs are acțiune antispastică, coleretică, antiseptică, carminativă și stomahică.

Întrebuințări: Se administrează sub formă de infuzie 1—2% (1—2 ceaiuri pe zi) după mesele principale în indigestie; intră în compoziția unor ceaiuri medicinale în locul frunzelor de melisa.

• **Mătrăguna — fig. 31**

+ *Atropa belladonna* L. (Fam. Solanaceae)
M.: Maszlagos nadragulya; G.: Tollkirsche; R.: Krasvka belladonna

Descrierea speciei. Plantă robustă (înaltă pînă la 2 m), lemnoasă la bază, bogat ramificată, crește prin pădurile umbroase, prin poienile și tăieturile de fag din regiunile muntoase. În pămînt are un rizom cilindric, gros, ramificat cu numeroase rădăcini lungi pînă la 1 m și groase pînă la 4 cm, de culoare galben-brună deschisă. Tulpina aeriană, de asemenea ramificată, de culoare verzuie sau în nuanțe violet-roșcate, poartă frunze, cele de la bază alterne, pețiolate, oval acuminate, mari, iar cele superioare sînt dispuse cîte două, una fiind mai mare. Limbul are marginea întreagă, iar suprafața glabră sau slab păroasă. Florile sînt de obicei solitare, sau rar cîte două la un loc, apar la subțioara frunzelor, sînt pedicelate, regulate, pentamere, hermafrodite și atîrnă ca niște clopoței pe un peduncul de 1—1,5 cm. Florile au caliciu cu sepalele unite la bază și despărțit în 5 lobi spre vîrf, corola gamopetală, în formă de clopoțel cu 5 lobi triunghiular-ovali, de culoare brun-violetă sau roșcată la exterior și brun-gălbuie cu vinișoare violete la in-

terior, androceul din 5 stamine fixate pe corolă. Fructul o bacă, la maturitate de mărimea unei cireşi, este de culoare neagră lucitoare.

Întreaga plantă este foarte otrăvitoare; înfloreşte din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit. Pentru scopurile terapeutice interesează atît părţile subterane *(Radix Belladonnae)* recoltate fie în luna aprilie, fie din septembrie pînă la primul îngheţ, cît şi frunzele *(Folium Belladonnae)* culese cu peţiol înainte şi în timpul înfloririi. Pe timpul recoltării, cît şi în timpul manipulării acestor produse se vor lua măsuri de protecţie spălîndu-se mîinile cu apă şi săpun după fiecare operaţie. Se va evita ducerea mîinilor la ochi, gură sau nas.

Principii active. Principiile active ale celor două produse sînt alcaloizii cu nucleu tropanic, 1-hiosciamina fiind alcaloidul principal şi belaradina cu nucleu pirolidinic.

Acţiune farmacologică. Datorită acestor alcaloizi ambele produse inhibă terminaţiile nervoase parasimpatice; excită sistemul nervos central; accelerează ritmul cardiac, provoacă midriază, dilată bronhiile, diminuează secreţiile şi peristaltismul intestinal.

Întrebuinţări: pulberea de frunze de beladonă se administrează în pilule (0,05 odată şi 0,30 g în 24 de ore) în astm, în bronşite astmatiforme, ca antispastic intestinal, pentru a scădea secreţiile digestive şi ca antivomitiv. De asemenea, frunzele se mai administrează şi în parkinsonismul postencefalic, datorită conţinutului lor în belaradină. *Se va folosi numai sub prescripţie medicală, reţetele efectuîndu-se în farmacie.* Frunzele intră în compoziţia ţigărilor antiastmatice.

Rădăcinile de mătrăgună servesc ca materie primă atît în farmacie, cît şi industrie pentru obţinerea de diverse produse medicamentoase galenice şi tipizate.

• Merişorul — fig. 32

Vaccinium vitis idaea L. (Fam. Ericaceae)
M.: Vörös áfonya; G.: Preisselbeere; R.: Brusnika

Descrierea speciei. Merişorul este un mic arbust, tufos care creşte din abundenţă prin pajiştile alpine din întregul lanţ carpatic; are tulpina cilindrică, mult ramificată, înaltă pînă la 25—30 cm; frunzele sînt dispuse altern, întotdeauna verzi, rigide, obovate, obtuze cu marginea răsfrîntă în jos şi cu puncte negre pe faţa inferioară. Florile de culoare albă cu nuanţe roşietice, gomopetale,

regulate pe tipul 5, sînt reunite în ciorchine terminale, aplecate în jos și apar din mai pînă în iulie; caliciu este campanulat cu 5 lobi triunghiulari, corola urceolată pentameră, iar androceul format din 10 stamine; fructele, bace sferice, la maturitate au culoare roșie, sînt comestibile și numite în popor coacăze de munte.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice frunzele se recoltează toamna, în lunile septembrie, octombrie *(Folium Vitis idaeae)* și se usucă la umbră în straturi subțiri.

Principii active: arbutozidă (6—8%), metil-arbutozidă, vitamina C, flavonoide, taninuri și acid chinic.

Acțiune farmacologică. Arbutozida și metilarbutozida, care pe traiectul căilor urinare se dedublează în hidrochinonă și respectiv metil-hidrochinonă, alături de flavonoide, sînt răspunzătoare de acțiunea diuretică și dezinfectantă a acestui produs vegetal; mai posedă și o slabă acțiune antidiabetică.

Întrebuințări. Infuzia (2—3%) și pulberea (2—6 g pe zi) se administrează ca diuretic și antiseptic în tratamentul bolilor căilor urinare și în special în stări inflamatorii purulente (catar vezical, cistite, pielite, uretrite). Datorită taninurilor ce le conține, produsul se poate folosi și în tratamentul diareelor și hemoragiilor. Nu se vor folosi mai mult de 1—2 căni de ceai pe zi și nu se va administra în timpul sarcinii.

Frunzele de merișor, care constituie un înlocuitor al frunzelor de *Arbutus Uva Ursi* (strugurii ursului), intră în compoziția ceaiului diuretic.

• Mesteacănul

Betula verrucosa Ehrh. (sin. *B. alba,* L, B. *pendula* Roth) (Fam. Betulaceae)

M.: Közönséges nyir; G.: Birke; R.: Bereza pavislaia

Descrierea speciei. Arbore înalt (25—30 m), destul de răspîndit la noi din zona dealurilor pînă în cea sub-alpină, alcătuiește uneori mici masive numite mestecănișuri; tulpina puternic ramificată, are scoarța albă și netedă, care se exfoliază transversal; mugurii foliari sînt ovoid-conici, vîscoși. Frunzele sînt pețiolate, dispuse altern, cu limbul triunghiular-romboidal, ascuțit la vîrf și dințat pe margini; frunzele tinere sînt lipicioase datorită glandelor ce elaborează o rășină cu miros balsamic. Florile sînt monoice, reunite în amenți cilindrici; cei masculini apar înaintea frunzelor, iar cei femeli apar și ei înaintea frunzelor, însă se dezvoltă în timpul

înfrunzirii. Floarea masculă este formată dintr-un periant cu două piese și 2 stamine, iar cea femelă dintr-un ovar, neprotejat de periant.

Produsul vegetal folosit. Frunzele tinere formează produsul oficinal *(Folium Betulae)*; ele se recoltează începînd din mai pînă la sfîrșitul lui iulie, cînd sînt lipicioase și conțin cea mai mare cantitate de rezine; se usucă în strat subțire, la umbră. Produsul astfel obținut are miros caracteristic, gust slab amărui.

Principii active: taninuri, acid cafeic, flavonoide, ulei volatil, substanțe triterpinice (saponine), alantoină.

Acțiune farmacologică: frunzele de mesteacăn au acțiune diuretică, fără a produce iritații renale și diaforetică. Mai au și proprietăți coleretice și antiseptice și favorizează eliminarea acidului uric și a colesterolului din organism.

Întrebuințări: Infuzia 1—5% se administrează ca diuretic în edeme de natură cardiacă și renală; ea se prepară în condiții obișnuite astfel: la o cană de apă se adaugă o lingură de produs, iar cînd temperatura apei a atins 40°C se mai adaugă un vîrf de cuțit de bicarbonat de sodiu și se filtrează după 6 ore de repaus; se beau cîte 2—3 cești de ceai pe zi.

Frunzele de mesteacăn intră în compoziția ceaiurilor antireumatic și diuretic nr. 2.

• Murul

Rubus fruticosus L. (Fam. Rosaceae)
M.: Hamvas szeder; G.: Brombeere; R.: Ejevika.

Descrierea speciei. Arbust viguros, înalt pînă la 3 m, este constituit din numeroase tulpini, drepte sau curbate, acoperite de ghimpi încovoiați în formă de ghiară. Frunzele, alterne, sînt 3—5 foliate, plisate, verde pe fața superioară, mai palid pe cea inferioară și prevăzute cu ghimpi curbați pe nervuri și pețiol. Florile de culoare albă apar pe tulpinele de cel puțin doi ani și sînt grupate în struguri; sînt regulate, pe tipul 5, iar fructele (polidrupe) la început roșii, la deplina maturitate, negre brumate, cu miros și gust dulce acrișor. Crește prin păduri și tufișuri și înflorește în iunie și iulie.

Produsul vegetal folosit. Medicina utilizează frunzele tinere *(Folium Rubi fruticosi)* recoltate înainte și în timpul înfloririi și început roșii, la deplina maturitate negre, brumate, cu miros și gust astringent.

Principii active: tanin, flavonoide, vitamina C.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică, dezinfectantă.

Întrebuințări: Intern sub formă de infuzie și decoct 1—3% (2—3 ceaiuri pe zi) ca astringent, tonic și în tratamentul diareei, ca adjuvant în tratamentul diabetului se folosește un ceai preparat din părți egale de frunze de mur, țintaură, coada șoricelului și de afin. Decoctul 3—5% se utilizează extern în gargarisme, iar local în fisurile anale și în tratamentul hemoroizilor.

• **Mușețelul** — fig. 33

Matricaria chamomilla L. (Fam. Compositae)

M.: Orvosi szekfű; G.: Echte Kamille; R.: Romașka aptecinaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, anuală, spontană, foarte răspîndită pe lîngă drumuri, pe marginea ogoarelor și pe lîngă locuințele oamenilor și cultivată în zonele favorabile din Transilvania, Banat, Muntenia și Moldova.

Este o specie relativ scundă, atingînd înălțimea de 0,2—0,6 m, mult ramificată și cu frunze 2—3 ori penat-sectate, cu segmente lineare. Începînd din luna mai înflorește continuu pînă la sfîrșitul lui iulie. Florile sînt grupate în capitule terminale. Marginea fiecărui capitul este ocupată de flori albe ligulate femele, în timp ce în regiunea lui centrală se găsesc numeroase flori tubuloase, hermafrodite, galben-aurii avînd corola cu 5 dinți și androceul din 5 stamine cu anterele concrescute. *Receptaculul capitulului, plan la începutul înfloririi, devine apoi conic și gol la interior, ceea ce permite să deosebim florile de mușețel adevărat de florile recoltate de la specii înrudite și lipsite de proprietăți terapeutice.*

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt capitulele florale cu pedunculul lung de cel mult 1 cm, recoltate pe timp însorit după ce s-a ridicat roua și cînd florile lor ligulate sînt dispuse orizontal, mai tîrziu răsfrîngîndu-se *(Flores Chamomillae).* Ele se usucă la umbră în strat subțire, iar produsul obținut are miros specific, aromat puternic, iar gustul este amărui aromatic.

Principii active: ulei volatil bogat în chamazulenă, ce ia naștere din proazulene (matricină și matricarină: substanțe amare de natură sescviterpenică), flavonozide, substanțe de natură cumarinică, colină și mucilagii.

Acțiune farmacologică. Datorită principiilor active, atît de variate chimic pe care le conțin, florile de mușețel au proprietăți farmacodinamice multiple și anume: antispastice, antiinflamatoare, cicatrizante, stomahice, analgezice, antiseptice și antihistaminice.

Studiile de laborator efectuate în special în ultimele două decenii au precizat că activitatea antiinflamatoare a florilor de mușețel se datorează chamazulenei, cea spasmolitică cumarinelor și flavonelor, iar cea antihistaminică proazulenelor.

Întrebuințări. Intern, sub formă de infuzie 1—5 g% florile de mușețel se folosesc ca sedativ, carminativ, antispasmodic și stimulent, în cistitele purulente dovedindu-se analgezice, antiseptice și antiflogistice. Se beau 1—2 căni de ceai pe zi după mesele principale. Extern, infuziile și decocțiile (5%) se utilizează în dermatologie, în tratamentul paradentozelor (sub forma de gargare), ca vulnerar sub formă de cataplasme și în spălături și clisme.

În arsuri florile de mușețel se utilizează sub formă de ulei obținut în modul următor: 10 g de flori (două linguri) se îmbibă cu o lingură de alcool și se lasă în repaus în vas astupat circa 4—5 ore, apoi peste amestec se toarnă 100 ml ulei de floarea soarelui și totul se menține 3—4 ore într-un vas metalic în care fierbe apă, amestecînd din cînd în cînd. În sfîrșit, după scurgerea acestui timp se filtrează, iar uleiul rezultat se păstrează la rece în sticle colorate și se folosește sub formă de comprese puse pe răni.

• Muștarul negru

Brassica nigra (L) Koch. sin. *Sinapis nigra* L. (Fam. Cruciferae) M.: Fekete mustár; G.: Schwarzer Senf; R.: Gorcița ciornaia.

Descrierea speciei. Plantă anuală, înaltă pînă la 1,5 m, originară din partea sud-estică a regiunii mediteraneene, la noi crește numai cultivată. Are rădăcina pivotantă, iar tulpina ramificată și acoperită cu peri numai în regiunea bazală, poartă frunze alterne; cele bazilare, de forme diferite, sînt pețiolate, iar cele superioare înguste, de obicei întregi și sesile. Florile mici, reunite în inflorescențe terminale, sînt alcătuite din 4 sepale așezate în cruce și 4 petale de culoare galbenă, tot în cruce, iar androceul are 6 stamine, două cu filamente mai scurte și 4 mai lungi (tetradinam).

Fructul este o silicvă lungă tetraunghiulară. Semințele la maturitate de culoare brun-roșietică, aproape neagră, sînt globuloase cu diametrul de 1—1,5 mm. Înflorește în iunie-iulie.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt numai semințele ajunse la completa lor maturitate *(Semen Sinapis nigrae sau Semen Brassicae nigrae).* Sînt lipsite de miros, iar gustul la început este amărui, apoi înțepător-arzător.

Principii active: sinigrozidă (tioglicozidă), care prin hidroliză sub acțiunea unei enzime mirozinaza ce se găsește în alte celule

ale seminței de muștar decît sinigrozida, pune în libertate alilsenevolul (aglicon) sau esența de muștar: mucilagii.

Acțiune farmacologică. Semințele de muștar au proprietăți rubefiante datorită alilsenevolului ale cărui proprietăți iritante sînt diminuate de prezența mucilagiilor din semințe.

Întrebuințări. Semințele de muștar măcinate, cunoscute și sub denumirea de făină de muștar *(Farina Sinapis)* ce folosesc extern ca revulsiv sub formă de cataplasme de făină de muștar sau sinapisme, băi de muștar și hîrtie de muștar *(Charta Sinapisata).*

Cataplasmele se prepară astfel: făina de muștar se amestecă cu apă la temperatura camerei 20—30° și se obține o pastă, care se lasă apoi în repaus 10—15 minute în care timp ia naștere esența (uleiul) de muștar care este principiul activ; după aceea pasta se aplică pe locul bolnav unde se menține 10—15 minute cînd se produce revulsia; se aplică de obicei în afecțiuni pulmonare.

Cataplasmele nu se folosesc la copiii mici deoarece pot provoca intoxicarea lor.

Băile de muștar. Se obțin din pasta de făină de muștar după ce s-a format uleiul de muștar, care se amestecă cu apa caldă pentru baie. *Hîrtia de muștar* se obține tot din făina de muștar, însă dezoleiată, care este fixată pe fîșiile de hîrtie cu ajutorul unei soluții de cauciuc.

• Nalba sau Nalba de pădure — fig. 34

Malva silvestris L. (sin. Malva hirsuta U., sin. M. vulgaris T.) (Fam. Malvaceae)
M.: Erdei mályva; G.: Wilde-Käsepappel; R.: Prasvivnik prenebrejenîi.

Descrierea speciei. Plantă erbacee, bianuală sau vivace, ce crește prin locuri ruderale, pe lîngă drumuri, garduri și pe lîngă locuințe. Are rădăcină pivotantă, iar tulpina este dreaptă, înaltă pînă la 1 m, ramificată și acoperită cu peri. Frunzele, dispuse altern, sînt lung pețiolate, palmat-lobate cu 5—7 lobi, cu marginea inegal dințată și acoperite cu peri.

Florile sînt mari, regulate, hermafrodite, pentamere, de culoare roz-violacee și cu vinișoare violete, grupate cîte 2—3 și iau naștere la baza pețiolurilor frunzelor de pe ramuri și în vîrful tulpinei. Caliciul este dublu, cel extern-caliculul — este format din 3 piese libere, iar cel intern — caliciul propriu-zis — este alcătuit din 5 sepale unite la bază; corola este alcătuită din 5 petale lungi îngustate la bază, scobite la vîrf, de 3—6 ori mai lungă decît caliciul;

ıdroce-ul este constituit din numeroase stamine unite între ele prin filamentele lor (androceu monadelf). Înflorește toată vara.

Produsul vegetal folosit. În terapeutică sînt întrebuințate frunzele *(Folium Malvae silvestris)* recoltate înainte de înflorire și florile *(Flores Malvae silvestris)* recoltate în timpul înfloririi; ambele produse sînt uscate la umbră, sînt lipsite de miros și au gust mucilaginos.

Principii active: mucilagii.

Acțiune farmacologică: emolientă (în tuse, bronșită, laringită).

Întrebuințări. Sub formă de infuzie 1% se utilizează intern cîte 1—2 căni de ceai pe zi în bronșite ca behice, iar extern în gargarisme și sub formă de băi pentru tratarea furunculelor. Frunzele de nalbă intră în compoziția speciilor pectorale și a ceaiului pectoral.

În același scop și avînd aceleași principii active se mai folosesc frunzele *(Folium Malvae glabrae)* și florile *(Flores Malvae glabrae)* recoltate de la nalba de cultură — *Malva glabra Devs*; de asemenea și frunzele *(Folium Malvae neglectae)* recoltate de la nalba mică sau cașul popii — *Malva neglecta* Wallr sin. *M. rotundifolia L.*

• Nalba mare — fig. 35

Althaea officinalis L. (Fam. Malvaceae)

M.: Orvosi ziliz; G.: Gebräuchlicher Eibisch; R.: Altei lekarstvennîi

Descrierea speciei. Este o plantă foarte răspîndită în țara noastră, prin locuri necultivate umede, în luncile rîurilor și pe marginea șanțurilor. În pămînt are o rădăcină puternic dezvoltată, fuziformă, gălbuie și cărnoasă, iar după îndepărtarea scoarței este albă și cu striuri longitudinale. Tulpina înaltă pînă la 1,5 m este dreaptă și cu frunze izolate, lung pețiolate, cu limbul mare, ușor lobat, cu marginea inegal dințată. Atît tulpina cît și frunzele sînt alb-catifelate datorită perilor fini, scurți și denși ce le acopăr. La subțioara frunzelor și la extremitatea ramurilor se găsesc florile mari, lung pedunculate, de culoare albă sau ușor roze.

Florile sînt regulate, pentamere, cu organizația similară aceleia de nalbă, fructul capsulă turtită. Atît frunzele, florile cît și rădăcina au miros slab caracteristic și gust mucilaginos. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează rădăcinile decorticate *(Radix Althaeae)*; frunzele *(Folium Althaeae)* și florile *(Flores Althaeae)*.

Rădăcinile se recoltează toamna și de obicei după spălare și uscare la aer se decortică *(Radix Althaeae mundata).*

Frunzele se recoltează înainte de înflorire, iar florile în timpul înfloririi și ambele se usucă la umbră.

Principii active: mucilagii.

Acțiune farmacologică: emolientă, behică, antidiareică și antiinflamatorie.

Întrebuințări: rădăcina sub formă de macerat la rece 1—3% (1—2 căni de ceai pe zi în mai multe reprize) se administrează în tratamentul inflamațiilor mucoaselor căilor respiratorii și digestive iar extern tot pentru acțiunea lor antiinflamatorie, se folosesc macerate la rece 20% în gargarisme.

Frunzele și florile sub formă de infuzie 1—3% (1—2 căni pe zi) se administrează ca emolient și în gargarisme. Rădăcinile decorticate ținute în gură favorizează apariția dentiției la copii. Frunzele de nalbă mare intră în compoziția speciilor pectorale și a ceaiurilor pentru gargară și pectoral.

• Nucul

Juglans regia L. (Fam. Juglandaceae)
M.: Diófa; G.: Nussbaum; R.: Areh gretkii

Descrierea speciei. Arbore cultivat prin livezi, vii, grădini și parcuri, este mult prea cunoscut pentru fructele și lemnul său încît apreciem că descrierea lui nu mai este necesară.

Produsul vegetal folosit. Atît medicina științifică cît și cea empirică utilizează frunzele acestui arbore *(Folium Juglandis)* recoltate în luna iunie, cînd sînt tinere; după îndepărtarea pețiolului foliolele se usucă în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și cît mai repede posibil. Produsul are miros aromat și gust astringent amărui.

Principii active: taninuri, cantități mici de ulei volatil, un principiu amar-juglandina și o oxinaftochinonă-juglona.

Acțiune farmacologică: astringentă, ușor hipotensivă, hipoglicemiantă și antieczematoasă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 2% (200—250 ml pe zi) se administrează ca astringent, ca antidiareic și ca hipoglicemiant, iar extern 10% în combaterea eczemelor și în băi medicinale. Intră în compoziția ceaiurilor: dietetic și antidiareic.

• Obligeana

Acorus calamus L. (Fam. Araceae)
M.: Orvosi Kálmos; G.: Kalamus; R.: Air

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, originară din India, puțin răspîndită la noi, se găsește în cantitate mai mare prin mlaștinile și prin apele stătătoare sau lin curgătoare din județul Timiș și mai puțin în alte județe din Transilvania și nordul Moldovei. În pămînt are un rizom orizontal gros, lung de maximum 1 m, articulat, cu rădăcini adventive gălbui din care pleacă tulpina aeriană înaltă pînă la 1,5 m și în 4 muchii, care poartă o singură frunză lungă de 20—80 cm, iar la subțioara ei se dezvoltă organul florifer sub forma unui știulete (spadice).

Spadicele poartă numeroase flori hermafrodite, avînd perigonul format din 6 piese verzui și androceul din 6 stamine. Fructul este o bacă roșietică. Înflorește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. Partea care se întrebuințează rizomul *(Rhizoma Calami)*, ușor de recunoscut prin cicatricele triunghiulare de la suprafața sa. Este de culoare brun roșietică la exterior și alb-roză, uneori gălbuie la interior, cu miros plăcut aromatic și gust amar aromat.

Principii active: ulei volatil (bogat în azaronă), tanin și o substanță amară acorina.

Acțiune farmacologică: stimulent al secrețiilor gastro-intestinale; prezența azaronei comunică produsului proprietăți antibacteriene și insecticide.

Întrebuințări: Sub formă de macerat apos, și decoct 2—5% (3 linguri de ceai pe zi înaintea meselor principale) se administrează ca eupeptic-amar și stimulent gastric.

Tot în scopul de a stimula pofta de mîncare se poate folosi și vinul de rădăcină de obligeana preparat astfel: 100 g rădăcina mărunțită se lasă să macereze la rece timp de 8 zile în 1 000 ml vin roșu, apoi se strecoară și se adaugă lichidului rezultat, completat la volumul inițial tot cu vin, 100—200 g zahăr și se bea cîte un păhărel înaintea meselor principale.

Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv și a Ulcerotratului.

• Omagul sau Aconitul — fig 36

+ *Aconitum tauricum* Wulf și *Aconitum callibotryon* Rchb (Fam. Ranunculaceae)
M.: Sisakvirág; G.: Eisenhut; R.: Aconit

Descrierea speciei. Cele două specii de omag sînt plante erbacee, perene, ce cresc prin pajiştile montane şi locurile stîncoase din regiunea alpină şi subalpină; prezintă în pămînt cîte doi tuberi legaţi între ei printr-un pedicel orizontal, alungiţi, napiformi, din care unul mai mare şi secătuit de materii de rezervă ce poartă tulpina floriferă, iar altul mai mic, mai consistent ce va da naştere tulpinii anului viitor. Tulpina aeriană puţin ramificată, dreaptă, mai groasă la *Aconitum tauricum* şi mai subţire la *A. callibotryon,* poartă numeroase frunze divizate în general în 5 diviziuni, fiecare fiind despărţită spre vîrf în 3 diviziuni mai mici. La extremitatea superioară a tulpinii se află grupate florile neregulate. Caliciul de culoare albastră închis pînă la violet este alcătuit din 5 sepale, dintre care cea superioară are aspect de cască, cu un mic cioc la bază; petalele în număr de 6—8 sînt reduse dintre care două în formă de pinten nectarifer. Înfloreşte din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: În scopuri medicinale se utilizează tuberii laterali, tineri *(Tubera Aconiti)* recoltaţi după înflorire; se spală şi se usucă în poduri bine aerisite, feriţi de alte plante medicinale.

Principii active: alcaloizi (aconitine).

Acţiune farmacologică: datorită aconitinelor (care constituie una din substanţele vegetale cele mai toxice pentru om) produsul este un modificator al sistemului nervos central; are acţiune analgezică în special la nivelul trigemenului şi depresivă a centrilor bulbo-spinali.

Întrebuinţări: sub formă de pulbere, 0,01 odată sau 0,05 g în 24 de ore, se administrează ca analgezic în nevralgiile trigemenului pentru calmarea tusei în bronşite, tuse convulsivă, laringite şi pentru decongestionarea căilor respiratorii.

Folosirea acestui produs trebuie făcută la indicaţia medicului, iar reţetele efectuate în farmacie.

• Osul iepurelui — fig. 37

Ononis spinosa L. (Fam. Leguminosae)
M.: Tövises iglice; G.: Dornige Hauchechel; R.: Stalnik kaliucli

Descrierea speciei. Această plantă erbacee şi perenă ce creşte prin păşuni, prin fîneţe aride şi pe soluri nisipoase, are în pămînt un rizom care se continuă cu o rădăcină lungă pînă la 30 cm, groasă de cca 1 cm şi de culoare cenuşie. Tulpina aeriană înaltă pînă la 60 cm şi uşor brunificată este lemnoasă, la baza mult ramificată în ramuri terminate cu spini, frunzele inferioare sînt trifo-

liate și mărunt dințate pe margini, cele superioare fiind simple; florile de culoare roz, sînt solitare sau cîte două dispuse la subțioara unor bractee spre vîrful tulpinei. Caliciul tubuliform se termină cu 5 dinți, iar corola neregulată formată din 5 petale dispuse în formă de fluture (papilonată) înconjură androceul format din 10 stamine (monadelf); fructul o păstaie mică. Înflorește în lunile de vară.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuințează numai părțile subterane *(Radix Ononidis)* recoltate fie toamna, fie primăvara devreme. Produsul are gust dulce acrișor la început, apoi amar astringent.

Principii active: saponozide de natură triterpenică și ononozidă (heterozidă de natură izoflavononică).

Acțiune farmacologică: diuretică.

Întrebuințări: Sub formă de decoct 3% se administrează 2—3 ceaiuri pe zi ca diuretic adjuvant în tratamentul afecțiunilor renale.

Osul iepurelui face parte dintre componentele ceaiului diuretic nr. 2.

• **Păducelul** — fig. 38

Crataegus monogyna Jacq. și *Crataegus oxyacantha* L.
(Fam. Rosaceae)
M.: Galagonya; G.: Weissdorn; R.: Boiarnîsnik adnopesticînîi

Descrierea speciei. Arbuști, mai rar mici arbori (3—10 m înălțime) cu lemn tare și cu ramuri spinoase. Frunzele la *Crataegus oxyacantha* au 3—5 lobi, puțin adînci, mai mult sau mai puțin obtuzi, iar cele de *C. monogyna* 3—7 lobi mai adînci și de un verde mai închis, ascuțiți nedințați pe toată marginea.

Florile pentamere, hermafrodite, regulate, dispuse în corimb, de culoare albă sau slab rozee, au caliciul format din 5 sepale persistente, corola din 5 petale libere, androceul din 15—20 stamine cu antene roșii; fructul ovoid, roșu, cărnos conține 2—3 sîmburi la *C. oxyacantha* și un singur sîmbure la *C. monogyna.* Înflorește în lunile mai și iunie.

Produsul vegetal folosit. De la aceste două specii de păducel terapeutica utilizează frunzele *(Folium Crataegi)*, florile *(Flores Crataegi)* și florile cu frunzele din imediata lor apropiere *(Folium Crataegi cum floribus)*; toate aceste organe se recoltează în timpul înfloririi; de asemenea se mai întrebuințează și fructele *(Fructus Crataegi)* recoltate la completa lor maturitate.

Principii active: în frunze și flori: flavonoide și proantociani-

dine, acizi triterpenici (acidul crategic din tratatele de specialitate mai vechi), acizi clorogenic şi cafeic, colină şi derivaţi purinici (adenină, guanină). În fructe: flavonoide, antocianidine şi acizi triterpenici, însă în cantitate mai mică decît în frunze şi flori.

Acţiune farmacologică. Sedativă, antispasmodică, vasodilatoare în special la nivelul vaselor coronariene, hipotensivă, de întărire şi rărire a contracţiilor inimii bolnave.

Întrebuinţări: infuzia 1—2% (2—3 g în 24 de ore, echivalent cu o cană de ceai) se administrează în dereglările cardiovasculare, în anghina pectorală, ca sedativ nervos, vascular şi hipotensiv.

Frunzele cu flori intră în compoziţia ceaiurilor: antiastmatic şi calmant, împotriva tulburărilor cardiace, iar fructele în ceaiul calmant.

• **Păpădia** — fig. 39

Taraxacum officinale Web. (Fam. Compositae)

M.: Pongyola pitypang; G. Lowenzahn; R.: Aduvancik ekarstvennîi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, foarte răspîndită la noi prin locurile necultivate şi cultivate. În pămînt are un rizom scurt care se prelungeşte cu o rădăcină pivotantă, cărnoasă, lungă de 12—20 cm. Partea aeriană este formată dintr-o rozetă bazilară de frunze lanceolate, cu marginile divizate în lobi mari. Primăvara din mijlocul rozetei foliare ies 1—4 tulpini florifere, goale la interior, care poartă în partea terminală capitulele de culoare galbenă, alcătuite numai din flori ligulate, ligula fiind prevăzută cu 5 dinţi în partea superioară. Androceul este constituit din 5 stamine. Fructul este o achenă ce se termină cu o egretă lungă. Înfloreşte din luna aprilie pînă la sfîrşitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la păpădie în medicină se utilizează: frunzele *(Folium Taraxaci)*, rădăcina *(Radix Taraxaci)* şi întreaga plantă *(Herba Taraxaci cum radicibus)*. Rădăcina se recoltează de obicei în iulie—august, frunzele primăvara, iar întreaga plantă tot primăvara, înainte sau în timpul formării bobocilor florali. Toate produsele sînt lipsite de miros, dar au gust amar accentuat.

Principii active: În părţile aeriene un principiu amar taraxacina, vitaminele B şi C şi steroli; în părţile subterane: alcooli triterpinici, fitosteroli, vitaminele A, B, C şi D şi inulină.

Acţiune farmacologică: colagogă, coleretică, diuretică, diaforetică şi tonic-amară.

Întrebuinţări: Rădăcina, sub formă de decoct 2—3%, se administrează 1—2 căni de ceai pe zi timp de 1—2 luni în dispepsii, insuficienţă hepatică şi icter cataral. Planta întreagă mărunţită intră în compoziţia ceaiurilor: depurativ, dietetic şi gastric, iar rădăcina în a ceaiului hepatic nr. 2.

• **Pătlăgina** — fig. 40

Plantago lanceolata L., *Plantago media* L. *şi P. major* L.
(Fam. Plantaginaceae)
U.: Utifű; G.: Wegerich; R. Podarojnik

Descrierea speciei. Toate aceste trei specii sînt plante erboase, perene, bine cunoscute şi întrebuinţate atît în medicina empirică cît şi în cea ştiinţifică. Cresc în toate regiunile ţării de la şes pînă la cîmpie. În pămînt au un rizom scurt, care dă naştere primăvara la o rozetă de frunze bazilare şi la tulpina floriferă care poartă flori grupate în spic cilindric. Forma frunzelor variază de la specie la specie astfel: la *P. lanceolata* (pătlagina îngustă) sînt linear lanceolate, lung peţiolate şi vîrful limbului ascuţit; la *P. media* (pătlagina moale) eliptice, scurt şi lat peţiolate şi vîrful limbului tot ascuţit, iar la *P. major* (pătlagina mare) ovale, lung şi aripat peţiolate şi vîrful limbului obtuz. Florile sînt mici (pînă la 2 mm) alcătuite din 4 sepale şi 4 petale scarioase de culoare brună la *P. lanceolata,* albă la *P. media* şi galben albicioasă la *P. major* şi androceul din 4 stamine; fructul este o capsulă. Înfloresc din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la cele trei specii se întrebuinţează frunzele *(Folium Plantaginis)* recoltate înainte şi în timpul înfloririi şi uscate în strat subţire şi repede la 40—50°C. Produsul este lipsit de miros specific, dar are gust acrişor amar.

Principii active: mucilagii, o heterozidă aucubozida al cărei aglicon este de natură terpenică, tanin şi alantoină.

Acţiune farmacologică: emolientă şi expectorantă datorită mucilagiilor, cicatrizantă datorită alantoinei, bactericidă datorită aucubozidei.

Întrebuinţări. Intern, sub formă de infuzie (cîte o lingură la 2 ore) 2—5% sau sucul proaspăt în bronşite cronice, iar extern fie sucul proaspăt, fie frunza ca atare în tratamentul furunculelor şi abceselor; infuzia şi decoctul în acest caz se dovedesc inactive.

Intră în compoziţia ceaiului antibronşitic nr. 2.

• Pelinul — fig. 41

Artemisia absinthium L. (Fam. Compositae)
M.: Fehér üröm; G.: Wermut; R.: Polîni gorkaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, comună prin locuri însorite, uscate, pe coline și pe dealuri. În pămînt are un rizom, care în fiecare primăvară dă naștere la o rozetă de frunze bazilare, din mijlocul căreia ies două feluri de tulpini, unele mai scurte sterile, iar altele înalte pînă la 1,50 m ramificate, florifere. Frunzele sînt mătăsoase, acoperite cu peri deși, în general tripenat-sectate în segmente lanceolate, de culoare cenușiu-verzuie pe fața superioară și alb-cenușiu pe cea inferioară.

Florile mici, galbene, sînt grupate în capitule globuloase aplecate și reunite în panicule. Pe marginea capitulului se află puține flori tubuloase femele, iar partea centrală este ocupată de numeroase flori hermafrodite cu corola campanulată cu 5 dinți. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene *(Herba Absinthii)* recoltate în timpul înfloririi. Produsul are miros puternic aromat, caracteristic, gustul amar, aromat.

Principii active: ulei volatil, substanțe amare și flavonoide.

Acțiune farmacologică: datorită principiilor amari și uleiului volatil produsul excită secrețiile gastrice, favorizînd secreția sucului gastric, mărește pofta de mîncare și normalizează scaunul. Tot datorită uleiului volatil are acțiune vermifugă însă după administrarea îndelungată în doze mari este emenagog.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1% (cîte o ceașcă de ceai cu o jumătate de oră înaintea meselor principale) sau pulbere 2—5 g pe zi (în cașete) se administrează ca stomahic amar în anorexiile convalescenților și în dispepsii cu constipații; nu se administrează femeilor gravide și bolnavilor cu afecțiuni nervoase, sau cu afecțiuni acute intestinale. Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv.

• Pinul și Jneapănul

Pinus silvestris L. și *Pinus montana* Mill ssp. *mughus, Willk.* (Scop) (Fam. Pinaceae)

M.: Erdei fenyő; G.: Gemeine Föhre; R.: Sosna lesnaia
M.: Törpefenyő; G.: Berg-Föhre; R.: Sosna koha

Descrierea speciei. Pinus silvestris este un arbore înalt pînă la 40 m cu coroana rară, neregulată, cu frunze semicilindrice, drepte sau puţin răsucite, rigide, ascuţite, de culoare verde închisă şi dispuse cîte două în teci lipicioase de culoare brună. Mugurii foliari sînt ovoizi, lungi de 6—12 mm nerăşinoşi, iar primăvara se alungesc şi devin lipicioşi.

Pinus montana ssp. mughus este un arbust înalt pînă la 3 m, ramificat şi cu tulpinele culcate la pămînt, terminate cu ramuri drepte, mugurii sînt conici, ascuţiţi la vîrf, răşinoşi, iar frunzele, la fel cîte două, cu teaca membranoasă. Ambele specii cresc în zona muntoasă, însă *P. silvestris* mai este cultivat în plantaţii forestiere şi ca arbore ornamental.

Produsul vegetal folosit. De la ambele specii se utilizează mugurii foliari *(Turiones Pini, Gemmae Pini, Coni Pini* sau *Strobuli Pini)* recoltaţi în februarie de pe ramurile laterale, cei terminali păstrîndu-se pentru a asigura dezvoltarea arborelui.

Principii active: ulei volatil, tanin, rezine şi vitamina C.

Acţiune farmacologică: diuretică şi modificator al secreţiilor bronşice, antiseptică şi antiinflamatorie.

Întrebuinţări: se utilizează sub formă de infuzie 3—10% ca diuretic, antiseptic, recomandîndu-se în pielite, cistite şi uretrite şi ca antiinflamator în inflamaţiile căilor respiratorii însoţite de tuse şi bronşite.

Se administrează două-trei ceaiuri călduţe în 24 de ore.

Se mai poate folosi şi extern ca antiseptic şi cicatrizant.

Intră în compoziţia ceaiului antibronşitic nr. 2.

• Pirul

Agropyron repens (L.) Beauv. (Fam. Gramineae)
M.: Tarackbúza; G.: Quecke; R.: Pîrei palzucii

Descrierea speciei. Plantă spontană, perenă ce creşte prin locuri cultivate şi necultivate. În pămînt are rizom stolonifer lung de cîţiva metri, gros de 2—3 mm, ramificat cu internoduri lungi de cca 5 cm, goale, de culoare galbenă şi cu suprafaţa netedă. Din rizom pornesc numeroase tulpini aeriene cilindrice înalte pînă la 1,20 m cu noduri pronunţate; frunzele sînt lineare, cu teaca despicată care înconjură tulpina. Inflorescenţa este un spic lung, fiecare floare are 3 stamine pendule şi un ovar ovoid. Înfloreşte din iunie pînă la sfîrşitul lui august.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt rizoamele cu resturile de rădăcini *(Rhizoma Graminis)* recoltate primăvara sau toamna în urma arăturilor. Produsul este fără miros, cu gust dulceag.

Principii active: saponine, săruri de potasiu, mucilagii.

Acțiune farmacologică: diuretică, diaforetică și depurativă.

Întrebuințări: se folosește sub formă de infuzie și decoct 2% ca diuretic și diaforetic, administrîndu-se zilnic 3—4 ceaiuri îndulcite și călduțe.

• **Plămînărica sau Mierea ursului** — fig. 42

Pulmonaria officinalis L. (Fam. Boraginaceae)

M.: Pettyegetett tüdőir; G.: Lungenkraut; R.: Medunița lekarstvennaia

Descrierea speciei. Plantă ierboasă, perenă, mult răspîndită în pădurile de foioase din țara noastră. În pămînt are un rizom cărnos, din care ia naștere primăvara tulpina aeriană, cilindrică neramificată, cu frunze sesile, alungit-ovale care se termină cu o inflorescență scorpioidală — formată din 10—15 flori.

Florile sînt pentamere, hermafrodite, regulate, de culoare roșie la început, trecînd apoi în violet-albastru și uneori chiar în alb; caliciu, gamosepal format din 5 lacinii, triunghiular, corola gamopetală, în formă de pîlnie cu 5 lobi, androceul din 5 stamine sudate de corolă și fructul o tetranuculă. La puțin timp după înflorire apar frunzele bazilare, eliptice sau cordat-ovale, pețiolate de culoare verde închis pe fața superioară, uneori prezentînd pete albicioase și verde mai deschis pe fața inferioară. Întreaga plantă este acoperită cu peri; înflorește din martie pînă în mai.

Produsul vegetal folosit. De la această specie se recoltează în timpul înfloririi atît frunzele bazilare fără pețiol, cît și cele tulpinale *(Folium Pulmonariae)*. Produsul nu are miros, iar gustul este slab mucilaginos.

Principii active: saponozide, mucilagii, tanin, flavonoide, substanțe minerale, vitamina C și provitamina A.

Acțiune farmacologică: emolientă, expectorantă și astringentă.

Întrebuințări: Infuzia 5—10/250, se administrează călduță în 2—3 reprize pe zi (2—3 ceaiuri pe zi) ca reconstituant, diuretic și expectorant.

• **Podbalul** — fig. 43

Tussilago farfara L. (Fam. Compositae)
M.: Lokörmü martilapu; G.: Gemeiner Huflattich; R.: Mati-i macieha-abîkbiknavennaia

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, caracteristică locurilor argiloase, calcaroase şi umede, pe lîngă pîraie, pe coastele şi malurile abrupte ale rîurilor. În pămînt are un rizom cărnos, din care iau naştere primăvara timpuriu tulpinile florifere cu frunze scuamiforme roşietice, înalte de 5—15 cm şi terminate cu capitule florale galbene avînd florile femele marginale ligulate, numeroase şi dispuse pe mai multe rînduri, iar cele centrale mai puţine, hermafrodite şi tubuloase. Mai tîrziu după ce florile s-au trecut apar frunzele bazale cu peţiol lung, cu limbul rotund şi adînc cordat, cu diametrul de 10—15 cm şi marginea inegal dinţată. Înfloreşte din martie pînă în mai.

Produsul vegetal folosit. Oficinale sînt frunzele fără peţiol *(Folium Farfarae)* recoltate din aprilie pînă în iulie şi inflorescenţele *(Flores Farfarae)* culese fără peduncul la începutul dezvoltării lor.

Principii active: mucilagii, inulină, tanin, substanţe amare şi săruri minerale bogate în nitrat de potasiu şi compuşi ai zincului.

Acţiune farmacologică: colagogă, diuretică, emolientă şi uşor antispastică.

Întrebuinţări: infuzia şi decoctul 3% (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează cîte o lingură la două-trei ore în dischinezii biliare însoţite de tulburări uşoare dispeptice; se mai întrebuinţează şi ca tonic aperitiv datorită substanţelor amare şi ca adjuvant în tratamentul astmului bronşic.

Intră în compoziţia ceaiurilor: antiastmatic, antibronşitic şi în ţigările antiastmatice.

• **Porumbarul** — fig. 44

Prunus spinosa L. (Fam. Rosaceae)
M.: Kökény; G.: Schlehdorn; R.: Silva kaliuciaia

Descrierea speciei. Denumit foarte frecvent popular mărăcine şi spin, porumbarul este un arbust destul de spinos şi ramificat, înalt pînă la 1,5 m; creşte prin locuri necultivate, prin tufişuri şi pe marginea pădurilor. Tulpina are scoarţa cenuşie, puţin crăpată şi împreună cu ramurile poartă frunze eliptice, dinţate pe margini cu peţiolul avînd la baza sa două stipele. Florile de culoare albă şi mirositoare sînt regulate, pe tipul 5, cu androceul format din

numeroase stamine; apar înaintea frunzelor. Fructele sînt drupe globuloase, lung pedicelate de culoare negru-albastră şi brumate la maturitate. Înfloreşte în aprilie şi mai.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se folosesc florile *(Flores Pruni spinosi)* şi fructele mature *(Fructus Pruni spinosi)*. Florile uscate au miros slab caracteristic, gust dulceag astringent, fructele sînt lipsite de miros, iar gustul este dulceag astringent.

Principii active: florile îşi datorează activitatea terapeutică glicozidelor cianogenetice şi flavonozidelor pe care le conţin, iar fructele antocianozidelor, flavonozidelor, taninurilor şi fosfaţilor de calciu şi de magneziu.

Acţiune farmacologică: florile au acţiune sedativă şi diuretic-depurativă, iar fructele astringentă.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie 2% (2—3 g ceaiuri în 24 de ore) frunzele se administrează de 2—3 ori pe zi ca sedativ şi diuretic, iar fructele în decoct 1—2% (2—3 ceaiuri pe zi) în dureri de stomac, ca antidiareic şi în afecţiuni renale şi dischinezii biliare.

• Porumbul

Zea mays L. (Fam. Gramineae)
M.: Törökbuza; G.: Kukuruz; R.: Kukuruza

În ţara noastră se cultivă pe suprafeţe întinse numeroase soiuri de porumb; considerăm că nu este cazul să mai descriem această plantă, ea fiind mult prea uşor de recunoscut.

Produsul vegetal folosit: terapeutica utilizează numai stilurile şi stigmatele *(Stigmata Maydis)* cunoscute şi sub denumirea de mătase de porumb, recoltate în timpul înfloririi sau cel mult cînd porumbul este „în lapte". Produsul uscat în strat subţire, se prezintă sub forma unor filamente lungi pînă la 20 cm, groase de aproape 0,5 mm, de culoare galben-deschisă sau brună, fără gust şi cu miros slab, caracteristic.

Principii active: săruri de potasiu şi de calciu, vitamina K şi alantoină.

Acţiune farmacologică: diuretică, datorită sărurilor de potasiu, hemostatică datorită vitaminei K, de asemenea mai posedă şi proprietăţi coleretice.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie şi decoct 2—5% se administrează ca diuretic şi calmant în cistite cronice şi metrite, luîndu-se din 3 în 3 ore cîte o lingură sau în cazul infuziei 1% cîte 2—3 căni de ceai pe zi.

• Răchitanul

Lythrum salicaria L. (Fam. Lythraceae)
M.: Réti füzény; G.: Blut-Weiderich; R.: Derienik ivolistnîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee ce crește prin fînețele și tufișurile de pe marginea bălților, lacurilor și rîurilor de la șes pînă la munte. Are tulpina dreaptă simplă sau ramificată în partea superioară, înaltă pînă la 2 m, patrunghiulară la bază și acoperită cu peri scurți. Frunzele bazilare sînt dispuse opus sau în verticile de 3, cele superioare alterne, au limbul triunghiular-lanceolat. Florile relativ mari și de culoare roșie-violacee sînt grupate în spice lungi la vîrful tulpinei și ramurilor; sînt regulate, hexamere, avînd caliciu format din 6 sepale, corola din 6 petale și androceul din 12 stamine; fructul este o capsulă. Înflorește din iunie pînă la sfîrșitul lui septembrie.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt părțile aeriene *(Herba Salicariae)* recoltate în timpul înfloririi, la o distanță de maximum 25 cm, de la vîrf în jos. Produsul are gust ușor astringent și este lipsit de miros.

Principii active: tanin, flavonozide, antoceanozide, fitoncide și urme de ulei volatil.

Acțiune farmacologică: astringentă, antiseptică, hemostatică și cicatrizantă.

Întrebuințări: sub formă de pulbere (1—4 g pe zi) și decoct 3—5% (300—500 ml pe zi) se utilizează ca astringent, antidiareic, antidizenteric și cicatrizant (în special în ulcere varicoase).

Face parte din constituantele ceaiului antidiareic.

• Reventul

Rheum palmatum L. var. *tanguticum* Maxim și *Rheum officinale* Baillon (Fam. Polygonaceae).
M.: Rebarbara (Reum); G.: Rhabarber; R.: Reveni tangutskii

Descrierea speciei. Ambele specii sînt originare din China, la noi cresc în cultură, sînt erbacee, perene prin organele subterane și anuale prin cele aeriene. În pămînt au un ax napiform (rizom) gros de 3—6 cm din care pornesc numeroase rădăcini, cărnoase, lungi și cu diametrul pînă la 5 cm. În primul an de vegetație se formează o rozetă de frunze cu pețiol glabru și sub-cilindric. La *Rheum palmatum* frunzele sînt cordiforme, palmat-lobate cu 5 lobi, fiecare cu 1—2 dinți, mai lungi decît late, iar la *Rheum officinale*

mai late decît lungi, fiecare lob prezentînd mai mulți dinți. Tulpinele înalte pînă la 2,5 m apar începînd din al 2-lea an de vegetație, sînt cilindrice, goale, ramificate și cu frunze mici care pe lîngă teacă mai prezintă și o ochree dezvoltată. Florile sînt mici, grupate în inflorescențe la subțioara frunzelor tulpinale; au perigonul format din 6 piese și androceul din 9 stamine, care la *R. palmatum* sînt colorate în brun roșcat, iar la *R. officinale* în alb-verzui. Înfloresc în mai și iunie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se folosesc rizomul (axul napiform) și rădăcinile decorticate *(Rhizoma Rhei mundatae)* și recoltate de la plante trecute de 6—8 ani primăvara sau toamna, spălate sub curent de apă, apoi curățate de suber și o parte din parenchimul cortical, tăiate în bucăți cilindrice sau plate și apoi uscate.

Produsul astfel obținut este de culoare galben-portocalie, are miros caracteristic, gust astringent amar și colorează saliva în galben.

Principii active: reoantracenozide cu agliconii lor și taninuri (reotanoide).

Acțiune farmacologică: datorită reotanoidelor produsul în doze mici are proprietăți tonice, deoarece excită secrețiile gastrice, datorită reoantracenozidelor și agliconilor lor în doze mijlocii sînt laxative iar în doze mari purgative.

Întrebuințări: sub formă de pulbere se administrează ca tonic (0,05—0,10 g pe zi), ca laxativ (0,25—0,50 g pe zi) și ca purgativ (1—3 g pe zi). Se poate folosi pe perioade mai lungi, neprezentînd vreun inconvenient, în schimb nu se administrează persoanelor predispuse constipației, deoarece de multe ori după acțiunea purgativă se instalează constipația.

• **Roinița sau Iarba stupului** — fig. 45

Melissa officinalis L. (Fam. Labiatae)

M.: Citromszagú méhfű; G.: Citronen melisse; R.: Melissa lekarstvennaia.

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, stufos-ramificată, înaltă pînă la 1 m și plăcut mirositoare, care crește prin locuri necultivate, prin luminișurile din pădurile de stejar și se cultivă ca plantă medicinală și meliferă. Are o tulpină aeriană patrunghiulară, acoperită cu peri pe care se observă frunzele opuse, pețiolate, cu limbul ovat, cordat la bază și dințat pe margini.

Florile de culoare alb-gălbuie, alb sau alb-liliachie sînt scurt pedicelate şi reunite în verticile axilare; caliciul este bilabiat, păros, iar corola, mai lungă decît caliciul, are labiu superior bilobat convex emarginat, iar cel inferior trilobat, curbat în jos, androceul din 4 stamine arcuite, întreaga plantă are gust şi miros aromat de lămîie. Înfloreşte din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se recoltează în perioada de înflorire frunzele *(Folium Melissae)* care se usucă în strat subţire în poduri acoperite cu tablă şi bine aerisite. Produsul are miros plăcut de lămîie care devine mai puternic prin frecarea frunzelor între degete.

Principii active: ulei volatil bogat în citral, acid cafeic şi un principiu amar.

Acţiune farmacologică: Frunzele de roiniţă datorită uleiului volatil au acţiune antispastică şi sedativă, iar acidul cafeic, taninurile şi principiile amare sînt răspunzătoare de acţiunile coleretice, carminative şi stomahice ale acestui produs vegetal.

Întrebuinţări: infuzie 1% se administrează (circa 200—250 ml ceai pe zi) în special la copii, în tulburările digestive de după mese, în spasme şi colici intestinale, în dischinezii biliare şi în colite cronice.

Frunzele de melisă intră în compoziţia ceaiurilor: anticolitic aromat, contra colicilor nr. 2, şi laxativ nr. 2.

• Rostopasca sau Negelariţa — fig. 46

Chelidonium majus L. (Fam. Papaveraceae)

M.: Vérehulló fecskefü; G.: Gemeines Schelekraut; R.: Cistatel balşoi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, erectă, foarte răspîndită pe lîngă case, prin ruini şi păduri umbroase şi care conţine un latex galben-portocaliu. Tulpina, înaltă pînă la 1 m, ramificată, poartă frunze mari, alterne, imparipenate, verzi pe partea superioară, cu nuanţe albăstrui pe faţa inferioară; frunzele bazale sînt peţiolate, cele din partea superioară a tulpinei sesile. Florile sînt galbene, regulate şi reunite în umbele terminale la extremitatea ramurilor, fiecare floare are 2 sepale, 4 petale şi numeroase stamine.

Înfloreşte din aprilie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se utilizează părţile aeriene *(Herba Chelidonii)* adică ramurile şi tulpinele ti-

nere recoltate în timpul înfloririi, uscate apoi la umbră, de preferat în poduri acoperite cu tablă, şi în strat subţire.

Principii active: alcaloizi, dintre care cei mai principali sînt: chelidonina, sparteina şi homochelidonina.

Acţiune farmacologică: produsul datorită chelidoninei şi homochelidoninei are acţiune antispasmodică, analoagă papaverinei, fiind însă mai puţin toxic şi sedativă; datorită totalului alcaloidic are acţiune colekinetică (de golire a vezicii biliare).

Întrebuinţări: infuzia de rostopască 0,5—1 % se administrează cîte 1—2 linguri la 3 ore în afecţiunile biliare, colecistopatii (inflamaţii ale vezicii biliare), colelitiaze, spasme ale traiectului gastro-intestinal şi în icterul cataral. Sucul proaspăt se foloseşte extern în tratamentul negilor. Produsul vegetal intră în compoziţia ceaiului hepatic nr. 2.

• **Ruscuţa de primăvară** — fig. 47

+ *Adonis vernalis* L. (Fam. Ranunculaceae)
M.: Tavaszi hérics; G.: Adoniskraut (Frühlings-Teufelsauge) R.: Adonic vesenîi.

Descrierea speciei. Este o plantă medicinală care îşi face apariţia încă din luna martie în regiunile de şes şi de dealuri de la noi, sub formă de mici tufe, mai multe la un loc. În pămînt are un rizom din care pleacă tulpini florifere şi sterile drepte şi înalte pînă la 40 cm. Frunzele tulpinale sînt de 2—3 ori penat-sectate în segmente foarte fine filiforme. În luna aprilie la vîrful tulpinilor apare cîte o floare mare, cu diametrul de 4—5 cm, avînd caliciul alcătuit din 5 sepale, corola din numeroase (10—20) petale de culoare galben aurie, strălucitoare, în interiorul căreia se găsesc numeroase stamine; înfloreşte în aprilie şi mai.

Produsul vegetal folosit: de la această specie se recoltează în scopuri medicinale numai părţile aeriene *(Herba Adonidis)* cînd planta este la deplina ei înflorire; se usucă în strat subţire în poduri acoperite cu tablă şi bine aerisite. Produsul are gust amar.

Principii active: heterozide cardiotonice (adonitoxinozida, adonidozida şi adonivernozida), saponozide şi flavonoide.

Acţiune farmacologică: datorită principiilor active pe care le conţine, acest produs vegetal are proprietăţi cardiotonice de tip digitalic. Spre deosebire însă de digitala ruscuţa de primăvară are acţiune de scurtă durată, însoţită şi de activităţi diuretice, calmante, însă uşor hipertensive.

Întrebuinţări: se *administrează numai la prescripţia medicului* sub formă de infuzie 4—8 g/250 (1—3 g în 24 de ore) care se prepară folosind produsul mărunţit peste care se adaugă apa în fierbere, iar după 30 de minute cînd s-a răcit, se filtrează. Dă rezultate bune în tahicardii şi extrasistole de natură nervoasă, în hipertensiunea arterială şi tulburări neurovegetative.

• Salcia sau Răchita albă

Salix alba L. (Fam. Salicaceae)
M.: Fehér füz; G.: Silber Weide; R.: Iva belaia

Descrierea speciei. Este un arbore răspîndit în toată ţara, atingînd pînă la 20 m înălţime, cu coroana bogată, formată din ramuri subţiri, cînd sînt tinere flexibile, de culoare galben-verzuie. Frunzele sînt linear-lanceolate, ascuţite la vîrf, fin dinţate pe margini, la început acoperite cu peri pe ambele feţe comunicîndu-le o culoare alb-argintie, iar mai tîrziu cu peri numai pe partea inferioară a limbului. Florile sînt unisexuate grupate în amenţi, cei masculi galbeni, cei femeli verzui. Fiecare floare se află la subţioara unei bractee; cele mascule sînt formate din 2 stamine şi 2 glande nectarifere, iar cele femele dintr-un ovar globular cu un stil scurt şi o glandă nectariferă. Înfloreşte odată cu apariţia frunzelor în luna aprilie.

Produsul vegetal folosit. Se utilizează scoarţa ramurilor *(Cortex Salicis)* recoltată în martie-aprilie. Produsul obţinut după uscare, se prezintă sub formă de fîşii sau jgheab, cu suprafaţa externă netedă, verde cenuşie pînă la verde gălbui, cu gust astringent amărui.

Scoarţa se poate recolta, în aceleaşi condiţii, şi de la alte specii ca *Salix fragilis* L. (răchita) şi *Salix purpurea* L. (răchita roşie).

Principii active: salicozidă (care prin hidroliză dă ca aglicon saligenina sau alcoolul salicilic), populozidă şi alte heterozide cu aglicon tot de natură salicilică, taninuri mixte şi flavonozide.

Acţiune farmacologică: Datorită salicozidei, populozidei şi celorlalte heterozide salicilice produsul are proprietăţi antireumatice, analgetice, febrifuge şi sedativ-nervoase, iar taninurile sînt răspunzătoare de acţiunea tonică, astringentă, coagulantă şi uşor hemostatică.

Întrebuinţări: Se administrează, fie sub formă de pulbere 2—3 g între mese, fie în infuzie şi decoct 2—4 %, ca astringent, antifebril, antinevralgic şi antireumatic, luîndu-se 3—4 linguri pe zi.

Intră în compoziţia ceaiului antireumatic.

• **Salcîmul**

Robinia pseudacacia L. (Fam. Leguminosae)
M.: Fehér akác; G.: Gemeine Robinie; R.: Robinia lojnoakaţia).

Descrierea speciei. Arbore originar din America de Nord, înalt pînă la 25 m, cu tulpina dreaptă, cu frunze alterne, imparipenat-compuse, formate din foliole ovale şi rotunjite, cele două stipele de la baza lor fiind transformate în ghimpi rigizi, coloraţi în brun. Florile de culoare albă sînt dispuse în raceme lung-pedunculate atîrnînd pe ramuri şi au o alcătuire tipic papilonată; fructul este o păstaie. Înfloreşte în lunile mai şi iunie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se utilizează florile *(Flores Acaciae)* recoltate în toată perioada de înflorire şi uscate la soare, sau în poduri aerisite; au miros plăcut şi gust dulceag.

Principii active. Flavonoide şi ulei volatil.

Acţiune farmacologică antispasmodică.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie 2—3% (2—3 ceaiuri călduţe pe zi) se administrează în boli de stomac şi în aciditate crescută. Intră în compoziţia ceaiului gastric calmant.

• **Salvia sau Jaleşul de grădină** — fig. 48

Salvia officinalis L. (Fam. Labiatae)
M.: Orvosi szálya; G.: Edler Salbei; R.: Salfei lekarstvennîi —

Descrierea speciei. Considerată de greci şi romani în special ca o plantă care le asigură sănătatea prin folosirea ei, ceea ce şi justifică denumirea genului, salvia este originară din ţinuturile mediteraneene, la noi cultivîndu-se ca plantă medicinală şi ornamentală. Are tulpina dreaptă, înaltă pînă la 70—80 cm, la bază lignificată şi mult ramificată, avînd aspect tufos de subarbust. Atît tulpina cît şi ramurile sînt acoperite cu peri albi; frunzele opuse, sînt oval-lanceolate şi fin dinţate pe margini. Florile, reunite în inflorescenţe spiciforme, au caliciul tubulos de culoare verde-violacee; corola bilabiată, dublu mai lungă decît caliciu, cu labiul superior drept, iar cel inferior mai lung, trilobat, cu lobul mijlociu proeminent şi aplecat în jos, este colorată în albastru-violaceu, mai rar albă, androceul este alcătuit din 4 piese dintre care numai cele două anterioare sînt fertile (staminele propriu-zise) celelalte două posterioare fiind transformate în staminode. Înfloreşte în iunie şi iulie.

Produsul vegetal folosit: Oficinale sînt frunzele *(Folium Salviae)* recoltate la începutul înfloririi și uscate la umbră în strat subțire. Prezintă un miros caracteristic, puternic aromat, iar gustul este amar și astringent.

Principii active: ulei volatil, taninuri și un principiu amarpicrosalvina.

Acțiune farmacologică: coleretică, carminativă, antiseptică, antispastică, astringentă, antisudorală și ușor hipoglicemiantă.

Întrebuințări: Sub formă de infuzie 1—2% 2—3 ceaiuri pe zi, se administrează în afecțiunile cronice ale căilor biliare, și pentru efectele carminative. Ceaiul de frunze de salvia se folosește de asemenea rece, de mai multe ori pe zi pentru a opri transpirația nocturnă la tuberculoși; este recomandabil ca ceaiul să nu se administreze mamelor care alăptează deoarece scade cantitatea de lapte secretată. Extern se utilizează, sub formă de infuzie, ca dezinfectant local. Intră în compoziția ceaiurilor: antiastmatic, pentru gargară și în țigările antiastmatice.

• Săpunarița — fig. 49

Saponaria officinalis L. (Fam. Caryophyllaceae)
M.: Közönséges szapponvirág; G.: Gemeines Seifenkraut; R.: Mîlnianka lekarsvennaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub denumirea de ciuin roșu și odogaci, săpunarița este o specie erbacee, vivace, foarte răspîndită pe marginea rîurilor, prin lunci, tufișuri și pe lîngă marginea gardurilor. În pămînt are un rizom ramificat și tîrîtor cu numeroase rădăcini subțiri; primăvara din rizom iau naștere numeroase tulpini aeriene, drepte înalte pînă la 50—70 cm și ramificate la partea superioară. Frunzele, dispuse opus la nivelul nodurilor umflate, sînt oval-lanceolate și prezintă trei nervuri proeminente pe fața inferioară. Florile, de culoare albă sau roz, sînt grupate în inflorescențe terminale. Floarea regulată, pe tipul 5, are caliciu gamosepal, iar corola dialipetală; fiecare petală este prevăzută la interior cu cîte o expansiune foliacee (unguiculă) și androceul din 5 stamine; fructul este o capsulă. Înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. De la această plantă se întrebuințează părțile subterane *(Radix Saponariae rubrae)* recoltate în al doilea an de vegetație în luna august cînd conțin maximum de principii active. Produsul are miros slab și gust dulceag mucilaginos, apoi amărui, iritant.

Principii active: saponozide de natură triterpenică, asemănătoare structural cu cele din ciuinul alb *(Radix Gypsophilae).*

Acţiune farmacologică: determină mărirea secreţiilor bronşice, biliare şi digestive; mai acţionează şi ca parasimpatomimetic.

Întrebuinţări: intern sub formă de extract apos preparat la rece, sau infuzie preparată după o prealabilă maceraţie de 6—8 ore (0,5—1,5%) se utilizează ca expectorant, administrîndu-se în ambele cazuri 3—5 linguri pe zi, iar extern sub formă de decoct 5% în gargarisme (în faringite granuloase) şi intrarectal în oxiuriază.

• Scaiul vînăt

Eryngium planum L. (Fam. Umbelliferae)
M.: Kék iringó; G.: Flachblättrige Männertren; R.: Sinegolovnik ploskalistnîi

Descrierea speciei. Denumită în popor şi spin vînăt, această plantă erboasă, anuală, creşte în toate regiunile din ţară, prin fîneţe, păşuni, locuri nisipoase, pe marginea drumurilor şi a semănăturilor. Tulpina albastră-verzuie, înaltă pînă la 1 m este ramificată în partea superioară. Frunzele bazilare au peţiolul lung, limbul întreg, oval-eliptic cordat la bază, cu marginea mărunt şi ascuţit dinţată; frunzele tulpinale sînt scurt peţiolate, iar cele superioare sesile cu limbul divizat în 3—5 lobi dinţaţi, spinoşi pe margini. Florile dispuse în umbele sub formă de capitule ovoide, multe la număr, sînt regulate, hermafrodite, au caliciul, corola şi androceul formate din cîte 5 piese fiecare; petalele, deci şi inflorescenţele fiind colorate în albastru; fructele sînt diachene ţepoase. Înfloreşte în iulie şi august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri medicinale se întrebuinţează părţile aeriene ale plantei *(Herba Eryngii plani)* recoltate în timpul înfloririi. Produsul, lipsit de miros caracteristic, are gust uşor sărat amărui.

Principii active: saponozide de natură triterpenică (saniculasaponozida).

Acţiune farmacologică: produsul vegetal are proprietăţi expectorante şi calmante asupra spasmelor tusei şi diuretice.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie şi decoct 10/200 (o linguriţă de plantă mărunţită la o cană cu apă), îndulcită cu miere, luîndu-se 4 linguri de ceai pe zi după masă, se administrează ca expectorant, iar la copii în tusea convulsivă. Intră în compoziţia ceaiului pectoral.

• **Schinelul** — fig. 50

Cnicus benedictus L. (Fam. Compositae)

M.: Benedekfű; G.: Benedikterkraut; R.: Volcieț kudriavîi

Descrierea speciei. Este o plantă medicinală de cultură originară din Europa sud-estică, cunoscută și cultivată de mult timp și la noi. În pămînt are o rădăcină verticală neramificată; tulpina dreaptă cu 5 muchii înaltă pînă la 1 m este simplă sau ramificată, acoperită cu spini și de culoare uneori roșie-brună în partea superioară. Frunzele mari, dispuse altern, alungit-lanceolate, cu vîrful ascuțit, au marginea sinuos dințată cu dinții țepoși; frunzele bazilare au pețiolul aripat, iar cele superioare sînt sesile. Florile galbene, hermafrodite, regulate, pentamere sînt toate tubuloase și reunite în capitule terminale prevăzute cu bractee cu spini. Înflorește din iunie pînă în august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri terapeutice se utilizează părțile aeriene *(Herba Cardui benedicti* sau *Herba Cnici)* recoltate în timpul înfloririi; sînt fără miros caracteristic, dar cu gust puternic amar.

Principii active: onicina — substanță amară de natură secsviterpenică și benedictina, tot principiu amar, urme de ulei volatil.

Acțiune farmacologică: datorită principiilor amare produsul determină o creștere lentă, dar persistentă a secreției gastrice îmbunătățind digestia.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1,5—3% sau macerat apos la rece 5% se administrează cîte 250 ml cu 1/2 oră înaintea meselor principale, ca eupeptic amar, în anorexii și dispepsii de natură diferită. Intră în compoziția ceaiului tonic aperitiv.

• **Socul** — fig. 51

Sambacus nigra L. (Fam. Caprifoliaceae)

M.: Fekete bodza; G.: Schwarzer Holunder; R.: Buzina ciornaia

Descrierea speciei. Socul este un arbust sau chiar mic arbore, înalt de obicei pînă la 5 m, mai rar pînă la 10 m, care crește prin sate, pe lîngă case și garduri și prin păduri. Trunchiul și ramurile bătrîne sînt acoperite cu o scoarță cenușie sau brun cenușie, iar ramurile tinere sînt verzi; tulpina are o măduvă abundentă; frunzele sînt opuse, imparipenat-compuse din 5—7 foliole oval-lanceolate, cu vîrf acuminat și marginea dințată. Florile mici, albe

sau slab gălbui, sînt grupate în inflorescențe umbeliforme; sînt hermafrodite, pentamere, regulate, gamopetale, corola este rotacee, iar fructul o drupă baciformă. Înflorește în iulie și august.

Produsul vegetal folosit: de la soc se întrebuințează florile *(Flores Sambuci)* recoltate la începutul înfloririi pe timp frumos și uscate la soare puternic. Produsul are miros plăcut aromatic, iar gustul este la început dulceag, apoi iute.

Principii active: ulei volatil (urme), rutozidă, tanin, mucilagii și o heterozidă cianogenetică-sambunigrozida.

Acțiune farmacologică: sudorifică puternică, diuretică și emolientă.

Întrebuințări: se folosește sub formă de infuzie 5—8 % (3 cești de ceai călduț pe zi) în gripă, răceală, bronșită. Intră în compoziția ceaiurilor: antireumatic, depurativ și sudorific.

• **Sovîrv** — fig. 52

Origanum vulgare L. (fam. Labiatae)

M.: Szurokfű; G.: Wohlgemut; R.: Dușița abîknavennaia.

Descrierea speciei. Este o plantă comună în întreaga țară, care crește prin tufișuri, mărăcinișuri, margini de păduri și poieni, de la șes pînă în zona subalpină. În pămînt are un rizom lignificat din care iau naștere atît tulpini sterile cît și florifere patrunghiulare, drepte, ramificate în partea superioară, înalte pînă la 50 cm și colorate în brun roșcat. Frunzele, dispuse opus, sînt scurt pețională, ovale, păroase în special pe fața inferioară, cu baza cordată. Florile bilabiate de culoare roșietică-purpurie sînt grupate în inflorescențe bogate; sînt alcătuite dintr-un caliciu campanulat 5-dințat, corola bilabiată, cu buzele aproape egale, cea inferioară fiind răsfrîntă în jos, androceul din 4 stamine drepte și fructul e tetranuculă. Întreaga plantă are miros aromatic caracteristic, iar gustul este amar. Înflorește în iulie și august.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuințează părțile aeriene superioare ale plantei *(Herba Origani)* recoltate în timpul înfloririi și uscate la umbră, în locuri aerisite.

Principii active: ulei volatil (bogat în timol și carvacrol) tanin, flavonoide și antocianozide.

Acțiune farmacologică: Datorită uleiului volatil are acțiune antispastică asupra musculaturii netede și sedativă asupra sistemului nervos central și mai ales asupra centrilor respiratori, antiseptică, stomahică; produce o ușoară dilatație a bronhiilor.

Întrebuinţări: infuzie 1—2% (3 pahare de ceai pe zi) se dă ca antispasmodic în tusea convulsivă, traheite şi bronşite şi în unele afecţiuni stomacale (gastrite acide).

Intră în compoziţia ceaiurilor: antibronşitic nr. 2 şi sedativ.

• Stejarul şi gorunul

Quercus robur L. sin. Q. *pedunculata* Ehrh. (stejar) şi *Quercus petraea* (Matt.) Liebl. sin. *Quercus sessiliflora* Ehrh (gorun), (Fam. Fagaceae)

M.: Kocsányos tölgy; G.: Stiel-Eiche; R.: Dub

Descrierea speciilor. Quercus robur este un arbore înalt pînă la 40—50 m, cu coroana largă, cu ramuri noduroase, puternice, răspîndit în pădurile de şes şi de dealuri pînă la 600—650 m altitudine; ritidomul este brun-negricios şi puternic brăzdat. Frunzele căzătoare, aproape sesile, oblungi-obovale, penat sinuat-lobate, cu lobi inegali. Fructele sînt ghinde grupate cîte 2—5 pe un peduncul pînă la 10 cm lungime. *Quercus petraea* este un arbore mai puţin înalt, pînă la 40 m, cu trunchiul drept şi ritidomul subţire; frunzele sînt puţin mai lung peţiolate decît cele de Q. *robur* şi ghindele foarte scurt pedunculate, aproape sesile.

Produsul vegetal folosit: de la ambele specii se foloseşte în terapeutică scoarţa ramurilor tinere de 3—5 ani *(Cortex Quercus)* recoltată primăvara prin lunile martie şi aprilie cînd se desprind uşor de pe ramuri şi se usucă la soare în aer liber, în strat subţire. Produsul nu are miros, iar gustul este astringent.

Principii active: taninuri mixte (acizi galic, elagic şi cvercitanic).

Acţiune farmacologică: astringentă, antiseptică şi hemostatică.

Întrebuinţări: Intern: sub formă de decoct 1—3 g% (200 ml de ceai pe zi) ca antidiareic şi ca antidot în otrăviri cu alcaloizi şi unele metale; extern: tot sub formă de decoct 5—10% în gargarisme ca loţiuni hemostatice, ca antihemoroidal şi în degerături. Intră în compoziţia ceaiului antidiareic.

Observaţie. De la aceste specii se mai pot folosi şi ghindele *(Semen Quercus* sau *Glandes Quercus).* În acest scop se îndepărtează învelişul (pericarpul) ghindelor, iar ceea ce rămîne, adică embrionul se prăjeşte şi se pulverizează obţinîndu-se aşa-zisa „cafea de ghindă" *(Semen Querqus tostum)* care se utilizează ca antidiareic sub formă de decoct 1—3%.

• **Sulfina sau molotru-galben**

Melilotus officinalis L. (fam. Leguminosae)
M.: Orvosi somkóró; G.: Gelber-Steinklee; R.: Donnik lekarstvennîi

Descrierea speciei. Sulfina este o plantă erbacee, de obicei bianuală, foarte răspîndită prin locurile cultivate și necultivate, pe marginea drumurilor. În pămînt are o rădăcină pivotantă, iar tulpina este dreaptă, înaltă uneori pînă la 2 m, ramificată și poartă frunze cu 3 foliole obovate, dințate pe margini. Florile sînt galbene, cu miros de cumarină, grupate în struguri spiciformi axilari, mai lungi decît frunzele. Floarea este alcătuită dintr-un caliciu cu 5 dinți triunghiulari, corola papilonată formată din 5 petale dintre care cea posterioară (stindardul) mai lung decît cele două laterale (aripile) care la rîndul lor sînt mai lungi decît petala anterioară (carena) androceul diadelf (9 stamine sudate prin filamentele lor și una liberă). Fructul este o păstaie, atîrnînd de pe ramuri și conținînd 2 semințe. Înflorește toată vara.

Produsul vegetal folosit: de la această specie se recoltează numai florile *(Flores Meliloti).*

Constituenți chimici principali: cumarină și alți derivați de natură cumarinică.

Întrebuințări: datorită cumarinei produsul se folosește ca aromatizant; intră în compoziția „țigărilor antiastmatice preparate de „Plafar".

• **Sunătoarea sau pojarnița** — fig. 53

Hypericum perforatum L. (Fam. Hypericaceae)
M.: Orbáncfű, G.: Echtes Johaniskraut; R.: Zveroboi pradîriavlennîi

Descrierea speciei. Sunătoarea este o plantă medicinală cunoscută și folosită din vechime de poporul nostru. Este o specie erbacee, perenă cu tulpina dreaptă, ramificată în partea superioară, ușor lemnoasă în partea de jos, prevăzută în tot lungul ei cu două muchii, glabră și înaltă pînă la 1 m. Frunzele, dispuse opus, sînt sesile, oval-eliptice, glabre și conțin multe pungi secretoare din care cauză dau impresia că prezintă puncte translucide — cînd sînt examinate prin transparență — de unde și denumirea de „perforatum" ce se dă acestei specii. Florile sînt grupate în vîrful tulpinii și ramurilor, sînt hermafrodite, regulate, pentamere; periantul este format din 5 sepale și 5 petale de culoare galben-aurie, pre-

văzute fiecare pe margini cu mici glande negre, iar androceul din stamine numeroase, grupate în 3 fascicole; fructul este o capsulă ovală; creşte prin fîneţuri şi locuri aride.

Înfloreşte din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: părţile terminale (de 20—30 cm) îmbobocite şi înflorite *(Herba Hyperici)* care au miros caracteristic, gust aromatic-amar.

Principii active: derivaţi antracenici (hipericină, pseudohipericină), ulei volatil, flavonozide avînd ca aglicon hiperina, acizii cafeic şi clorogenic, tanin.

Acţiune farmacologică: datorită hipericinei şi pseudohipericinei, uleiului volatil şi taninurilor produsul are acţiune antiseptică, astringentă şi cicatrizantă. Flavonozidele sînt răspunzătoare de acţiunea vasodilatatoare şi hipotensivă. Acizii clorogenici şi cafeic explică proprietăţile antiinflamatoare şi colagoge ale sunătoarei.

Întrebuinţări: Intern sub formă de infuzie 2% (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează în colite, diaree şi colecistopatii; iar extern în gargarisme (în inflamaţiile gingiilor) şi ca cicatrizant în arsuri sub formă de cataplasme). In medicina populară se foloseşte pe scară largă maceratul în ulei (ulei de sunătoare) care se obţine astfel: 20 g de sunătoare mărunţită se lasă la macerat timp de 4—6 săptămîni în 200 ml de ulei de floarea soarelui, agitînd din cînd în cînd, apoi se filtrează prin pînză. De asemenea se mai foloseşte şi un procedeu mai rapid descris de C. Constantinescu; 20 g de sunătoare uscată şi mărunţită se îmbibă cu 20 ml de alcool concentrat, iar după 12 ore se adaugă 200 g ulei de floarea soarelui; amestecul obţinut se ţine 3 ore pe baia de apă în fierbere, agitînd din cînd în cînd. După 2—3 zile de repaus se filtrează, iar după alte 24 de ore se filtrează din nou.

Maceratul obţinut, cunoscut sub denumirea de ulei de sunătoare, se foloseşte în popor: intern în bolile de ficat şi ulcere gastrice, iar extern ca cicatrizant la vindecarea rănilor şi arsurilor.

Sunătoarea intră în compoziţia ceaiurilor: anticolitic, gastric nr. 2 şi hepatic nr. 2.

• Talpa gîştii — fig. 54

Leonurus cardiaca L. (fam. Labiatae)
M.: Szuros gyöngyajak; G.: Löwenschwanz; R.: Pustîrnik piatilopastnîi

Descrierea speciei. Plantă erbacee, vivace, foarte comună pe lîngă case la sate, pe lîngă drumuri, prin locuri necultivate şi

printre dărîmături, are în pămînt un rizom lignificat din care iau naştere primăvara părţile aeriene. Tulpina, înaltă pînă la 1,5 m, este patrunghiulară şi păroasă; frunzele dispuse opus, cele inferioare sînt lung peţiolate cu limbul palmat-lobat cu 5 lobi, iar cele superioare sînt peţiolate şi trilobate, avînd aspectul unei labe de gîscă. Florile de culoare roz sînt grupate în verticile axilare pe nodurile superioare ale tulpinii. Structural floarea se caracterizează printr-un caliciu tubulos, alcătuit din 5 sepale terminate prin 5 dinţi spinoşi; corola bilabiată, cu labiul superior puţin concav şi păros, iar cel inferior trilobat; în interior 4 stamine. Înfloreşte toată vara.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează părţile aeriene recoltate în timpul înfloririi *(Herba Leonuri)* şi uscate în strat subţire la umbră.

Principii active: heterozide cardiotonice, alcaloizi, saponozide şi substanţe amare.

Acţiune farmacologică: acţionează ca sedativ nervos şi cardiac şi într-o oarecare măsură ca stomahic, hipotensiv şi vasoconstrictor periferic.

Întrebuinţări: sub formă de infuzie 2—3%, simplă sau asociată cu alte produse vegetale cu acţiune similară, se administrează în tratamentul simptomatic al stărilor depresive nervoase şi în tulburările nevrotice cardiace, 1—2 căni de ceai pe zi, dintre care una seara.

Produsul intră ca un constituent vegetal în compoziţia ceaiurilor: antiastmatic, anticolic, calmant şi calmant împotriva tulburărilor cardiace şi în ceaiul sedativ.

• Tătăneasa — fig. 55

Symphytum officinale L. (Fam. Boraginaceae)
M.: Fekete nadálytö; G.: Grosse Wallwurz; R.: Akopnik lekarstvennîi

Descrierea speciei. Tătăneasa, specie perenă ierboasă cu tulpina muchiată, erectă, înaltă pînă la 1,20 m, acoperită cu peri aspri, este foarte răspîndită în flora ţării noastre pe malurile rîurilor, pe marginea pădurilor şi prin fîneţele umede. În pămînt are un rizom scurt, gros ramificat continuat cu rădăcini fuziforme şi cărnoase. Frunzele dispuse altern, lungi pînă la 20 cm, cele inferioare sînt oval lanceolate, înguste la bază, iar cele superioare lanceolate, cu limbul ondulat şi mult păros pe faţa inferioară. Flo-

rile de culoare roşu-violaceu, sau roză, rar albă, sînt dispuse în cime scorpioidale, avînd caliciul format din 5 sepale; corola gamepetală, tubulos-campanulată, păroasă pe dinafară, se termină cu 5 dinţi recurbaţi şi androceul format din 5 stamine. Înfloreşte din mai pînă la sfîrşitul lui august.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se recoltează părţile subterane, adică rădăcina cu rizomul (*Radix Symphyti* sau *Radix Consolidae majoris*) din martie pînă în aprilie, sau din septembrie pînă în octombrie.

Principii active: tanin, mucilagii, alantoină, ulei volatil.

Acţiune farmacologică: emolientă, expectorantă datorită mucilagiilor, antiflogistică şi cicatrizantă (în special în arsuri) datorită alantoinei.

Întrebuinţări. Intern: sub formă de infuzie şi decoct (2—3%) (2—3 ceaiuri pe zi) se administrează o dată sau de două ori pe zi ca emolient, expectorant şi mai ales în tratamentul ulcerului gastric; extern: în tratamentul plăgilor şi arsurilor se utilizează o infuzie mult mai concentrată (10—20%).

• **Teiul** — fig. 56

Această denumire generală se dă la trei specii de tei de la care se recoltează florile folosite în scopuri terapeutice şi anume:
Tilia platyphyllos Scop. (sin. *T. grandifolia* Ehr.): teiul mare;
M.: Nagylevelü hársfa; G.: Sommerlinde; R.: Lipa krupnolistnaia

Tilia cordata Mill (sin. *T. parvifolia* Ehr., sin. *T. europea* L., sin. *T. Silvestris* Scop.): teiul pucios, teiul roşu, teiul pădureţ;
L. M.: Kislevelü hársfa, G.: Winterlinde; R.: Lipa serdţevidnaia.

Tilia tomentosa Mnch. (sin. *T. alba* Wet K.; sin. *T. argentea* Desf.): teiul argintiu, teiul alb.
M.: Ezüstlevelü hársfa; G.: Silberlinde; R.: Lipa pusistaia (Fam. Tiliaceae).

Descrierea genului. Teiul este arbore înalt pînă la 40 m cu o coroană deasă, globuloasă. Frunzele sînt peţiolate, ovate, asimetrice la bază, cu vîrful ascuţit, dinţate pe margini. Florile de culoare albă-gălbuie sînt plăcut mirositoare şi reunite cîte 2—15; pedunculul floral este concrescut, aproape pe jumătate din lungimea lui, cu o bractee eliptică sau lanceolată de culoare verde-gălbuie. Floarea este hermafrodită, regulată pe tipul 5, androceul format din numeroase stamine libere, dar dispuse în 5 grupe.

Diferențierea speciilor descrise mai sus se face după următoarele criterii rezumate de Cucu:

	T. cordata	T. platyphyllos	T. tomentosa
Frunzele pe fața infer. de culoare:	verde-albăstrui	verde deschis	alb-cenușiu
la ramificarea nervurilor prezintă:	smocuri de peri ruginii	smocuri de peri albicioși	întreaga suprafață des păroasă
Inflorescența:	3—15 flori	3—7 flori	7—9 flori
Bracteea:	glabră	glabră	tomentoasă
Floarea:	5 petale	5 petale	5 petale și 5 staminodii
	Staminele mai lungi ca petalele sau egale		Staminele mai scurte ca petalele
Perioada de înflorire:	10—15 zile după T. platyphyllos	înflorește primul	înflorește ultimul

Toate cele trei specii cresc prin pădurile noastre sau sînt cultivate ca arbori ornamentali.

Produsul vegetal folosit. De la toate cele trei specii se utilizează florile fără sau cu bractee (*Flores Tiliae sine bracteis* și *Flores Tiliae cum bracteis*). Florile de *T. plattyphyllos* se recoltează la începutul lui iunie, iar cele de *T. cordata* după circa 2 săptămîni, cînd o parte din flori sînt în boboc. Florile de *T. argentea (tomentosa)* se culeg la începutul lui iulie. Recoltarea se face pe timp frumos și uscarea se efectuează în strat subțire. Produsul astfel obținut are mirosul plăcut de miere, gustul mucilaginos, dulceag și ușor astringent.

Principii active: mucilagii, ulei volatil, flavonozide, farnesol (alcool sescviterpenic), tanin și colină.

Acțiune farmacologică: emolientă datorită mucilagiilor, diaforetică și spasmolitică datorită flavonozidelor și ușor sedativă asupra sistemului nervos central datorită farnesolului.

Întrebuințări: se administrează sub formă de infuzie 2—4% ca expectorant în bronșite, care însoțesc de obicei stările gripale și ca sedativ nervos în stări de tensiune psihică și în insomnii; se beau 2—3 ceaiuri pe zi, ultimul la culcare și, în cazul nediabeticilor, îndulcite cu miere de albine.

Intră în compoziția ceaiurilor: calmant, calmant împotriva tulburărilor cardiace, pectoral nr. 2, sedativ și sudorific.

• Traista ciobanului

Capsella brusa pastoris (L) Medik. (Fam. Cruciferae)
M.: Pásztortáska; G.: Gemeines Hirtentäschel; R.: Pastușia sumka abîknavennaia

Descrierea speciei: este o plantă erbacee, anuală sau bianuală, care crește din plin pe lîngă drumuri, prin grădini, locuri cultivate și necultivate. În fiecare primăvară dă naștere la o rozetă de frunze bazilare penat-partite, din mijlocul mărora pleacă tulpina aeriană, dreaptă, cilindrică, înaltă pînă la 50—60 cm și purtînd pe ea numeroase frunze, cele superioare fiind întregi, sagitate și înconjurînd tulpina. Atît tulpina cît și frunzele sînt acoperite cu peri. Florile mici, albe, sînt dispuse în inflorescențe terminale; fiecare floare este formată din 4 sepale ovale, corola din 4 petale egale dispuse în cruce, iar androceul din 6 stamine două cu filamentele mai scurte și 4 cu filamentele mai lungi. Fructul este o siliculă triunghiulară, semănînd cu o traistă, de unde și numele popular al acestei plante. Înflorește din primăvară pînă toamna.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale, mai mult în popor, se utilizează părțile aeriene ale plantei *(Herba Bursae pastoris)* recoltate în timpul înfloririi și care după uscare au gust amărui iute.

Principii active: colină, acetilcolină, tiramină, alcaloizi și flavonoide.

Acțiune farmacologică: hemostatică (produce contracția destul de energică a musculaturii uterine); de asemenea produsul mai are și proprietăți ușor diuretice.

Întrebuințări: folosită în prezent pe scară redusă, traista ciobanului sub formă de infuzie 2—3% (2—3 ceaiuri pe zi) se poate administra ca hemostatic mai ales în hemoragiile uterine.

• **Trei-frați-pătați** — fig. 57

Viola tricolor L. (Fam. Violaceae)

M.: Háromszinü árvácska; G.: Stiefmütterchen; R.: Fialka trehțvetnaia

Descrierea speciei. Este o plantă anuală, înaltă de 8—40 cm, de culoare verde închis. Tulpinile sînt simple sau ramificate, unghiulare, acoperite cu peri scurți, drepți și distribuiți uniform. Frunzele inferioare sînt lungi de 1—3 cm și late de 0,5—2 cm și au pe margini 2—6 dințișori obtuzi, iar cele superioare au pețiolul mai scurt, cu limbul mai îngust. La baza frunzelor se observă prezența unor stipele lungi pînă la 3 cm, penate, cu lobul terminal mai mare. Florile, hermafrodite, cu simetrie bilaterală, pe tipul 5, sînt lung pedunculate, cu caliciul din 5 sepale prevăzute fiecare cu cîte un apendice membranos la bază, corola din 5 petale, dintre care 4 sînt îndreptate în sus și a cincea în jos; petalele superioare sînt de culoare violacee, petalele laterale de culoare galben-deschis, iar petala inferioară galbenă; androceul este alcătuit din 5 stamine, iar fructul o capsulă. Planta este foarte răspîndită prin ogoare, islazuri, pe marginea locurilor cultivate, prin lunci umede și prin fînețe de munte.

Înflorește din mai pînă la sfîrșitul lui august.

Produsul vegetal folosit: se întrebuințează părțile aeriene (*Herba Violae tricoloris* sau *Herba Jaceae* sau *Herba trinitas)* recoltate în timpul înfloririi, uscate la umbră în locuri bine aerisite. Produsul nu are miros caracteristic, iar gustul este mucilaginos, amărui.

Principii active: saponine triterpenice, flavonozide (viola-cvercetinozida identică cu rutozida) β-carotenă și mucilagii.

Acțiune farmacologică: produsul are proprietăți expectorante, diuretice și depurative.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1% sau macerat la rece 1—3% se administrează cîte 2—3 ceaiuri pe zi ca expectorant și în special ca depurativ, mai ales în tratamentul dermatozelor de natură artritică.

Intră în compoziția ceaiurilor depurativ și pectoral nr. 2.

Observație: În același scop se pot recolta și părțile aeriene de la *Viola arvensis* Murr. (panseluța de cîmp) specie la fel foarte comună în flora țării noastre și ale cărei petale sînt de regulă toate colorate în galben. *Herba Violae arvensis* are aceleași principii active și proprietăți farmacodinamice ca *Herba Violae tricoloris.*

• Trifoiştea sau trifoiul de baltă

Menyanthes trifoliata L. (fam. Gentianaceae)
M.: Vidrafü, G.: Sumpf-Bitterklee; R.: Vahta trehlistnaia

Descrierea speciei. După cum dovedeşte şi denumirea ei populară, această plantă este o specie caracteristică luncilor umede, mlaştinilor şi turbăriilor crescînd din Delta Dunării pînă în regiunea montană a ţării. În pămînt are un rizom dispus orizontal, ramificat şi verde, din vîrful căruia se dezvoltă pe două rînduri frunzele. Frunzele la bază sînt prevăzute cu o teacă care înconjură rizomul şi au un peţiol lung, cilindric, iar limbul este alcătuit din trei foliole mari, ovale. Florile, frumoase, albe-rozee, mai multe la un loc, sînt aşezate la vîrful unui peduncul lung care pleacă de la baza frunzelor. Structural floarea este alcătuită pe tipul 5, regulată şi hermafrodită, cu caliciul şi corola gamosepală şi gamopetală, iar cele 5 stamine au anterele roşii-violacee. Înfloreşte din aprilie pînă în iunie.

Produsul vegetal folosit. Terapeutica utilizează de la această specie frunzele (*Folium Trifolii fibrini* sau *Folium Menyantidis*) recoltate în timpul înfloririi.

Principii active: meniantozidă (o heterozidă amară) genţianină (alcaloid), derivaţi oxidihidrofenolici (acizi: oxicinamicocafeic, clorogenic şi cafeic).

Acţiune farmacologică: tonic-amară, stomahică şi stimulatoare a funcţiilor hepatice.

Întrebuinţări: infuzie 1% se administrează cîte o cană de ceai înaintea celor 2 mese principale ca stimulator al poftei de mîncare, cu rezultate bune în dispepsii de natură diferită.

• Troscotul

Polygonum aviculare L. (Fam. Polygonaceae)
M.: Porcsin Keserüfü; G.: Vogelknöterich; R.: Gareţ pticîi

Descrierea speciei: Este o plantă ierboasă, anuală, mică, care creşte pe întreg teritoriul ţării prin locuri necultivate şi cultivate. Are rădăcina pivotantă, iar tulpina, adesea culcată pe pămînt sau ascendentă, este glabră, ramificată şi acoperită pînă la vîrf cu frunze alterne; frunzele sînt mici, eliptice sau lanceolate, cu marginea uşor îndoită în jos, iar florile hermafrodite, regulate, penta-

mere, așezate cîte 3—5 la subțioara frunzelor; sînt mici, scurt pedunculate, de culoare alb-verzuie sau roșietică avînd un periant simplu, petaloid, cu 5 piese dispuse într-un singur verticil, iar androceul din 8 stamine, fructul este o achenă; înflorește din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: oficinale sînt părțile aeriene *(Herba Polygoni avicularis,* sau *Herba Centumnodii,* sau *Herba Homeriana* sau *Herba Sanguinalis*) recoltate în timpul înfloririi prin smulgerea plantei și îndepărtarea rădăcinii; uscarea se face în strat subțire în poduri acoperite cu tablă și aerisite.

Principii active: flavonozide (aviculurozidă) tanin și substanțe minerale bogate în acid silicic liber și combinat.

Acțiune farmacologică: astringentă, antidiareică datorită taninului, diuretică și hipotensivă datorită flavonozidelor și mineralizantă (ca adjuvant în tratamentul tuberculozei pulmonare) datorită acidului silicilic liber și combinat.

Întrebuințări: infuzia și decoctul 3—5% (1—2 ceaiuri pe zi timp îndelungat) se administrează ca hipotensiv. Intră în compoziția ceaiului gastric nr. 2.

• **Turița mare** — fig. 58

Agrimonia eupatoria L. (Fam. Rosaceae)
M.: Patika parlófű; G.: Echter Ackermmening; R. Repeinicek aptecinîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, acoperită cu peri abundenți, ce crește la noi prin păduri, poieni, pe margini de drum, de la șes pînă la etajul montan. Are un rizom scurt, tîrîtor, iar tulpina aeriană este dreaptă, cilindrică sau cu coaste puțin proeminente și se termină cu inflorescențe neramificate. Frunzele dispuse altern, întrerupt imparipenate, lungi pînă la 15 cm, sînt formate din 5—9 foliole dințate pe margini, între care se găsesc 6—10 foliole mici. Florile, hermafrodite, regulate, pentamere sînt galben aurii. Fiecare floare are un caliciu dialisepal format din 5 piese, corola dialipetală, tot din 5 piese, androceul din 10 stamine, fructul, o achenă prezentînd la maturitate o coroană de ghimpi recurbați la vîrf. Înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuințează părțile aeriene *(Herba Agrimoniae)* recoltate în timpul înfloririi. Produsul are miros slab, gust astringent, amărui.

Principii active: tanin, flavonoide, substanțe amare, bioxid de siliciu.

Acțiune farmacologică: astringentă, colagogă și tonic-amară.

Întrebuințări: sub formă de decoct și infuzie 3% se administrează în afecțiunile cronice stomacale, ca eupeptic amar și colagog. Este mult folosită în medicina populară în tratamentul tuberculozei. Intră în compoziția ceaiurilor antidiareic și hepatic nr. 2.

• **Țintaura sau fierea pămîntului** — fig. 59

Centaurium umbellatum Gilib. (Fam. Gentianaceae)

M.: Százforintos földepe; G.: Tausendgüldenkraut; R.: Zalatotîsiacinik malîi

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, bianuală, răspîndită în toată țara. Are tulpină dreaptă în 4 muchii, înaltă pînă la 40—50 cm și ramificată numai la partea superioară. Frunzele de la baza tulpinii sînt pețiolate și dispuse în rozete, avînd limbul oval; cele superioare sînt opuse și sesile. Florile numeroase, de culoare roz viu, dispuse în inflorescență corimbiformă, sînt hermafrodite, gamopetale, regulate avînd caliciul tubulos cu 5 lobi, corola hipocrateriformă cu 5 petale, androceul din 5 stamine cu anterele răsucite în spirală; fructul o capsulă. Înflorește din iulie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: de la această plantă se întrebuințează părțile aeriene *(Herba Centauri)* recoltate în timpul înfloririi și uscate în straturi subțiri. Produsul are gust amar și miros slab caracteristic.

Principii active: o substanță amară (eritaurozida identică cu gentiopicrozida), un alcaloid (eritricina), rezine.

Acțiune farmacologică: stimulentă a secrețiilor gastro-intestinale și slab febrifugă.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 1—2% (o linguriță de plantă mărunțită la o cană de apă) se folosește ca tonic amar în anorexii de diferite origini, cîte o jumătate de pahar de ceai înaintea meselor principale. Se mai poate folosi și vinul de țintaură obținut prin macerarea la rece timp de 8 zile a 60—70 g produs vegetal mărunțit într-un litru de vin roșu, iar din maceratul obținut, după îndulcire cu zahăr, se bea cîte un păhărel după fiecare masă principală. Intră în compoziția ceaiurilor: gastric nr. 2 și tonic aperitiv.

• Ungurașul sau Voronicul

Marrubium vulgare L. sin. *M. album* Gilib. (Fam. Labiatae)
M.: Orvosi pemetefű; G.: Gemeiner Andorn; R.: Șandra abîknavennaia

Descrierea speciei. Cunoscută și sub denumirea de balțatură, această plantă erbacee, vivace și erectă, înaltă pînă la 80 cm, crește prin locuri virane, pe marginea drumurilor și gardurilor. Tulpina, în 4 muchii, este goală la interior, puțin ramificată și acoperită cu peri lungi din care cauză are culoarea alb cenușie. Frunzele sînt opuse, cele inferioare lung pețiolate și mari cu limbul oval, dințat pe margini și îndreptate în jos, iar cele superioare scurt pețiolate nemaifiind aplecate; sînt de culoare verde-deschis și cu numeroși peri alburii pe fața inferioară. Florile mici, de culoare alb-murdară, dispuse în verticile aproape globuloase, au caliciu în formă de tub cu 10 dinți, alb păros, iar corola, mai scurtă decît caliciul, este bilabiată, aproape cilindrică, cu labiul superior îngust bilobat îndreptat în sus, cel inferior trilobat îndreptat în jos; androceul din 4 stamine, două fiind mai scurte, înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: Terapeutica utilizează părțile aeriene recoltate în timpul înfloririi *(Herba Marrubii)* la o distanță de cel mult de 20 cm de la vîrf în jos. Produsul uscat are gust puternic amar cu nuanțe de iute.

Principii active: marubiina (substanță amară) ulei volatil, acid marubic, tanin, saponine și mucilagii.

Acțiune farmacologică: expectorantă, behică, febrifugă, tonic amară și colagogă.

Întrebuințări: sub formă de pulbere 2—4 g pe zi sau infuzie 1—3 g% (1—2 ceaiuri pe zi) se administrează în mai multe reprize în bronșite cronice, adjuvant în tratamentul astmului bronșic și în afecțiuni hepatobiliare cronice. Este un component al ceaiului antiastmatic.

• Urzica sau urzica mare

Urtica dioica L. sin. *Urtica major Fuchs.* (Fam. Urticaceae)
M.: Nagy csalán; G.: Grosse Brennessel; R.: Krapiva dvudonnaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, perenă, foarte răspîndită la noi pe lîngă garduri, în tăieturi de păduri etc. În pămînt are un rizom tîrîtor, iar tulpina aeriană, înaltă pînă la 1,50 m,

este patrunghiulară, cu frunze opuse, ovale sau lanceolate, dințate pe margini și cu numeroși peri urticanți rigizi. Florile dioice de culoare verzuie sînt dispuse pe indivizi diferiți: cele femele alcătuite dintr-un ovar super înconjurat de 4 petale, iar cele mascule dintr-un perigon patrufoliat și 4 stamine. Ele sînt reunite în panicule la subțioara frunzelor superioare. Înflorește din iunie pînă toamna tîrziu.

Produsul vegetal folosit: Oficinale sînt frunzele *(Folium Urticae)* recoltate din mai pînă în octombrie și uscate în strat subțire la umbră, în locuri bine aerisite.

Uneori se recoltează și rădăcina *(Radix Urticae)* toamna tîrziu.

Principii active: provitamina A (β-carotena) vitaminele B_2, C și K, clorofilă, flavonoide și mucilagii.

Acțiune farmacologică: Frunzele de urzică datorită vitaminei K au proprietăți hemostatice, datorită mucilagiilor fluidifică secrețiile bronșice, iar flavonoidele contribuie la acțiunea lor diuretică.

Întrebuințări: sub formă de infuzie 4% (folosind 3 pahare de ceai pe zi) se administrează ca diuretic, antidiareic, în bronșite ca expectorant și calmant al tusei și în hemoragii ușoare ca hemostatic. S-a mai constatat că în stări de avitaminoză cura de urzici înviorează întregul organism.

Decoctul de frunze și rădăcini de urzică împreună cu rădăcina de brusture se utilizează extern sub formă de băi pentru tonificarea părului, pentru combaterea seboreei și a mătreței.

Frunzele intră în compoziția ceaiului antibronșitic nr. 2.

• Urzica moartă

Lamium album L. (Fam. Labiatae).
M.: Fehér árvacsalán; G.: Weisse Taubnessel; R.: Iasnotka belaia

Descrierea speciei. Este o plantă erbacee, vivace, care are stoloni subterani din care pleacă tulpinile aeriene patrunghiulare, cu frunze opuse, pețiolate, limbul lor fiind oval și dințat pe margini. Florile mari albe, dispuse cîte 6—16 la subțioara frunzelor superioare, cu corola bilabiată avînd tubul mai umflat în partea superioară, buza superioară în formă de cască, este bilobată, sub care se află 4 stamine, iar cea inferioară trilobată. Planta, care înflorește din aprilie pînă în august, este foarte răspîndită pe marginea pădurilor, în șanțuri umede, pe lîngă garduri și păduri.

Produsul vegetal folosit: medicina foloseşte florile fără caliciu *(Flores Lamii albi)* în diverse maladii. Produsul are mirosul caracteristic şi gustul dulceag mucilaginos.

Principii active: mucilagii, flavonozide, saponozide.

Acţiune farmacologică: emolientă, expectorantă, vasoconstrictoare.

Întrebuinţări: infuziile de flori de urzică moartă se utilizează extern mai mult în medicina populară în metroragii, leucoree, în inflamaţiile prostatei, iar intern ca expectorant. Ceaiul, pentru uz intern, se prepară punînd într-un vas ce conţine 250 ml apă clocotită o jumătate de linguriţă sau o linguriţă de flori, şi se lasă în repaus 15—30 minute, se filtrează şi se bea 1—2 ceaiuri pe zi. Pentru spălături vaginale se prepară în acelaşi mod o infuzie mai concentrată (5—8 %) şi se întrebuinţează seara la culcare.

• Usturoiul

Allium sativum L. (Fam. Liliaceae)
M.: Fokhagyma; G.: Knoblauch; R.: Lukuaesnok.

Această plantă, originară din Africa şi Asia centrală, a fost introdusă în cultură în Europa din antichitate şi folosită în scopuri condimentare şi terapeutice, fiind socotită ca un panaceu universal. Este mult prea cunoscută spre a fi descrisă.

Produsul vegetal folosit: atît în medicina tradiţională cît şi în cea ştiinţifică se folosesc bulbii compuşi din bulbili (căţei) *(Bulbus Allii).*

Principii active: ulei volatil (bogat în sulfuri de alil şi de alilpropil), alicină, vitamine B şi C.

Acţiune farmacologică: vaso-dilatatoare şi hipotensivă, antimicrobiană, stimulentă şi antihelmintică.

Întrebuinţări: intern se foloseşte pe scară redusă datorită mirosului persistent pe care îl lasă în cavitatea bucală, totuşi se poate administra cu succes în tratamentul hipertensiunii, utilizînd în acest scop sucul obţinut prin presarea bulbilor (şi se recomandă să fie stabilizat); de asemenea şi ca antihelmintic (cu rezultate bune în combaterea ascarizilor şi oxiurilor). Consumul de 2—3 căţei de usturoi pe zi dă rezultate bune şi în tratamentul faringitelor, al infecţiilor intestinale, asigură o antisepsie bucală de lungă durată şi previne complicaţiile gripale. Extern, sub formă de clisme (ca macerat de usturoi), se utilizează în tratamentul oxiurilor.

• **Valeriana sau Odoleanul** — fig. 60

Valeriana officinalis L. (Fam. Valerianaceae)
M.: Mezei macskagyökér; G.: Baldrian; R.: Valeriana lekartvennaia

Descrierea speciei. Această plantă face parte din arsenalul terapeutic folosit pe scară întinsă încă din antichitate în special de romani, ceea ce justifică denumirea ştiinţifică a genului (*valere*= a fi sănătos, a fi puternic). Este o specie erbacee, vivace, destul de comună în flora ţării noastre; creşte de la cîmpie pînă în regiunea muntoasă, prin fîneţe, prin locuri umede pe valea rîurilor şi pe marginea pădurilor. În pămînt are un rizom scurt cilindric, cu numeroase rădăcini de culoare cenuşiu-brună sau brun-gălbuie, cu miros caracteristic ce se accentuează după uscare. În primăvară apar mai întîi frunzele bazilare în rozetă, din mijlocul cărora mai tîrziu pleacă tulpina înaltă pînă la 2 m, dreaptă, fistuloasă, ramificată numai la partea superioară şi prevăzută cu striaţiuni longitudinale. Frunzele tulpinale sînt dispuse opus, cele bazale peţiolate, iar cele superioare sesile şi adînc divizate în 5—11 perechi de segmente oval-lanceolate. Florile, cu structură asimetrică şi miros plăcut, sînt reunite în inflorescenţe terminale; au caliciul format din 10—15 lobi înguşti, triunghiulari, păroşi, răsuciţi spre interior, iar corola gamopetală, de culoare roşiatică, roz-violacee sau albă, este tubuloasă, neregulată cu 5 lobi în partea superioară şi cu o ghebozitate bazilară; androceul este alcătuit din 3 stamine; fructul este o achenă. Înfloreşte din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: în scopuri medicinale se întrebuinţează rizomul împreună cu rădăcinile *(Rhizoma cum ridicibus Valerianae)* recoltate toamna, după veştejirea părţilor aeriene.

Principii active: ulei volatil, acizi cafeic şi clorogenic. Cu toate că în ultimele decenii s-au făcut importante cercetări spre a se preciza care sînt adevăratele principii active, totuşi se poate afirma că această problemă nu este definitiv rezolvată. Aceste cercetări consideră, ca factori terapeutici următorii produşi elaboraţi de celulele plantei: uleiul volatil (cu o compoziţie chimică foarte complexă) α-metil-piril-cetonă, o serie de alcaloizi de natură actidinică, combinaţii terpenoidice denumite valepotriaţi. Ţinînd seama că fiecare din substanţele specificate posedă proprietăţi fiziologice se admite: „existenţa unui *fitocomplex,* bazat pe sinergisme ce se stabilesc între aceste substanţe" cu atît mai mult cu cît izovalerianatul de bornil, considerat de mult timp ca principiu activ, nu există în uleiul volatil.

Acţiune farmacologică. Acţiunea principală este de sedaţie a sistemului nervos şi cardiac şi antispastică.

Întrebuinţări: sub formă de pulbere 1—2 g/24 ore, cît şi de infuzie 3% (o linguriţă de rădăcină mărunţită la un sfert de litru de apă clocotită) se administrează treptat, treptat în cursul zilei sau seara la culcare ca sedativ în diverse stări de excitaţie, cît şi antispasmodic. Intră în compoziţia ceaiurilor: calmant, calmant împotriva tulburărilor cardiace, gastric şi sedativ.

• Vîscul

Viscum album L. (Fam. Loranthaceae)
M.: Fehér fagyöngy; G.: Vogelmistel; R.: Amela belaia

Descrierea speciei. Plantă semiparazită ce se dezvoltă pe ramurile unor arbori fructiferi (măr, prun) şi nefructiferi (mesteacăn, plop); are aspectul unor tufe cu tulpini scurte, cilindrice şi groase, ramificate de mai multe ori în cîte 2 rămurele (dichotomic) şi lipsite de peri. Frunzele sînt persistente, dispuse opus, fără peţiol, groase, pieloase, străbătute de 5—6 nervuri paralele. La subţioara frunzelor şi în vîrful ramurilor iau naştere florile galbene, unisexuate, dioice sau monoice, grupate în mici capitule lipsite de peduncul. Fructele sferice, alb-translucide, cîte 2—3 la subţioarele ramurilor, conţin un suc vîscos şi zaharat. Întreaga plantă se fixează pe gazdă prin haustori.

Produsul vegetal folosit. Ramurile tinere cu frunze *(Folium Visci cum stipites)* recoltate din noiembrie pînă în aprilie, se usucă în poduri, sau în încăperi aerisite şi la adăpost de lumină pentru ca produsul să-şi păstreze culoarea verde-gălbuie; au gust slab amărui acrişor. Se recomandă să nu se recolteze de pe salcie, tei şi plop deoarece produsul este foarte toxic.

Principii active: saponozide triterpenice, colină şi acetilcolină şi o polipeptidă: viscotoxina.

Acţiune farmacologică: hipotensivă şi diuretică.

Întrebuinţări: se foloseşte sub formă de macerat, preparat la rece (8—12 ore de maceraţie din 1—2 g frunze şi tulpini, fragmentate, la 100 g apă), administrîndu-se zilnic două-trei ceşti de macerat, sau sub formă de pulbere 1—1,5 g/24 ore (1—3 vîrfuri de cuţit) ca declorurant şi hipotensiv în stări de ateroscleroză şi de hipertensiune. La administrarea acestui produs este necesară respectarea strictă a dozelor indicate, deoarece în cantităţi mai mari produce intoxicaţii manifestate prin încetinirea pulsului, aritmie şi tahicardie.

• Volbura sau Rochița rîndunicii

Convolvulus arvensis L. (Fam. Convolvulaceae)
M.: Sövenyszulak; G.: Zaunwinde; R.: Viunok

Descrierea speciei. Plantă erbacee, perenă, volubilă, putînd atinge lungimea de 1 m, este destul de răspîndită prin ogoare, grădini și pe lîngă drumuri. În pămînt are un rizom lung, subțire și ramificat, care poartă numeroase radicele și este de culoare albicioasă. Tulpina aeriană în 5 muchii este volubilă și poartă frunze dispuse altern, hastate sau sagitate, cu urechi mici la bază. Florile albe sau slab rozee sînt solitare, axilare, lung pedunculate, cu organizare pe tipul 5, corola gamopetală în formă de pîlnie; androceul izostemon, fructul este capsulă. Înflorește din mai pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit. În scopuri terapeutice se utilizează planta întreagă recoltată prin smulgerea ei cu rădăcină înainte de înflorire, sau în timpul înfloririi (*Herba Convolvuli*). Produsul este lipsit de miros, iar gustul este astringent, slab înțepător.

Principii active: rezine de natură glucozidică, asemănătoare din punct de vedere chimic cu cele din produsul de import — tuberile de Jalapa *(Tubera Jalapae)*.

Acțiune farmacologică: purgativă datorită rezinelor și colagogă.

Întrebuințări: se administrează numai sub formă de tinctură ca purgativ, în schimb planta intră în compoziția ceaiurilor: hepatic nr. 2 și laxativ nr. 2.

• Zămoșița

Hibiscus trionum L. (Fam. Malvaceae)
M.: Varjúmák; G.: Stunden-Ibisch; R.: Ghibiscus troiciatîi

Descrierea speciei. Zămoșița este o plantă anuală erbacee, foarte răspîndită prin culturi; înaltă pînă la 80 cm, are tulpina și ramurile acoperite cu peri; frunzele inferioare sînt aproape rotunde, iar cele mijlocii și superioare 3—5 sectate. Florile solitare, scurt pedunculate, apar la subțioara frunzelor și prezintă un caliciul format din 12 lacinii lineare, caliciul din 5 sepale verzi, corola din 5 petale galbene, iar la bază purpurii, androceul are staminele cu filamentele concrescute, de culoare roșie; înflorește din iunie pînă în septembrie.

Produsul vegetal folosit: De la această plantă se utilizează în terapeutică numai părțile aeriene *(Herba Trioni)* recoltate la în-

ceputul înfloririi şi uscate la umbră, în poduri aerisite; produsul are miros caracteristic şi gust mucilaginos.

Principii active: mucilagii şi flavonoide.

Acţiune farmacologică: diuretică şi saluretică favorizînd mult excreţia ionilor de clor şi de sodiu, mai puţin pe acei de potasiu.

Întrebuinţări. Decoctul 5/200 se administrează în pielite, cistite şi pentru eliminarea nisipului şi a calculilor renali. Rezultate mult mai bune se obţin dacă se asociază şi cu alte produse vegetale cu acţiune diuretică, de preferinţă fie cu cozi de cireşe, fie cu mătase de porumb.

Intră în compoziţia ceaiului diuretic nr. 3.

Ceaiurile medicinale

Din cele precizate atît în partea generală cît și în cea specială s-a putut constata că noțiunea de „ceai medicinal" are două accepțiuni și anume:

— una științifică care definește amestecuri de plante sau părți de plante medicinale uscate și mărunțite potrivit, amestecuri denumite și „specii medicinale" și

— alta prin care în mod curent se definesc soluțiile extractive apoase, obținute prin infuzarea, prin decocția și prin macerarea diverselor organe de plante medicinale; altă dată aceste soluții erau denumite prin termenul general de „tizane" de la cuvîntul latin „tisana" adică băutură apoasă pe bază de plante medicinale.

În acest capitol, după cum va rezulta și din materialul inclus, noțiunea de ceai medicinal corespunde primei accepțiuni adică de specie medicinală.

Se pare că folosirea în scopuri terapeutice a ceaiurilor se datorează în largă măsură și medicinei științifice în special a celei din ultimii o sută de ani.

Apreciem că nu este lipsit de interes dacă vom trece în revistă considerentele științifice care au condus și conduc la introducerea în terapeutică a acestor forme medicamentoase.

Din examinarea celor 130 monografii incluse în această lucrare a reieșit pe de o parte că există numeroase specii de plante medicinale care ocupă poziții sistematice diferite, însă au aceleași principii active, iar analizele de laborator au demonstrat că nu în toate cazurile ele se găsesc în aceeași cantitate în organul vegetal folosit — iar pe de altă parte există specii de plante medicinale cu aceeași acțiune terapeutică, însă cu principii active cu

altă structură chimică. De asemenea a mai rezultat că în unele organe de plante medicinale, în afară de principiile lor active, se mai află şi alţi compuşi chimici care, fie că potenţează acţiunea terapeutică a principiului activ, fie că o moderează, aceste substanţe fiind cunoscute sub denumirea de „substanţe adjuvante". Trebuie subliniat că de multe ori prezenţa acestor substanţe adjuvante explică superioritatea acţiunii terapeutice a unei plante medicinale, faţă de cea a principiului său activ izolat în stare pură realizîndu-se astfel o acţiune farmacologică sinergică.

Plecînd de la aceste date cercetările clinice au confirmat şi confirmă că într-adevăr în numeroase cazuri activitatea terapeutică a unui produs vegetal este mult mai eficientă dacă el se asociază cu alte plante sau organe de plante medicinale, cu aceeaşi acţiune farmacologică, indiferent dacă principiile lor active au sau nu aceeaşi structură chimică, dar au aceeaşi activitate cu a principiului activ din produsul vegetal iniţial.

Rezultatele acestor cercetări au dovedit de asemenea valoarea ştiinţifică a unor ceaiuri folosite de medicina tradiţională şi preluate mai tîrziu de medicina ştiinţifică, iar pe de altă parte au contribuit la îmbogăţirea arsenalului terapeutic cu noi şi noi forme medicamentoase pe bază de asocieri de produse vegetale, multe dintre ele găsindu-se şi în farmacie şi în magazinele de specialitate cum sînt la noi ale „Plafar"-ului sub formă de „ceaiuri medicinale tipizate".

Formule (reţete) de „ceaiuri medicinale" care se pot prepara în casă

După ce am făcut aceste precizări, vom indica o serie de formule de ceaiuri medicinale ce pot fi preparate în casă, folosind plante medicinale indigene, multe dintre ele putînd fi recoltate de fiecare familie atît la sat cît şi la oraş. Prin această recoltare, practicată în trecut pe scară largă în ţara noastră, se pot înlătura situaţiile destul de frecvent întîlnite pînă acum, de a nu găsi, nici în farmacie, nici în magazinele Plafar-ului, un produs vegetal de mare trebuinţă şi care s-ar fi putut recolta uşor de fiecare dintre noi cum sînt florile de muşeţel, florile de tei, cozile de cireş, frunzele de mesteacăn etc.

Prezentarea acestor formule de ceaiuri medicinale, culese din tratatele de specialitate din ţară şi de peste hotare, o vom face la fel ca într-o lucrare anterioară pe grupe de maladii, indicînd pentru fiecare grupă mai multe reţete, dînd astfel posibilitatea ca

în funcție de produsul vegetal de care se dispune, fiecare să-și poată efectua rețeta respectivă în casă.

Înainte de a trece la indicarea acestor formule considerăm util să facem unele precizări privind o serie de reguli în legătură cu obținerea și folosirea ceaiurilor medicinale.

În primul rînd să se acorde o atenție deosebită identității și purității fiecărui produs vegetal care intră în compoziția ceaiului respectiv; fiecare component să se aducă într-un grad de mărunțire potrivită și în nici un caz în stare de pulbere.

Componentele, odată mărunțite, să fie amestecate într-un vas în așa fel încît să se obțină un produs omogen și să se pregătească numai cantitatea de amestec necesară pentru cel mult o săptămînă.

Pentru măsurarea componentelor ce alcătuiesc ceaiul medicinal respectiv cît și a apei se va face uz, în lipsa greutăților și a vaselor gradate, de linguriță, lingură și de cană, ceașcă sau pahar de apă ținînd seama de corespondentul lor în greutate și în volum specificat la pag. 33.

Să se respecte modul de preparare și de folosire a ceaiului respectiv, indicate la sfîrșitul fiecărei formule. Să se respecte normele de preparare a infuziilor și decocturilor indicate la pag. 30.

Deoarece atît în ceaiurile medicinale ce se pot prepara în casă, cît și în acelea fabricate de „Plafar" denumirile produselor vegetale ce intră în compoziția lor sînt redate în limba latină, am socotit util ca la sfîrșitul lucrării să prezentăm un tabel cu denumirile respective române.

• Antiastmatice

Prin folosirea acestor ceaiuri medicinale se asigură suprimarea crizelor de astm, afecțiune a aparatului respirator caracterizată prin greutatea în evacuarea aerului din plămîni și prin nevoia intensă de aer datorită spasmelor mușchilor bronhiolelor.

Rp.

Herba Millefolii	25 g
Folium Farfarae	25 g
Flores Malvae silvestris	25 g
Flores Lavandulae	25 g
M.f. species*	

D.S.** Intern: se face o decocție folosind o lingură din acest amestec la o cană de apă și se face o cură de mai multe zile, administrîndu-se de mai multe ori pe zi cîte un ceai cald.

* M.f. — *misce fiat:* amestecă să se facă

** D.S. — *detur signetur:* să se etichetează.

Rp

Radix Valerianae	10 g
Follium Menthae	10 g
Herba Millefolii	30 g
M.f. species	

D.S. Intern: Infuzie: se pune o linguriță de amestec într-o cană de apă și se lasă 10—15 minute; se filtrează și se bea de 3 ori pe zi cîte o ceașcă de ceai.

Rp.

Herba Thymi	25 g
Herba Serpylli	20 g
Folium Malvae silvestris	20 g
Radix Liquiritiae	20 g
Folium Farfarae	10 g
Fructus Foeniculi	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: Infuzie: se prepară folosind o lingură din acest amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Flores Sambuci	10 g
Folium Visci cum stipites	10 g
Folium Plantaginis	10 g
Herba Violae tricoloris	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se face un macerat la rece folosind o lingură de amestec la 1/4 l apă și se beau 2—4 ceaiuri călduțe pe zi.

Rp.

Herba Thymi	10 g
Folicum Visci cum stipites	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: se macerează la rece timp de 6—8 ore o lingură din amestec cu 1/4 l apă și se beau 1—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Flores Primulae	15 g
Radix Primulae	10 g
Folium Farfarae	30 g
Semen Lini	30 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură și jumătate la 1 pahar cu apă și se beau 2—3 ceaiuri călduțe pe zi.

• Antidiabetice

Diabetul este o boală metabolică de natură endocrină (datorită insuficienței pancreasului endocrin) caracterizată printr-o eliminare abundentă de urină și creșterea concentrației glucozei în sînge

(hiperglicemie) cu apariția ei în urină (glicozurie). O serie de produse vegetale singure, sau asociate s-au dovedit un prețios adjuvant în tratamentul acestei maladii, putînd folosi în acest scop una din formulele următoare:

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	30 g
Folium Urticae.	10 g
Folium Betulae	20 g
Folium Myrtilli	60 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri călduțe pe zi înainte de masă.

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	60 g
Folium Myrtilli	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri la 1/2 litru de apă și se bea de 3 ori pe zi cîte o cană înaintea fiecărei mese.

Rp.

Fructus Juniperi	20 g
Fructus Phaseoli sine seminibus	30 g
Folium Myrtilli	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană de apă și se bea de 2—3 ori pe zi o ceașcă de ceai călduț, înainte de masă.

Rp.

Fructus Phaseoli sine seminibus	20 g

D.S. Intern: se face un decoct din 2 linguri la 2 căni cu apă și se fierbe pînă scade la o cană; se bea o ceașcă cu ceai cu 1/2 oră înaintea meselor.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Fructus Coriandri	5 g
Fructus Juniperi	10 g
Folium Vitis idaeae	20 g
Folium Farfarae	20 g
Semen Lini	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă și se bea 2—3 pahare cu ceai cald înainte de fiecare masă.

• Antidiareice

Numeroase produse vegetale datorită taninurilor și altor principii active au fost folosite pe scară largă, la început în medicina empirică, apoi în cea științifică pentru combaterea diareei.

Ceaiurile medicinale cele mai mult utilizate sînt:

Rp.

Herba Anserinae	20 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Folium Plantaginis	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Herba Anserinae	10 g
Folium Menthae	10 g
Folium Melissae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană de apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Glandes Quercus tosti	10 g
Folium Juglandis	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: se infuzează o lingură de amestec într-o cană de apă și se beau 2—3 căni pe zi.

Rp.

Rhizoma Rhei	10 g
Rhizoma Calami	40 g
M.f. species	

D.S. Intern: se face o decocție folosind 1/2 linguriță de amestec la un pahar cu apă și se bea un pahar pe zi.

Rp.

Folium Melissae	15 g
Folium Menthae	15 g
Flores Chamomillae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, dintr-o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau de 2—3 ori pe zi cîte o jumătate de ceașcă de ceai.

Rp.

Radix Symphyti	10 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Flores Chamomillae	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—4 cești cu ceai cald pe zi.

Rp.

Cortex Quercus	10 g
Rhizoma Calami	10 g
Herba Serpylli	10 g
Folium Juglandis	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la 1/4 l de apă și se beau în sorbituri 1—2 cești cu ceai călduț.

• Antidiaforetice

Pentru normalizarea transpirației în numeroase cazuri se recurge la acțiunea antidiaforetică a uneia din formulele de ceaiuri de mai jos:

Folium Salviae officinalis . . . . 20 g

D.S. Intern: infuzie 2 linguri de produs la o cană cu apă și se beau 1—2 căni cu ceai rece, seara la culcare.

Rp.

Folium Salviae officinalis . . . . 10 g
Folium Juglandis . . . . 10 g
Flores Chamomillae . . . . 20 g
M.f. species

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 1—3 căni pe zi de ceai rece.

Rp.

Folium Salviae officinalis . . . . 10 g
Herba Hyssopi . . . . 10 g
Folium Juglandis . . . . 20 g
M.f. species

D.S. Intern: infuzie o lingură de amestec la o ceașcă cu apă și se bea la culcare o cană cu ceai rece.

• Antiemetice

În afară de substanțele de sinteză unele produse vegetale datorită principiilor lor active sînt înzestrate cu proprietatea de a suprima vomismentele. Ceaiurile medicinale de mai jos sînt frecvent folosite în acest scop:

Rp.

Folium Melissae . . . . 15 g
Folium Menthae . . . . 15 g
Flores Chamomillae . . . . 10 g
M.f. species

D.S. intern: infuzie, o lingură, de amestec la o cană cu apă clocotită și se beau în sorbituri 1—2 căni cu ceai pe zi.

Rp.

Folium Melissae . . . . 20 g

D.S. Intern: se face o infuzie dintr-o lingură cu 1/4 l apă și se bea rece în mici porțiuni.

Rp.

Fructus Juniperi	15 g
Folium Menthae	20 g
Herba Serpylli	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă și se beau 1—2 căni cu ceai rece.

• Antihemoroidale

Numeroase produse vegetale care conțin taninuri și derivate antracenice folosite fie intern, fie extern aduc o ameliorare în stările hemoroidale, afecțiune patologică des întîlnită la sedentari, la cei constipați și uneori la femeile gravide.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g
Herba Centaurii	5 g
Herba Millefolii	5 g
Rhizoma Rhei	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, 1 linguriță de amestec la un pahar cu apă și se beau 2—3 pahare pe zi.

Rp.

Herba Millefolii	10 g
Folium Juglandis	5 g
Cortex Frangulae	5 g
Radix Taraxaci	5 g
Herba Hyperici	10 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decoct, o lingură de amestec la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Cortex Quercus	10 g
Folium Salviae officinalis	5 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Extern: Întreaga cantitate de amestec se pune la 1 litru cu apă, se fierbe și se fac băi de șezut.

• Antihelmintice

Produsule medicinale de natură vegetală au fost printre cele dintîi remedii folosite pentru expulzarea din organism a viermilor intestinali; în acest scop se poate utiliza cu succes una din formulele de mai jos:

Rp.

Bulbus Allii sativi . . . . 6—12 g

D.S. Extern: se pune această cantitate de usturoi pisat în 1/4 litri de apă şi se lasă la macerat 2—3 ore, după filtrare se fac 2 clisme pe zi. Se recomandă în oxiuriază.

Rp.

Herba Absinthii . . . . 25 g

D.S. Extern: se prepară o infuzie adăugînd întreaga cantitate la 1/2 litru apă, iar după filtrare se foloseşte sub formă de clismă.

Rp.

Semen Curcubitae (decorticate) . . . . 30 g
Herba Absinthii . . . . 10 g
M.f. species

D.S. Intern: Întreaga cantitate de amestec se pune în 3 căni cu apă clocotită, se lasă 10 minute în repaus, se strecoară şi se bea de mai multe ori pe zi.

Rp.

Cortex Frangulae . . . . 15 g
Herba Absinthii . . . . 15 g
M.f. species

D.S. Intern: se face un decoct din două linguriţe de amestec la o cană cu apă şi se bea întreaga cantitate dimineaţa pe stomacul gol.

- **Antireumatice**

Multe produse vegetale au fost folosite din timpurile îndepărtate în tratamentul reumatismului. Cercetările ştiinţifice au demonstrat că unele dintre ele, singure sau asociate, pot fi utilizate fie pe cale internă — sub formă de ceai, fie pe cale externă sub formă de băi ca adjuvant în tratamentul acestei maladii; dintre acestea cele mai mult întrebuinţate sînt:

Rp.

Fructus Cynosbati . . . . 10 g
Radix Ononidis . . . . 10 g
Fructus Juniperi . . . . 10 g
Folium Betulae . . . . 10 g
M.f. species

D.S. Intern: se prepară un decoct dintr-o linguriţă de amestec la o cană cu apă şi se bea la prînz un ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	5 g
Cortex Salicis	20 g
Folium Betulae	25 g

M.f. species

D.S. Intern: se prepară un decoct din o linguriță și jumătate de amestec la 2 pahare cu apă și se beau la prînz 1—2 pahare cu ceai cald.

Rp.

Cortex Salicis . . . . 10 g

D.S. Intern: se prepară un decoct din 10 g produs la 200 ml de apă și se bea în timpul unei zile.

Rp.

Folium Fraxini . . . . 10 g

D.S. Intern: se face o infuzie dintr-o lingură de produs la o cană și se bea în cursul unei zile.

Rp.

Folium Urticae	10 g
Folium Betulae	10 g
Flores Tiliae	10 g
Flores Sambuci	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe de amestec la 2 pahare cu apă și se beau 2—3 pahare pe zi.

Rp.

Turiones Pini . . . . 5 g

D.S. Intern: se prepară o infuzie din 5 g produs la 100 ml apă și se beau 2—3 linguri pe zi.

Rp.

Fructus Juniperi . . . . 5 g

D.S. Intern: se prepară o infuzie 5/250 și se bea într-o zi, în porțiuni mici.

Rp.

Turiones Pini . . . . 150 g

D.S. Extern: Întreaga cantitate de muguri se toarnă într-un litru de apă și se fierbe cca 15 minute, ceaiul astfel rezultat se varsă în baie, se adaugă apa necesară realizînd o temperatură de 30—35°C și se așteaptă cca 30 minute.

Rp.

Fructus Juniperi . . . . 150 g

D.S. Extern: se fierbe timp de cca 30 minute un pumn de fructe într-un litru de apă și se procedează mai departe ca în cazul de mai sus.

- **Antisclerotice**

Scleroza, sinonim cu indurația, este o boală caracterizată prin întărirea (indurarea) unui țesut sau chiar a unui organ în urma unui proces de inflamație sau chiar din cauza medicației. Acest proces de indurație localizat în special la nivelul pereților arterelor oamenilor în vîrstă poate fi ameliorat sau prevenit, în cadrul altor măsuri profilactice, cu ajutorul unor ceaiuri medicinale, dintre care cele mai frecvent folosite sînt următoarele:

Rp.

Flores Crataegi	10 g
Folium Visci cum stipites	10 g
Bulbus Allii sativi	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară o infuzie sau un macerat la rece dintr-o linguriță din acest amestec adăugat la o cană de apă, și se beau 2—3 căni pe zi.

Rp.

Flores Arnicae	5 g
Flore Chamomillae	5 g
Folium Melissae	5 g
Fructus Crataegi	10 g
Radix Valerianae	20 g
Folium Visci cum stipites	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară o infuzie dintr-o linguriță de amestec de plante la o cană cu apă și se beau 2 căni cu ceai zilnic.

Rp.

Fructus Anisi	5 g
Flores Arnicae	10 g
Radix Liquiritiae	10 g
Folium Melissae	25 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 5/250; se bea o ceașcă cu ceai în cursul unei zile.

Rp.

Folium Visci cum stipites	20 g

D.S. Intern: se macerează la rece timp de 8 ore o linguriță de produs vegetal la o cană de apă și se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Bulbus Allii sativi	5 g
Flores Crataegi	5 g
Herba Equiseti	5 g
Folium Visci cum stipites	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: se prepară un decoct dintr-o linguriță de amestec la o cană de apă, fierbîndu-se 15 minute și se bea cîte o cană dimineața și seara la culcare.

Rp.

Herba Hyperici	5 g
Herba Millefolii	5 g
Flores Arnicae	1 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea o cană pe zi.

- **Cardiosedative**

Unele produse vegetale singure sau asociate, datorită principiilor lor active și adjuvante, sînt capabile să producă o calmare a stărilor de excitație psihică sau motorie precum și o calmare a durerilor cardiace. Redăm mai jos cîteva formule de ceaiuri medicinale care se pot prepara în casă.

Rp.

Herba Leonuri	5 g
Folium Melissae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Radix Valerianae	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	15 g
Folium Melissae	15 g
Strobuli Lupuli	10 g
Herba Millefolii	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 1—2 cești pe zi.

Rp.

Herba Leonuri	5 g
Radix Valerianae	5 g
Flores Lavandulae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea în porții mici de 3 ori pe zi cîte o cană cu ceai.

Rp.

Folium Melissae	10 g
Radix Valerianae	10 g
Herba Equiseti	15 g
Herba Hyperici	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; sè beau în timpul zilei 1—2 căni de ceai în sorbituri.

- **Carminative**

Prin carminative se înțeleg medicamente, aproape în totalitatea lor de origine vegetală, capabile să calmeze durerile abdominale, să reducă spasmele digestive și balonările și să favorizeze evacuarea gazelor intestinale.

Rp.

Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Folium Menthae	5 g
Herba Millefolii	5 g
Herba Centaurii	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec într-o cană cu apă; cu circa 1/2 oră înainte de masă se bea 1/2 cană cu ceai cald.

Rp.

Fructus Foeniculi	10 g
Fructus Carvi	10 g
Herba Centaurii	20 g
Folium Melissae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	15 g
Flores Chamomillae	10 g
Folium Menthae	15 g
Fructus Carvi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus Anisi	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Coriandri	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o ceașcă de apă; se beau mai multe ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Fructus Carvi	5 g
Herba Anserinae	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri de amestec la 3 căni cu apă; se beau 2 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Folium Melissae	10 g
Folium Menthae	10 g
Flores Chamomillae	15 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, 2 linguri de specie la un pahar cu apă; se bea după fiecare masă o ceașcă cu ceai cald.

Rp.

Radix Angalicae	10 g
Fructus Anisi	10 g
Fructus Foeniculi	10 g
Folium Melissae	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea după fiecare masă cîte o cană cu ceai.

• Colagoge

Prin acest termen sînt definite medicamentele înzestrate cu proprietatea de a stimula contracția veziculei biliare și evacuarea bilei în intestin. Majoritatea produselor vegetale specificate mai jos, alături de acțiunea lor colagogă mai sînt dotate și cu *activități coleretice,* adică de a stimula secreția biliară.

Rp.

Folium Menthae	10 g
Herba Millefolii	8 g
Radix Ononidis	8 g
Radix Gentianae	8 g
Cortex Frangulae	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea pe stomacul gol înaintea fiecărei mese cîte o ceașcă cu ceai.

Rp.

Herba Chelidonii	5 g
Herba Agrimoniae	5 g
Cortex Frangulae	5 g
Folium Melissae	5 g
Folium Menthae	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea dimineața pe stomacul gol și seara înainte de masă cîte o jumătate de cană cu ceai.

Rp.

Herba Chelidonii	5 g
Flores Chamomillae	20 g
Folium Cynarae	25 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la o cană cu apă; se bea dimineața și seara cîte un ceai înainte de masă.

Rp.

Herba Agrimoniae	10 g

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se bea dimineața și seara cîte un ceai.

Rp.

Rhizoma Rhei	5 g
Herba Marrubii	10 g
Herba Agrimoniae	10 g
Folium Menthae	25 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea de 2 ori pe zi cîte un ceai cu 1/2 de oră înainte de mese.

Rp.

Flores Cyani	5 g
Cortex Frangulae	10 g
Herba Hyperici	15 g
Folium Menthae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se lasă 10—15 minute și se bea un ceai cald pe zi.

Rp.

Herba Cichorii	10 g
Radix Cichorii	10 g
Herba Equiseti	20 g
Herba Millefolii	20 g
Herba Hyperici	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Cortex Frangulae	5 g
Herba Equiseti	10 g
Folium Plantaginis	10 g
Fructus Juniperi	10 g
Herba Absinthii	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la un pahar cu apă; se bea un ceai dimineața pe stomacul gol și unul seara la culcare.

• Depurative

Depurativele sînt o grupă de medicamente care au proprietatea de a curăța organismul uman, favorizînd eliminarea toxinelor și a produșilor vătămători rezultați din dezasimilație; în această grupă de medicamente un rol important îl au și unele ceaiuri medicinale:

Rp.

Folium Urticae	10 g
Flores Sambuci	10 g
Flores Pruni spinosi	10 g
Folium Betulae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe la 2 căni cu apă; se bea dimineața și seara cîte o ceașcă cu ceai cald.

Rp.

Fructus Juniperi	5 g
Radix Cichorii	5 g
Radix Angelicae	10 g
Herba Absinthii	10 g
Folium Salviae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decocție, o linguriță la o cană cu apă. La prînz se bea o cană cu ceai cu 1/2 oră înainte de masă.

Rp.

Flores Tiliae	15 g
Flores Sambuci	15 g
Flores Chamomillae	20 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi. Se recomandă în eczema cronică.

Rp.

Flores Tiliae	5 g
Flores Sambuci	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Herba Origani	5 g
Herba Majoranae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau la nevoie 2—3 ceaiuri pe zi.

• Diuretice

Prin diuretice se definesc medicamentele naturale sau de sinteză dotate cu proprietatea de a mări cantitatea de urină excretată prin rinichi; ele se administrează în insuficiența renală și

cardiacă şi în criza hepatică, cînd aceste maladii sînt însoţite de reţinerea apei în organism.

Mai jos sînt indicate unele formule de ceaiuri medicinale cu acţiune diuretică.

Rp.

Radix Ononidis	5 g
Fructus Juniperi	5 g
Folium Urticae	5 g
Herba Millefolii	5 g
Herba Polygoni avicularis	10 g
Herba Equiseti	10 g
Folium Betulae	15 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o linguriţă la o cană cu apă; se bea de 2 ori pe zi cîte un ceai călduţ.

Rp.

Radix Ononidis	5 g
Fructus Juniperi	5 g
Stipites Cerasorum	5 g
Herba Equiseti	5 g
Fructus Cynosbati	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă, se beau 3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Vitis idaeae	5 g
Herba Equiseti	10 g
Herba Polygoni avicularis	5 g
Herba Agrimoniae	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; dimineaţa şi seara se bea cîte un ceai cald.

Rp.

(Species anticysticae)

Folium Betulae	5 g
Folium Vitis idaeae	5 g
Stigmata Maydis	5 g
Radix Liquiritiae	5 g
Rhizoma Graminis	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Herba Equiseti	10 g
Folium Betulae	10 g
Folium Visci cum stipites	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură la un pahar cu apă; se beau 3 ceaiuri calde pe zi (se recomandă în nefrite cu hipertonie).

Rp.

Folium Urticae	10 g
Herba Equiseti	10 g
Herba Millefolli	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, din 2 lingurițe de amestec la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

• Expectorante

Expectorantele sînt medicamente care ușurează fluidificarea și eliminarea secrețiilor traheo-bronhice. În cadrul acestei grupe de medicamente unele produse vegetale s-au bucurat de o largă utilizare, chiar înaintea celor de sinteză, ceea ce explică atenția deosebită ce li se acordă și astăzi. În acest scop se poate folosi una din aceste formule.

Rp.

Flores Primulae	5 g
Fructus Anisi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Folium Melissae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la 2 căni cu apă și se administrează 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix Althaeae	10 g
Radix Liquiritiae	10 g
Radix Inulae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: decocție, o lingură la o cană cu apă; se bea călduț, de 3 ori pe zi, cîte o cană.

Rp.

Flores Sambuci	5 g
Flores Tiliae	5 g
Flores Chamomillae	5 g
Flores Verbasci	5 g
Flores Primulae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se bea de 2—3 ori pe zi cîte un ceai cald.

Rp.

Radix Primulae	5 g
Herba Thymi	5 g
Herba Hyperici	5 g
Folium Plantaginis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se beau cîteva ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Flores Verbasci	10 g
Flores Malvae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriță la un pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix Liquiritiae	5 g
Folium Farfarae	5 g
Radix Althaeae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o ceașcă cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Turiones Pini silvestris	20 g

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă și se bea cald.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Folium Pulmonariae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
Folium Farfarae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie: o lingură la o cană cu apă și se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

• Galactagoge

În această grupă de medicamente intră și acele produse vegetale, singure sau asociate, înzestrate cu proprietatea de a stimula secreția laptelui la femei în perioada de alăptare.

Rp.

Folium Melissae	10 g
Fructus Anisi vulgaris	10 g
Fructus Foeniculi	10 g
M.f species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; se beau 3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Fructus Anisi vulgaris	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Herba Majoranae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură la o cană cu apă; dimineața și seara se bea o ceașcă cu ceai cald.

• Gargarisme

Sînt medicamente lichide ce se utilizează ca emoliente, astringente sau antiseptice în afecţiunile cavităţii bucale şi ale gîtului şi care nu trebuie înghiţite. Produsele vegetale care conţin mucilagii se bucură de proprietăţi emoliente, cele care conţin uleiuri volatile sînt înzestrate cu activităţi antiseptice, iar cele cu taniuri acţionează ca astringente.

Rp.

Folium Salviae	10 g
Folium Melissae	5 g
Folium Althaeae	10 g

M.f. species

D.S. Extern: se prepară o infuzie din 2 linguri de amestec la 1/4 l apă; se face gargară cu ceai cald.

Rp.

Folium Althaeae	10 g
Flores Sambuci	10 g
Folium Malvae	15 g

M.f. species

D.S. Extern: se toarnă o lingură de amestec într-o cană cu apă clocotită, se lasă 10 minute, se strecoară şi se face gargară.

Rp.

Folium Salviae	10 g
Flores Chamomillae	10 g

M.f. species

D.S. Extern: se infuzează o lingură de amestec în 250 ml apă şi se face gargară.

Rp.

Flores Sambuci	15 g
Radix Althaeae	15 g
Capita Papaveris	5 g

M.f. species

D.S. Extern: se introduce întreaga cantitate de amestec într-un litru de apă clocotită, se lasă să stea 15 minute şi apoi, după strecurare, se face gargară. Se foloseşte numai de adulţi.

• Hipotonice sau hipotensive

O serie de produse vegetale, datorită unor principii active ce conţin, sînt capabile de a scădea tensiunea arterială, şi a o aduce la valorile ei normale. În acest scop se poate folosi una din formulele de mai jos:

Rp.

Folium Visci cum stipites	10 g
Bulbus Allii sativi	10 g
Folium Betulae	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o linguriță de amestec la o cană cu apă; se bea de 3 ori pe zi cîte un ceai.

Rp.

Folium Crataegi cum floribus	10 g

D.S. Intern: se infuzează întreaga cantitate într-o cană cu apă; se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Visci cum stipites	5 g
Flores Crataegi	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2 ceaiuri pe zi.

Rp.

Folium Visci cum stipites	5 g
Bulbus Allii sativi	5 g
Flores Crataegi	5 g
Herba Equiseti	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, 1 lingură de amestec la o cană cu apă; se bea dimineața și seara cîte o ceașcă de ceai.

• Laxativele

În cadrul medicației laxative (care provoacă evacuări intestinale lichide sau semi-lichide, de intensitate mijlocie și neînsoțite de colici), o serie de produse vegetale au ocupat în permanență un loc de frunte; uneori ele sînt folosite fie singure, fie asociate cu alte produse după cum se poate constata și din rețetele de mai jos.

Rp.

Flores Pruni spinosi	10 g

D.S. Intern: infuzie, 2 lingurițe de produs la un pahar cu apă; se bea dimineața și seara cîte un ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g

D.S. Intern: o linguriță de produs la un pahar cu apă se fierbe 25 de minute, apoi se lasă să macereze 4—6 ore; se bea seara la culcare un ceai.

Rp.

Herba Convolvuli	5 g
Folium Menthae	5 g
Fructus Carvi	5 g
Fructus Foeniculi	5 g
Flores Pruni spinosi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă, seara la culcare se beau 1—2 ceşti cu ceai cald.

Rp.

Cortex Frangulae	10 g
Radix Rhei	10 g
Flores Pruni spinosi	10 g
Semen Lini	15 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se bea seara la culcare un ceai cald.

• Pectorale

Această grupă de ceaiuri medicinale cuprinde o serie de produse vegetale ale căror principii active de natură fie mucilaginoase, fie saponozidică (triterpenică), fie uleio-eterică produc fluidificarea secreţiilor bronşice şi înlesnesc expectoraţia. În acest scop se poate recurge la una din formulele următoare:

Rp.

Flores Verbasci	5 g
Flores Malvae	5 g
Folium Farfarae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o linguriţă de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi calde.

Rp.

Flores Sambuci	5 g
Flores Tiliae	5 g
Flores Verbasci	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Herba Origani	10 g
Flores Tiliae	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 3 linguri de amestec la 1/2 litru de apă; se bea la 3 ore un ceai cald.

Rp.

Folium Farfarae	5 g
Folium Salviae	5 g
Folium Plantaginis	5 g
Flores Verbasci	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: decocție 5/250; se beau 2—4 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Fructus Foeniculi	5 g
Folium Pulmonariae	10 g
Folium Plantaginis	10 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 1—3 căni cu ceai cald pe zi.

Rp.

Semen Lini	10 g
Folium Althaeae	5 g
Folium Malvae	5 g
Flores Chamomillae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

Rp.

Radix Inulae	5 g
Radix Primulae	5 g
Folium Farfarae	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, două lingurițe de amestec la o cană cu apă; se beau 3 căni cu ceai cald pe zi.

Rp.

Radix Inulae	5 g
Folium Urticae	5 g
Folium Pulmonariae	5 g
Herba Thymi	5 g
M.f. species	

D.S. Intern: infuzie, 1 linguriță de amestec la 1 pahar cu apă; se beau 2—3 ceaiuri calde pe zi.

• Sedative

Este mai mult ca sigur că unele produse vegetale au constituit primele medicamente folosite de om în tratamentul bolilor sistemului nervos, multe dintre ele fiind capabile să-i redea liniștea psihică și chiar să-i calmeze unele dureri. Cercetările ulterioare, atît de laborator cît și clinice, au triat aceste produse reținînd în practica curentă pe cele mai active care fac parte din grupa de medicamente denumite nervine sau sedative.

Redăm mai jos unele din formulele de ceaiuri medicinale nervine, folosite în mod curent:

Rp.

Radix Valerianae	. . . .	10 g
Folium Melissae	. . . .	10 g
Strobuli Lupuli	. . . .	10 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă, se lasă 10 minute și apoi se strecoară; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Flores Lavandulae	. . . .	5 g
Felium Menthae	. . . .	5 g
Radix Valerianae	. . . .	5 g
Flores Chamomillae	. . . .	5 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	. . . .	10 g
Folium Melissae	. . . .	10 g
Folium Menthae	. . . .	10 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la un pahar cu apă, se beau 2—3 ceaiuri pe zi.

Rp.

Radix Valerianae	. . . .	5 g
Flores Sambuci	. . . .	5 g
Flores Chamomillae	. . . .	5 g
Flores Tiliae	. . . .	5 g
Herba Menthae piperitae	. . . .	5 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o ceașcă cu apă, se beau la nevoie 1—3 căni cu ceai.

Rp.

Flores Arnicae	. . . .	5 g
Radix Valerianae	. . . .	5 g
Fructus Foeniculi	. . . .	5 g
Flores Chamomillae	. . . .	5 g
Folium Menthae	. . . .	5 g
M.f. species		

D.S. Intern: infuzie, o lingură de amestec la o cană cu apă; la nevoie sau seara se bea un ceai cald.

• Stomahice

Prin această denumire se înțeleg produsele vegetale, singure sau în amestec care excită secreția sucurilor gastro-intestinale stimulînd astfel digestia. Dintre acestea amintim

Rp.

Herba Cardui benedicti	. . . .	10 g
Folium Melissae	. . . .	10 g
Folium Menthae	. . . .	10 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, două linguriţe de amestec la un pahar cu apă; se bea la fiecare masă cîte un ceai.

Rp.

Herba Centaurii	. . . .	5 g
Herba Absinthii	. . . .	5 g
Flores Malvae	. . . .	5 g
Flores Verbasci	. . . .	5 g

M.f. species

D.S. Intern: o linguriţă de amestec la o ceaşcă de apă, se lasă 10 minute şi apoi se strecoară; se bea cîte un ceai înaintea fiecărei mese.

Rp.

Herba Thymi	. . . .	5 g
Herba Serpylli	. . . .	5 g
Herba Centaurii	. . . .	5 g
Radix Gentianae	. . . .	5 g
Herba Absinthii	. . . .	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o linguriţă de amestec la o cană cu apă; se bea un ceai înainte de fiecare masă.

Rp.

Herba Absinthii	. . . .	5 g
Herba Millefolii	. . . .	5 g
Fructus Foeniculi	. . . .	5 g
Folium Menthae	. . . .	5 g

M.f. species

D.S. Intern: infuzie, o jumătate de linguriţă de amestec la o ceaşcă cu apă; se bea în mici porţii cu 1/2 oră înainte de masă.

Rp.

Rhizoma Calami	. . . .	10 g
Herba Absinthii	. . . .	10 g

M.f. species

D.S. Intern: decocţie, o linguriţă de amestec la o ceaşcă cu apă; se bea înaintea fiecărei mese cîte o ceaşcă cu ceai.

Rp.

Baccae Juniperi	. . . .	5 g
Herba Absinthii	. . . .	5 g
Flores Chamomillae	. . . .	10 g
Folium Menthae	. . . .	10 g

M.f. species

D.S. intern: infuzie, 1 linguriţă de amestec la 1 pahar cu apă; se bea la masă un ceai.

• **Ceaiurile medicinale „Plafar"**

În 1949 cînd problema plantelor medicinale a devenit problemă de stat, Ministerul Sănătății a creat „Plafar"-ul actualmente „Trustul Plafar din Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare". Chiar de la începutul înființării sale, acestei unități i-a revenit sarcina să se ocupe de valorificarea superioară a plantelor medicinale, o veritabilă sursă de bogății naturale indigene.

În paralel cu munca de identificare și în special de recoltare a plantelor medicinale spontane pe de o parte, de introducere în cultură și de aclimatizare a unor specii cu mare pondere sanitară și economică pe de altă parte, specialiștii acestei întreprinderi, farmaciști, ingineri agronomi, chimiști și biologi au luat lăudabila inițiativă de a îmbogăți arsenalul nostru terapeutic cu o serie de ceaiuri medicinale. În acest scop, pe baza unei temeinice documentații științifice, au elaborat o serie de formule de ceaiuri medicinale care în urma analizelor de laborator, experimentărilor clinice și în sfîrșit a examinării Comisiei Medicamentului și pentru Vigilență din Ministerul Sănătății au fost supuse unei trieri judicioase, iar cele mai bune aprobate să fie introduse în terapeutică.

Într-adevăr aceste ceaiuri, cunoscute pe scară largă sub denumirea de *„Ceaiurile Plafar"* condiționate și ambalate sugestiv în laboratoarele acestui trust s-au dovedit și se dovedesc tot mai mult de un real folos, de multe ori ca adjuvant în prevenirea și în combaterea unor maladii.

Din examinarea formulelor acestor ceaiuri, se constată că în compoziția lor intră produse vegetale obținute de la plantele medicinale incluse în această lucrare.

Bazîndu-ne pe toate aceste considerente și încurajați fiind de Editura medicală am considerat că n-ar fi lipsită de importanță prezentarea ceaiurilor Plafar aprobate de Ministerul Sănătății și care se găsesc în farmaciile noastre și în magazinele de desfacere specializate ale Întreprinderilor Trustului Plafar.

Această prezentare o vom face după lucrarea: *Produse farmaceutice folosite în practica medicală,* elaborată de Ministerul Sănătății Direcția Farmaceutică și a Aparaturii Medicale.

• **Ceai antiastmatic**

Conține:

Folium Farfarae	3,50 p.
Folium Crataegi cum floribus	1,00 p.

Folium Salviae officinalis	0,50 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Herba Leonuri	1,50 p.
Herba Marrubii	1,00 p.
Herba Hyssopi	1,00 p.
Herba Serpylli	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: ușor stimulent al sistemului nervos central și al respirației; produce o ușoară bronhodilatație (datorită mucilagiilor din Folium Farfarae); fluidifică secrețiile bronșice și ușurează expectorația.

Indicații: ca adjuvant la tratamentul de bază al astmului.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 pahare/zi (a 250 ml fiecare).

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai antibronșitic nr. 2

Conține:

Turiones Pini	3,00 p.
Radix Primulae	1,00 p.
Folium Plantaginis	2,50 p.
Folium Farfarae	1,50 p.
Folium Urticae	1,00 p.
Herba Origani	0,50 p.
Radix Inulae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: expectorant, antispastic și ușor antiseptic.

Indicații: bronșite cronice (ca modificator al secreției bronșice) și în bronșita acută (în faza de cocțiune).

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri (a 250 ml fiecare/zi).

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai anticolitic

Conține:

Flores Millefolii	2,50 p.
Flores Chamomillae	2,00 p.
Folium Melissae	1,00 p.
Folium Menthae	0,50 p.
Herba Hyperici	2,50 p.
Herba Leonuri	1,00 p.
Capita Papaveris	0,50 p.
Fructus Foeniculi	0,50 p.

Acţiune terapeutică: antispasmodic şi antiseptic intestinal.

Indicaţii: în colitele şi enterocolitele acute şi cronice însoţite sau nu de fermentaţie.

Mod de administrare: infuzie 5%; 2—3 ceaiuri călduţe pe zi, cîte unul după mesele principale. În colitele de fermentaţie, ceaiurile se beau neîndulcite sau îndulcite cu zaharină.

Prezentare: Cutii de carton 60 g.

• Ceai antidiareic

Conţine:

Herba Anserinae	0,50 p.
Herba Salicariae	1,00 p.
Herba Agrimoniae	1,00 p.
Herba Serpylli	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.
Cortex Quercus	1,00 p.
Folium Juglandis	1,00 p.
Radix Gei urbani	4,00 p.

Acţiune terapeutică: antiseptică asupra florei intestinale.

Indicaţii: gastroenterite şi colite cronice.

Modul de administrare: decoct 2%; 2—3 ceaiuri (a 250 ml fiecare/zi; îndulcite cu zaharină).

Prezentare: cutii de carton a 75 g.

• Ceai antireumatic

Conţine:

Folium Betulae	2,00 p.
Folium Fraxini	2,00 p.
Baccae Juniperi	0,25 p.
Cortex Salicis	3,00 p.
Herba Equiseti	1,00 p.
Fructus Phaseoli sine seminibus	1,00 p.
Flores Sambuci	1,00 p.
Radix Liquiritiae	1,00 p.

Acţiune terapeutică: analgetic şi sedativ; datorită salicinei, are proprietăţi febrifuge şi diaforetice; acţiunea antiinflamatorie este atribuită acidului gliceretic şi hormonului de natură steroidică din Radix Liquiritiae.

Indicaţii: adjuvant în tratamentul de bază al reumatismului acut şi cronic şi în gută.

Mod de administrare: infuzie 2%, care se fierbe 1—2 minute şi se lasă la macerat 10—15 minute; 3 ceşti a 250 ml ceai cald/zi.
Prezentare: cutii de carton a 75 g.

• Ceai aromat

Conține:

Fructus Cynosbati	6,00 p.
Folium Rubi idaei	2,00 p.
Folium Melissae	1,50 p.
Folium Fragariae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: aromatizant
Indicații: pentru bolnavii care prezintă intoleranță la cafeină.
Mod de administrare: infuzie
Prezentare: cutii de carton a 90 g.

• Ceai calmant

Conține:

Radix Valerianae	1,50 p.
Strobuli Lupuli	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,00 p.
Fructus Crataegi	1,00 p.
Herba Leonuri	1,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic şi sedativ cardiovascular datorită principiilor active din Crataegus.

Indicații: sedativ al sistemului nervos.

Mod de administrare: infuzie 2%, cîte 1 pahar (a 250 ml la nevoie).

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• Ceai calmant împotriva tulburărilor cardiace

Conține:

Herba Leonuri	4,50 p.
Folium Crataegi cum floribus	1,50 p.
Radix Valerianae	1,50 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,50 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.

Acțiune terapeutică: sedativ cardiac.
Indicații: tulburări cardiace de origine nervoasă.

Mod de administrare: infuzie 2%, la nevoie seara şi dimineaţa cîte 1 pahar cu 250 ml ceai cald.
Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai contra colicilor nr. 2

Conţine:

Capita Papaveris	1,25 p.
Flores Chamomillae	2,50 p.
Flores Millefolli	1,50 p.
Folium Melissae	1,50 p.
Fructus Foeniculii	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	1,50 p.
Herba Thymi	0,75 p.

Acţiune terapeutică: antispasmodic şi sedativ; datorită uleiului din Herba Thymi, acţionează şi ca antiseptic intestinal.
Indicaţii: colici stomacale şi intestinale, carminativ.
Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi.
Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai contra colicilor pentru copii

Conţine:

Flores Chamomillae	3,00 p.
Folium Menthae	1,00 p.
Fructus Foeniculi	4,00 p.
Fructus Coriandri	2,00 p.

Acţiune terapeutică: antispasmodic şi antiseptic intestinal.
Indicaţii: colici stomacale şi intestinale la copii şi sugari.
Mod de administrare: infuzie 1%, care se administrează uşor îndulcită, cîte 50—100 ml, de 2—3 ori/zi, în funcţie de vîrsta copilului.
Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai depurativ

Conţine:

Herba Violae tricoloris	4,00 p.
Herba Taraxaci	1,00 p.
Flores Sambuci	1,00 p.
Herba Cichorii	2,00 p.

Acţiune terapeutică: diuretic — drenează bila şi regularizează scaunul (datorită saponinelor şi flavonozidelor).

Indicații: ca diuretic.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi dintre care 1 ceai seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai dietetic

Conține:

Folium Myrtilli	2,50 p.
Fructus Phaseoli sine seminibus	2,50 p.
Folium Mori	1,50 p.
Folium Juglandis	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	0,50 p.
Herba Taraxaci	1,00 p.

Acțiune terapeutică: carminativ, ușor astringent și antidiuretic; datorită principiilor active pe care le conține are proprietatea de a calma tulburările digestive postprandiale.

Indicații: tratamentul tulburărilor digestive cronice.

Mod de administrare: infuzii 2%, 2—3 ceaiuri a 250 ml/zi, îndulcite cu zaharină.

Prezentare: Cutii de carton a 65 g.

• Ceai diuretic nr. 2

Conține:

Flores Cyani	0,50 p.
Folium Betulae	2,50 p.
Folium Vitis idaeae	1,00 p.
Herba Equiseti	1,50 p.
Radix Ononidis	1,00 p.
Rhizoma Graminis	1,50 p.
Semen Cynosbati	1,00 p.
Stigmata Maydis	1,00 p.

Acțiune terapeutică: diuretic, datorită uleiului volatil din Herba Equiseti; are proprietăți ușor dezinfectante ale căilor urinare.

Indicații: diuretic; adjuvant în tratamentul de bază al afecțiunilor renale, chirurgicale și secundare în leziunile cardiorenale.

Mod de administrare: infuzie 5 g la 250 ml apă, 2—3 ceaiuri calde/zi, fără zahăr.

Prezentare: Cutii de carton a 85 g.

• **Ceai diuretic nr. 3**

Conține:

Herba Trioni	3,00 p.
Stipites Cerasorum	3,00 p.
Stigmata Maydis	2,00 p.
Herba Equiseti	1,00 p.
Herba Millefolii	1,00 p.

Acțiune terapeutică: diuretic.

Indicații: adjuvant în tratamentul de bază al afecțiunilor renale și secundare în leziuni cardiorenale.

Mod de administrare: decocție 5 minute urmată de o infuzie de 15 minute; 1 linguriță la 250 g apă, 2—3 ceaiuri călduțe/zi.

• **Ceai gastric**

Conține:

Flores Chamomillae	2,00 p.
Radix Valerianae	1,00 p.
Flores Millefolli	1,00 p.
Herba Menthae piperitae	1,00 p.
Herba Taraxaci	3,00 p.
Flores Calendulae	2,00 p.

Acțiune terapeutică: produce calmarea mucoasei gastrice și scăderea secrețiilor.

Indicații: adjuvant în tratamentul de bază al ulcerului gastric și duodenal.

Mod de administrare: infuzie 1%; tratamentul trebuie urmat 5—6 săptămîni, în care timp se ține regim dietetic indicat.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• **Ceai gastric nr. 2**

Conține:

Flores Calendulae	4,00 p.
Herba Hyperici	0,50 p.
Herba Millefolii	1,00 p.
Herba Polygoni avicularis	2,00 p.
Herba Centauri	0,50 p.
Fructus Foeniculi	1,50 p.
Fructus Coriandri	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic și carminativ. Datorită principiilor active din Herba Hyperici are proprietăți astringente și antiinflamatorii.

Indicații: hiperaciditate și flatulență.

Mod de administrare: infuzie 2%, 3—4 ceaiuri a 250 ml/zi, după fiecare masă.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai gastric calmant (ceai hiposecretor calmant)

Conține:

Flores Acaciae	3,00 p.
Folium cum floribus Dracocephali	1,50 p.
Herba Equiseti	1,50 p.
Radix Symphyti	2,00 p.
Radix Valerianae	2,00 p.

Indicații terapeutice: este recomandat ca adjuvant în stările de hiperaciditate, în gastrite acute și cronice, în boală ulceroasă.

Mod de administrare: infuzarea unei linguri de ceai la 250 ml apă în clocot; se recomandă să se bea 2—3 ceaiuri călduțe pe zi la 1 oră după mesele principale.

Prezentare: în pungi de hîrtie pergaminată, introduse în pliante de carton colorate, în greutate netă de 60 de grame.

• Ceai gastric cicatrizant

Conține:

Flores Chamomillae	1,50 p.
Flores Calendulae	1,00 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Herba Hyperici	2,00 p.
Radix Symphyti	2,50 p.
Herba Potentillae	2,00 p.

Indicații terapeutice: Este recomandat ca adjuvant în tratamentul de bază al ulcerului gastric și duodenal, alături de repaus fizic, regim alimentar adecvat. Acest ceai a reunit un complex de plante cu activitate în perioadele floride ale bolii cît și în convalescențe, cu acțiuni care favorizează vindecarea leziunilor ulceroase, cu acțiune spasmolitică, antiinflamatorie, hemostatică, cicatrizantă, calmantă.

Mod de întrebuințare: Infuzarea unei linguri de ceai la 250 ml apă în clocot; se recomandă a se bea 2—3 ceaiuri pe zi călduțe în mici proporții, între mese.

Prezentare: În pungi de hîrtie pergaminată introduse în cutii de carton pliante, cu greutate netă de 60 grame.

• **Ceai hepatic nr. 1**

Conține:

Herba Chelidonii	1,50 p.
Flores Chamomillae	1,50 p.
Flores Calendulae	2,00 p.
Folium Menthae	2,00 p.
Herba Hyperici	1,00 p.
Folium Cynarae	2,10 p.

Indicații terapeutice: În bolile de ficat ca adjuvant în tratamentul medicamentos prescris de medic. Are acțiune coleretică, colagogă, antispastică, decongestionantă, bactericidă; prin aceasta contribuie la stimularea și îmbunătățirea funcțiilor hepatice. Este indicat în insuficiența biliară, colecistite subacute cronice, în ciroză hepatică.

Mod de întrebuințare: infuzie: o lingură de amestec la 250 ml apă în clocot: se recomandă să se bea 2—3 ceaiuri pe zi, primul folosindu-se pe stomacul gol.

Prezentare: În pungi de hîrtie pergaminată, introduse în pliante de carton colorate, în greutate netă de 60 g.

• **Ceai hepatic nr. 2**

Conține:

Cortex Frangulae	1,50 p.
Flores Millefolii	1,00 p.
Folium Menthae	0,50 p.
Fructus Cynosbati	1,00 p.
Herba Agrimoniae	0,50 p.
Herba Chelidonii	1,50 p.
Herba Convolvuli	1,00 p.
Herba Hyperici	1,50 p.
Radix Taraxaci	1,00 p.
Stigmata Maydis	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antispasmodic, antiinflamator și dezinfectant asupra căilor biliare.

Indicații: adjuvant în diskinezii biliare și hepatocolecistite cronice.

Mod de administrare: decoct 2%, 2—3 pahare a 250 ml cu 1/2 oră înaintea meselor principale.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai laxativ antihemoroidal

Conține:

Flores Millefolii	4,00 p.
Cortex Frangulae	6,00 p.

Acțiune terapeutică: purgativ, datorită uleiului volatil (bogat în azulen) din Flores Millefolii; are și ușoară acțiune antiseptică asupra mucoasei rectale.

Indicații: constipații cronice și ca adjuvant în tratamentul hemoroizilor.

Mod de administrare: decoct 2%, 2—3 ceaiuri/zi a 250 ml.

Prezentare: cutii de carton a 90 g.

• Ceai laxativ nr. 2

Conține:

Cortex Frangulae	5,00 p.
Folium Melissae	1,00 p.
Herba Convolvuli	4,00 p.
Radix Liquiritiae	1,00 p.

Acțiune terapeutică: laxativ și purgativ, datorită uleiului volatil și derivaților cafeici din melisă, cît și flavonelor din Radix Liquiritiae; are și proprietăți antispasmodice.

Indicații: constipații cronice.

Mod de administrare: decoct 2%, seara la culcare, aproximativ 250 ml la nevoie, aceeași cantitate se ingerează dimineața.

Prezentare: cutii de carton a 80 g.

• Ceai pectoral nr. 2

Conține:

Flores Primulae	1,50 p.
Flores Malvae glabrae	1,00 p.
Flores Tiliae	1,50 p.
Folium Althaeae	3,00 p.
Herba Hyssopi	0,50 p.
Herba Thymi	1,00 p.
Herba Violae tricoloris	1,00 p.
Fructus Foeniculi	0,50 p.

Acțiune terapeutică: emolient și behic, mărește secrețiile bronșice, reducînd inflamația căilor respiratorii.

Indicații: expectorant în afecțiunile traheobronșice acute.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—4 ceaiuri a 250 ml/zi.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai pentru gargară

Conține:

Flores Chamomillae	3,00 p.
Folium Althaeae	2,00 p.
Capita Papaveris	2,00 p.
Folium Salviae	1,00 p.
Radix Gei urbani	0,50 p.
Herba Serpylli	0,50 p.

Acțiune terapeutică: antiinflamator și dezinfectant; datorită uleiurilor volatile și în special azulenului și timolului; datorită mucilagiilor, are proprietăți emoliente locale; datorită taninurilor, posedă proprietăți astringente.

Indicații: antiseptic bucofaringian în angine acute bacteriene sau virotice, abcese dentare.

Mod de administrare: la o jumătate de litru de apă în clocot se pun 3—4 linguri din amestec; se fierbe 2 minute se lasă la macerat 5 minute; se strecoară și se face gargară de cîteva ori pe zi.

Prezentare: cutii de carton a 60 g.

• Ceai sedativ

Conține:

Radix Valerianae	1,50 p.
Strobuli Lupuli	2,50 p.
Herba Origani	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	1,00 p.
Capita papaveris	0,50 p.
Herba Leonuri	1,25 p.

Acțiune terapeutică: sedativ, hipnotic și antispastic, acționînd asupra întregului sistem nervos căruia îi scade excitabilitatea.

Indicații: sedativ nervos (mai ales în cazuri de insomnie).

Mod de administrare: infuzie, preparată 3 g la un volum de apă de 250 ml; se bea ceaiul călduț, seara la culcare; în caz de insomnie rebelă, se va lua un ceai și după masă.

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• Ceai stimulent gastric

Conține:

Folium Cynarae	2,00 p.
Folium Menthae	1,50 p.
Fructus Coriandri	1,00 p.

Fructus Hipophaë	2,00 p.
Herba Centauri	2,00 p.
Herba Millefolii	1,50 p.

Acțiune terapeutică: Datorită principiilor active ce le conțin plantele medicinale din formula de mai sus, ceaiul respectiv are proprietăți aromatice, tonic-amare, stimulante asupra secrețiilor gastrice.

Indicații: Este recomandat în stimularea poftei de mîncare prin activarea secrețiilor gastrice și biliare, fiind indicat în gastrite cronice, anacide, convalescență, anorexii.

Mod de întrebuințare: Prin infuzarea unei linguri de amestec de ceai în 250 ml apă în clocot; se recomandă să fie luat cu 30 minute înaintea meselor principale.

Prezentare: În pungi de hîrtie pergamentată, introduse în pliante de carton, în greutate netă de 60 grame.

• Ceai sudorific

Conține:

Flores Sambuci	4,50 p.
Flores Chamomillae	1,50 p.
Herba Hyssopi	0,50 p.
Rhizoma Graminis	1,00 p.
Flores Tiliae cum bracteis	2,00 p.

Acțiune terapeutică: are proprietăți diaforetice prin acțiunea asupra glandelor sudoripare; datorită uleiurilor volatile, are proprietăți slab antiseptice și dezinfectante ale căilor respiratorii.

Indicații: diaforetic.

Mod de administrare: infuzie 2%, 2—3 ceaiuri fierbinți a 250 ml/zi, ultimul seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 70 g.

• Ceai tonic aperitiv

Conține:

Herba Cardui Benedicti	2,00 p.
Radix Gentianae	2,00 p.
Herba Centaurii	2,00 p.
Herba Absinthii	2,00 p.
Rhizoma Calami	0,25 p.
Fructus Cynosbati	2,00 p.
Fructus Coriandri	0,50 p.

Acțiune terapeutică: datorită principiilor amare, creează reflexe, în urma cărora se produce senzația de foame.

Indicații: combaterea anorexiei.

Mod de administrare: 2—3 linguri de infuzie 2% ingerate cu o jumătate de oră înaintea meselor principale; se poate prepara și vin tonic prin macerare timp de 6 zile (30 g amestec/1 litru vin vechi); se beau cîte 20 g cu o jumătate de oră înaintea meselor principale.

Prezentare: cutii de carton a 100 g.

• Pulbere laxativ-purgativă

Conține:

Fructus Foeniculi	0,50 p.
Cortex Frangulae	5,00 p.
Folium Fraxini	1,00 p.
Radix Linquiritiae	2,50 p.
Radix Cichorii	1,00 p.

Acțiune terapeutică: laxativ sau purgativ, în funcție de doză, datorită creșterii peristaltismului intestinal; datorită fructelor de fenicul și principiilor active din Radix Cichorii are proprietăți colagoge și diuretice.

Indicații: laxativ sau purgativ în tratamentul constipației cronice.

Mod de administrare: pulbere — o linguriță la un pahar cu apă, seara la culcare.

Prezentare: cutii de carton a 50 g.

• Species Pectoralis

Conține:

Radix Liquiritiae	15,00 p.
Flores Malvae	2,00 p.
Flores Verbasci	2,00 p.
Fructus Anisi	2,00 p.
Folium Althaeae	64,00 p.
Radix Althaeae	15,00 p.

Acțiune terapeutică: datorită mucilagiilor și saponinelor existente în flori, frunze și rădăcini, specia pectorală mărește secrețiile bronșice; are acțiune emolientă și reduce inflamația căilor respiratorii; uleiul volatil din Fructus Anisi acționează ca stimulent al centrilor respiratori.

Indicații: expectorant în bronșite acute și cronice.
Mod de administrare: decoct 6—10%.

• Țigări antiastmatice

Conțin:

Folium Stramonii	1,50 p.
Folium Belladonnae	0,50 p.
Folium Salviae	0,20 p.
Folium Farfarae	0,50 p.
Flores Meliloti	0,20 p.
Flores Lavandulae	0,20 p.
Kalium nitricum	0,10 p.

Acțiune terapeutică: datorită atropinei și scopolaminei din Folium Stramonii și Folium Belladonnae, țigările antiastmatice excită centrii respiratori, măresc capacitatea și frecvența respirației și suprimă spasmul bronșic.

Indicații: se folosesc în timpul crizei de astm.

Mod de administrare: se fumează pînă la calmarea crizei.

Prezentare: cutii de carton conținînd 25 țigări.

Tabel rezumativ al denumirii şi folosirii plantelor noastre medicinale spontane şi de cultură

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuinţări
Afinul Vaccinium myrtillus	Frunzele şi fructele Folium et Fructus Myrtilli	în combaterea diareei, dizenteriei şi ca antiseptic urinar
Albăstrele Centaurea cyanus	Florile Flores Cyani	ca astringent şi diuretic în bolile renale
Amăreala Polygala amara	Rădăcinile şi uneori planta întreagă Radix et Herba Polygalae	expectorant în bronşite şi astm
Anasonul Pimpinella anisum	Fructele Fructus Anisi vulgaris	carminativ, stomahic, digestiv şi expectorant
Angelica Angelica archangelica	Rizomii şi rădăcinile Rhizoma cum radicibus Angelicae	tonic în anorexii şi dispepsii, şi antispasmodic
Anghinarea Cynara scolymus	Frunzele Folium Cynarae	coleretic în toate formele de insuficienţă hepatică şi diuretic în afecţiuni cardio-renale şi nefrite cronice
Arnica Arnica montana	Capitulele florale Flores Arnicae	gargară în laringite şi răguşeală, ca pansament antiseptic şi cicatrizant al rănilor
Brînduşa de toamnă Colchicum autumnale	Seminţele Semen Colchici	antigutos, antitumoral

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Brusturele Arctium lappa	Rădăcinile Radix Bardanae	diuretic, coleretic și hipoglicemiant (ca adjuvant)
Călinul Viburnum opulus	Scoarța ramurilor și tulpinilor tinere Cortex Viburni	antidismenoreic, în iminență de avort și accidente nervoase ale sarcinei
Cătina Hippopahë rhamnoides	Fructele Fructus Hippophaë	tonifiant general
Cerențelul Geum urbanum	Rizoamele și rădăcinile. Rhizoma cum radicibus Gei	astringent, antidiareic, hemostatic
Chimenul Carum carvi	Fructele Fructus Carvi	carminativ, stomahic și galactogog
Cicoarea Cichorium intybus	Rădăcinile Radix Cichorii	eupeptic amar, coleretic și depurativ
Cimbrișorul de cîmp Thymus serpyllum	Părțile aeriene Herba Serpylli	calmant în tusea convulsivă și astmatică, în enterocolite, stimulent în anorexia anemicilor, antihelmintic extern: ca vulnerar și antiseptic
Cimbrul de cultură Thymus vulgaris	Părțile aeriene Herba Thymi	idem ca la cimbrișor
Cireșul Cerasus avium sin. Prunus avium	Codițele fructelor Stipites Cerasorum	diuretic în special în afecțiunile catarale ale tractului urinar
Ciuboțica cucului Primula officinalis Primula elatior	Rădăcinile și florile Radix et Flores Primulae	intern: expectorant și secretolitic în bronșite extern: ca pansament în contuzii
Ciumăfaia Datura stramonium	Frunzele Folium Stramonii	narcotic și antispasmodic în nevralgii, epilepsii și astm

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Coada calului Equisetum arvense	Tulpinile sterile Herba Equiseti	diuretic și mineralizant în tuberculoza pulmonară
Coada racului Potentilla anserina	Părțile aeriene Herba Anserinae	intern: antidiareic, stiptic și hemostatic în diverse hemoragii extern: spălături locale în leucoree
Coada șoricelului Achillea millefolium	Florile și părțile aeriene Flores et Herba Millefolii	tonic-amar în aneroxii, antihemoroidal ext. hemostatic, în metroragii și hemoragii diferite
Coacăzul negru Ribes nigrum	Frunzele și fructele Folium et Fructus Ribes nigri	frunzele ca diuretic, iar fructele ca reconfortant în stări gripale și după boli infecțioase
Coriandrul Coriandrum sativum	Fructele Fructus Coriandri	carminativ și stimulent al secrețiilor gastro-intestinale, în anorexii și dischinezii digestive
Crețișoare Alchemilla vulgaris	Părțile aeriene Herba Alchemillae	intern: antidiareic extern: în gargarisme (în stomatite) și cicatrizant al rănilor
Crețușca Filipendula ulmaria, sin. Spiraea ulmaria	Părțile aeriene Herba Ulmariae	adjuvant în tratamentul reumatismului articular acut; diuretic și diaforetic
Crușinul Rhamnus frangula	Scoarța ramurilor și tulpinilor tinere Crotex Frangulae	laxativ și purgativ mai ales în constipațiile cronice
Degețelul lînos Digitalis lanata	Frunzele Folium Digitalis lanatae	materie primă pt. obținut principii active cardiotonice
Degețelul roșu Digitalis purpurea	Frunzele Folium Digitalis purpureae	tonic cardiac în insuficiența cardiacă cronică

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Dracila Berberis vulgaris	Scoarța rădăcinilor și tulpinilor Cortex Berberidis	coleretic și colagog, materie primă pt. industria de medicamente
Dovleacul (Bostan) Curcubita pepo	Semințele Semen Cucurbitae	vermifug
Dudul alb și negru Morus alba et M. nigra	Frunzele și fructele Folium et Fructus Mori	antidiareic, diuretic, adjuvant în tratamentul diabetului, laxativ ușor
Fasolea Phaseolus vulgaris	Păstăile fără semințe Fructus Phaseoli sine seminibus	adjuvant în tratamentul diabetului și ușor diuretic
Feciorica sau Săpunașul Herniaria glabra	Părtile aeriene Herba Herniariae	diuretic antilitiazic (în cistite și albuminurie)
Feniculul Foeniculum vulgare	Fructele Fructus Foeniculi	antispastic, carminativ, expectorant în bronșite, diuretic și galactagog
Fraga de pădure Fragaria vesca	Frunzele Folium Fragariae	diuretic, antidiareic și stimulent
Frasinul Fraxinus excelsior	Frunzele Folium Fraxini	în tratamentul reumatismului și gutei ca diuretic, diaforetic
Gălbenele Calendula officinalis	Florile Flores Calendulae	cicatrizant în ulcerul gastric și duodenal, calmant al durerilor menstruale
Ghințura galbenă Gentiana lutea, **Ghintura pătată,** Gentiana punctata **Lumînărica pămîntului** Gentiana asclepiadea	Rădăcinile Radix Gentianae Radix Gentianae Radix Gentianae Radix Gentianae Radix Gentianae	Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug Tonic amar, stomahic și febrifug

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Intrebuințări
Hameiul Humulus lupulus	Conurile (inflorescențele femele) Strobuli Lupuli	eupeptic amar și calmant în eretismul genital
Hreanul Cochlearia armoracia	Rădăcinile Radix Armoraciae	antiscorbutic, antiseptic, revulsiv, și rubefiant
Iarba mare (Oman) Inula helenium	Rizoamele și rădăcinile Rhizoma cum radicibus Inulae	expectorant și calmant al spasmelor bronșice, coleretic și antihelmintic
Ienupăr Yuniperus communis	Fructele Fructus (baccae) Juniperi	diuretic în litiaze biliare și renale, sudorific în stări reumatismale și antiseptic în infecția urinară
Inul Linum usitatissimum	Semințele și făina Sement et Farina Lini	intern: purgativ și emolient extern: în cataplasme ca emolient
Ipcărigea Gypsophila peniculata	Rădăcinile Radix Gypsophilae sin. Radix Saponariae albae	expectorant; în gargarisme în tratamentul faringitelor granuloase
Isopul Hyssopus officinalis	Părțile aeriene Herba Hyssopi	expectorant în bronșitele cronice și astmatice, antihidrotic, ca cicatrizant al rănilor
Izma bună Mentha piperita	Frunzele Folium Menthae piperitae	în diaree, dispepsii, în greață, în spasme pilorice, în dischinezii biliare, în spasme gastro-intestinale, stimulent și tonic
Jneapănul Pinus montana ssp. mughus	Mugurii foliari Turiones (Gemmae) Pini	diuretic, antiseptic în pielite, cistite și uretrite; antiinflamator în inflamațiile căilor respiratorii însoțite de tuse și bronșite
Lăcrămioarele Convallaria majalis	Frunzele Folium Convallariae	tonic cardiac; se asociază cu diuretice

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Lemnul dulce Glycyrrhiza glabra	Rădăcina Radix Liquiritiae	laxativ, diuretic, expectorant antidismenoreic, edulcorant iar sucul ca antiulceros
Levănțica Lavandula angustifolia	Florile Flores Lavandulae	aromatizant, stimulent general și carminativ în tulburări digestive
Limba mielului Borago officinalis	Părțile aeriene Herba Boraginis	diuretic și sudorific în stări de răceală și bronșite extern: cicatrizant al rănilor
Lumînărica Verbascum phlomoides Verbascum thapsiforme	Florile Flores Verbasci	emolient în inflamațiile acute și cronice ale bronhiilor, calmant al tusei și diaforetic
Măcieșul Rosa canina	Fructele Fructus Cynosbati	în avitaminoza C: tonic, diuretic și colagog
Macul de cîmp Papaver rhoeas	Petalele (paparoane) Flores Rhoeados	pectoral cu ușoare proprietăți narcotice; behic, sudorific
Macul de grădină Papaver somniferum	Capsulele (Fructele) Capita Papaveris immaturi	numai extern și numai la adulți ca analgetic și calmant în spălături și gargarisme (cu recomandarea medicului)
Măghiranul Majorana hortensis	Părțile aeriene Herba Majoranae	stomahic, carminativ în dispepsiile stomacale și sedativ în stări nervoase mai ales în insomnii
Măselarița Hyoscyamus niger	Frunzele Folium Hyosciami	sedativ în durerile legate de nevrite, în tratamentul nevrozelor și alienației mintale, calmant în tusea convulsivă și în astm
Mătăciunea Dracocephalum moldavica	Părțile aeriene Herba Dracocephali	carminativ, în indigestii, stomahic și coleretic

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Mătrăguna Atropa belladonna	Rădăcina și frunzele Radix et Folium Belladonnae	ca antispastic în astm și bronșite astmatiforme, antispastic intestinal, antivomitiv. Se folosește numai cu avizul medicului
Merișorul Vaccinium vitis idaea	Frunzele Folium Vitis idaeae	diuretic și antiseptic în tratamentul bolilor căilor urinare; antidiareic și hemostatic
Mesteacănul Betula verrucosa= · B. Alba	Frunzele Folium Betulae	diuretic și diaforetic în tratamentul reumatismului
Mușețelul Matricaria chamomilla	Capitulele florale Flores Chamomillae	intern: sedativ, carminativ, antispasmodic, analgezic, antiseptic și antiflogistic în cistitele purulente extern: sub formă de cataplasme și gargarisme, în dermatoze, stomatite și ca vulnerar
Murul Rubus fructicosus	Frunzele Folium Rubi fruticosi	intern: astringent, antidiareic, hipoglicemiant; extern: sub formă de gargarisme în ulcerațiile gîtului
Muștarul negru Brassica nigra sin. Sinapis nigra	Semințele Semen Sinapis nigrae	revulsiv — în cataplasme
Nalba Malva silvestris	Frunzele și florile Folium Malvae silvestris	expectorant și emolient în bronșite și laringite
Nalba mare Althaea officinalis	Rădăcinile, frunzele și florile Radix, Folium et Flores Althaeae	calmant, emolient behic și pectoral, antidiareic
Nucul Juglans regia	Frunzele Folium Juglandis	Intern: astringent, antidiareic, hipoglicemiant extern: în gargarisme și spălături vaginale, în leucoree

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Obligena Acorus calamus	Rizomul Rhizoma Calami	eupeptic amar și stimulent gastric
Omagul sau aconitul Aconitum tauricum Aconitum callibotryon	Tuberii tineri Tubera Aconiti	analgezic (în nevralgiile trigemenului), calmant al tusei, în tusea convulsivă și în bronșite; numai cu avizul medicului
Osul iepurelui Ononis spinosa	Rădăcina Radix Ononidis	diuretic (adjuvant în afecțiunile renale)
Păducelul Crataegus monogyna Crataegus oxyacantha	Frunzele, florile și fructele Folium, flores et Fructus Crataegi	sedativ nervos și vascular în dereglările cardiovasculare; în angina pectorală: hipotensiv
Panseluța de cîmp Viola arvensis	Părțile aeriene Herba Violae arvensis	depurativ și expectorant
Păpădia Taraxacum officinale	Rădăcina și părțile aeriene Radix et Herba Taraxaci	colagog, coleretic și diaforetic, în dispepsii, insuficiență hepatică și icter cataral
Pătlăgina Plantago lanceolata Plantago media Plantago major	Frunzele Folium Plantaginis	intern: emolient și expectorant în bronșite cronice extern: frunzele ca atare și sucul proaspăt în tratamentul furunculozei și abceselor
Pelinul Artemisia absinthium	Părțile aeriene Herba Absinthii	stomahic amar în anorexiile convalescenților și în dispepsiile cu constipații: vermifug. Nu se administrează femeilor gravide
Pinul Pinus silvestris	Mugurii foliari Turiones (Gemmae) Pini	diuretic și antiseptic în pielite, cistite și uretrite, antiinflamator în inflamațiile căilor respiratorii însoțite de tuse și bronșite

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Pirul Agropyron repens	Rizomul Rhizoma Graminis	diuretic, diaforetic și depurativ
Plămînărica Pulmonaria officinalis	Frunzele Folium Pulmonariae	expectorant, diuretic și reconstituant
Podbalul Tussilago farfara	Frunzele și florile Folium et Flores Farfarae	expectorant, emolient în astmul bronșic și în dischinezii biliare
Porumbarul Prunus spinosa	Florile și fructele Flores et Fructus Pruni spinosi	florile: sedativ și diuretic. fructele: antidiareic calmant în durerile de stomac și în dischinezii biliare
Porumbul Zea mays	Stilurile și stigmatele Stigmata Maydis	diuretic și calmant în cistite cronice și metrite
Răchitanul Lythrum salicaria	Părțile aeriene Herba Salicariae	antidiareic, antidizenteric, hemostatic și cicatrizant în ulcerul varicos
Reventul Rheum palmatum var. tanguticum Rheum officinale	Rizoamele și rădăcinile decorticate Rhizoma Rhei mundata	tonic amar, laxativ și purgativ
Roinița Melissa officinalis	Frunzele Folium Melissae	antispastic în spasme și colici intestinale, carminativ și stomahic în tulburări digestive și în colite cronice; coleretic în dischinezii biliare
Rostopasca Chelidonium majus	Părțile aeriene Herba Chelidonii	intern: antispastic, analgezic în litiaze și spasme ale traiectului gastrointestinal, colagog; extern: sucul proaspăt în tratamentul negilor
Ruscuța de primăvară Adonis vernalis	Părțile aeriene Herba Adonidis	cardiotonic în tahicardii și extrasistole de natură nervoasă, se administrează numai cu avizul medicului

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Salcia Salix alba, S. capraea, S. fragilis	Scoarța ramurilor Cortex Salicis	Sedativ, febrifug, astringent și antireumatic
Salvia sau **Jalesul** Salvia officinalis	Frunzele Folium Salviae	intern: antiseptic, carminativ, diaforetic, antispasmodic, aromatic (stomahic) extern: ca vulnerar
Săpunarița Saponaria officinalis	Rădăcinile Radix Saponariae rubrae	intern: expectorant; extern: în gargarisme (în faringite granuloase) și intrarectal în tratamentul oxiureazei.
Scaiul vînăt Eryngium planum	Părțile aeriene Herba Eryngii plani	ca expectorant, iar la copii ca expectorant și calmant în tusea convulsivă
Schinelul Cnicus benedictus	Părțile aeriene Herba Cnici Herba Cardui benedicti	eupeptic amar în anorexii și dispepsii de origini diferite
Socul Sambucus nigra	Florile Flores Sambuci	sudorific, diuretic și emolient, în gripă, răceală și bronșită; ușor laxativ
Sovirv Origanum vulgare	Părțile aeriene Herba Origani	antispasmodic în tusea convulsivă, în traheite și bronșite; calmant în gastrite
Stejarul Quercus robur Quercus petraea	Scoarța ramurilor tinere și fructele decorticate și prăjite. Cortex Quercus Semen Quercus tosstum	intern: astringent antidiareic și antidot în otrăviri cu alcaloizi și metale, antihemoroidal. extern: în gargarisme și spălături în metrite, leucoree, hemoragii și cicatrizant
Sulfina sau **molotru galben** Melilotus officinalis	Florile Flores Meliloti	diuretic, behic, antispasmodic și aromatic

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Sunătoarea sau pojarnița Hypericum perforatum	Părțile aeriene Herba Hyperici	astringent, antiseptic, colagog și coleretic în colecistopatii. extern: în gargarisme și cicatrizant în arsuri
Talpa gîștei Leonorus cardiaca	Părțile aeriene Herba Leonuri	sedativ în tulburările nevrotice cardiace și în tratamentul simptomatic al stărilor depresive nervoase
Tătăneasa Symphytum officinale	Rădăcini Radix Symphyti sin. Radix Consolidae majoris	intern: emolient, expectorant și cicatrizant în ulcerul gastric. extern: în tratamentul plăgilor și arsurilor
Teiul mare Tilia platyphyllos **Teiul argintiu** Tilia argentea **Teiul roșu** Tilia cordata	Florile fără și cu bractei Flores Tiliae sine bracteis et Flores Tiliae cum bracteis	expectorant și antispasmodic în bronșite; sedativ nervos în stări de tensiune psihică și în insomnii, sudorific
Traista ciobanului Capsella bursa pastoris	Părțile aeriene Herba Bursae pastoris	hemostatic în hemoragiile uterine
Trandafirul Rosa centifolia Rosa damascena	Petalele Flores Rosae Petalae Rosae	antiseptic, antimicotic, astringent
Trei frați pătați Viola tricolor	Părțile aeriene Herba violae tricoloris Herba Jaceae Herba Trinitas	depurativ și expectorant
Trifoiștea Menyanthes trifoliata	Frunzele Folium Trifolii fibrimi Folium Menyanthidis	tonic-amar în special în dispepsii de natură diferită
Troscotul Polygonum aviculare	Părțile aeriene Herba Polygoni avicularis	diuretic, hipotensiv și antidiareic; mineralizant în tratamentul tuberculozei pulmonare

Denumirea speciei	Denumirea produsului vegetal	Întrebuințări
Turița mare Agrimonia eupatoria	Părțile aeriene Herba Agrimoniae	astringent în afecțiunile stomacale cronice; eupeptic amar și colagog; în gargarisme ca astringent
Tintaura Centaurium umbellatum)	Părțile aeriene Herba Centaurii	sudorific și tonic amar în anorexii de diverse origini
Ungurașul Marrubium vulgare	Părțile aeriene Herba Marrubii	emolient, behic și colagog
Urzica Urtica dioica	Frunzele Folium Urticae	antidiareic, diuretic, depurativ, expectorant și calmant al tusei; hemostatic în hemoragii ușoare
Urzica moartă Lamium album	Florile Flores Lamii albi	intern: expectorant; extern: antiseptic în leucoree, în metroragii
Usturoiul Allium sativum	Cățel de usturoi Bulbus Allii	hipotensiv, antiseptic și vermifug
Valeriana sau **Odoleanul** Valeriana officinalis	Rizoamele și rădăcinile Rhizoma cum radicibus Valerianae	sedativ în diverse stări de excitație manifestate prin insomnii nervozitate în nevroze cardiace și antispasmodic
Vîscul Viscum album	Ramurile tinere cu frunze Folium Visci cum stipites	hipotensiv diuretic și decolorurant
Vișinul Cerasus vulgaris sin. Prunus cerasus	Codițele fructelor Stipites Cerasorum	diuretic în afecțiunile catarale ale tractului urinar
Volbura Convolvulus arvensis	Părțile aeriene Herba Convolvuli	purgativ și colagog
Zamoșita Hibiscus trionum	Părțile aeriene Herba Trioni	antispastic în bolile de stomac cu hiperaciditate

Termenii botanici

achenă, fruct uscat, cu o singură sămînță, care nu se deschide la maturitatea lui.
actinomorf, flori cu simetrie radială (regulată).
altern, dispunerea izolată a frunzelor pe tulpină, cîte una la un nod.
ament (mîțișor), inflorescență alcătuită din flori unisexuate foarte mici, dispuse pe o axă comună, care atîrnă ca un ciucure.
androceu, totalitatea organelor bărbătești (stamine) dintr-o floare.
anteră, partea terminală a staminei formată în general din două teci sau loji care conțin polen.
bacă (boabă), fruct cărnos, cu pielița subțire, ce nu se deschide la maturitate și în al cărui miez se găsesc mai multe semințe.
bilabiat (labiat), caliciu sau corola (neregulată) posedînd două buze (labii) ca urmare a sudurii inegal completă a sepalelor sau petalelor, în general buza superioară este formată din două piese, iar cea inferioară din trei.
bisanual (bienal), planta care fructifică în al doilea an de vegetație cînd se termină ciclul său vital.
bractee, frunze modificate de formă și culoare adesea specială, la subțioara cărora iau naștere florile.
bulb, tulpina subterană învelită cu frunze cărnoase, pline cu materii de rezervă.
caduc, caliciu ale cărei sepale cad în momentul deschiderii bobocului floral.
caliciu, totalitatea sepalelor unei flori.
calicul, uneori caliciu este format din două cicluri de frunzișoare, în care caz primul verticil alcătuit din frunze mai mici, poartă denumirea de calicul.
campanulată, corolă gamopetală în formă de clopot.
capitul, inflorescență racemoasă, al cărei ax principal se dilată spre vîrf pentru a purta flori mici sesile, înconjurată la bază de bractee ce alcătuiesc involucrul.
capsulă, fruct uscat dehiscent care conține numeroase semințe.
carena, partea anterioară a corolei papilonaceelor, formată din două petale dispuse ca și carena unei nave.
cariopsă, fruct uscat indehiscent al cărui pericarp aderă strîns de tegument.
carpelă, frunză modificată ce poartă ovulele.
cimă, inflorescență definită în care ramurile laterale depășesc vîrful ramurii precedente.

ciorchin (**racem**), inflorescență care poartă pe axul principal ramuri florifere situate la subțioara unor bractee și care sînt cu atît mai scurte cu cît sînt mai aproape de vîrf.
cordat (**cordiiorm**), în formă de inimă.
coriaceu, definește frunzele dure ca pielea.
corimb, racem la care pedunculii florilor, deși pleacă din puncte diferite de pe axul inflorescenței, ajung la același nivel, găsindu-se aproape în același plan.
corolă, totalitatea petalelor care alcătuiesc al doilea înveliș al florilor cu rol de protecție a organelor sexuale.
crenat, se zice de un limb foliar a cărui margine este prevăzută cu dinți largi și obtuzi.
decurente, frunze al căror limb se prelungește pe o anumită porțiune, sub forma unei aripi foliacee, pe tulpină și pe ramuri.
dehiscență, în sens limitat numai la fructe, prin această denumire se înțelege procesul prin care acest organ ajuns la maturitate se deschide pentru a pune în libertate semințele.
dialipetală, corolă formată din multe petale, libere între ele.
dialisepal, calciu cu sepalele libere.
dicotomie, mod de ramificație a tulpinilor și inflorescențelor în două ramuri identice și al căror vîrf se poate împărți la rîndul lui în alte două ramuri egale.
didinam, androceul unei flori format din 4 stamine libere, dintre care două au filamentele mai lungi (caracteristic fam. labiate).
dioic, plante unisexuate, unii indivizi purtînd florile bărbătești, iar alții pe cele femeiești.
diplostemon, flori avînd stamine în număr dublu față de acela al petalelor, staminele fiind dispuse pe două verticile, cel extern fiind opus sepalelor.
drupă, fruct cărnos indehiscent, aproape întotdeauna cu o singură sămînță și endocarpul întărit.
emarginată, frunza cu vîrful scobit.
erectă, în sens limitat la tulpină, care stă ridicată sau crește drept.
erbaceu, prezentînd caracteristicile ierbii.
fistulos, în general un organ și în special tulpină cilindrică și goală la interior.
filiform, fin și alungit ca un fir.
foliculă, fruct uscat dehiscent, format dintr-o singură carpelă cu numeroase semințe și care la maturitate se deschide printr-o singură crăpătură.
foliolă, diviziune (componentă) a unei frunze compuse.
gamopetală, corolă cu petalele mai mult sau mai puțin unite între ele.
gamosepală, caliciu cu sepalele mai mult sau mai puțin unite între ele.
gamostemon, androceu cu staminele unite între ele.
gineceu=pistil, totalitatea carpelelor, sudate, sau nu, ale unei flori care produce semințe.
glabru, fără peri.
glauc, de culoare verde-alburie sau verde-albăstrui, sau verde ca marea.
hastată, frunza în formă de suliță.
haustor, formațiuni de celule alungite prin care plantele parazite își procură și absorb seva din planta gazdă.
hermafrodită, floare care conține stamine și pistil.
imparipenată, frunză compusă, în formă de pană, care se termină cu o foliolă.
inflorescență, totalitatea florilor grupate pe același ax principal.
involucru, totalitatea bracteelor dispuse în verticil la baza unei umbele sau a unui capitul.
izostemon, androceu cu stamine egale și în număr egal cu al petalelor.
labium, buză.

lacinie, diviziune îngustă a unei frunze sau petale.
lanceolată, frunză în formă de lance.
liguliformă, floare ce se întîlneşte de obicei la familia compozeelor, cu corola la început tubuloasă apoi se continuă cu o limbă dinţată la vîrf.
limb sau **lamină**, partea lată şi verde a unei frunze.
lob, diviziune profundă şi în general rotundă a unui organ foliaceu sau floral.
lobată, frunză a cărei margine prezintă incizii mari şi adînci.
mericarp, una din cele două achene ce alcătuiesc fructul umbeliferelor.
mer, de la grecescul meros care înseamnă parte; ex. corola pentameră, adică formată din 5 părţi (petale).
monoic, prezentînd flori unisexuate bărbăteşti şi femele pe acelaşi individ.
ob, prefix care exprimă inversarea unei forme sau poziţii oarecare.
obcordat, în formă de inimă cu vîrful în sus.
obdiplostemon, floare în care există două verticile de stamine, verticilul extern fiind opus petalelor.
oblong, mai lung decît lat şi rotunjit la cele două capete (ex.: frunza oblongă).
obovat, în formă de ou răsturnat.
ovar, partea inferioară şi în general umflată a pistilului, rezultată din unirea carpelelor şi conţinînd ovulele.
ovat, avînd forma unui ou.
ovul, partea principală a carpelelor plantelor cu flori, care după fecundaţie se transformă în sămînţă.
palmat, mod de aşezare a lobilor unei frunze simple, a foliolelor unei frunze compuse sau a nervurilor, care pleacă de la un centru comun semănînd cu degetele răsfirate ale unei palme.
papilonată, corolă neregulată în formă de fluture, compusă din 5 petale neegale, una denumită stindard, două denumite aripioare şi alta carenă — formată din două petale mai mult sau mai puţin sudate.
paripenată, frunza compusă penată, fără foliola terminală.
partit, limb foliar divizat pînă la mai mult de jumătate.
peduncul sau **pedicel**, axul care poartă o floare.
penat, frunză compusă ale cărei foliole sînt dispuse de o parte şi de alta a peţiolului comun ca şi bărbile unei pene.
pentamer, cu cinci diviziuni.
peren, care trăieşte mai mulţi ani.
periant, totalitatea învelişurilor florale.
perigon, învelişul floral alcătuit din frunzişoare egal colorate.
pericarp, ansamblul ţesuturilor care formează peretele unui fruct rezultînd din transformarea ovarului.
petală, piesă a corolei, în general colorată.
peţiol, codiţa frunzei.
pivotantă, rădăcină în formă de ţăruş.
poligamă, plantă care poartă pe acelaşi individ atît flori unisexuate, cît şi hermafrodite.
racem, vezi ciorchină.
receptacul, extremitatea superioară a axului floral, umflată, lăţită, alungită sau scobită.
reniformă, frunză sau alt organ în formă de rinichi.
ritidom, scoarţă care acoperă suprafaţa tulpinelor lemnoase în vîrstă şi care se exfoliază.
rizom, tulpină subterană, în general cilindrică, vivace şi care dă naştere la rădăcini şi tulpini aeriene.
ruderal, care creşte pe marginea drumurilor, prin dărîmături etc.
rugos, aspru la pipăit.

sectat, frunză al cărui limb este profund divizat, pînă la nervura principală.
sepală, piesa, în general verde, ce alcătuieşte caliciul.
sesil, frunza lipsită de peţiol sau floare fără peduncul.
siliculă, capsula alcătuită din două carpele concrescute, despărţite între ele printr-un perete fals, ce poartă numeroase seminţe.
silicvă, este siliculă de cel puţin 4 ori mai lungă decît lată.
solitară, inflorescenţă formată dintr-un peduncul ce poartă o singură floare; ea este terminală sau axilară, după cum floarea se află în vîrful tulpinii principale sau al unei ramuri.
spic, racem cu flori sesile sau foarte scurt pedunculate, înghesuite pe axul principal.
stamină, frunză modificată care poartă sacii cu grăunţii de polen.
staminodă, stamină ai cărei saci polinici au avortat.
stigmat, partea liberă şi terminală a ovarului.
stil, prelungirea subţire şi cilindrică a ovarului care se termină cu stigmatul florii.
stipele, formaţiuni apenduculare de la baza frunzelor, cu rol de protecţie şi chiar de asimilare.
stolon, tulpina tîrîtoare care pleacă de la baza rădăcinilor sau a coletului şi terminată cu un mugure ce dă naştere unei rozete de frunze.
tetradinam, androceu format din 6 stamine, dintre care două sînt mai scurte.
tetragonală, tulpina prevăzută cu 4 muchii.
tetramer, cu 4 diviziuni.
tetranuculă, fruct format din 4 nucule.
tomentos, acoperit cu peri lungi, albi şi moi.
tubercul, tulpina subterană care conţine diverse substanţe de rezervă.
umbelă, inflorescenţa caracterizată prin faptul că pedunculii florali, pleacă din acelaşi loc şi se ridică la aceeaşi înălţime.
vagină sau teacă, parte bazală a unei frunze cu ajutorul căreia se fixează de tulpină sau ramură.
verticil, grupă de frunze vegetative sau reproducătoare dispuse în jurul unui ax şi inserate la aceeaşi înălţime.
vivace, plantă care în primele perioade de vegetaţie produce o rozetă de frunze, apoi tulpini florifere.
zigomorfe (despre flori), care au un singur plan de simetrie.
†, plantă otrăvitoare.

Termeni medicali

abces, colectare de puroi ce apare în urma dezintegrării țesuturilor sub acțiunea microbilor.
alienație mintală, boală mintală.
analeptic, substanță sau medicament capabil să stimuleze și să redea forțele unui bolnav
analgezic, medicament care suprimă durerea.
anemie, stare patologică caracterizată prin insuficiența calității sau cantității de globule roșii din sînge.
anti-, (de la cuvîntul grecesc: **anti**=contra) prefix care indică folosirea unui medicament contra unei maladii.
antiastmatic, medicament care suprimă crizele de astm.
antibiotic, substanțe organice elaborate de unele microorganisme și ciuperci inferioare capabile să distrugă sau să împiedice dezvoltarea microbilor
antidiareic, medicament care suprimă diarea.
antidiabetic, medicament folosit în tratamentul diabetului.
antidot, substanță capabilă să neutralizeze acțiunea unei otrăvi pătrunsă în organism.
antiflogistic sau **antiinflamator**, substanță folosită pentru combaterea inflamației.
antifungic sau **antimicotic**, medicament activ contra ciupercilor și levurilor parazite ale omului și animalelor.
antihelmintic, medicament care provoacă eliminarea viermilor intestinali.
antihemoroidal, medicament contra hemoroizilor.
antihistaminic, substanță care determină o acțiune contrară acțiunii histaminei neutralizînd-o.
anorexie, suprimarea poftei de mîncare.
antiseptic, substanță chimică capabilă să distrugă bacteriile din organisme și din produsele animale și vegetale.
antilitiazic, medicament care previne și combate formarea calculilor (pietrelor) în interiorul unui organ, sau în canalele excretoare ale acestuia.
antispastic=**antispasmodic**, agenți sau medicamente care diminuează sau suprimă durerea.
antisudorific, medicament folosit pentru a diminua sudorația exagerată datorită unei stări patologice

apetit, dorință și plăcere de a mînca.
aritmie, tulburări în ritmul bătăilor inimii.
arterio-scleroză, stare patologică caracterizată prin întărirea pereților arterelor, însoțită în majoritatea cazurilor de hipertensiune.
arterită, inflamarea sau leziunea degenerativă a unei artere.
artrită, inflamația uneia sau mai multor articulații manifestată prin umflarea regiunii articulare, dureri locale, greutate în mișcările articulației etc.
astm, afecțiune a aparatului respirator caracterizată prin greutate în evacuarea aerului din plămîni și prin nevoia intensă de aer datorită spasmelor mușchilor bronhiolelor.
astringent sau **stiptic**, medicament care produce o strîngere a țesuturilor în majoritatea cazurilor, a capilarelor și a orificiilor: plantele își datorează proprietățile lor astringente, taninurilor.
avitaminoză, boală cauzată exclusiv din insuficiența sau absența de vitamine.
bactericid, substanță capabilă să omoare bacteriile.
bacteriostatic, substanță care împiedică dezvoltarea bacteriilor.
behic, medicament capabil să calmeze tusea.
bronșită, inflamarea bronhiilor.
catar, inflamația nepurulentă a mucoaselor însoțită de secreție abundentă.
cardiotonic, medicament care stimulează inima prin tonificarea puterii de contracție a mușchiului cardiac restabilind ritmul normal al bătăilor inimii.
carminativ, medicament de origine vegetală care calmează durerile abdominale și expulzează gazele din intestin.
cicatrizant, medicament care înlesnește vindecarea rănilor.
cistită, inflamația vezicei urinare.
colecinetic, medicament care provoacă golirea veziculei biliare.
colecistopatie, maladie a veziculei biliare.
colelitiaza, starea veziculei biliare care conține calculi.
coleretic, medicament care mărește și excită secrețiile biliare.
colagog, agent care stimulează contracția veziculei biliare și evacuarea bilei în intestin.
colică, durere abdominală (ex. apendiculară, intestinală, renală, hepatică).
contuziune, lovitură produsă de un corp dur, contondent fără ruperea pielei sau oaselor.
convalescență, perioada intermediară între sfîrșitul unei boli și revenirea la starea de sănătate completă.
declorurant, medicament care favorizează îndepărtarea clorurilor (de sodiu) din organism.
depresiv, agent sau stare care provoacă slăbirea morală, intelectuală și fizică în timpul unei maladii.
diaforetic, medicament care produce transpirație.
diaforeză, transpirație abundentă.
diaree, expulzare repetată, de mai multe ori pe zi (5–50) de materii fecale moi sau lichide.
diabet (zaharat), maladie caracterizată prin eliminarea abundentă de urină, creșterea concentrației glucozei în sînge (hiperglicemie) cu apariția ei în urină (glicozurie).
depurativ, medicament care contribuie la expulzarea din organism a toxinelor și a produșilor rezultați din dezasimilare.
dermatoză, boală a pielii.
dischinezie biliară (distonie biliară), greutate în scurgerea bilei, însoțită de manifestări dureroase.
dismenoree, menstruație cu dureri.
dispepsie, dificultate în a digera alimentele.

diureză, creșterea secreției și excreției de urină.
dizenterie, boală infecțioasă sau parazitară caracterizată prin crize dureroase, scaune frecvente dureroase și cu sînge.
edem, acumulare de lichid seros în spațiile intercelulare ale unor organe (plămîni, creier, ficat) sau ale țesutului subcutanat.
emenagog, substanță sau produs care provoacă apariția fluxului menstrual întîrziat sau suprimat.
emetic, medicament care produce vărsături.
emolient, substanță medicamentoasă care diminuează stările de inflamație ale mucoaselor și înmoaie pielea.
enterită, inflamația intestinului.
enterocolită, inflamație a intestinului subțire și a celui gros.
eretism, stare de excitare a unui organ (eretism genital, cardiac).
eupeptic, medicament care ajută la stabilirea unei digestii normale.
expectorant, medicament care provoacă fluidificarea și eliminarea secrețiilor traheo-bronhice.
extra-sistolă, contracție anormală și prematură a inimii, întrerupînd momentan regularitatea ritmului cardiac.
faringită, inflamația faringelui.
febrifug, medicament care scade febra.
fungicid, substanțe chimice folosite în combaterea bolilor produse de ciuperci.
galactagog, medicament care stimulează secreția laptelui la femei în perioada de alăptare.
gastrită, inflamația mucoasei stomacului.
gastroenterită, inflamație simultană a mucoasei stomacului și aceea a intestinului.
gută (podagră), boală cronică caracterizată prin creșterea concentrației acidului uric în sînge și depozitarea lui în special la nivelul articulațiilor.
hemoroizi, dilatație varicoasă a venelor anusului.
hemoragie, scurgere de sînge datorită ruperii unuia sau mai multor vase sanguine.
hemostatic, medicament sau agent de altă natură, capabil să oprească hemoragia.
hepatic, tot ce are legătură cu ficatul.
hipoglicemiant, medicament care scade concentrația de glucoză din sînge.
hipertensiune, tensiune arterială mai mare decît cea normală.
hipotensiune, tensiune arterială mai mică decît cea normală.
icter sau **gălbinare**, boală caracterizată prin îngălbenirea pielei și a mucoaselor, din cauza impregnării lor cu pigmenți biliari.
laringită, inflamarea laringelui.
laxativ, medicament care provoacă o purgație ușoară, fără a irita mucoasa intestinală.
leucoree sau **poala albă**, scurgerea vaginală de lichid mucos, alb, datorită fie unei infecții, fie unei leziuni locale.
meteorism, balonarea abdomenului din cauza acumulării de gaze în stomac sau în intestin.
metrită, inflamație a uterului.
metroragie, hemoragie uterină ce se poate produce la femei în afara perioadelor menstruale.
midriază, dilatarea pupilelor.
miocard, mușchiul inimii.
miocardită, inflamarea miocardului.
narcotic, medicament sau substanță care provoacă somnolență prin amorțirea sensibilității organismului.

nefrită, inflamarea rinichiului.
oxiuriază, boală determinată de prezența în intestin la om, în special la copii, a viermelui denumit oxiur.
paradontoză, maladie care provoacă degenerarea țesuturilor de susținere și de fixare a dinților.
parasimpatolitice, medicamente care determină paralizia nervilor parasimpatici (vagul).
parasimpatomimetice, medicamente care excită sistemul parasimpatic.
pectoral, medicament care produce fluidificarea secrețiilor bronșice.
pielită, inflamația bazinetului renal.
pilor, orificiu care face comunicarea între stomac și intestin.
psihotrop, substanță medicamentoasă care acționează asupra psihicului.
purgativ, medicament, lipsit de toxicitate, care provoacă evacuarea conținutului intestinal.
revulsie, procedeul terapeutic care constă în a provoca o iritație locală superficială într-o regiune mai mult sau mai puțin îndepărtată de un organ bolnav, cu scopul de a înceta o stare congestivă sau inflamatoare.
revulsiv, remediu capabil să producă revulsie.
rubefiant, medicament care înroșește pielea, determinînd o acțiune revulsivă.
secreție, produs al activității unor celule, de care au nevoie diferitele funcțiuni ale organismului.
sedativ, medicament care calmează durerile.
sialagog, substanță care provoacă secreția salivei.
somnifer, substanță care produce somnul.
spasm, contracție violentă și puternică a unui mușchi sau grup de mușchi.
spasmolitic, medicament care suprimă spasmele.
stimulante, medicamente care cresc funcțiile unui organ
stiptic = **astringent**.
stomahice, medicamente care ușurează activitatea stomacului.
stomatită, inflamația mucoasei bucale.
stază, oprirea sau încetinirea unui lichid organic care circulă (sînge, umori etc.).
sudoare, secreție apoasă, cu compoziție asemănătoare cu a urinei, elaborată de glandele sudoripare și eliminată prin porii pielei.
sudorific, care produce sudoare.
tahicardie, bătaie accelerată a inimii (90—100 bătăi pe minut).
tenifug, medicament care provoacă distrugerea sau expulzarea teniei.
tonice-amare, remedii, aproape toate de origine vegetală, cu gust amar, care cresc secreția salivei, a sucurilor gastrice și intestinale producînd o mărire a apetitului.
topice, agenți medicamentoși, de uz extern, folosiți pentru a modifica local pielea sau mucoasa cavităților care comunică cu mediul exterior (cataplasmele, unguentele, făina de muștar etc.).
vermifug = antihelmintic.
vomitiv, emetic.
vulnerar, remediu care vindecă rănile.

Denumirile latine și românești ale produsclor vegetale

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Bulbus Allii	Cățel de usturoi	123
Capita Papaveris	Capsule de mac	78
Cortex Berberidis	Scoarța de dracilă	60
„ Quercus	„ „ stejar	110
„ Salicis	„ „ salcie	104
„ Vibruni	„ „ călin	43
Flores Acaciae	Flori de salcîm	105
„ Althaeae	„ nalbă mare	88
„ Arnicae	„ arnică	40
„ Calendulae	„ gălbenele	64
„ Chamomillae	„ mușețel	85
„ Crataegi	„ păducel	92
„ Cyani	„ albăstrele	36
„ Farfarae	„ podbal	98
„ Lamii albi	„ urzică moartă	123
„ Lavandulae	„ levănțică	74
„ Malvae silvestris	„ nalbă	88
„ Millefolii	„ coada șoricelului	111
„ Primulae	„ ciuboțica cucului	49
„ Pruni spinosi	„ porumbar	99
„ Rhoeados	Petale de mac de cîmp (Paparoane) .	78
„ Rosae	Petale de trandafir	77
„ Sambuci	Flori de soc	109
„ Tiliae	„ tei	115
„ Verbasci	„ lumînărică	76
Folium Althaeae	Frunză de nalbă mare	88
„ Belladonnae	„ mătrăgună	82
„ Betulae	„ mesteacăn	84
„ Convallariae	„ lăcrămioară	73
„ Crataegi	„ păducel	92
„ Cynarae	„ anghinare	39

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Folium Digitalis lanatae	Frunză de degețel lînos	57
„ „ purpureae	„ „ roșu	58
„ Farfarae	„ podbal	98
„ Fragariae	„ fragă de pădure	68
„ Fraxini	„ frasin	63
„ Hyoscyami	„ măselariță	80
„ Juglandis	„ nuc	89
„ Malvae silvestris	„ nalbă	88
„ Melissae	„ roiniță	102
„ Menthae	„ izmă	72
„ Menyanthidis	„ trifoiște	118
„ Mori	„ dud	60
„ Myrtilli	„ afin	35
„ Plantaginis	„ pătlagină	94
„ Pulmonariae	„ plămînărică	97
„ Ribes nigri	„ coacăz negru	51
„ Rubi fruticosi	„ mur	84
„ Salviae	„ jaleș (salvie)	106
„ Stramonii	„ ciumăfaie	50
„ Taraxaci	„ păpădie	93
„ Urticae	„ urzică	122
„ Visci cum stipites	„ vîsc	125
„ Vitis idaeae	„ merișor	83
Fructus Anisi vulgaris	Fructe de anason	38
„ Carvi	„ chimen	45
„ Coriandri	„ coriandru	54
„ Crataegi	„ păducel	92
„ Cynosbati	„ măcieș	76
„ Foeniculi	„ fenicul	62
„ Hyppophaë	„ cătină	43
„ Juniperi	„ ienupăr	69
„ Mori	„ dud (dude)	60
„ Myrtilli	„ afin	35
„ Phaseoli sine seminibus	Păstăi de fasole fără semințe	61
„ Pruni spinosi	Fructe de porumbar	99
„ Ribes nigri	„ coacăz negru	51
Gemmae Pini	Muguri de pin	96
Herba Absinthii	Iarbă de pelin	95
„ Adonidis	„ rușcuța de primăvară	103
„ Agrimoniae	„ turiță mare	119
„ Alchemillae	„ crețișoară	55
„ Anserinae	„ coada racului	53
„ Boraginis	„ limba mielului	75
„ Bursae pastoris	„ traista ciobanului	116
„ Centaurii	„ țintaură	120
„ Chelidonii	„ rostopască	102
„ Cnici (Cardui benedicti)	„ schinel	108
„ Convolvuli	„ volbură	126
„ Dracocephali	„ mătăciune	81
„ Equiseti	„ coada calului	52

Denumirea latină	Denumirea română	Pag.
Herba Eryngii plani	Iarbă de scai vînăt	107
„ Herniariae	„ feciorică (săpunaş)	61
„ Hyperici	„ sunătoare	112
„ Hyssopi	„ isop	71
„ Leonuri	„ talpa gîştii	113
„ Marrubii	„ unguraş	121
„ Majoranae	„ măghiran	79
„ Millefolii	„ coada şoricelului	53
„ Origani	„ şovîrv	109
„ Polygalae amarae	„ amăreală	37
„ Polygoni avicularis	„ troscot	119
„ Salicariae	„ rachitan	100
„ Serpylli	„ cimbrişor de cîmp	47
„ Taraxaci	„ păpădie	93
„ Thymi vulgaris	„ cimbru de cultură	48
„ Trioni	„ zămoşiţă	126
„ Ulmariae	„ creţuşcă	56
„ Violae arvensis	„ panseluţă de cîmp	117
„ „ tricoloris (Jaceae)	„ trei fraţi pătaţi	117
Radix Althaeae	Rădăcină de nalbă mare	88
„ Armoraciae	„ hrean	67
„ Bardanae	„ brusture	42
„ Belladonnae	„ mătrăgună	82
„ Cychorii	„ cicoare	46
„ Gentianae	„ ghinţură	65
„ Gypsophilae	„ ipcărige	107
„ Inulae	„ iarbă mare (oman)	68
„ Liquiritiae	„ lemn dulce	74
„ Ononidis	„ osul iepurelui	92
„ Polygalae	„ amăreală	37
„ Primulae	„ ciuboţica cucului	49
„ Saponariae	„ săpunariţă	49
„ Symphyti (Consolidae majoris)	„ tătănească	114
„ Taraxaci	„ păpădie	93
Rhizoma cum radicibus Angelicae	Rizom şi rădăcină de angelică . . .	39
„ „ „ Gei	„ şi rădăcină de cerenţel . . .	44
„ Calami	„ de obligeană	90
„ Graminis	„ pir.	97
„ cum radicibus Rhei	„ revent	101
„ „ „ Valerianae	„ cu rădăcini de odolean sau valeriană	124
Semen Colchici	Sămînţă de brînduşă de toamnă . .	41
„ Cucurbitae	„ de dovleac	59
„ Lini	„ de in	70
„ Sinapis nigrae	„ de muştar negru	86
Stigmata Maydis	Mătase de porumb	99
Stipites Cerasorum	Cozi de cireşe	48
Strobuli Lupuli	Conuri de hamei	66
Tubera Aconiti	Tubere de omag (aconit)	91
Turiones Pini	Muguri de pin	96
„ „ montanae	„ de jneapăn	96

Denumirile latine ale plantelor medicinale

	pag.
Achillea millefolium	53
Aconitum callibotryon	90
Aconitum tauricum	90
Acorus calamus	90
Adonis vernalis	103
Agropyron repens	96
Agrimonia eupatoria	119
Alchemilla vulgaris	55
Allium sativum	123
Althaea officinalis	88
Angelica archangelica	38
Arctium lappa	42
Arnica montana	40
Artemisia absinthium	95
Atropa belladonna	81
Berberis vulgaris	59
Betula verrucosa	83
Borago officinalis	75
Brassica nigra	86
Capsella bursa pastoris	116
Carum carvi	45
Calendula officinalis	64
Centaurea cyanus	36
Centaurium umbellatum	120
Cerasus avium	48
Cerasus vulgaris	48
Chelidonium majus	102
Cichorium intybus	46
Cnicus benedictus	108
Cochlearia armoracia	67
Colchicum autumnale	41
Convallaria majalis	72
Convolvulus arvensis	126
Coriandrum sativum	54

	pag.
Crataegus monogyna	92
Crataegus oxyacantha	92
Curcurbita pepo	59
Cynara scolymus	39
Datura stramonium	50
Digitalis lanata	57
Digitalis purpurea	58
Dracocephalum moldavica	80
Equisetum arvense	51
Eryngium planum	107
Filipendula ulmaria	55
Foeniculum vulgare	62
Fragaria vesca	62
Fraxinus excelsior	63
Gentiana asclepiadea	65
Gentiana lutea	65
Gentiana punctata	65
Geum urbanum	44
Glycyrrhiza glabra	73
Gypsophila paniculata	70
Herniaria glabra	61
Hibiscus trionum	126
Hippophaë rhamnoides	43
Humulus lupulus	66
Hypericum perforatum	111
Hyoscyamus niger	80
Hyssopus officinalis	71
Inula helenium	68
Juglans regia	89
Juniperus communis	69
Lamium album	122
Lavandula angustifolia	74
Leonurus cardiaca	112
Linum usitatissimum	69

	pag.
Lythrum salicaria	100
Majorana hortensis	79
Malva silvestris	87
Marrubium vulgare	121
Matricaria chamomilla	85
Melilotus officinalis	111
Melissa officinalis	101
Mentha piperita	71
Menyanthes trifoliata	118
Morus alba	60
Morus nigra	60
Ononis spinosa	91
Origanum vulgare	109
Papaver rhoeas	77
Papaver somniferum	78
Phaseolus vulgaris	61
Pimpinella anisum	38
Pinus montana ssp. mughus	95
Pinus silvestris	95
Plantago lanceolata	94
Plantago major	94
Plantago media	94
Polygala amara	37
Polygonum aviculare	118
Potentilla anserina	52
Primula elatior	49
Primula officinalis	49
Prunus avium	48
Prunus cerasus	48
Prunus spinosa	96
Pulmonaria officinalis	97
Quercus petraea	110
Quercus robur	110
Rhamnus frangula	56
Rheum officinale	100
Rheum palmatum var. tanguticum	100
Ribes nigrum	51
Robinia pseudacacia	105
Rosa canina	76
Rosa centifolia	77
Rosa demascena	77
Rubus fruticosus	84
Salix alba	104
Salix purpurea	104
Salix fragilis	104
Salvia officinalis	105
Sambucus nigra	108
Saponaria officinalis	106
Sinapis nigra	86
Spiraea ulmaria	55
Symphytum officinale	113
Taraxacum officinale	93
Thymus serpyllum	46
Thymus vulgaris	47
Tilia argentea	114
Tilia cordata	[illegible]
Tilia platyphylos	114
Tussilago farfara	98
Urtica dioica	121
Vaccinium myrtillus	35
Vaccinium vitis idaea	82
Valeriana officinalis	124
Verbascum phlomoides	75
Verbascum thapsiforme	75
Viburnum opulus	42
Viola arvensis	117
Viola tricolor	117
Viscum album	125
Zea mays	99

Denumirile plantelor medicinale în limba maghiară

	pag.
Arnika	40
Árticsóka	39
Benedekfű	108
Bolondító beléndek	80
Borsos menta	71
Citromszagú méhfű	101
Cseresnyefa	48
Diófa	89
Édes gyökér	73
Édes kömény	62
Erdei fenyő	95
Erdei mályva	87
Erdei szamóca	62
Ezüstlevelű hársfa	114
Fehér akác	105
Fehér arvacsalán	122
Fehér fagyöngy	125
Fehér eperfa	60
Fehér fűz	104
Fehér szappangyökér	70
Fehér üröm	95
Fekete áfonya	35
Fekete bodza	108
Fekete eperfa	60
Fekete mustár	86
Fekete nadálytő	112
Fekete ribizke	51
Fokhagyma	123
Felfutó komló	66
Galangonya	92
Gyapjas gyűszűvirág	57
Gyepű rózsa	76
Gyöngyvirág	72
Hamvas szeder	84
Háromszinű árvácska	117
Házi len	69
Homoktövis	43
Iszóp	71
Kakufű	46
Kányabangita	42
Katángkóró	46
Kék búzavirág	36
Kék iringó	106
Keleti ánisz	38
Kerti boragó	75
Kerti kakukfű	47
Kerti koriánder	54
Kerti körömvirág	64
Kerti sárkányfű	80
Keserű pacsirtafű	37
Kislevelű hársfa	114
Kis porefű	61
Kocsányos tölgy	110
Kökény	98
Köménymag	45
Közönséges bab	61
Közönséges bojtorján	42
Közönséges boróka	69
Közönséges cickafarkfű	53
Közönséges nyír	83
Közönséges szappanvirág	106
Kutyabenge	56
Libapimpó	52
Lókörmű martilapu	98
Magas kőris	63
Majoranna	79
Maszlagos nadragulya	81
Meggyfa	48

pag.

Mezei macskagyökér 124
Mezei zsurló 51
Nadragulya 50
Nagy csalán 121
Nagylevelü hársfa 114
Ökörfarkkóró 75
Orbáncfü 111
Orrfacsaró tornia 67
Örvénygyökér 68
Orvosi angélica 38
Orvosi kálmos 90
Orvosi kankalin 49
Orvosi pemetefü 121
Orvosi somkóró 111
Orvosi szálya 105
Orvosi szekfü 85
Orvosi ziliz 88
Öszikikerics 41
Palástfü 55
Patakmenti gyömbérgyökér . . 44
Pásztortáska 116
Patika parlófü 119
Pettyegetett tüdöír 97
Piros gyüszüvirág 58
Porcsin keserüfü 118

pag.

Pongyola pitypang 93
Rebarbara (Reum) 100
Réti füzény 100
Réti legyezöfü 55
Sisakvirág 90
Sóska 59
Sövenyszulak 126
Szagos levendula 74
Százforintos földepe 120
Szurokü 109
Szürös gyöngyajak 112
Tárnics 65
Tavaszi hérics 103
Termesztett mák 78
Tarackbúza 96
Törpefenyö 95
Törökbúza 99
Tövises iglice 91
Úritök 59
Útifü 94
Varjúmák 126
Vetési pipacs 77
Vidrafü 118
Vörös áfonya 82
Vérehulló fecskefü 102

Denumirile plantelor medicinale în limba germană

	pag.
Adoniskraut (Frühlings-Teufel-seuge)	103
Annis	38
Aker-Schachtelham	51
Arnika	40
Artishocke	39
Baldrian	124
Benedikterkraut	108
Berg-Föhre	95
Birke	83
Bittere Kreuzblume	37
Blut-Weiderich	100
Bohne	61
Boretsch	75
Brombeere	84
Citronenmelisse	101
Dornige Hauchechel	91
Echter Ackermmening	119
Echter Alant	68
Echter Lavendel	74
Echter Lein	69
Echtes Johaniskraut	111
Echtes Mädesüss	55
Echte Kamille	85
Edler Salbei	105
Eisenhut	90
Engelwurz	38
Enzian	65
Esche	63
Faulbaum	56
Feuer Mohn	77
Feldkürbis	59
Flachblättrige Männertren	i07
Frauenmantel	55

	pag.
Frülings-Schlusselblume	49
Gänselfingerkraut	52
Garten Tymian	47
Garten-Koriander	54
Garten-Mohn	78
Gebräuchlicher Eibisch	88
Gelber Steinklee	111
Gemeine Föhre	95
Gemeine Nelkenwurz	44
Gemeine Robinie	105
Gemeiner Andorn	121
Gemeiner Fenchel	62
Gemeiner Huflattich	98
Gemeiner Schneebalb	42
Gemeiner Stechapfel	50
Gemeiner Wacholder	69
Gemeines Hirtentäschel	116
Gemeines Schellkraut	102
Gemeines Seifenkraut	106
Gichtbeere	51
Grosse Brennessel	121
Grosse Klette	42
Grosse Wallwurz	112
Grosser Quendel	46
Heidelbeer	35
Herbstzeitlose	41
Hopfen	66
Hunds-Rose	76
Kahles Bruchkraut	61
Kalamus	90
Knoblauch	123
Königskerze	75
Kornblume	36
Kukuruz	99

	pag.
Löwenzahn	93
Löwenschwanz	112
Lungenkraut	97
Maiglöckhen	72
Meerrettig	67
Nussbaum	89
Pfefferminze	71
Preisselbeere	82
Purpurroter Fingerhut	58
Quecke	96
Rhabarber	100
Ringelblume	64
Rispiges Gypskraut	70
Sanddorn	43
Sauerdorn	59
Sauerkirsche	48
Schafgarbe	53
Schlechdorn	98
Schwarzer Holunder	108
Schwarzer Maulbeerbaum	60
Schwarzer Senf	86
Schwarzes Bilsenkraut	80
Silberlinde	114
Silber Weide	104
Sommerlinde	114
Stiefmütterchen	117

	pag.
Stiel-Eiche	110
Stunden-Ibisch	126
Sumpf-Bitterklee	118
Süssholz	73
Tausendgüldenkraut	120
Tollkirsche	81
Turkische Melisse	80
Vogelkirsche	48
Vogelknöterich	118
Vogelmistel	125
Wald-Erdbeere	62
Wegwarte	46
Wegerich	94
Weissdorn	92
Weisse Taubnessel	122
Weissen-Kümmel	45
Weisser Maulbeerbaum	60
Wermut	95
Wilde Käsepappel	87
Winterlinde	114
Wohlgemut	109
Wölliger Fingerhut	57
Wurstkraut	79
Ysop	71
Zaunwinde	126

Denumirile plantelor medicinale în limba rusă

pag.

Ablepiha kruşinovidannia . . . 43
Aconit 90
Adonic vesenîi 103
Aduvancik lekarstvennîi . . . 93
Air 90
Akopnik lekartsvennîi 112
Altei lekarstvennîi 88
Amela belaia 125
Anis 38
Areh greţkii 89
Arnica gornaia 40
Barbaris abîknavennîi . . . 59
Bereza pavislaia 83
Besvremennik osenii 41
Belena ciornaia 80
Boiarîsnik adnopesticinîi . . . 92
Brusnika 82
Buzina ciornaia 108
Cernica abîknavennaia . . . 35
Cistatel balşoi 102
Derienik ivolistnîi 100
Deviasîi vîsokii 68
Diaghili lekarstvennîi 38
Donnik lekarstvennîi 111
Dub 110
Durman abîknavennîi 50
Duşita abîknavennaia . . . 109
Ejevika 84
Fasoli abîknavennaia 61
Fenheli abîknavennîi 62
Fialka trehţvetnaia 117
Gareţ pticîi 118
Ghibiscus troiciatîi 126

pag.

Gorciţa ciornaia 86
Goreciavka 65
Gravilat taradskoi 44
Grijnik gladchîi 61
Hmeli abîknavennîi 66
Hren derebenskîi 67
Hvosci palevoi 51
Iaseni visokii 63
Iasnotka belaia 122
Issop lekarstvennîi 71
Istod balşoi 37
Iva belaia 104
Kacim metelciatîi 70
Kalendula lekarstvennaia . . . 64
Kalina abîknavennaia 42
Koriandr pasevnoi 54
Koroviac 75
Krapiva dvudonnaia 121
Krasvka belladona 81
Kruşcina olhavidnaia 56
Kukuruza 99
Labaznik viazolistnîi 55
Landiş maiskîi 72
Lavanda kalasovaia 74
Len abîknavennîi 69
Lipa krupnolistnaia 114
Lipa pusistaia 114
Lipa sredţevidnaia 114
Lopuh balşoi 42
Lukaesnok 123
Maioran sadovîi 79
Mak samaseika 77
Mak snatvornîi 78

	pag.
Manjetka abîknavennaia . . .	55
Matii maciehabîknavennaia .	98
Meduniţa lekarstvennaia . . .	97
Melissa lekarstvennaia . . .	101
Miata perecinaia	71
Mîlnianka lekarstvennaia . .	106
Mojjevelnik abîknavennîi . . .	69
Naperstianka krasnaia . . .	58
Naperstianka şerstistaia . . .	57
Ogurecinaia travalekarstvennaia	75
Pastuşia sumka abîknavennaia	116
Pervoţvet vesenîi	49
Pîrei palzucii	96
Podarojnik	94
Polinii gorkaia	95
Prasvivnik prenebrejennîi . .	87
Pustîrnik piatilopastnnîi	112
Rapciatka gusinaia	52
Repeinicek aptecinii	119
Reveni	100
Reveni tangutskii	100
Robinia lojnoakaţia	105
Romaşka aptecinaia	85
Roza sabacia	76
Salfei lekarstvennîi	105
Salodka golaia	73
Şandra abîknavennaia	121

	pag.
Silva kaliuciaia	98
Smaradina ciornaia	51
Sinegolovnik ploskalistnîi . .	107
Sosna koha	95
Sosna lesnaia	95
Stalnik kaliucîi	91
Tikorîi abîknavennîi	46
Timian abîknavennîi	47
Timian palzucîi	46
Tmin	45
Ţinara	39
Tisiacielistnic abîknavennîi .	53
Tîkva abîknavennaia	59
Tut belîi	60
Tut ciornîi	60
Vahta trehlistnaia	118
Valeriana lekarstvennaia . . .	124
Vasilek sinîi	36
Vişnia abîknavennaia	48
Vişnia pticia	48
Viunok	126
Volcieţ kudriavîi	108
Zalatotsiacinik malîi	120
Zemlianska lesnaia	62
Zmeegalovnik maldavskii . . .	80
Zvereboi pradîriavlennîi . . .	111

Bibliografie

1. AGOPIAN A. — Plantele medicinale din flora spontană și substituirile lor, Ed. Recoop., București, 1975.
2. ALMAȘ D. — Decebal; Ed. Meridiane, București, 1972.
3. BENIGNI R., CAPRA C., CATTORINI P. E. — Piante medicinali: chimica, farmacologia e terapia, vol. I și II, Ed. Iverni, Milano, 1971.
4. BERGER E. — Handbuch der Drogenkunde, vol. I—IV, Ed. Mandrich, Viena, 1952.
5. BEILLE L. — Précis de Botanique pharmaceutique, vol. II și III, Ed. Maloine, Paris, 1935.
6. COICIU E., RACZ G. — Plante medicinale și aromatice, Ed. Academiei R.P.R., București, 1962.
7. CONSTANTINESCU C., AGOPIAN A. — Plante medicinale din flora spontană, ed. a III-a, Ed. Recoop., București, 1973.
8. CONSTANTINESCU C. — Plante medicinale în apărarea sănătății, ed. a IV-a, Ed. Recoop., București, 1973.
9. CONSTANTINESCU GR. D., BOJOR O. — Plantele medicinale în „Produse farmaceutice românești", Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Direcția Generală Farmaceutică, București, 1964.
10. CONSTANTINESCU GR. D., BOJOR O. — Plante medicinale, Ed. medicală, București, 1969.
11. CONSTANTINESCU GR. D., CONSTANTINESCU C. — Formular fitoterapeutic; Ministerul Sănătății și Prevederilor Sociale, Direcția Generală Farmceutică, București, 1958.
12. CRĂCIUN FL., BOJOR O., ALEXAN M. — Farmacia naturii, vol. I și II, Ed. Ceres, București, 1976, 1977.
13. CRĂCIUN FL., CONSTANTINESCU A. — Plante medicinale și aromatice cultivate, Ed. Centrocoop., București, 1969.
14. CUCU V. — Farmacognezie, Ed. I.M.F. Cluj, 1972.
15. DEBUIGNER G. — Dictionnaire des plantes qui guerissent, Ed. Larousse, Paris, 1972.
16. GATIN C. L. — Dictionnaire aide-mémoire de botanique, Ed. Lechevalier, Paris, 1924.
17. GOINA T., CONSTANTINESCU E., CIULEI I., RACZ G., GRIGORESCU EM., PETCU P. — Farmacognozie, Ed. didactică și pedagogică, București, 1967.

18. GRIGORESCU EM., STĂNESCU U. — Farmacognozie, vol. I, II, III, Ed. I.M.F. Iaşi, 1974—77.
19. IONESCU-STOIAN P., CIOCANELEA V., ADAM L., BAN I., RUB-SAIDAC A., GEORGESCU EL., SAVOPOL E. — Tehnică farmaceutică, Ed. didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1974.
20. LAZA A., RACZ G. — Plante medicinale şi aromatice, Ed. Ceres, 1973.
21. PANŢU Z. C. — Plantele cunoscute de poporul român, Ed. Casa Şcoalelor, Bucureşti, 1906.
22. PARIS R. R., MOYSE H. — Matière médicale, vol. I şi II, Ed. Masson, Paris, 1974, 1976.
23. POPESCU C., BRĂILEANU C. — Îndreptar farmaceutic, Ed. medicală, Bucureşti, 1976.
24. PRODAN L. — Flora pentru determinarea şi descrierea plantelor ce cresc în România, Ed. Cartea Românească, Cluj, 1939.
25. RACZ G., LAZA A., COICIU E. — Plante medicinale şi aromatice, Ed. Ceres, 1970.
26. SIMIONESCU I. — Flora României, Ed. a II-a, Ed. Biblioteca pedagogică, Bucureşti, 1947.
27. WEISS R. F. — Lehrbuch der Phytotherapie, ed. a III-a, Ed. Hippokrate, Stuttgart, 1974.
28. ZITTI R. — Curs de Botanică farmaceutică, partea a IV-a, Bucureşti, 1945 (litografiat).
29. * * * — Dicţionar enciclopedic român, vol. I—IV, Ed. politică, Bucureşti, 1962—1966.
30. * * * — Farmacopeea română, ed. a IX-a, Ed. medicală, Bucureşti, 1976.
31. * * * — Flora R.P.R.—R.S.R., vol. I—XII, Ed. Academiei, Bucureşti, 1952—1972.
32. * * * — Larousse médical illustré, Ed. Larousse, Paris, 1971.

Completare: 60 fig. colorate din carte în 23 foi veline

Redactor de carte: Dr. M. TUNDREA
Tehnoredactor: ELENA AFILIPOAIE
Bun de tipar: 18. VII. 1979.
Formatul: 16/61×86.
Hîrtie: Scris I. A. 61×86/41,97 gr.

Coli de tipar: 12,5+48 pagini planșe color
Tiraj: 100 000 ex.+90 ex. S.P.

Tiparul executat sub comanda nr. 46/1979,
la Întreprinderea Poligrafică „Crișana",
Oradea, str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Fig. 2 — Albăstrele *(Centaurea cyanus)*

Fig. 1 — Afinul *(Vaccinium myrtillus)*

Fig. 3 — Amăreala (*Polygala amara*)

Fig. 4 — Angelica (*Angelica archangelica*)

Fig. 5 — Anghinarea *(Cynara scolymus)*

Fig. 6 — Arnica *(Arnica montana)*

Fig. 7 — Brîndușa de toamnă *(Colchicum autumnale)*

Fig. 8 — Cătina (Hippophae rhamnoides)

Fig. 9 — Cerneţelul *(Geum urbanum)*

Fig. 10 — Cicoarea *(Cichorium intybus)*

Fig. 11 — Cimbrișorul de cîmp *(Thymus serpyllum)*

Fig. 12 — Cimbrul de cultură *(Thymus vulgaris)*

Fig. 13 — Ciuboţica cucului *(Primula officinalis)*

Fig. 14 — Ciumăfaia sau Laurul *(Datura stramonium)*

Fig. 15 — Coada racului *(Potentilla anserina)*

Fig. 16 — Coada şoricelului *(Achillea millefolium)*

Fig. 17 — Crușinul *(Rhamnus frangula)*

Fig. 18 — Degețelul roșu *(Digitalis purpurea)*

Fig. 19 — Gălbenelele *(Calendula officinalis)*

Fig. 20 — Ghințură galbenă *(Gentiana lutea)*

Fig. 21 — Iarbă mare (oman) *(Inula helenium)*

Fig. 22 — Ienupărul *(Juniperus communis)*

Fig. 23 — Ipcărigea *(Gypsophila paniculata)*

Fig. 24 — Izma bună *(Mentha piperita)*

Fig. 25 — Luminărica *(Verbascum sp.)*

Fig. 26 — Luminărica pămîntului *(Gentiana asclepiadea)*

Fig. 27 — Măceşul *(Rosu canina)*

Fig. 28 — Macul de cîmp *(Papaver rhoeas)*

Fig. 29 — Macul de grădină
(Papaver somniferum)

Fig. 30 — Măselarița *(Hyoscyamus niger)*

Fig. 31 — Mătrăguna *(Atropa belladonna)*

Fig. 32 — Merişorul *(Vaccinium vitis idaca)*

Fig. 33 — Muşeţelul *(Matricaria chamomilla)*

Fig. 34. — Nalba *(Malva silvestris)*

Fig. 35. — Nalba mare *(Althaea officinalis)*

Fig. 36 — Omagul sau aconitul *(Aconitum sp.)*

Fig. 37 — Osul iepurelui *(Ononis spinosa)*

Fig. 38 — Păducelul *(Crataegus sp.)*

Fig. 39 — Păpădia (Taraxacum officinale)

Fig. 40 — Pătlagina *(Plantago sp.)*

Fig. 41 — Pelinul (*Artemisia absinthium*)

Fig. 42 — Plămînărica *(Pulmonaria officinalis)*

Fig. 43 — Podbalul (Tussilago farfara)

Fig. 44 — Porumbarul (*Prunus spinosa*)

Fig. 45 — Roinița *(Melissa officinalis)*

Fig. 46 — Rostopasca (*Chelidonium majus*)

Fig. 47 — Ruscuța de primăvară *(Adonis vernalis)*

Fig. 48 — Salvia sau Jaleşul *(Salvia officinalis)*

Fig. 49 — Săpunarița (Saponaria officinalis)

Fig. 50 — Schinelul *(Cnicus benedictus)*

Fig. 51 — Socul (*Sambucus nigra*)

Fig. 52 — Sovîrvul *(Origanum vulgare)*

Fig. 53 — Sunătoarea sau pojarnița *(Hypericum perforatum)*

Fig. 54 — Talpa gîştei *(Leonurus cardiaca)*

Fig. 55 — Tătăneasa *(Symphytum officinale)*

Fig. 56 — Teiul *(Tilia sp.)*

Fig. 57 — Trei frați pătați (Viola tricolor)

Fig. 58 — Turița mare *(Agrimonia eupatoria)*

Fig. 59 — Tintaura *(Centaurium umbellatum)*

Fig. 60 — Valeriana sau odoleanul *(Valeriana ollicinalis)*

Redactor de carte: Dr. MIHAIL ŢUNDREA
Tehnoredactor: ELENA AFILIPOAIE

Bun de tipar: 15.V.1979.
Formatul: 16/61×86
Hîrtie: Scris I A 61×86/41,97
Coli de tipar: 12,50+48 pagini planşe color.
Tiraj: 100 000 exemplare+90 exemplare S.P-uri.

Tiparul executat sub com. nr. 46,
la Întreprinderea Poligrafică „Crişana",
Oradea, str. Moscovei nr. 5.
Republica Socialistă România

Editura medicală

Lei 15